

2^ο ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ
«ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ»

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ
ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ
ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ**

Οργάνωση

ΠΕ.Τ. Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Σε συνεργασία με

- Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας
- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

27 - 29 Μαρτίου 2015
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Υπό την Αιγίδα

Υ.ΠΟ.ΠΑΙ.Θ

Υ.ΜΑ.ΘΡΑ.

2ο Επιστημονικό Συνέδριο
Πανελλήνιας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Θεσσαλονίκη 2015

Πανελλήνια Ένωση Σχολικών Συμβούλων

2ο Επιστημονικό Συνέδριο
Πανελλήνιας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων
Θεσσαλονίκη, 27-29 Μαρτίου 2015

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ & ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

Θεσσαλονίκη Μάρτιος 2015

2ο Επιστημονικό Συνέδριο
Πανελλήνιας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Θεσσαλονίκη 2015

Η Πανελλήνια Ένωση Σχολικών Συμβούλων (Π.Ε.Σ.Σ) ανακοινώνει τη διοργάνωση του 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου στη Θεσσαλονίκη στις 27-29 Μαρτίου 2015, με θέμα «Εκπαιδευτικές πολιτικές για το σχολείο του 21^{ου} αιώνα». Οι εργασίες του συνεδρίου θα διεξαχθούν στους χώρους του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Η διοργάνωση του Συνεδρίου αποτελεί συνέχεια των δράσεων της ΠΕΣΣ, μετά την επιτυχή διεξαγωγή του 1^{ου} Συνεδρίου στην Κόρινθο τον Νοέμβριο του 2013, στην προσπάθεια των Σχολικών Συμβούλων να συμβάλλουν ενεργά στο δημόσιο διάλογο για τη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Το 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Πανελληνίας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων (Π.Ε.Σ.Σ) στοχεύει στην προσέγγιση των σύγχρονων επιστημονικών παραδοχών και ερευνητικών δεδομένων σχετικά με το πεδίο των εκπαιδευτικών πολιτικών, τη συνδιαμόρφωση προτάσεων για τη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα και την ανάδειξη της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας. Οι εκπαιδευτικές πολιτικές αναφέρονται σε σημαντικές όψεις της διδακτικής και παιδαγωγικής διαδικασίας, οι οποίες προσδιορίζονται από την επικράτηση συγκεκριμένων κάθε φορά θεσμικών επιλογών, πρακτικών και προσεγγίσεων, η κατανόηση των οποίων διαμορφώνει πρόσφορο έδαφος συζητήσεων και ανταλλαγής απόψεων και συνεισφέρει πολύπλευρα στο εκπαιδευτικό έργο.

Το Συνέδριο απευθύνεται στην επιστημονική και εκπαιδευτική κοινότητα και θα διεξαχθεί στις 27-29 Μαρτίου 2015, στη Θεσσαλονίκη, σε συνεργασία με το Περιφερειακό Τμήμα της ΠΕΣΣ στην Κεντρική Μακεδονία (ΠΕ.Τ Κ. Μακεδονίας), τη συμπαράσταση της Περιφερειακής Διεύθυνσης Α'/Θμιας και Β'/Θμιας Εκπαίδευσης Κ. Μακεδονίας, και του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Το Συνέδριο τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Υπουργείου Μακεδονίας και Θράκης.

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Το 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της ΠΕΣΣ φιλοδοξεί να αποτελέσει βήμα ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ των μελών της ακαδημαϊκής και εκπαιδευτικής κοινότητας, με την παρουσίαση ερευνητικών εργασιών, θεωρητικών μελετών και αναλύσεων που αφορούν στο σχεδιασμό, χάραξη και εφαρμογή των εκπαιδευτικών πολιτικών στο ελληνικό σχολείο κατά τη δεύτερη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα.

Θεματικές ενότητες:

- Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών
- Είδη και μορφές εκπαιδευτικών πολιτικών
- Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις
- Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αναλυτικά Προγράμματα
- Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις
- Εκπαιδευτικές πολιτικές και Ειδική Αγωγή
- Εκπαιδευτικές πολιτικές και αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία
- Εκπαιδευτικές πολιτικές και Πολυγραμματισμοί
- Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών
- Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αξιολόγηση

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αλεξανδράτος Γεώργιος, Πρόεδρος ΠΕΣΣ
Βαβέτση Σοφία
Αρβανίτη – Παπαδοπούλου Τότα
Ορφανός Πέτρος
Μακαντάσης Θεμιστοκλής
Γιαλούρης Παρασκευάς
Ζαμπετάκη Λήδα
Κάππος Γιάννης
Κατωπόδης Απόστολος
Μπαραλός Γιώργος
Σακελλαροπούλου Εύη

Τσιβάς Αρμόδιος, Πρόεδρος ΠΕ.Τ. Κ.Μακεδονίας
Μανιάκας Θεόδωρος
Ντάνης Απόστολος
Ακριτίδης Νίκος

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βουγιουκλής Θωμάς, Καθηγητής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Βρεττός Γιάννης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αθηνών- ΕΚΠΑ
Γαλανάκη Ευαγγέλια, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Γιαλούρης Κωνσταντίνος, Αν. Καθηγητής, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Γιαλούρης Παρασκευάς, Σχολικός σύμβουλος, π. Πρόεδρος ΠΕΣΣ
Γιαννικοπούλου Αγγελική, Αν. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Δαγδιλέλλης Ευάγγελος, Καθηγητής Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-ΠΑΜΑΚ
Δράκος Γεώργιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ

Ζαχαριάδης Θεοδόσης Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Κακανά Δόμνα- Μίκα, Καθηγήτρια , Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Καλαβάσης Φραγκίσκος, Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Καλογήρου Γεωργία, Καθηγήτρια , Πανεπιστήμιο Αθηνών- ΕΚΠΑ
Καλούρη Ουρανία, Καθηγήτρια , ΑΣΠΑΙΤΕ
Κασιμάτη Αικατερίνη, Επίκουρη Καθηγήτρια , ΑΣΠΑΙΤΕ
Κάτσης Αθανάσιος, Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Καψάλης Γεώργιος, Πρύτανης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κέκκερης Γεράσιμος, Καθηγητής , Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Κιγτσιολόγλου Αικατερίνη, Επίκουρη Καθηγήτρια , Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-ΑΠΘ
Κολιάδης Εμμανουήλ, Ομότιμος Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Κοντάκος Αναστάσιος, Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Κορναράκης Κωνσταντίνος, Αν. Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Κουτσογιάννης Δημήτριος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-ΑΠΘ
Κρασσάς Στέλιος , Σχολικός σύμβουλος , π. Πρόεδρος ΠΕΣΣ
Κωνσταντίνου Χαράλαμπος, Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Λεμονίδης Χαράλαμπος, Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Λενακάκης Αντώνιος, Επ. Καθηγητής Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-ΑΠΘ
Λουκέρης Διονύσιος , Σύμβουλος Ι.Ε.Π.
Μαλαφάντης Κωνσταντίνος, Αν. Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Μαντάς Παναγιώτης , Σύμβουλος Ι.Ε.Π.
Ματσαγγούρας Ηλίας, Ομ. Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Μαυροσκούφης Δημήτριος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-ΑΠΘ
Μητακίδου Χριστοδούλα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-ΑΠΘ
Μικρόπουλος Αναστάσιος, Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μπαγάκης Γιώργος, Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Μπάκας Θωμάς, Επίκουρος Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μπάμπαλης Θωμάς, Επίκουρος Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Μπαρραλός Γιώργος, Σχολικός Σύμβουλος, π.Πρόεδρος ΠΕΣΣ
Μπόντη Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-ΑΠΘ
Μπότσαρη- Μακρή Ευανθία, Καθηγήτρια , ΑΣΠΑΙΤΕ
Μπότσογλου Καφένια, Αν. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Νικολαντωνάκης Κωνσταντίνος, Επίκουρος Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Δ. Μακεδονίας
Παγγέ Τζένη , Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Παπαδόπουλος Γιώργος, Επίκουρος Καθηγητής , Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Πάτσιου Βίκυ, Καθηγήτρια , Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Πλακίτση Αικατερίνη, Αν. Καθηγήτρια , Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Πολυχρονοπούλου Σταυρούλα, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Πόταρη Δέσποινα, Αν. Καθηγήτρια , Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Σακελλαρίου Μαριγούλα, Αν. Καθηγήτρια , Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σκούρας Αθανάσιος, Σύμβουλος Ι.Ε.Π.
Σούλης Σπυρίδων, Επίκουρος Καθηγητής , Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σταθοπούλου Χαρά, Αν. Καθηγήτρια , Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τζήκας Χρήστος, Αν. Καθηγητής Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-ΑΠΘ
Τρέσσου Ευαγγελία, Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-ΑΠΘ
Τριάντου –Καψωμένου Ιφιγένεια, Αν. Καθηγήτρια , Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τσιτσιγκος Σπυρίδων, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ
Τσολακίδης Κωνσταντίνος, Αν. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τύπας Γιώργος, Σύμβουλος Ι.Ε.Π.
Φυριπής Εμμανουήλ, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αθηνών-ΕΚΠΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Δάβουλου Μαρία
Δεστούνη Αικατερίνη
Ζήγρα Έφη
Σούκου Αθανασία
Τσιακίρη Τάνια

Αγγελίδου Αναστασία
Βάκουλη Ελένη
Βογιατζή Ειρήνη
Κουρέλης Παναγιώτης
Ντάνη Γεωργία
Τσιβά Ναταλία

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Παρασκευή 27/3/2015	
ΤΕΛΕΤΗ ΕΝΑΡΞΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ (18.00-20.30)	
Αίθουσα Τελετών Πανεπιστημίου Μακεδονίας	
Προεδρείο	Αλεξανδράτος Γεώργιος, Πρόεδρος ΠΕΣΣ Αρβανίτη-Παπαδοπούλου Τότα, Γραμματέας ΠΕΣΣ Τσιβάς Αρμόδιος, Πρόεδρος ΠΕ.Τ. Κ. Μακεδονίας
17.00-18.00	Εγγραφή Συνέδρων
18.00-18.10	Εναρκτήρια Ομιλία Προέδρου ΠΕΣΣ
18.10-18.20	Χαιρετισμός Προέδρου ΠΕ.Τ. Κ. Μακεδονίας
18.20-18.40	Χαιρετισμοί Εκπροσώπων Φορέων Μητροπολίτης Εκπρόσωπος ΥΠΟΠΑΙΘ Εκπρόσωπος ΥΜΑΘΡΑ Πρύτανης Πανεπιστημίου Μακεδονίας Πρύτανης Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Τοπική Αυτοδιοίκηση Υπηρεσιακοί Παράγοντες Συνδικαλιστικοί φορείς Επιστημονικές Ενώσεις
18.40-19.10	Κεντρική εισήγηση: Καψάλης Γιώργος, Πρύτανης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων "Προβληματισμοί για το παρόν της Νέας Ελληνικής Γλώσσας"
19.10-19.40	Κεντρική εισήγηση: Μαυροσκούφης Δημήτριος, Κοσμήτορας Φιλοσοφικής Σχολής ΑΠΘ "Το σχολείο του 21ου αιώνα και ο ρόλος των εκπαιδευτικών"
19.40-20.10	Κεντρική εισήγηση: Παπαδάκης Νίκος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης "Η ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική και η κατάσταση των πραγμάτων στην ελληνική εκπαίδευση: Σχέσεις και ανασχές"
20.10-20.30	Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης Σχήμα Κιθάρας Καλλιτεχνική Διεύθυνση: Σουργκούνης Σταύρος Μαθητές: Αλεξανδρίδης Γεώργιος, Μωϋσιάδης Αναστάσιος, Ουζουνούδης Δημήτριος, Σκολίδης Ανδρέας, Τσιμπιράκης Ιάσωνας, Χρηματοπούλος Ιωάννης

Σάββατο, Κυριακή 28-29/3/2015		Χώρος Ισογείου
Αναρτημένες Εισηγήσεις (Poster)		
Δροσουλάκης Κωνσταντίνος	Για την επαγγελματική κατεύθυνση της μουσικής... Διαβάζοντας ξανά τον ιδρυτικό νόμο των μουσικών σχολείων, σήμερα!	
Κανέλλη Αικατερίνη Τσούση Ελένη-Ξένη	Διασχολική συνάντηση πάνω σε μια αφίσα: Σεισμοί και δεινόσαυροι στο νηπιαγωγείο	
Κατσαρού Β. Δήμητρα Ζήση Βασιλική	Προβλήματα και Προοπτικές της Συνδιδασκαλίας ως μεθόδου ανάπτυξης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης	
Κεφιλή Ελένη Μανώλη Βάια	Αξιολόγηση των Μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και Ενταξιακή Εκπαίδευση	
Λατανιώτη Ελένη	Διαχείριση των συγκρούσεων στο σχολείο	
Λυμπέρης Λεωνίδα	Η εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών	
Μαλέτσκος Αθανάσιος Καμαρούδης Σταύρος	Μια έρευνα στη χρήση των συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών για τη βελτίωση των μεθόδων διδασκαλίας της Ελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο	
Παπαδόπουλος Περικλής	Εκπαιδευτικά εργαλεία και τεχνικές εργαστηριακής όψης της Μουσικής Αγωγής με όχημα ένα καινοτόμο πρόγραμμα	
Πλωμαρίτης Δημήτριος Μαλέτσκος Αθανάσιος Φουστέρης Νικόλαος	Αντιλήψεις και προτάσεις των δασκάλων για την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση	

Σάββατο 28/3/2015	
1η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	A2(1)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αναλυτικά Προγράμματα	A10(1)
Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	A11(1)
Εκπαιδευτικές πολιτικές & Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	Αίθ. Τελετών(1)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αξιολόγηση	A3(1)
Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	A12(1)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Πολυγραμματισμοί	Αίθ. Τηλεκπ/σης(1)

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα A2(1)
1η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Ακριώτου Δέσποινα - Δελέγκος Νικόλαος - Σουσαμίδου Αικατερίνη	
9.00-9.15	Κουμπιάς Λ. Εμμανουήλ - Κατσούγκρη Αναστασία: "Φωνολογική Ενημερότητα: Πρόγραμμα Παρέμβασης Πρώτης Ανάγνωσης & Γραφής με Παράλληλη Εξάσκηση Φωνολογικής Ενημερότητας σε Μαθητές Α΄ Δημοτικού"	
9.15-9.30	Σουσαμίδου Αικατερίνη: "Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τους κανόνες της τάξης"	
9.30-9.45	Πράμας Χρήστος - Κουμαράς Παναγιώτης: "Διδάσκοντας Φυσικές Επιστήμες στην κατεύθυνση της καλλιέργειας Γνώσεων και Ικανοτήτων για τη ζωή: Διδακτική παρέμβαση στο κεφάλαιο "Ο ηλεκτρομαγνήτης" στην ΣΤ' τάξη"	
9.45-10.00	Ακριώτου Δέσποινα - Σκούρα Ειρήνη: "CLIL (Content and Language Integrated Learning): Μια διαφορετική Διδακτική προσέγγιση στη γλωσσική διδασκαλία"	
10.00-10.15	Μποζάνη Εαγγελία - Δελέγκος Νικόλαος: "Η ανάπτυξη της δεξιότητας παρατήρησης των μαθητών της Ε΄ τάξης στο πλαίσιο των φυσικών επιστημών"	
10.15-10.30	Αθανασόπουλος Ανδρέας - Μπία Δήμητρα - Ριζοπούλου Σοφία: "Συμπεράσματα από την περιήγηση σχολείων στο Βοτανικό Κήπο Ι. και Α. Ν. Διομήδους και η εφαρμογή τους στην εκπαιδευτική πράξη"	
10.30-11.00	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα A10(1)
1η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αναλυτικά Προγράμματα	
Προεδρείο	Αγγελιδάκη Δέσποινα - Νικολακοπούλου Αικατερίνη - Τριπολιτάκης Κωνσταντίνος	
9.00-9.15	Τοπολιάτη Μαρία: "Η επέκταση του μαθησιακού περιβάλλοντος έξω από τη σχολική τάξη, ως κεντρικός άξονας προσέγγισης του προγράμματος σπουδών του Νέου Σχολείου, του 21ου αιώνα"	
9.15-9.30	Τριπολιτάκης Κωνσταντίνος: "Εκπαιδευτικές Πολιτικές για τη Διδακτική των Ξένων Γλωσσών στη Δημόσια Εκπαίδευση: Η Περίπτωση της Ελλάδας (1970 έως τη Σύγχρονη Εποχή)"	
9.30-9.45	Μπούργος Ιωάννης - Νικολακοπούλου Αικατερίνη: "Σχολικά Προγράμματα και ιδεολογία: Η σειρά εμφάνισης των μαθημάτων στα Ωρολόγια Προγράμματα του δημοτικού σχολείου, από το 1894 μέχρι το 2011"	
9.45-10.00	Κεκροπούλου Μαρία: "Η εκπαιδευτική πολιτική και τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών που αφορούν στο Νέο Λύκειο: όραμα ή πρόκληση;"	
10.00-10.15	Καρεμφύλλης Ν. Κωνσταντίνος - Γιαγτζίδου Τ. Φανή: "Για μια αλλαγή των περιεχομένων και της φιλοσοφίας των Αναλυτικών Προγραμμάτων στη Μέση Εκπαίδευση"	
10.15-10.30	Τοκμακίδου Ελπίδα: "Επαναδιαπραγμάτευση της έννοιας του γραμματισμού με αφορμή το Νέο Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας"	
10.30-11.00	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα A11(1)
1η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	
Προεδρείο	Ζυγούρη Έλενα - Λαπούσης Γεώργιος - Πίλουρης Παναγιώτης	
9.00-9.15	Σιγανού Άννα: "Ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου στην ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας στις σχολικές μονάδες ευθύνης του και στην αποτελεσματική διαχείριση των συγκρούσεων που αναπτύσσονται μέσα στο σχολικό περιβάλλον. Μελέτη περίπτωσης: ΕΠΑΛ Καισαριανής"	
9.15-9.30	Ανδρεάδου Χαρά - Ντούλια Αθηνά - Γερούκη Μαργαρίτα: "Ενδοσχολική βία και η αντιμετώπισή της. Πρώτες σκέψεις και συμπεράσματα από την πιλοτική εφαρμογή του φινλανδικού προγράμματος KiVa σε σχολεία του Ν. Χανίων"	
9.30-9.45	Ζυγούρη Έλενα - Καζταρίδου Αλίκη: "Σχολική βία και εκφοβισμός: Έρευνα καταγραφής και ανάλυσης των χαρακτηριστικών και των παραμέτρων του φαινομένου σε μαθητές Ε΄ και Στ΄ των Δημοτικών Σχολείων της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς"	
9.45-10.00	Πίλουρης Παναγιώτης: "Η εκπαίδευση σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης."	

	Το αναθεωρημένο σχολείο και η αυθεντικότητα"
10.00-10.15	Μπαμπίλα Ελένη - Τερζοπούλου Αγάπη: "Η παρουσία ψυχολόγου στο δημοτικό σχολείο μέσω του θεσμού του κοινωφελούς χαρακτήρα"
10.15-10.30	Λαπούσης Γεώργιος - Πέτσιου Δ. Ελισάβετ - Βελεγράκη Κ. Άννα: "Διοίκηση Σχολείων με Πολυπολιτισμική Σύθεση"
10.30-11.00	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Τελετών (1)
1η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	
Προεδρείο	Βαλσαμάκη Χριστίνα - Κελεσίδης Ευάγγελος - Χασεκίδου-Μάρκου Θεοδώρα	
9.00-9.15	Βερυκίου Ν. Άννα - Καλογεράτος Ο. Γεράσιμος - Δελέγκος Χ. Νικόλαος: "Επαγγελματισμός & Επαγγελματική Ανάπτυξη των Εκπαιδευτικών"	
9.15-9.30	Κελεσίδης Ευάγγελος - Μανάφη Ιωάννα - Μπότσας Γεώργιος: "Μια Πρόταση Επιμόρφωσης με το Μεικτό Μοντέλο Μάθησης"	
9.30-9.45	Γεωργιάδης Μιχάλης - Αναγνώστου Στρατής: "Η επιμόρφωση των φιλολόγων για την εισαγωγή καινοτομικών στοιχείων στην εκπαιδευτική πραγματικότητα: η περίπτωση του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών"	
9.45-10.00	Βορβή Ιωάννα - Χασεκίδου-Μάρκου Θεοδώρα: "Η επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Συνέχειες και Ασυνέχειες. Η περίπτωση των Φιλολόγων"	
10.00-10.15	Μισαηλίδης Γρηγόριος: "Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών - Επιμόρφωση"	
10.15-10.30	Βαλσαμάκη Χριστίνα: "Συμβουλευτική: «συνεργασία νηπιαγωγών-γονέων»"	
10.30-11.00	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α3(1)
1η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αξιολόγηση	
Προεδρείο	Καρύδας Απόστολος - Οξύζογλου Νίκος - Χολέβας Νικόλαος	
9.00-9.15	Καραμητόπουλος Θεόδωρος - Αυγητίδου Σοφία: "Συμβουλευτικός και αξιολογικός ρόλος στο ίδιο πρόσωπο; Απόψεις Σχολικών Συμβούλων για το ρόλο τους"	
9.15-9.30	Νικολακοπούλου Αικατερίνη - Μπούργος Ιωάννης - Χολέβας Νικόλαος: "Το παράδειγμα της πολιτικής της αξιολόγησης και η σύνδεση αυτής με την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και το ρόλο του Σχολικού Συμβούλου (1982-2013)"	
9.30-9.45	Βαρβιτσιώτη Αδριανή: "Η εκπαιδευτική αλλαγή στο επίκεντρο της	

	εκπαιδευτικής πολιτικής ως βασική παράμετρος της αξιολόγησης"
9.45-10.00	Καρύδας Απόστολος: "Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου & των εκπαιδευτικών (ΑΕΕ & ΠΔ152): το ιστορικό μιας αποτυχίας & η ματιά της Παιδαγωγικής"
10.00-10.15	Οξύζογλου Νίκος - Μπουζιώτας Κωνσταντίνος - Πατμάνογλου Στυλιανός: "Ομογενοποίηση δεικτών και προσαρμογή κριτηρίων αξιολόγησης στην Φυσική Αγωγή"
10.15-10.30	Σταματοπούλου Μαρία - Κουλούση Βασιλική Όλγα - Κρεββατά Μαρία: "Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου: Μελέτες περίπτωσης τριών νηπιαγωγείων στη Δυτική Αττική"
10.30-11.00	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα 12(1)
1η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Κατσιφή-Χαραλαμπίδη Σπυριδούλα - Παπαμιχαήλ Μαρία - Χατζηλίας Χρήστος	
9.00-9.15	Χατζηλίας Χρήστος - Τονοζλή Πασχαλίνα - Τσέλιου Χριστίνα: "Η Νεοελληνική Γλώσσα στο Γυμνάσιο: σκέψεις και προβληματισμοί για το διαθέσιμο χρόνο διδασκαλίας"	
9.15-9.30	Κατσιφή-Χαραλαμπίδη Σπυριδούλα - Κατερέλος Γιάννης: "Σχέση εμφάνισης και επίδοσης: Ο μηχανισμός της κατηγοριοποίησης, της προσδοκίας και της επιβεβαίωσης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση"	
9.30-9.45	Ακριτίδης Νικόλαος - Καψοκαβάδης Κωνσταντίνος - Κούρτης Παρασκευάς: "Οι πρωταγωνιστικοί ρόλοι των δύο φύλων στα σύγχρονα σχολικά εγχειρίδια των Θρησκευτικών στο Δημοτικό σχολείο"	
9.45-10.00	Παπαμιχαήλ Μαρία: "Η Αξιοποίηση του Λαϊκού Πολιτισμού για την Κατάκτηση του Γραμματισμού στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας. Σύνδεση Λαϊκού Πολιτισμού, Εκπαιδευτικής Πράξης και Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών: ΑΠΣ-ΔΕΠΠΣ (2003), ΑΠΣΑΠΜ (1999), ΝΑΠΣ (2011), Διαπολιτισμικά ΑΠΣ Εξωτερικού (1977-2004)"	
10.00-10.15	Ζαφειριάδου Νέλλη: "Η ανάπτυξη 'κουλτούρας καινοτομίας' στην εκπαιδευτική πολιτική για την καινοτομία . Ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου"	
10.15-10.30	Αναστασοπούλου Ελένη: "Η σχέση της εκπαιδευτικής πολιτικής με τη ρητορική του ευρωπαϊκού και διεθνούς λόγου"	
10.30-11.00	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Τηλεκπαίδευσης(1)
1η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Πολυγραμματισμοί	
Προεδρείο	Βουλγαρίδου Όλγα - Γρόσδος Σταύρος - Μακρή Δήμητρα	

9.00-9.15	Βουλγαρίδου Όλγα - Δημάση Μαρία: "Η πολυτροπικότητα στα ανθολόγια λογοτεχνικών κειμένων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και η συμβολή της στη διαπολιτισμική προσέγγιση των κειμένων, ειδικότερα για παλιννοστούντες και αλλοδαπούς μαθητές"
9.15-9.30	Γερακίνη Αλεξάνδρα: "Διαθεματική και πολυτροπική προσέγγιση της δίκης του Θηραμένη"
9.30-9.45	Γρόσδος Σταύρος: "Συνεργασία μεταξύ τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης. Ένα μοντέλο συνδημιουργίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τη συμμετοχή μιας σχολικής τάξης και ενός χώρου πολιτισμού. Σχέδιο δράσης."
9.45-10.00	Μπιλιούρη Αργυρή: "Δημιουργική Γραφή και Πολυγραμματισμοί. Σύνδεση Γραμματισμού και Πολυγραμματισμών"
10.00-10.15	Μαλίτσα Δ. Μαρία: "Η πολυτροπικότητα της επικοινωνίας και η προσέγγιση των πολυγραμματισμών στην ελληνική εκπαιδευτική πολιτική και πρακτική"
10.15-10.30	Μακρή Κ. Δήμητρα: " Καλλιεργώντας δεξιότητες γραμματισμού στη θεματική της Διατροφής: πρόταση για ένα εξειδικευμένο σεμινάριο σε Εκπαιδευτικούς"
10.30-11.00	Συζήτηση

ΤΕΛΟΣ 1ης ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ**ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (11.00-11.30)****Σάββατο 28/3/2015****2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.45)**

Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	A2(2)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αναλυτικά Προγράμματα	A10(2)
Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	A11(2)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	Τελετών (2)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αξιολόγηση	A3(2)
Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	A12(2)
Είδη και μορφές εκπαιδευτικών πολιτικών	Αίθουσα Τηλεκπ/σης(2)

Σάββατο 28/3/2015

Αίθουσα A2(2)

**2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ
(11.30-13.45)**

Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις

Προεδρείο	Κάρτσακα Ελένη - Ρούμκου Ελένη - Σούλη Αλεξάνδρα
11.30-11.45	Σούλη Αλεξάνδρα: "Επικοινωνώ – Συνδιαλέγομαι – Σέβομαι: Προσεγγίζοντας πτυχές της μαθησιακής διεργασίας μέσα από την κριτική ανάλυση έργων τέχνης στο πλαίσιο της μετασχηματιζουσας μάθησης"
11.45-12.00	Ρούμκου Ελένη: "Φιλοσοφικός λόγος, γλώσσες, κινηματογράφος και φιλοσοφία. Μία πρόταση προσέγγισης φιλοσοφικών ζητημάτων μέσω κινηματογραφικών αφηγήσεων"
12.00-12.15	Κάρτσακα Ελένη - Κερκισπούλου Γιαννούλα: "Τέχνη και Γλώσσα: Μια διαθεματική πρόταση με Σταθμούς Δημιουργίας και Μάθησης"
12.15-12.30	Πούλιος Ιωάννης: "Ο παλιός ελληνικός κινηματογράφος ως εκπαιδευτικό εργαλείο"
12.30-12.45	Κόσυβας Γιώργος: "Οπτικοποίηση μιας εικονιστικής κανονικότητας και μαθηματική γενίκευση"
12.45-13.00	Ντούλια Αθηνά - Ραμουτσάκη Α. Ιωάννα: "Λογοτεχνία και Διαφοροποιημένη διδασκαλία: μια καλή πρακτική για τη μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο- Ενδεικτικές μελέτες περιπτώσεων"
13.00-13.15	Σιαβίκη Αθανασία - Χατζησάββα Αικατερίνη: "Η αξιοποίηση της Ευέλικτης Ζώνης στο σύγχρονο σχολείο: Προτάσεις διδακτικής και παιδαγωγικής διαχείρισης"
13.15-13.45	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α10(2)
2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.45)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αναλυτικά Προγράμματα	
Προεδρείο	Αγγέλη Βαΐα - Κοφίδου Αγγελική - Συργιάννη Μαρία	
11.30-11.45	Διαμαντής Φώτιος: "Η ευρωπαϊκή διάσταση της σχολικής θρησκευτικής αγωγής στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Μάθημα των Θρησκευτικών"	
11.45-12.00	Παύλου Νικόλαος: "Εκπαιδευτικές πολιτικές στο μάθημα των Θρησκευτικών. Μία προσέγγιση του θρησκευτικού γραμματισμού"	
12.00-12.15	Συργιάννη Μαρία: "Τα νέα Προγράμματα Σπουδών στο Μάθημα των Θρησκευτικών: Πλαίσιο Αρχών και Προσανατολισμών"	
12.15-12.30	Αγγέλη Ε. Βαΐα: "Τα Αναλυτικά Προγράμματα της Ιστορίας του Γυμνασίου ως καταστατικός χάρτης της εκπαιδευτικής φιλοσοφίας"	
12.30-12.45	Κοφίδου Αγγελική: "Η Διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας σε ανομοιογενείς τάξεις - Η Διαφοροποίηση της Διδασκαλίας ως παιδαγωγική πρόταση για τη διαχείριση της σχολικής αποτυχίας"	
12.45-13.00	Αλεξόπουλος Χρήστος - Βαλμάς Θεοφάνης - Κατσίβελου Βενετία: "Τα στερεότυπα των δύο φύλων στα εγχειρίδια Γλώσσας Δημοτικού: Μία ποιοτική ανάλυση περιεχομένου του Α' τεύχους Γλώσσας της Γ' Δημοτικού."	
13.00-13.15	Καρρά Χρυσάνθη - Βογιατζή Νίκη - Παπαδόπουλος Χρήστος: "Δόμηση	

	και οργάνωση της τάξης και του εκπαιδευτικού υλικού για μαθητές με αυτισμό"
13.15-13.45	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α11(2)
2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.45)	Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	
Προεδρείο	Λουλακάκη Ειρήνη - Νάκος Κωνσταντίνος - Ραμουτσάκη Ιωάννα	
11.30-11.45	Νάκος Κωνσταντίνος: "Ελληνικοί και διεθνείς μαθηματικοί διαγωνισμοί"	
11.45-12.00	Ραμουτσάκη Α. Ιωάννα: "Ηθικά και κοινωνικά διλήμματα για το εγχείρημα της αποκεντρωμένης εκπαιδευτικής πολιτικής"	
12.00-12.15	Λουλακάκη Ειρήνη: "Εκπαιδευτική Φιλοσοφία και Εκπαιδευτική Πολιτική: η ευθυγράμμισή τους ως προϋπόθεση επιτυχίας κάθε καινοτομίας"	
12.15-12.30	Μπερεδήμας Παναγιώτης: "Καινοτομία και δημιουργικότητα στο Ελληνικό σχολείο. Η θέση των καλλιτεχνικών μαθημάτων στο Σχολείο"	
12.30-12.45	Παγώνη Παρασκευή - Κεφαλίδου Άρτεμις - Παπαχρήστος Κώστας: "Ο ρόλος των Εκπαιδευτικών στην εκπαιδευτική και κοινωνική ένταξη των αλλόγλωσσων μαθητών"	
12.45-13.00	Κορέτση Ελένη - Φιλιππουπολίτου Ειρήνη: "Διατροφικές συμπεριφορές που προάγουν τη σχολική επίδοση των μαθητών"	
13.00-13.15	Αλεξάνδρου Σμαρώ: "Οι διαδικασίες διαμόρφωσης της Εκπαιδευτικής Πολιτικής και ο Σχεδιασμός μιας Ενιαίας πρότασης για την αναβάθμιση της Εκπαίδευσης"	
13.15-13.45	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Τελετών(2)
2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.45)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	
Προεδρείο	Βαγή-Σπύρου Ευφροσύνη - Γκαντίδου Ευαγγελία - Παπαχρήστος Κώστας	
11.30-11.45	Γκαντίδου Ευαγγελία: "Πρόγραμμα εξ' αποστάσεως επιμόρφωσης για τους/τις εκπαιδευτικούς Αγγλικής της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας"	
11.45-12.00	Γραίκος Νικόλαος: "Προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου, ενδοσχολική επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου"	
12.00-12.15	Παπαχρήστος Κώστας - Κεφαλίδου Άρτεμις - Παγώνη Παρασκευή: "Εκπαιδευτική πολιτική και διαπολιτισμική εκπαίδευση: ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου"	
12.15-12.30	Τσούση Ελένη-Ξένη - Υφαντή Μοσχάνθη - Βαγή-Σπύρου Ευφροσύνη - Κουτή Μαρία: "Ο εθελοντισμός ως κοινωνική δράση στο νηπιαγωγείο"	
12.30-12.45	Ριζάκη Αικατερίνη: "Η παρατήρηση ομοτέχνων ως στρατηγική	

	επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο μιας Κοινότητας Μάθησης"
12.45-13.00	Σπανάκη Ε. Ειρήνη - Ράπτης Β. Ιωάννης: "Επιμόρφωση εκπαιδευτικών μέσα από την Έρευνα Δράσης – το παράδειγμα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας"
13.00-13.15	Θεοδώρου Αγγελική - Καλυβιώτου Αγορίτσα - Τσολακίδης Δημήτριος: "Διαχείριση επιθετικότητας και θυμού στο Νηπιαγωγείο"
13.15-13.45	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α3(2)
2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.45)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αξιολόγηση	
Προεδρείο	Διαλεκτόπουλος Θανάσης - Μανικάρου Μεταξούλα - Μπαραλός Γεώργιος	
11.30-11.45	Αναγνώστου Ζωή - Ζιώγα Χρυσούλα - Χριστοφορίδου Παρισσατίδα: "Μοντέλα αξιολόγησης εκπαιδευτικών"	
11.45-12.00	Μανικάρου Μεταξούλα: "Ο Επιθεωρητής και ο Σχολικός Σύμβουλος ως αξιολογητές των εκπαιδευτικών: Νομοθετική περιοδολόγηση και κριτική θεώρηση του αξιολογικού συστήματος"	
12.00-12.15	Διαλεκτόπουλος Θανάσης: "Απόψεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών για την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου Σχολικής Μονάδας και τη διαδικασία της Αυτοαξιολόγησης (ΑΕΕ)"	
12.15-12.30	Τζήκας Χρήστος - Καραμανώλη Ελένη: "Αξιολόγηση στην εκπαίδευση: Οι εμπειρίες του παρελθόντος και η σύγχρονη νομοθεσία"	
12.30-12.45	Φανιόπουλος Χριστόδουλος - Λιάνδη Πελαγία: "Η πρώτη εκπαιδευτική αξιολόγηση στο Νεοελληνικό κράτος την περίοδο του Καποδίστρια (1827-1832)"	
12.45-13.00	Βαγενάς Αναστάσιος - Τσινούδη Ισιδώρα: "Περιγραφική αξιολόγηση: Δυνατότητες και προοπτικές"	
13.00-13.15	Μπαραλός Γεώργιος: "Μια κριτική θεώρηση της ιστορικής εξέλιξης της Αξιολόγησης στην Εκπαίδευση"	
13.15-13.45	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α12(2)
2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.45)	Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Πατσάλης Χρήστος - Παρασκευόπουλος Θεόδωρος - Τσίνας Ευάγγελος	
11.30-11.45	Πατσάλης Χρήστος - Παπουτσάκη Καλλιόπη: "Διαχείριση των συγκρούσεων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Ο ρόλος της Διεύθυνσης των σχολικών μονάδων"	
11.45-12.00	Μιχαηλίδης Γεώργιος: "Δομημένες εξωσχολικές δραστηριότητες και σχολική επίδοση"	

12.00-12.15	Δελέγκος Νικόλαος - Θεοδωροπούλου Ιωάννα - Στεφανόπουλος Σωτήρης: "Τα εικαστικά στο Δημοτικό Σχολείο. Θεωρητικές προσεγγίσεις, ερευνητικά δεδομένα και προοπτικές"
12.15-12.30	Παρασκευόπουλος Θεόδωρος: "Το μαθησιακό στυλ των εκπαιδευτικών ως παράγοντας σχεδιασμού και υλοποίησης των επιμορφωτικών προγραμμάτων τους"
12.30-12.45	Τσίνας Ευάγγελος: "Αυτο-αξιολόγηση μαθητή: συγκριτική μελέτη απόψεων μαθητών, δασκάλων και γονιών ερευνητική προσέγγιση"
12.45-13.00	Μπαλίτα Θεοφανούλα - Ναστογιάννη Ζωή: "Εκπαιδευτική αξιολόγηση: η αξιολόγηση των μαθητών"
13.00-13.15	Παρασχόπουλος Α. Ιωάννης - Παπαδανιήλ Χ. Μαρία: "Η εσωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως μέσο (εργαλείο/τρόπος) διεύρυνσης της αυτονομίας τους και βελτίωσης της ποιότητας του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου"
13.15-13.45	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Τηλεκπ/σης (2)
2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.45)	Είδη και μορφές εκπαιδευτικών πολιτικών	
Προεδρείο	Γερούκη Μαργαρίτα - Δανηλίδου Νταίζη - Μαναριώτης Χρήστος	
11.30-11.45	Γεωργαλής Ε. Ευάγγελος: "Εκπαιδευτικές πολιτικές: τάσεις και κατευθύνσεις"	
11.45-12.00	Δανηλίδου Νταίζη - Μπενέκου Πολυξένη: "Ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές για την ισότητα των δύο φύλων"	
12.00-12.15	Κάλφα Μαρία: "Η αποδόμηση έμφυλων στερεοτύπων και το εκπαιδευτικό σύστημα: μια ανθρωπολογική προσέγγιση"	
12.15-12.30	Γερούκη Μαργαρίτα: "Η σεξουαλική διαφορετικότητα ως παράγοντας περιθωριοποίησης, αποκλεισμού και παρενόχλησης στο σχολικό περιβάλλον"	
12.30-12.45	Σιομπότη Μαρία - Σαμσάρη Ελένη - Σαμσάρης Πέτρος: "Βασικοί άξονες πετυχημένων πολιτικών παρέμβασης για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού"	
12.45-13.00	Μαναριώτης Χρήστος - Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος: "Η μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο"	
13.00-13.15	Σιμιτζή-Δέλλα Ελευθερία: "Η εφαρμογή της εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής σε ένα αποκεντρωτικό ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα"	
13.15-13.45	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Συνεδρίων
Στρογγυλή Τράπεζα (11.30-13.30)	«Περιβαλλοντική εκπαίδευση- εκπαίδευση για την αειφορία»	

Συντονιστής	Ζήσης Αγγελίδης, Σχολικός Σύμβουλος
Ομιλητές	
11.30-11.45	Ζήσης Αγγελίδης, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ04 Η εκπαιδευτική πολιτική για την Περιβαλλοντική Παιδεία
11.45-12.00	Δέσποινα Μιχελάκη, Υπεύθυνη Π.Ε. ΔΔΕ Δυτικής Θεσσαλονίκης Η Π.Ε. στην Ελληνική Σχολική Εκπαίδευση
12.00-12.15	Χρυσούλα Αθανασίου, Υπεύθυνη ΚΠΕ Ελ. Κορδελιού Ευόσμου Τα ΚΠΕ στο εκπαιδευτικό μας σύστημα
12.15-12.30	Ευθύμης Παπαδημητρίου, Δ/ντής Λυκείου Πολίχνης Η εκπαίδευση για την αειφορία μέσα από τη ματιά της σχολικής Κοινότητας
12.30-13.30	Συζήτηση

ΤΕΛΟΣ 2ης ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (13.45-15.30)

Σάββατο 28/3/2015

3η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (15.30-17.30)

Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	A2(3)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αναλυτικά Προγράμματα	A10(3)
Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	A11(3)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	Τελετών(3)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αξιολόγηση	A3(3)
Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	A12(3)
Είδη και μορφές εκπαιδευτικών πολιτικών	Αίθουσα Τηλεκπ/σης(3)

Σάββατο 28/3/2015

Αίθουσα A2(3)

3η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (15.30-17.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις
Προεδρείο	Εμμανουηλίδου Ευμορφία - Λαζαρίδης Ιωάννης - Σταύρου Ιωάννα
15.30-15.45	Σταύρου Ιωάννα - Σταυράκη Ιωάννα - Μισσοú Δήμητρα: "Πρόγραμμα Κοινωνικής & Συναισθηματικής Μάθησης «Παραμύθι χωρίς Σύνορα»: Μία Μελέτη Περίπτωσης"

15.45-16.00	Τηγανούρια Παναγιώτα: "Η δειγματική διδασκαλία ως μια από τις αποτελεσματικότερες εκπαιδευτικές πολιτικές επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών μουσικής"
16.00-16.15	Λαζαρίδης Θ. Ιωάννης - Μπεκατώρου Α. Δήμητρα: "Η μέθοδος PROJECT μέσα από το θεσμό της Ευέλικτης Ζώνης και των ερευνητικών εργασιών. Σχέδιο εργασίας ως παράδειγμα εφαρμογής στην τάξη"
16.15-16.30	Τύμπα Ευαγγελία: "Καινοτόμα Προγράμματα: Προβληματισμοί και προεκτάσεις"
16.30-16.45	Εμμανουηλίδου Ευμορφία: "Εκπαιδευτικές πολιτικές και μελέτη της τοπικής ιστορίας: ιστορικές αναφορές και σύγχρονες απαιτήσεις"
16.45-17.00	Καρπάτση Χρυσάνθη - Ναούμ Φωτεινή: "Επικοινωνία και διάχυση του εκπαιδευτικού έργου μέσα από την ιστοσελίδα http://nip-kat-kamil.ser.sch.gr/ του Ολοήμερου Νηπιαγωγείου Κάτω Καμήλας: Η περίπτωση του προγράμματος Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης «Η Πίτσα η Αλεπουδίτσα μας γνωρίζει τα ζώα του δάσους»"
17.00-17.30	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α10(3)
3η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (15.30-17.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αναλυτικά Προγράμματα	
Προεδρείο	Κεραμιδάς Κωνσταντίνος - Ντάνης Απόστολος - Ξανθίδου Πηνελόπη	
15.30-15.45	Κεραμιδάς Γ. Κωνσταντίνος: "Θεματική Διδασκαλία. Μια πρόταση για τη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στο Γυμνάσιο"	
15.45-16.00	Μητσόπουλος Μηνάς: "Εναλλακτικοί τρόποι εκμάθησης βασικών εννοιών των Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό Σχολείο"	
16.00-16.15	Ξανθίδου Πηνελόπη: "Η σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική της χώρας μας μέσα από τα Α.Π.Σ. των Φυσικών Επιστημών για το Δημοτικό Σχολείο"	
16.15-16.30	Σταμπουλή Μελομένη: "Πρόταση για ένα νέο Πρόγραμμα Σπουδών Φυσικών Επιστημών στο δημοτικό σχολείο. Το παράδειγμα της Μελέτης Περιβάλλοντος"	
16.30-16.45	Ντάνης Απόστολος: "Αξιολόγηση της Τριετούς Αρχικής Εφαρμογής του Προγράμματος Σπουδών Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά Σχολεία με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (Ε.Α.Ε.Π.)"	
16.45-17.00	Κωνσταντινίδου Ξανθή: "Σχεδιασμός και υλοποίηση μαθημάτων κολύμβησης σε Δημοτικά Σχολεία της Θράκης"	
17.00-17.30	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α11(3)
3η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (15.30-17.30)	Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	
Προεδρείο	Βέλκου Κυριακή - Βοϊνέσκου Ζαχαρούλα - Τσίγκρη Χρυσούλα	
15.30-15.45	Βοϊνέσκου Ζαχαρούλα - Κούρου Μένη - Τσαμπάζη Παναγιώτα -	

	Σταθούλια Παναγιώτα: "Η υλοποίηση καινοτόμου προγράμματος Φυσικής Αγωγής στην προσχολική ηλικία, ως ανταπόκριση της εκπαιδευτικής πολιτικής για την αναβάθμιση της ποιότητας στην εκπαίδευση"
15.45-16.00	Τσίγκρη Χρυσούλα: "Εκπαιδευτική πολιτική και ευρωπαϊκά προγράμματα: Στόχοι και κυριότερες δράσεις των καινοτόμων προγραμμάτων που επηρεάζουν το ελληνικό εκπαιδευτικό γίνεσθαι και συμβάλλουν στο να γίνει η Δια βίου μάθηση μια από της κεντρικές πολιτικές της Ένωσης"
16.00-16.15	Βέλκου Κυριακή: "Ετήσιος Προγραμματισμός της Σχολικής Μονάδας στον χώρο της Προσχολικής Αγωγής: Μια εναλλακτική πρόταση με βάση το μοντέλο των Οργανωτικών Κέντρων στην Εκπαίδευση"
16.15-16.30	Κουντουρά Νικολίνα: "Αναντιστοιχίες στα περιεχόμενα της εσωτερικής και εξωτερικής μεταρρύθμισης: Το παράδειγμα του μαθήματος της Λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση"
16.30-16.45	Δαρόπουλος Απόστολος: "Τα τρία Ά(λφα) της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα"
16.45-17.00	Μαρκογιαννάκη Γ. Χαρίκλεια - Κουτρούκης Α. Θεόδωρος: "Ηγετικές-διοικητικές ικανότητες και ο νέος ρόλος του διευθυντή της σχολικής μονάδας"
17.00-17.30	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Τελετών(3)
3η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (15.30-17.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	
Προεδρείο	Γιαλούρης Παρασκευάς - Κουμέντος Γιάννης - Χριστόπουλος Νικόλαος	
15.30-15.45	Ημέλλου Όλγα: "Σχεδιασμός προγράμματος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα ένταξης/ισότιμης συνεκπαίδευσης μαθητών με ήπιες δυσκολίες μάθησης στο γενικό σχολείο: Μια πρόταση"	
15.45-16.00	Καζιάνη Αμαλία - Σακκά Βασιλική - Σταθοπούλου Δήμητρα: "Διάχυση καλών παιδαγωγικών πρακτικών στη σχολική κοινότητα: μια εμπειρία από την αξιοποίηση του προγράμματος Pestalozzi για εκπαιδευτικούς"	
16.00-16.15	Καλαμιδιώτου Βασιλεία - Χριστόπουλος Χ. Νικόλαος: "Πολιτικές άσκησης εκπαιδευτικής διοίκησης. Η περίπτωση της διανεμημένης /διαμοιραζόμενης ηγεσίας (Shared/Distributed leadership). Ποιοτική έρευνα σε Διευθυντές Σχολικών Μονάδων της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου"	
16.15-16.30	Κουμέντος Ν. Γιάννης: "Προσδοκίες, Ανάγκες και Εμπόδια στην Επιμόρφωση και στην Επαγγελματική Ανάπτυξη των Εκπαιδευτικών ή το μετέωρο βήμα της επιμορφωτικής πολιτικής του «Νέου Σχολείου»"	
16.30-16.45	Παναγιωτίδου Αναστασία - Ζήση Αντιγόνη - Κιουλάνης Σπύρος: "Προσαρμογή της Επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στο μεθοδολογικό"	

	πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων"
16.45-17.00	Ντίνας Κωνσταντίνος - Βαϊρινού Κωνσταντία: "Απόψεις Νηπιαγωγών για την επιμόρφωσή τους στον κριτικό γραμματισμό"
17.00-17.30	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α3(3)
3η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (15.30-17.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Αξιολόγηση	
Προεδρείο	Βαλμάς Θεοφάνης - Παπαδάκης Σπυρίδων - Παπαδέλης Ιωάννης	
15.30-15.45	Βαλμάς Θεοφάνης - Καζαντζής Χρήστος: "Αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας: Κριτική προσέγγιση του θεσμικού πλαισίου και των διαδικασιών εφαρμογής της, από την σκοπιά της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας"	
15.45-16.00	Γώτη Ευθυμία: "Παρακολούθηση και αξιολόγηση διδασκαλίας με τη χρήση εντύπου παρακολούθησης: Κριτική τοποθέτηση σε σχέση με το περιεχόμενο μιας ολοκληρωμένης αξιολόγησης διδασκαλίας για διαμορφωτικούς σκοπούς"	
16.00-16.15	Βελεγράκη Κ. Άννα - Πέτσιου Δ. Ελισσάβη - Λαπούσης Ξ. Γιώργος - Τσόγλης Β. Κωνσταντίνος: "Περιγραφική αξιολόγηση, μύθος ή πραγματικότητα: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών"	
16.15-16.30	Παπαδέλης Ιωάννης: "Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση: βιβλιογραφική ανασκόπηση θεωρητικής προσέγγισης"	
16.30-16.45	Παπαδάκης Σπυρίδων: "Αξιολόγηση Δειγματικής Διδασκαλίας και Αυτό-αξιολόγηση της Εκπαιδευτικής Διεργασίας"	
16.45-17.00	Τσιραντωνάκη Σμαράγδα: "Πρότυπη Ανάπτυξη Σχεδίου Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Προγράμματος «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»"	
17.00-17.30	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α12(3)
3η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (15.30-17.30)	Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Ζαμπετάκη Λήδα - Παρασκευόπουλος Μαρίνος - Σάρρας Σπυρίδων	
15.30-15.45	Αλέτρας Νικόλαος - Γερασάκη Σταυρούλα: "Ο σχολικός εκφοβισμός, ως σύπτωμα της βίας που κυριαρχεί στην κοινωνία. Το σινεμά ως προπαγάνδα κατά του BULLYING"	
15.45-16.00	Παρασκευόπουλος Μαρίνος - Μπίλια Αγγελική - Παρασκευοπούλου Πηνελόπη: "Σχολικός εκφοβισμός. Οι απόψεις των μαθητών ως παράγοντας διαμόρφωσης εκπαιδευτικού σχεδιασμού"	
16.00-16.15	Σάρρας Σπυρίδων: "Επιμόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών με παιγνιώδεις δραστηριότητες και συνεργατική μάθηση"	
16.15-16.30	Παλάζη Β. Χρυσάνθη: "Αυτοεκτίμηση και επίδοση στο σχολικό περιβάλλον"	

16.30-16.45	Χαντζή Σταυρούλα: "Η μη λεκτική αμεσότητα του εκπαιδευτικού ως παράγοντας βελτίωσης του κλίματος της τάξης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Η περίπτωση της Λακωνίας"
16.45-17.00	Κουμπάρου Χρυσάνθη: "Ένα εκπαιδευτικό «Πείρ@μα»"
17.00-17.30	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Τηλεκπαίδευσης(3)
3η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (15.30-17.30)	Είδη και μορφές εκπαιδευτικών πολιτικών	
Προεδρείο	Μανουσαρίδης Ζαχαρίας- Μποταΐτη Αρετή - Παντέρα Μαρία	
15.30-15.45	Μανουσαρίδης Ζαχαρίας - Μπασδεκίδης Α. Χρήστος - Στεφανίδης Βασίλειος: "Επισκόπηση και κριτική θεώρηση τριών μοντέλων διαχείρισης τάξης"	
15.45-16.00	Μποταΐτη Αρετή: "Η εκπαιδευτική πολιτική για την ισότητα των φύλων στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα"	
16.00-16.15	Παντέρα Μαρία: "Η διαπολιτισμική προσέγγιση στην ευρωπαϊκή και ελληνική εκπαιδευτική πολιτική. Μια ιστορική αναδρομή"	
16.15-16.30	Μπαγιάτη Ειρήνη: "Ενδοσχολική επιμόρφωση στις νέες διδακτικές τεχνικές και στη βελτίωση του σχολικού κλίματος"	
16.30-16.45	Ίκκου Χρυσάνθη: "Πολιτικές στην εκπαίδευση, μετανεωτερικότητα και νέο δημόσιο μάνατζμεντ"	
16.45-17.00	Τσουρής Νίκος: "Το Νέο Μοντέλο των Πειραματικών Σχολείων: Αναμόρφωση ή Παραμόρφωση;"	
17.00-17.30	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Συνεδρίων
Στρογγυλή Τράπεζα (15.30-17.30)	«Εφαρμογές διδακτικής μεθοδολογίας σε συνθήκες βιωματικής μάθησης»	
Συντονιστής	Χαράλαμπος Τσορμπατζούδης, Καθηγητής Α.Π.Θ.	
Ομιλητές		
15.30-15.45	Χατζόπουλος Δημήτρης, Επίκουρος Καθηγητής, Α.Π.Θ. Παράγοντες αποτελεσματικής διδασκαλίας	
15.45-16.00	Μπαρκούκης Βασίλης, Λέκτορας Α.Π.Θ. Μέθοδοι διδασκαλίας στη φυσική αγωγή	
16.00-16.15	Τσορμπατζούδης Χαράλαμπος, Καθηγητής Α.Π.Θ. Η παιδαγωγική σημασία της διαγνωστικής εμπειρογνωμοσύνης του εκπαιδευτικού	
16.15-17.30	Συζήτηση	

ΤΕΛΟΣ 3ης ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (17.30-18.00)

Σάββατο 28/3/2015	
4η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (18.00-20.00)	
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	A2(4)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	A10(4)
Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	A11(4)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	Τελετών(4)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Ειδική Αγωγή	A3(4)
Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	A12(4)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία	Αίθουσα Τηλεκπ/σης(4)

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα A2(4)
4η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (18.00-20.15)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Βαϊρινού Κωνσταντία - Γκουτρουμανίδου Παγώνα - Κοσμετάτου Ελένη	
18.00-18.15	Νιζάμη Αικατερίνη: "Η Θετική Ψυχολογία και η αισιοδοξία ως ψυχολογική πρακτική στο Νηπιαγωγείο"	
18.15-18.30	Γκουτρουμανίδου Παγώνα - Γεωργούλα Μαρία - Τσολάκη Χρυσάνθη: "«Η ιστορία του "Δ"» Σχέδιο εργασίας για την ομαλή μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό Σχολείο"	
18.30-18.45	Πέτρου Μαρία - Γιαννακοπούλου Βασιλική: "Διδασκαλία της γλώσσας : ασυνέχειες και προβλήματα στη διδασκαλία της γλώσσας περνώντας από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό"	
18.45-19.00	Βαϊρινού Κωνσταντία - Κοϊδου Ελευθερία: "Συνεργασία σχολείου-οικογένειας: ένα διαγενεακό σχέδιο δράσης για το Νηπιαγωγείο"	
19.00-19.15	Μπόρτα Βασιλική - Γκουτρουμανίδου Παγώνα: "Τα παιδιά έχουν δικαιώματα: Υλοποιώντας ένα σχέδιο εργασίας για την ανάδειξη της κουλτούρας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Νηπιαγωγείο"	
19.15-19.30	Κοσμετάτου Ελένη - Κοτρώτσιου Ευανθία: "Διδακτικές παρεμβάσεις στο νηπιαγωγείο με έμφαση στην τέχνη"	
19.30-19.45	Μιμιλίδου Παρθένα: "Η πολιτική παιδεία ως διδακτικό αντικείμενο και ως συστατικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας"	
19.45-20.15	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα A10(4)
4η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (18.00-20.15)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Παπαστόικου Μαρία - Σιδηρόπουλος Δημήτριος - Ποζουκίδης Νικόλαος	

18.00-18.15	Σιδηρόπουλος Δημήτριος: "Η τέχνη ως μέρος και μέσο εκπαίδευσης στην πολιτότητα"
18.15-18.30	Ποζουκίδης Νικόλαος: Τα βιβλία Αγγλικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο ως παράγοντας κοινωνικής οργάνωσης της σχολικής τάξης
18.30-18.45	Εφραιμίδης Ι. Παύλος - Μακρής Στέλιος: "Διδακτική παρέμβαση στην Ε' τάξη Δημοτικού για τη διδασκαλία των γνήσιων και καταχρηστικών κλασμάτων σε σύγκριση με την ακέραια μονάδα, σύμφωνα με το διδακτικό μοντέλο του Zoltan Dienes"
18.45-19.00	Ιωακειμίδου Βασιλική (Σύλβη) - Βλαχοστεργίου Κατερίνα - Πήλιουρας Παναγιώτης: «Μαθηματικά και Παιχνίδι»: Σχέδιο Δράσης για μικρούς μαθητές"
19.00-19.15	Τσερπέ Γεωργία-Μαρία: "Οργάνωση ομάδας εργασίας διδακτικών προτάσεων για το μάθημα της Μουσικής της Α' Γυμνασίου"
19.15-19.30	Νίκου Α. Σταύρος: "Scientix: η κοινότητα για την εκπαίδευση των Φυσικών Επιστημών στην Ευρώπη"
19.30-19.45	Παπουτσή Μελλομένη - Παπαστόικου Μαρία: "Μικροί Ντεντέκτιβς της τέχνης"
19.45-20.15	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α11(4)
4η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (18.00-20.15)	Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	
Προεδρείο	Κουτή Μαρία - Μπαδιεριτάκη Μαρία - Μπούσιος Κωνσταντίνος	
18.00-18.15	Μπούσιος Κωνσταντίνος: "Η συμβολή του Σχολικού Συμβούλου στη διαμόρφωση σχολικού κλίματος"	
18.15-18.30	Μπούτση Μαρία - Κουτή Μαρία: "Ο Σουρεαλισμός στο Νηπιαγωγείο. Ένα πρόγραμμα συνεργασίας γονέων-νηπιαγωγείου"	
18.30-18.45	Μπαδιεριτάκη Μαρία: "Ο ρόλος και η συμβολή της εκπαιδευτικής μονάδας του Νηπιαγωγείου και του αντίστοιχου Σχολικού Συμβούλου προς ένα αποκεντρωτικό Εκπαιδευτικό Σύστημα"	
18.45-19.00	Ρήγας Κωνσταντίνος - Ευθυμιοπούλου Χρυσούλα: "Ποιος ο ρόλος των δραστηριοτήτων της Αγωγής Υγείας στις στάσεις των μαθητών αναφορικά με τον υγιεινό τρόπο ζωής"	
19.00-19.15	Πέτσκου Βασιλική - Γερούκη Μαργαρίτα: "Κυνήγι θησαυρού στο μουσείο – Μια διδακτική παρέμβαση σε μουσειακό περιβάλλον"	
19.15-19.30	Ζάγκα Ελευθερία: "Προγράμματα Σπουδών για τη Νεοελληνική Γλώσσα του Λυκείου και Τράπεζα Θεμάτων: Βίοι παράλληλοι"	
19.30-19.45	Μυλωνάς Μ. Δημήτρης: "Παιδαγωγικές - εκπαιδευτικές ωφέλειες και αδυναμίες από τη λειτουργία Θερινών Σχολείων – Το Θερινό Περιβαλλοντικό Σχολείο της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης"	
19.45-20.15	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Τελετών (4)
4η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (18.00-20.15)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	
Προεδρείο	Κοταδάκη Μαριάνθη - Μπαρής Θεόδωρος - Πάσχου Αγγελική	
18.00-18.15	Κουτουζιάδου Αικατερίνη: "Το επικοινωνιακό κλίμα και η βελτίωσή του στο σχολικό χώρο. Η συμβολή του Σχολικού Συμβούλου στη διαχείριση και την αντιμετώπιση συγκρουσιακών καταστάσεων ανάμεσα στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας"	
18.15-18.30	Πάσχου Αγγελική: "Εκπαιδευτικές Πολιτικές για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: Διερεύνηση παραμέτρων – περιορισμών-αντιφάσεων και δυνατοτήτων"	
18.30-18.45	Παπαδάκη Αντωνία: "Ο σχεδιασμός επιμορφωτικών προγραμμάτων βραχείας διάρκειας για εκπαιδευτικούς: Η περίπτωση τεσσάρων προγραμμάτων στον Ν. Πέλλας"	
18.45-19.00	Κοταδάκη Μαριάνθη: "Γλωσσική και συναισθηματική ανάπτυξη μέσα από τον κόσμο του Ντίκενς: ένα διδακτικό σενάριο διαφοροποιημένης διδασκαλίας στο μάθημα των Αγγλικών"	
19.00-19.15	Μπαρής Θεόδωρος - Χουλιάρα Ξανθή - Μαναριώτης Χρήστος: "Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μέσα από το μοντέλο της μικτής μάθησης (blended learning): το παράδειγμα των teachers4europa"	
19.15-19.30	Πάλλα Μαρίνα: "Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών: Η περίπτωση της μαθηματικής μοντελοποίησης"	
19.30-20.00	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α3(4)
4η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (18.00-20.15)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Ειδική Αγωγή	
Προεδρείο	Ευσταθίου Μηνάς - Κωτούλας Βασίλειος - Μυλωνά Άννα	
18.00-18.15	Ευσταθίου Μηνάς: "Η Εκπαιδευτική Πολιτική για τη Συνεκπαίδευση των Αναπήρων Μαθητών και Μαθητριών στο Γενικό Σχολείο"	
18.15-18.30	Καλούδης Θεοφάνης: "Αυτισμός και Φυσική Αγωγή στη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση"	
18.30-18.45	Κεφαλίδου Άρτεμις - Παπαχρήστος Κώστας - Μαυροκεφαλίδου Ειρήνη: "Εκπαιδευτική πολιτική για την Ειδική και Διαπολιτισμική αγωγή και εκπαίδευση στο γενικό σχολείο"	
18.45-19.00	Κωτούλας Βασίλειος : "Η άποψη των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών συνεκπαίδευσης"	
19.00-19.15	Μπόντη Ελένη: "Η εξελικτική πορεία των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών με έμφαση στα ψυχο-συναισθηματικά, κοινωνικά και συμπεριφορικά προβλήματα που συχνά τις συνοδεύουν (από την προσχολική ηλικία ως την ενήλικη ζωή)"	
19.15-19.30	Μυλωνά Άννα: "Το ρομπότ στην εκπαίδευση και στην κοινωνική	

	υποστήριξη των παιδιών"
19.30-20.00	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Α12(4)
4η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (18.00-20.15)	Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Κόπτσης Αλέξανδρος - Σεραφείμ Ευαγγελία - Σπανός Αντώνης	
18.00-18.15	Σπανός Εμμ. Αντώνης: "Κανόνες και Στρατηγικές που θα μπορούσαν να εφαρμόζουν οι γονείς για να διαχειρίζονται τους εφήβους"	
18.15-18.30	Καλπίδης Ιωάννης - Τσιπούρας Στυλιανός: "Τα Βιολογικά Νευρωνικά Δίκτυα επικοινωνούν δυαδικά"	
18.30-18.45	Φώτη Παρασκευή: "Μια διδακτική προσέγγιση διδασκαλίας στην προσχολική εκπαίδευση, βασισμένη στις Νευροεπιστήμες και τη Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης"	
18.45-19.00	Σεραφείμ Ευαγγελία: "Διδακτική μεθοδολογία και αποτελεσματική διδασκαλία. – Ανίχνευση στοιχείων της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης"	
19.00-19.15	Ηλίας Ιωάννης: "Η αθέατη πλευρά της διαφοροποίησης των σχολικών επιδόσεων & της κοινωνικής αναπαραγωγής. Διαδικασίες εκλογίκευσης"	
19.15-19.30	Κόπτσης Αλέξανδρος - Τζουμάκα Αλεξάνδρα - Τακαρίδης Στέλιος: "Ενισχυτική διδασκαλία στο Δημοτικό Σχολείο-Μια πιλοτική εφαρμογή αναβάθμισης της εφαρμογής της και της αποτελεσματικότητάς της"	
19.30-20.00	Συζήτηση	

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Τηλεκπαίδευσης(4)
4η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (18.00-20.15)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία	
Προεδρείο	Γώγουλος Γεώργιος - Κασσωτάκη-Ψαρουδάκη Πόπη - Σωτηρακόπουλος Γεώργιος	
18.00-18.15	Αναστασίου Αδάμος - Γεωργάλας Παναγιώτης - Ανδρούτσου Δέσποινα: "Μαθαίνοντας τους Διψήφιους Αριθμούς στα Αγγλικά με τη Χρήση του Google Earth και του Web 2.0"	
18.15-18.30	Κασσωτάκη-Ψαρουδάκη Πόπη - Γώγουλος Γεώργιος: "Ένα παράδειγμα ενδοσχολικής επιμόρφωσης των νηπιαγωγών στην αξιοποίηση των ΤΠΕ για επικοινωνιακούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς"	
18.30-18.45	Γώγουλος Γεώργιος: "Σχεδιασμός και υλοποίηση προγράμματος για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ένταξη/αξιοποίηση των ΤΠΕ και του Ελεύθερου Λογισμικού στη διδακτική πράξη: Μελέτη περίπτωσης στη Δυτική Κρήτη"	
18.45-19.00	Καραμούζα Ευγενία - Σωτηρακόπουλος Γεώργιος: "Εκπαιδευτικές Πολιτικές και Αξιοποίηση των ΤΠΕ στο Δημοτικό"	
19.00-19.15	Δορλή Παρασκευή: "«Η ταινία μας»: οι νέες τεχνολογίες στη σχολική	

	τάξη"
19.15-19.30	Χαϊδεμένου Ελένη: "Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης για την εφαρμογή των Τ.Π.Ε στην εκπαίδευση"
19.30-20.00	Συζήτηση

Σάββατο 28/3/2015		Αίθουσα Συνεδρίων
Στρογγυλή Τράπεζα (18.00-20.00)	«Η αναγκαιότητα αναθεώρησης των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών στην εκπαίδευση»	
Προεδρείο	Απόστολος Ντάνης, Σχολικός Σύμβουλος	
Ομιλητές		
18.00-18.15	Γιώργος Τσιάκαλος, Ομ. Καθηγητής Α.Π.Θ. Εκπαιδευτικές πολιτικές και αναθεώρηση των Αναλυτικών Προγραμμάτων	
18.15-18.30	Κωνσταντίνος Μουντάκης, Ομ. Καθηγητής Παν/μίου Πελοποννήσου, πρώην Σύμβουλος Π.Ι. Τα προβλήματα της επιλογής του Μοντέλου κατά την αναθεώρηση των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών	
18.30-18.45	Νίκος Σταμπολίδης, πρώην Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ12 Οι τάσεις των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών στην επαγγελματική εκπαίδευση	
18.45-19.00	Γεώργιος Μπαραλός, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ.03 Αναλυτικά Προγράμματα: "Gladiator in arena consilium capit"	
19.00-20.00	Συζήτηση	

ΤΕΛΟΣ 4ης ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ & ΕΡΓΑΣΙΩΝ 1ης ΗΜΕΡΑΣ

Κυριακή 29/3/2015	
5η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	A2(5)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	A10(5)
Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	A11(5)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	Τελετών(5)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Ειδική Αγωγή	A3(5)
Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	A12(5)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία	Αίθουσα Τηλεκπ/σης(5)

Κυριακή 29/3/2015	Αίθουσα A2(5)
-------------------	---------------

5η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις
Προεδρείο	Αναστασοπούλου Ελένη - Τσαβαλά Ειρήνη - Τσαδήμας Χρήστος
9.00-9.15	Γρηγοριάδου Αναστασία: "Δημιουργική Σκέψη: αναγκαιότητα και προτάσεις εφαρμογής της στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση"
9.15-9.30	Ρεντζεπέρη Άννα: "Η αξία των καινοτόμων πολιτιστικών προγραμμάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ως μέσο σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής. Παράδειγμα: «Λογοτεχνικό εργαστήρι – Η Γυναίκα μέσα από το βλέμμα των ξεχασμένων Ελληνίδων Λογοτέχνιδων»"
9.30-9.45	Σχοινιά Δ. Κατερίνα: "Επιστολικός λόγος: ένας αναξιοποίητος εκπαιδευτικός θησαυρός"
9.45-10.00	Κουτσιμπέλη Όλγα: "Δημιουργώντας μαθητικές συλλογικότητες: η περίπτωση του κόσμου των παραμυθιών και η προστακτική γραμματική τους χρήση στο Νέο Γυμνάσιο"
10.00-10.15	Τσαβαλά Ειρήνη: "Παράλληλα Κείμενα και Μετάβαση"
10.15-10.30	Κυριακάκη Γεωργία - Ξανθουδάκης Νεκτάριος - Ραμουτσάκη Ιωάννα: "Καινοτόμο πρόγραμμα δημοκρατικού αστικού επανασχεδιασμού: οι μαθητές επανασχεδιάζουν το αστικό τοπίο γύρω από το σχολείο τους"
10.30-11.00	Συζήτηση

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Α10(5)
5η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Κοτίνη Ισαβέλλα - Μπενιάτα Ελένη - Τσιπούρας Στυλιανός	
9.00-9.15	Τσιπούρας Στυλιανός - Καλιπίδης Ιωάννης: "Γνωσιακή Νευροεπιστήμη και διδακτική πράξη"	
9.15-9.30	Μαυρίδης Μιχαήλ: "Ενεργητική Μάθηση: Ένα υπόδειγμα διδασκαλίας Οικονομικών με Προοργανωτές"	
9.30-9.45	Σαββίδου Ιωάννα - Αγγελακόπουλος Γιώργος: "«Νευρομυθολογίες» στην Εκπαίδευση"	
9.45-10.00	Μόσχος Αλέξανδρος: "Προτάσεις για βιωματική προσέγγιση στη διδασκαλία των μαθηματικών εννοιών"	
10.00-10.15	Κοτίνη Ισαβέλλα - Τζελέπη Σοφία: "Συσχετίσεις Ικανοτήτων και Στάσεων Υπολογιστικής Σκέψης με Στοιχεία Παιχνιδοποίησης"	
10.15-10.30	Κρουστάλλη Αγγελική - Παπαματθαίου Νικόλαος: "Δημιουργικότητα και κριτική σκέψη. Δύο πεδία που χρήζουν ισόρροπης καλλιέργειας στο σύγχρονο σχολείο"	
10.30-11.00	Συζήτηση	

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Α11(5)
5η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	

Προεδρείο	Μανιάκας Θόδωρος - Τζάστας Γεώργιος - Χατζηνικολάου Σοφία
9.00-9.15	Μανιάκας Θόδωρος: "Συμβουλευτική και Κοινωνική Ανθρωπολογία"
9.15-9.30	Δάβουλου Μαρία: "Θέματα ηγεσίας και εκπαιδευτικής αλλαγής στο ελληνικό ολόημερο νηπιαγωγείο – Αντιστάσεις, συγκρούσεις και ο ρόλος της/του προϊσταμένης/νου"
9.30-9.45	Χατζηνικολάου Σοφία - Ηλιάδου Νικολέττα - Παπαδέλη Χρύσα: "Μια καινοτόμα πρόταση για την πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής βίας στην Α/βάθμια Εκπαίδευση: Σχολική διαμεσολάβηση"
9.45-10.00	Αγγελοπούλου Άννα - Τζάστας Γεώργιος: "Από τις Συνθετικές-Δημιουργικές Εργασίες στην Τράπεζα Θεμάτων. Η Αξιολόγηση του Μαθητή στο Λύκειο (1997-2014)"
10.00-10.15	Σπηλιωτοπούλου Κωνσταντίνα: "Όψεις της κρίσης της Δημοκρατίας σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η συμβολή της Πολιτειότητας και της Υπερ-Ετερότητας για τις εκπαιδευτικές πολιτικές"
10.15-10.30	Τσιόπας Ιωάννης - Οικονομίδης Αγάπιος: "Η συμμετοχή σε Εξωσχολικές Δραστηριότητες, παράγοντας ερμηνείας των αποτελεσμάτων Ευζην στο Ν. Λέσβου"
10.30-11.00	Συζήτηση

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Τελετών (5)
5η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	
Προεδρείο	Αναστασιάδου Αλεξάνδρα - Καραγκιοζίδης Πολυχρόνης - Ντινοπούλου Καλλιρόη	
9.00-9.15	Χαρίσης Αθανάσιος: "Ενημέρωση, καθοδήγηση και επιμορφωτική στήριξη των εκπαιδευτικών μονάδων από το Συμβουλευτικό Σταθμό Νέων (Σ.Σ.Ν.) Πιερίας"	
9.15-9.30	Ντινοπούλου Καλλιρόη - Ανδριοπούλου Γεωργία: "Βαδίζοντας προς το σχηματισμό μιας ενεργούς κοινότητας μάθησης των εκπαιδευτικών: Μια πρόταση ενδοπεριφερειακής επιμόρφωσης από Σχολική Σύμβουλο, με βάση τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων"	
9.30-9.45	Αναστασιάδου Αλεξάνδρα - Ηλιοπούλου Κωνσταντίνα: "Η προϋπηρεσία ως διαμορφωτική παράμετρος των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: Πορίσματα έρευνας"	
9.45-10.00	Καραγκιοζίδης Πολυχρόνης: "Οι επιμορφώσεις των καθηγητών. Το εφικτό, το ανέφικτο και τα παράπλευρα οφέλη"	
10.00-10.15	Παυλίδου Ιωάννα - Γεωργιάδης Μιχάλης: "Ο ρόλος του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο διαπολιτισμικό σχολικό περιβάλλον και η επαγγελματική του κατάρτιση: συγκριτική προσέγγιση"	
10.15-10.30	Παπαδόπουλος Σταύρος - Παπαδομαρκάκης Ιωάννης: "Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών : Το παράδειγμα του παραρτήματος ΑΣΠΑΙΤΕ Ρόδου/Νοτίου Αιγαίου"	
10.30-11.00	Συζήτηση	

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα A3(5)
5η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Ειδική Αγωγή	
Προεδρείο	Γουρδομιχάλη Δήμητρα - Μπότσας Γεώργιος - Πατσίδου-Ηλιάδου Μαρίνα	
9.00-9.15	Μπότσας Γεώργιος - Κελεσιδης Ευάγγελος: "Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες, Διγλωσσία και Υπεραντιπροσώπωση: Υπάρχει κουλτούρα σχολικής μονάδας; Μια προσέγγιση"	
9.15-9.30	Πατσίδου-Ηλιάδου Μαρίνα - Νάνου Ανδρομάχη - Γαβριηλίδου Κωσταντίνα - Ραπτοπούλου Αναστασία: "Ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά στο φάσμα του αυτισμού μέσα από τη συμμετοχή τους σε ομάδα εκπαιδευτικής ρομποτικής"	
9.30-9.45	Νάνου Ανδρομάχη - Πατσίδου-Ηλιάδου Μαρίνα - Ραπτοπούλου Αναστασία - Πήττας Σαράντης: "Το Include: ένα μοντέλο συμπεριληπτικής εκπαιδευτικής πολιτικής"	
9.45-10.00	Φράγκου Ευφροσύνη - Οικονομίδης Αγάπιος: "Διδασκαλία της Ξένης Γλώσσας σε παιδιά με Δυσλεξία: Κατανόηση της Δυσλεξίας και Καλές Πρακτικές Συνεργατικής Διδασκαλίας Ξένων Γλωσσών"	
10.00-10.15	Παπαδοπούλου Μαρία - Πατσίδου-Ηλιάδου Μαρίνα - Πολίτη Βικτώρια: "Ο ρόλος των κοινωνικών ιστοριών στη βελτίωση συμπεριφοράς μαθητή μέσα από το κουκλοθέατρο"	
10.15-10.30	Γουρδομιχάλη Δήμητρα: "Εφηβοι μαθητές με ΔΕΠΥ"	
10.30-11.00	Συζήτηση	

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα A12(5)
5η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Βλάχος Δημήτριος - Μπέση Μαρίνα - Σαϊτή Σοφία	
9.00-9.15	Μπέση Μαρίνα - Σαϊτή Σοφία: "Σχολική Βία και Εκφοβισμός: Απόψεις Εκπαιδευτικών Α/θμιας Εκπαίδευσης στην Ήπειρο"	
9.15-9.30	Βλάχος Δημήτριος: "Εκπαιδευτικές πολιτικές και αριστοτελική «φρόνησις»: Μια δοκιμή αναζωογόνησης του ερωτήματος για το θεμέλιο της εκπαιδευτικής πολιτικής και τον ρόλο του Σχολικού Συμβούλου στον σχεδιασμό και την υλοποίησή της"	
9.30-9.45	Καμπακάκη Ευαγγελία: "Υπάρχει κάποια καλύτερη εναλλακτική στο σχολείο του σήμερα;"	
9.45-10.00	Σαμαρά Βασιλική: "Διερεύνηση της φωνολογικής επίγνωσης παιδιών προσχολικής ηλικίας"	
10.00-10.15	Κοψιδά-Βρεττού Παρασκευή: "Εκπαιδευτική πολιτική προς αναζήτηση μιας σύγχρονης οικουμενικής ανθρωπιστικής παιδείας"	
10.15-10.30	Χρυσάφη Βαρβάρα - Κόπτσης Αλέξανδρος: "Η εκπαιδευτική προσέγγιση EMILE στην ελληνική πραγματικότητα. Μια πιλοτική εναλλακτική	

	πρόταση ταυτόχρονης εκμάθησης γνωστικών αντικειμένων και Ξένων Γλωσσών"
10.30-11.00	Συζήτηση

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Τηλεκπαίδευσης(5)
5η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (9.00-11.00)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία	
Προεδρείο	Ακριτίδης Νίκος - Αραμπατζή Χριστίνα - Μάνεσης Νικόλαος	
9.00-9.15	Καψοκαβάδης Κωνσταντίνος - Ακριτίδης Νικόλαος - Κούρτης Παρασκευάς: "Διαθεματικό σχέδιο εργασίας (project) με διαδικτυακή εξερεύνηση (web quest) για τη μετανάστευση"	
9.15-9.30	Κακαβάς Κωνσταντίνος - Κακαβάς Παναγιώτης - Μάνεσης Νικόλαος: "Η Διδασκαλία της έννοιας της συμμετρίας"	
9.30-9.45	Δασκαλάκη Στυλιανή: "Η Ποίηση μέσα από την οθόνη του Ηλεκτρονικού Υπολογιστή"	
9.45-10.00	Καραπά Βασιλική - Αλεξοπούλου Άννα: "Μέσα από ένα ταξιδάκι, έγραψα βιβλιαράκι!!!"	
10.00-10.15	Καρυοφύλλη Βασιλική - Νταναβάρα Αθηνά - Σιούρλα Πολύμνια: "Πρόταση διαφοροποιημένης διδασκαλίας για την Ιστορία της Γ' Δημοτικού με τη χρήση Τ.Π.Ε. «Ηρακλής: Το λιοντάρι της Νεμέας»"	
10.15-10.30	Αραμπατζή Α. Χριστίνα: "Αλλαγές στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο πλαίσιο των «νέων Προγραμμάτων Σπουδών». Ένα διδακτικό παράδειγμα με την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.)"	
10.30-11.00	Συζήτηση	

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Συνεδρίων
Στρογγυλή Τράπεζα (9.30-11.30)	«Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών - Επιμόρφωση»	
Συντονιστής	Θοδωρής Μανιάκας, Σχολικός Σύμβουλος	
Ομιλητές		
9.30-9.45	Αρετή-Μαρία Σουγάρη: Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας ΑΠΘ Η πρακτική άσκηση ως πρώτο βήμα για τους νέους και διαρκές πεδίο επιμόρφωσης για τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς ξένων γλωσσών	
9.45-10.00	Ρινέττα Κιγτσιόγλου-Βλάχου: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας ΑΠΘ Η 2 ^η ΞΓ στην ελληνική δημόσια εκπαίδευση: προοπτικές και προβληματισμοί	
10.00-10.15	Αγγελική Κοιλιάρη: Καθηγήτρια Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας ΑΠΘ	

	Γλωσσική εκπαιδευτική Πολιτική: Από τις Διακηρύξεις στις Πρακτικές
10.15-10.30	Αντώνης Βεντούρης: Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας ΑΠΘ Η αρχική κατάρτιση και η επιμόρφωση των καθηγητών ξένων γλωσσών: το δέον και το ον
10.30-11.30	Συζήτηση

ΤΕΛΟΣ 5ης ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

ΔΙΑΛΛΕΙΜΑ (11.00-11.30)

Κυριακή 29/3/2015

6η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.30)

Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	A2(6)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	A10(6)
Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	A11(6)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	Τελετών(6)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και Ειδική Αγωγή	A3(6)
Θεωρητικές παραδοχές και ερευνητικές προσεγγίσεις	A12(6)
Εκπαιδευτικές πολιτικές και αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία	Αίθουσα Τηλεκπ/σης(6)

Κυριακή 29/3/2015

Αίθουσα A2(6)

6η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις
Προεδρείο	Κούρου Μένη - Τρίγκα Ελένη - Τσιόπας Ιωάννης
11.30-11.45	Τρίγκα Ελένη - Φώτη Παρασκευή: "Η Μουσική και η συμβολή της στην προαγωγή της Ψυχικής Υγείας των παιδιών της προσχολικής ηλικίας"
11.45-12.00	Παπαδόπουλος Περικλής: "Διαφοροποιημένη διδασκαλία σε καινοτόμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα Μουσικής Αγωγής"
12.00-12.15	Παπαγιαννόπουλος Διονύσης - Τσαμπάζη Παναγιώτα - Μυλωνά Ευθυμία - Σακελλαροπούλου Ευτυχία: "Η επίδραση ενός οργανωμένου Προγράμματος Φυσικής Δραστηριότητας στην καλλιέργεια των κινητικών δεξιοτήτων και στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των νηπίων. Μια μελέτη Περίπτωσης"
12.15-12.30	Τσιόπας Ιωάννης: "Τίμιο παιχνίδι (fair play) και αντιλαμβανόμενο κλίμα παρακίνησης, μαθητών Γυμνασίου στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής"

12.30-12.45	Κούρου Μένη - Γεωργάκη Αλεξάνδρα - Θανασούλιας Ανδρέας - Φιλίππου Φίλιππος: "Οι συνεργασίες των ειδικοτήτων στην προώθηση της διαθεματικότητας και της ενιαιοποίησης της γνώσης. Το παράδειγμα της εφαρμογής του καινοτόμου Προγράμματος Φυσικής Αγωγής στην Προσχολική Αγωγή"
12.45-13.00	Παναγιώτου Κ. Άννα: "Ένταξη μαθητών με αναπηρία στις τάξεις Φυσικής Αγωγής του γενικού σχολείου"
13.00-13.30	Συζήτηση

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Α10(6)
6η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	
Προεδρείο	Ανδρεάδου Χαρά - Κεραμίδα Αρετή - Οικονομίδης Αγάπιος	
11.30-11.45	Κεραμίδα Αρετή: "Ψυχολογικό κλίμα της τάξης στη διδασκαλία και εκμάθηση της Αγγλικής Γλώσσας: Θεωρία και πράξη"	
11.45-12.00	Οικονομίδης Αγάπιος: "Η Διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στα Δημοτικά Σχολεία του Βορείου Αιγαίου: Αποτύπωση Ιδιαιτεροτήτων και Δυσκολιών"	
12.00-12.15	Μαραγκού Γεωργία: "Η Εκπαίδευση στην Παγκοσμιοποίηση και ο Επαγγελματισμός του Εκπαιδευτικού"	
12.15-12.30	Μέλλιου Κυριακή - Βαγή-Σπύρου Ευφροσύνη - Κουτή Μαρία - Μουταφίδου Άννα: "Η έννοια της Σκέψης στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. του Νηπιαγωγείου"	
12.30-12.45	Χουρίδου Πολυξένη: "«Τα ζώα του Γέροντα», ένα παραμύθι ενσυναίσθησης και φιλοζωίας"	
12.45-13.00	Νασούμ Έλλη - Παπαμιχαήλ Παναγιούλα: "28η Οκτωβρίου 1940: Μια αναστοχαστική παρέμβαση για τη διδασκαλία της ιστορίας στο νηπιαγωγείο"	
13.00-13.30	Συζήτηση	

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Α11(6)
6η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.30)	Σχεδιασμός, εφαρμογές, πρακτικές Εκπαιδευτικών Πολιτικών	
Προεδρείο	Δημητρακάκης Κωνσταντίνος - Ράπτης Νικόλαος - Χαβιάρας Νίκος	
11.30-11.45	Χαβιάρας Κ. Νίκος - Σαμουηλίδου Ευδοκία: "Εκπαιδευτική Πολιτική και Νησιωτικότητα. Ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου"	
11.45-12.00	Δημητρακάκης Κωνσταντίνος: "Η «Εσωτερική Εκπαιδευτική Πολιτική» της Σχολικής Μονάδας. Όρια και Δυνατότητες"	
12.00-12.15	Ράπτης Νικόλαος - Ψαράς Χαράλαμπος: "Προετοιμασία και ανάπτυξη σχολικών ηγετών. Συγκριτική προσέγγιση"	
12.15-12.30	Κλειδαρά Μαρία: "Εκπαιδευτική Πολιτική και Καινοτομία"	
12.30-12.45	Ψαράς Χαράλαμπος: "Αναπτύσσοντας Αποτελεσματικές Επαγγελματικές	

	Κοινότητες Μάθησης"
12.45-13.00	Κωνσταντινίδου Θεοδώρα: "Διευρυμένη λειτουργία ως τις 15.00: το επόμενο βήμα"
13.00-13.30	Συζήτηση

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Τελετών (6)
6η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	
Προεδρείο	Ξάνθη Χαρ.- Ορφανός Στέλ. - Σαραφίδου Κατ. - Τζωρτζάκης Ιωάν.	
11.30-11.45	Ξάνθη Χαρίκλεια: "Κοινότητες μάθησης: εν δυνάμει μηχανισμοί για την ενθάρρυνση της συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών"	
11.45-12.00	Τζωρτζάκης Α. Ιωάννης - Παπαγιαννάκης Ι. Ευάγγελος: Συσχέτιση του Βαθμού Ικανοποίησης και των Προβλημάτων που αναδεικνύονται στην υλοποίηση των project από εκπαιδευτικούς διαφορετικών κλάδων της Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	
12.00-12.15	Τρύφων Μαρία - Βαγή-Σπύρου Ευφροσύνη: "Το εκπαιδευτικό μάρκετινγκ ως εργαλείο βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου"	
12.15-12.30	Τσιόπα Κυρατώ: "Η σχέση των στρατηγικών διαχείρισης συγκρούσεων διευθυντών και εκπαιδευτικών με την εργασιακή τους εμπειρία"	
12.30-12.45	Σαραφίδου Κατερίνα: "Η θέση της γυναίκας στην εκπαιδευτική ηγεσία"	
12.45-13.00	Ορφανός Στέλιος: "Ο επιμορφωτικός ρόλος του Σχολικού Συμβούλου στην υλοποίηση των εκπαιδευτικών πολιτικών"	
13.00-13.30	Συζήτηση	

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Α3(6)
6η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Ειδική Αγωγή	
Προεδρείο	Ντούλια Αθηνά - Σακελλαροπούλου Εύη - Τοζακίδης Ανανίας	
11.30-11.45	Σαμσάρη Ελένη - Σαμσάρης Πέτρο - Σιομπότη Μαρία: "Στάσεις των εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής για την αποτελεσματικότητα της παράλληλης στήριξης και των Τμημάτων Ένταξης ως μοντέλων συνεκπαίδευσης"	
11.45-12.00	Παπαδοπούλου Ευθυμία - Γκουτρομανίδου Παγώνα: "Υλοποιώντας Συμπεριληπτικές Πρακτικές στο Νηπιαγωγείο. Μελέτη Περίπτωσης νηπίου με σύνδρομο Asperger"	
12.00-12.15	Σακαλίδου Εριφύλη - Σταθοπούλου Ροζαλία - Γαβριηλίδου Κωσταντίνα - Νάνου Ανδρομάχη: "Καλές πρακτικές για τη βελτίωση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ παιδιών με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη γειτονιά"	
12.15-12.30	Παπάζης Φίλιππος - Βαρσάμης Παναγιώτης: "Μαθησιακό προφίλ παιδιών με επιληψία"	

12.30-12.45	Τζαφέρη Παναγιώτα - Τσιωμή Ευαγγελία - Ηλιάδου Μαρία - Βασιλείου Κώστας: "Διαμορφώνοντας ένα συμπεριληπτικό κλίμα στη γειτονιά για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας μέσω της εκπαιδευτικής ρομποτικής. Μια πιλοτική έρευνα-δράση"
12.45-13.00	Τοζακίδης Ανανίας: "Στάσεις εκπαιδευτικών της τυπικής εκπαίδευσης σχετικά με την εισαγωγή του νέου θεσμού των ΕΔΕΑΥ στα σχολεία"
13.00-13.30	Συζήτηση

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Α12(6)
6η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και Ειδική Αγωγή	
Προεδρείο	Ορφανός Χάρης - Παππά Ευαγγελία - Τσιμπλιάρης Ευστάθιος	
11.30-11.45	Τσιμπλιάρης Ευστάθιος: "Σχολική Βελτίωση στα ΕΠΑΛ. Θεωρία και πραγματικότητα. Ερευνητική προσέγγιση"	
11.45-12.00	Τυριακίδου Πολυνίκη - Τσιαπλής Νικόλαος: "Το γραφειοκρατικό μοντέλο διοίκησης στο ελληνικό ολιγοθέσιο δημοτικό σχολείο του 2015. Έννοια του παρελθόντος, ή καθημερινότητα; Έρευνα σε ολιγοθέσια δημοτικά σχολεία των Νομών Βοιωτίας και Εύβοιας"	
12.00-12.15	Ορφανός Χάρης: "Εκπαιδευτική πολιτική της Γαλλίας για τη πρακτική άσκηση στο Επαγγελματικό Λύκειο (η περίπτωση του ηλεκτρολόγου)"	
12.15-12.30	Δαρβούδης Αθανάσιος: "Ο επαγγελματικός Χρόνος των διευθυντών σχολείων και η σημασία της ορθής αξιοποίησής του"	
12.30-12.45	Λαφάρα Αναστασία: "Μελέτη περίπτωσης: Το θέμα της συνεργασίας των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της φοίτησης παιδιών που ζουν σε ιδρύματα"	
12.45-13.00	Κυπριωτάκης Νικόλαος - Παππά Ευαγγελία: "Βιωματική Σκέψη (Thinking At The Edge ή TAE) – Χτίσε μια Θεωρία"	
13.00-13.30	Συζήτηση	

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Τηλεκπαίδευσης (6)
6η ΣΥΝΕΔΡΙΑ (11.30-13.30)	Εκπαιδευτικές πολιτικές και αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία	
Προεδρείο	Κλιάπης Πέτρος - Μαστρογιάννης Αλέξιος - Τσαμπάζη Παναγιώτα	
11.30-11.45	Κλιάπης Πέτρος - Κασσώτη Όλγα: "Από τον παραδοσιακό Σχολικό Χώρο στο Τεχνολογικά Εμπλουτισμένο Μαθησιακό Περιβάλλον (ΤΕΜΠ)"	
11.45-12.00	Τσαμπάζη Παναγιώτα - Κούρου Μένη - Βοϊνέσκου Ζαχαρούλα: "Οι εφαρμογές Web2.0 ως εκπαιδευτικά εργαλεία. Το παράδειγμα του καινοτόμου προγράμματος φυσικής δραστηριότητας στην προσχολική αγωγή"	
12.00-12.15	Μαστρογιάννης Αλέξιος: "Ψηφιακές και μη υποβοηθήσεις στη μελέτη και κατανόησης του δεκαδικού αριθμητικού συστήματος"	
12.15-12.30	Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος: "Ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος της	

	σχολικής τάξης κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας γνωστικών αντικειμένων με τη χρήση των ΤΠΕ"
12.30-12.45	Παπαδημητρίου Σουλτάνα - Θεοφανέλλης Τιμολέων: "Μαθησιακές δεξιότητες του 21ου αιώνα μέσα από την αξιοποίηση των ΤΠΕ σε σχέδια εργασίας"
12.45-13.00	Παταρίδου Ελένη - Χατζηδημητρίου Ευαγγελία: "Ψηφιακές διαδρομές Φιλαναγνωσίας-εργαστήρια δημιουργικής γραφής: Εκπαιδευτικό σενάριο για το έργο του Χ. Μπουλώτη - ΝΑ ΕΡΧΕΣΑΙ ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΜΟΥ-"
13.00-13.30	Συζήτηση

Κυριακή 29/3/2015		Αίθουσα Τελετών
ΤΕΛΕΤΗ ΛΗΞΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ (13.30-14.30)		
13.30-14.10	Καταληκτήρια Ομιλία – Συμπεράσματα από τον Πρόεδρο της ΠΕΣΣ	
14.10-14.30	Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης <i>Σχήμα Σαξόφωνου</i> Καλλιτεχνική Διεύθυνση: Μοσχογιάννης Αστέριος Μαθητές: Καρκαφίρης Ανδρέας-Μηνάς, Μαρκόπουλος Δημήτρης-Πάρης, Πανέλης Χρυσοβαλάντης, Τσιαούσης Ορφέας	

2ο Επιστημονικό Συνέδριο
Πανελληνίας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων

«ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ»

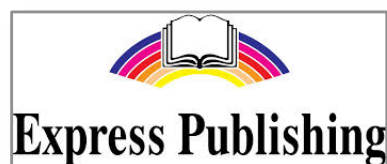
Φιλοξενούμενη Συνεδρία

Κυριακή 29 Μαρτίου 2015

Ώρα: 11.30 – 12.30

Αίθουσα Συνεδρίων

«Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση από την
Express Publishing»

ΧΟΡΗΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

2ο Επιστημονικό Συνέδριο
Πανελλήνιας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

**Ετήσιος Προγραμματισμός της Σχολικής Μονάδας στον χώρο της Προσχολικής Αγωγής:
Μια εναλλακτική πρόταση με βάση το μοντέλο των Οργανωτικών Κέντρων στην
Εκπαίδευση**

Βέλκου Κυριακή, Σχολική Σύμβουλος 15^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής

Περίληψη

Με την παρούσα μελέτη ασχοληθήκαμε στο πλαίσιο μιας έρευνας-δράσης με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό σε επίπεδο μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού. Στηριζόμενοι στην προοπτική των αυτόνομων σχολικών μονάδων -στο πλαίσιο μιας σχετικής αυτοδυναμίας που χαρακτηρίζει το ελληνικό νηπιαγωγείο- και υιοθετώντας τις αρχές της συστημικής θεωρίας και του συνεργατικού μοντέλου στην εκπαίδευση, υποστηρίξαμε την λογική των Οργανωτικών Κέντρων. Ο προγραμματισμός οργανώνεται με τη μορφή ενός εκπαιδευτικού σχεδιασμού στο πλαίσιο ενός αδρομερούς οργανωτικού σχήματος, μέσα στο οποίο ο γενικός οι επιμέρους στόχοι διαμορφώνουν την εσωτερική πολιτική κάθε σχολικής μονάδας, σε συμφωνία με το σενάριο των δυνατοτήτων αλλά και αδυναμιών της λειτουργίας της κατά την εκπαιδευτική πράξη.

**Θέματα ηγεσίας και εκπαιδευτικής αλλαγής στο ελληνικό ολοήμερο νηπιαγωγείο –
Αντιστάσεις, συγκρούσεις και ο ρόλος της/του προϊσταμένης/νου**

Δάβουλου Μαρία, Νηπιαγωγός, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο ΜΠΣ Επιστήμες της Αγωγής:
Εκπαιδευτική Ηγεσία και Πολιτική, του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η παρουσίαση θεωρητικών πτυχών της σχολικής ηγεσίας, καθώς και πρακτικών εφαρμογών, που αφορούν στο ρόλο της προϊσταμένης κατά τη διαδικασία της εισαγωγής και της διαχείρισης εκπαιδευτικών αλλαγών στο πλαίσιο του ελληνικού ολοήμερου νηπιαγωγείου. Τα θέματα που εξετάζονται αφορούν ειδικότερα τις αντιστάσεις και τις συγκρούσεις, που συνδέονται με κάθε προσπάθεια αλλαγής. Δίνεται έμφαση στις πρακτικές που δύναται να εφαρμόσει η προϊσταμένη του νηπιαγωγείου, προκειμένου να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του ηγετικού ρόλου της, κάμπτοντας τις αντιστάσεις και αντιμετωπίζοντας τις συγκρούσεις των εκπαιδευτικών, ώστε το νηπιαγωγείο, ως εκπαιδευτικός οργανισμός, να διατηρεί την αποτελεσματικότητά του. Όπως προκύπτει από την εξέταση των ανωτέρω θεμάτων, ο ρόλος της προϊσταμένης είναι καθοριστικός για την επιτυχή εφαρμογή των αλλαγών. Η σημασία της παρούσας εισήγησης έγκειται στην εστίασή της, δηλαδή στη θεωρητική και πρακτική εξέταση θεμάτων ηγεσίας

και αλλαγής στην εκπαιδευτική βαθμίδα του νηπιαγωγείου. Με αυτό τον τρόπο εμπλουτίζονται τα δεδομένα που βρίσκονται στη διάθεση των προϊσταμένων των νηπιαγωγείων, ενώ δίνεται έναυσμα για περαιτέρω ποσοτική και ποιοτική διερεύνηση των ηγετικών πρακτικών που εφαρμόζονται στη συγκεκριμένη σχολική βαθμίδα στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Επίσης, προτείνεται η συμπερίληψη μαθημάτων που να αφορούν την ηγεσία και την εφαρμογή εκπαιδευτικών αλλαγών στα προπτυχιακά και επιμορφωτικά προγράμματα των νηπιαγωγών.

Τα τρία Α(λφα) της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα

Δαρόπουλος Απόστολος, Δρ. Κοινωνιολογίας Εκπαίδευσης, M.Ed., Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε.

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη αναλύει και ερμηνεύει την **Ασυνέχεια**, την **Ασυνέπεια** και τις **Αντιφάσεις** (τα τρία **Α**) τα οποία κυριαρχούν και χαρακτηρίζουν την άσκηση της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα. Υιοθετείται το εννοιολογικό σύστημα του Basil Bernstein έχοντας ως θεωρητική βάση την έννοια του παιδαγωγικού μηχανισμού, ως ένα σύστημα σχετιζόμενων κανόνων που συγκροτείται από κανόνες κατανομής, κανόνες αναπλαισίωσης (επίσημο και παιδαγωγικό πεδίο) και κανόνες αξιολόγησης. Καταγράφεται η απουσία όλων εκείνων των προϋποθέσεων που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση οικοδόμησης ενός αξιόπιστου εκπαιδευτικού συστήματος. Το πεδίο της εκπαίδευσης είναι χώρος αντιπαράθεσης και ενίοτε σφοδρών συγκρούσεων μεταξύ κοινωνικών φορέων, συνδικαλιστικών ομάδων, πολιτικών κομμάτων. Κύριος στόχος ο έλεγχος, η επιβολή. Η αποτυχία της εκπαιδευτικής πολιτικής δεν μπορεί να ειπωθεί μόνο ως αποτυχία μιας παραμέτρου του πεδίου της πολιτικής, αλλά είναι αποτυχία ευρύτερων διαστάσεων και συνεπειών, είναι αποτυχία ολόκληρης της κοινωνίας. Η επισήμανση ότι ο χώρος της εκπαίδευσης, ως χώρος και ιδεολογικών συγκρούσεων, δημιουργεί τέτοιου είδους «δυσλειτουργίες» δεν δικαιολογεί, εξαιτίας των αναμενόμενων ιδεολογικών διαφοροποιήσεων, την ελλειμματική δράση της πολιτείας ως συντεταγμένης οντότητας με σκοπούς, στόχους και προοπτική. Η μοναδική αισιόδοξη νότα σε αυτό το ανέλπιδο πλαίσιο είναι η διαπίστωση και αποδοχή του προβλήματος-προβλημάτων. Αυτό εμπεριέχει μία νότα ελπίδας, η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως εφαλτήριο για μελλοντικές ενέργειες με προοπτική. Ευελπιστώντας, ιδιαίτερα στη σημερινή συγκυρία της πολυπαραγοντικής κρίσης που μαστίζει την ελληνική κοινωνία, ότι θεσμοί, φορείς, πρόσωπα, που έχουν ρόλο και λόγο, θα ενεργοποιηθούν και θα αποτρέψουν μία περαιτέρω υποβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης.

Οι διαδικασίες διαμόρφωσης της Εκπαιδευτικής Πολιτικής και ο Σχεδιασμός μιας Ενιαίας πρότασης για την αναβάθμιση της Εκπαίδευσης.

Αλεξάνδρου Σμαρώ, Σχολική Σύμβουλος Μαθηματικών Ροδόπης και Ξάνθης

Περίληψη

Διαπιστώνουμε ότι χρειάζεται μια ουσιαστική ρύθμιση όλων των παραγόντων της εκπαίδευσης, γιατί ως τώρα οι “ετικέτες” και τα αποσπασματικά μέτρα λειτούργησαν

υπονομευτικά. Η μοναδική λύση είναι η κυβέρνηση, τα πολιτικά κόμματα και η εκπαιδευτική κοινότητα να έχουν την πολιτική βούληση να συγκροτήσουν θεμελιώδεις δομές συνεργασίας, να θέσουν τα προβλήματα στο «τραπέζι», για να διαμορφώσουν τη εκπαιδευτική πολιτική με βάση τα συμφέροντα και το δικαίωμα των μαθητών για τη μόρφωση και τη πνευματική ανάπτυξή τους. Είναι απαραίτητο να συγκροτηθεί μία «Κεντρική Ομάδα Προβληματισμού και διαμόρφωσης προτάσεων» στην Αθήνα και παράλληλα «ομάδες συλλογικής δράσης» στις Περιφέρειες, με στόχο τη διαμόρφωση μιας ενιαίας τεκμηριωμένης πρότασης για την αναβάθμιση της Εκπαίδευσης.

Για την εφαρμογή της θεωρητικής πρότασης καταγράφονται κάποιες προσπάθειες, όπως ότι δημιούργησα δύο «ομάδες» με μαθηματικούς στη Ροδόπη και στη Ξάνθη με στόχο να καταγράψουν τις απόψεις και τις προτάσεις τους, ώστε να αξιοποιηθεί η εμπειρία και ο λόγος των εκπαιδευτικών. Ακόμη διαμόρφωσα ένα μοντέλο διαθεματικής προσέγγισης της διδασκαλίας των μαθηματικών και βιωματικής μάθησης όπου συνδέεται η λογική και το συναισθήματα των μαθητών μέσα από ζωγραφιές και παραμύθια.

Η «Εσωτερική Εκπαιδευτική Πολιτική» της Σχολικής Μονάδας. Όρια και Δυνατότητες.

Δημητρακάκης Κωνσταντίνος
Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ 70 – Δ/ντής ΠΕΚ Λαμίας

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στην εσωτερική εκπαιδευτική πολιτική της σχολικής μονάδας, στο πώς αυτή ασκείται και διαμορφώνεται, ποιοι τη χαράσσουν, ενώ παράλληλα προτείνονται σχετικές αλλαγές ώστε η εκπαιδευτική μονάδα να αναδειχθεί σε σημαντικό φορέα διαμόρφωσης και άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής. Στο κείμενο εξετάζονται κριτικά εκείνοι οι προσδιοριστικοί παράγοντες – παράμετροι – οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν σε μια εσωτερική μεταρρύθμιση "αποκέντρωσης" της σχολικής μονάδας, στο βαθμό βεβαίως που το ίδιο το συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό μας σύστημα - αλλά και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί - μπορούν να επιτρέψουν.

Προγράμματα Σπουδών για τη Νεοελληνική Γλώσσα του Λυκείου και Τράπεζα Θεμάτων: Βίοι παράλληλοι

Δρ. Ζάγκα Ελευθερία, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων

Περίληψη

Η καινοφανής για τα ελληνικά δεδομένα εισαγωγή του θεσμού της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας (ΤΘΔΔ) εξακολουθεί παρά την πρόσφατη κατάργησή της να αποτελεί σημείο αιχμής μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας ως προς τη στοχοθεσία, την παιδαγωγική της αξία, τους πιθανούς τρόπους αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της και εντέλει την ίδια την αναγκαιότητά της. Στο παρόν κείμενο θα εξεταστεί μία διαφορετική διάσταση του θεσμού που δεν έχει επαρκώς αναλυθεί και αφορά τη δημιουργία της ΤΘΔΔ σε σχέση με τις επιστημονικές αρχές της κατασκευής εξεταστικών δοκιμασιών, τη σύνδεση των κριτηρίων αξιολόγησης με τα αντίστοιχα

Προγράμματα Σπουδών (ΠΣ) και την οπτική της διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος που η ΤΘΔΔ υποδεικνύει. Η εξέταση των παραμέτρων αυτών αποτελεί μία πολύ σημαντική πτυχή οποιασδήποτε απόπειρας αποτίμησης και αξιολόγησης ενός θεσμού που εφαρμόστηκε σε εθνική κλίμακα.

Σχολική βία και εκφοβισμός: Έρευνα καταγραφής και ανάλυσης των χαρακτηριστικών και των παραμέτρων του φαινομένου σε μαθητές Ε΄ και Στ΄ των Δημοτικών Σχολείων της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς.

Ζυγούρη Έλενα, PhD., Med., Σχολική Σύμβουλος Π.Ε. Καστοριάς

Καζταρίδου Αλίκη, Med., Σχολική Σύμβουλος Π.Ε. Καστοριάς

Περίληψη

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού (bullying) έχει αρχίσει να παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις. Μπορεί να περιορισθεί μέσω της οικοδόμησης σχέσεων, με ενσωμάτωση στοιχείων πρόληψης στην καθημερινή διδακτική διαδικασία και με την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Στην παρούσα εργασία γίνεται καταγραφή και ανάλυση των αντιλήψεων των μαθητών για τη σχολική βία και τον εκφοβισμό και εντοπίζονται οι παράγοντες που συμβάλλουν αφ΄ ενός στην ένταση του φαινομένου, αφετέρου στον καθορισμό των πεδίων ανάπτυξης δράσεων πρόληψης -κυρίως- αλλά και αντιμετώπισης του φαινομένου. Αφορά έρευνα πεδίου, με χρήση ερωτηματολογίου, κατά τη σχολική χρονιά 2012-2013, σε 550 μαθητές της Ε΄ και Στ΄ τάξης των δημοτικών σχολείων του νομού Καστοριάς. Τα συγκεκριμένα ερευνητικά αποτελέσματα αποτελούν πρώτες ενδείξεις για την καταγραφή, αποτύπωση και εκτίμηση του φαινομένου, οι οποίες συμβάλλουν στην ευρύτερη συζήτηση για την επιλογή κατάλληλων πρακτικών διαχείρισης του από τη σχολική κοινότητα.

Εκπαιδευτική Πολιτική και Καινοτομία

Κλειδαρά Μαρία, Νηπιαγωγός, Med.

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια διακριτή είναι μια μεταστροφή της επίσημης εκπαιδευτικής πολιτικής του κράτους προς την παρακίνηση των εκπαιδευτικών μονάδων για την ανάληψη καινοτόμων προγραμμάτων με σκοπό τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου σχολείου που θα προάγει την καλλιέργεια των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα στο μαθητή. Στην παρούσα εισήγηση γίνεται μια προσπάθεια να διερευνηθεί σε ποιο βαθμό και μέσα σε ποιο πλαίσιο μπορεί μια σχολική μονάδα μέσω της διαμόρφωσης της δικής της εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής να προωθεί καινοτόμα προγράμματα χωρίς να παρακάμπτει το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου.

Αναντιστοιχίες στα περιεχόμενα της εσωτερικής και εξωτερικής μεταρρύθμισης: Το παράδειγμα του μαθήματος της Λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Κουντουρά Νικολίνα, Σχολική σύμβουλος φιλολόγων Δυτικής Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Στην ελληνική βιβλιογραφία, στη συζήτηση για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, είναι καθιερωμένο να γίνεται η διάκριση ανάμεσα στην εξωτερική και εσωτερική μεταρρύθμιση. Η εξωτερική καλύπτει την οργανωτική πλευρά της εκπαίδευσης. Η εσωτερική αναφέρεται στις μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης, στην επιλογή των περιεχομένων μάθησης και στη μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών, ώστε να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις. Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται η ανίχνευση της ταυτότητας του μαθήματος της Λογοτεχνίας υπό το πρίσμα της αναντιστοιχίας που παρατηρείται στα περιεχόμενα των εξωτερικών και εσωτερικών μεταρρυθμίσεων οι οποίες ακολουθούν και καθορίζουν το μάθημα αυτό τα τελευταία χρόνια. Για την εξέταση των αναντιστοιχιών εξετάζονται δύο παραδείγματα: Η διδασκαλία της Λογοτεχνίας σύμφωνα με το Πιλοτικό Πρόγραμμα και η διδασκαλία της Λογοτεχνίας σύμφωνα με το πρόγραμμα της Α' Λυκείου.

Αυτό που προκύπτει από την παραπάνω εξέταση αφορά το σύνολο των διδακτικών αντικειμένων και μπορεί να συνοψισθεί στο εξής: Τα δομικά στοιχεία της διδασκαλίας, στοχοθεσία, δεξιότητες, περιεχόμενα μάθησης, μεθόδευση της διδασκαλίας και αξιολόγηση, αποτελούν ένα οργανωμένο σύνολο με συστημική σχέση. Η συστημική αυτή σχέση απαιτεί τον ενιαίο σχεδιασμό τους σε κάθε διδακτική πρόταση, διαφορετικά η νέα διδακτική πρόταση υπονομεύεται ή και ακυρώνεται. Η παραπάνω παραδοχή πρέπει να αποτελεί βάση εργασίας για κάθε ομάδα σχεδιασμού Αναλυτικών Προγραμμάτων. Κυρίως, όμως, πρέπει να αποτελεί αμετακίνητη αρχή της εκπαιδευτικής πολιτικής, γιατί η εκπαιδευτική πολιτική είναι αυτή η οποία μπορεί να υποστηρίξει συνολικά και σε όλες τις παραμέτρους κάθε προσπάθεια για διδακτική ανανέωση.

Η υλοποίηση ενός καινοτόμου προγράμματος φυσικής αγωγής στην προσχολική ηλικία ως ανταπόκριση στις εκπαιδευτικές πολιτικές για την αναβάθμιση της ποιότητας στην εκπαίδευση

Βοϊνέσκου Ζαχαρούλα, Σχολική Σύμβουλος 64^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής

Κούρου Μένη, π. Σχολική Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής

Τσαμπάζη Παναγιώτα, Σχολική Σύμβουλος 6^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής

Σταθούλια Παναγιώτα, Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής

Περίληψη

Στις σημερινές συνθήκες κρίσης η ποιότητα της εκπαίδευσης ανάγεται σε κεντρικό διακύβευμα των ευρωπαϊκών λόγων και πολιτικών. Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιώντας τη θεωρητική έννοια της αναπλαισίωσης από τον Bernstein και συνδυάζοντας ποσοτικές και ποιοτικές μεθοδολογίες έρευνας προχωρούμε στη μελέτη ενός

πιλοτικού προγράμματος φυσικής δραστηριότητας νηπίων το οποίο υλοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2013-14 στην Αχαΐα με πρωτοβουλία των Σχολικών Συμβούλων Φυσικής Αγωγής και Προσχολικής Αγωγής. Αναζητούμε τις διαδικασίες αναπλαισίωσης των Ευρωπαϊκών και Ελληνικών εκπαιδευτικών πολιτικών σε ένα τέτοιο πρόγραμμα και διερευνούμε κατά πόσο η εμπλοκή σε ένα καινοτόμο πρόγραμμα μπορεί να επιφέρει πολλαπλές βελτιώσεις της ποιότητας του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου στο επίπεδο της σχολικής μονάδας.

Οι συνεργασίες των ειδικοτήτων στην προώθηση της διαθεματικότητας και της ενιαιοποίησης της γνώσης. Το παράδειγμα της εφαρμογής ενός καινοτόμου προγράμματος φυσικής αγωγής στην προσχολική αγωγή

Κούρου Μένη, π. Σχολική Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής

Γεωργάκη Αλεξάνδρα, Εκπαιδευτικός ΠΕ11

Θαναπούλιας Ανδρέας, Εκπαιδευτικός ΠΕ11

Φιλίππου Φίλιππος, Εκπαιδευτικός ΠΕ11

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζουμε ένα πιλοτικό πρόγραμμα φυσικής δραστηριότητας νηπίων, το οποίο υλοποιήθηκε το σχολικό έτος 2013-2014 με τη συνεργασία των Σχολικών Συμβούλων Φυσικής Αγωγής και Προσχολικής Αγωγής, εκπαιδευτικών ΠΕ11 και νηπιαγωγών σε νηπιαγωγεία της Αχαΐας. Προσεγγίζοντας το πρόγραμμα μέσα στο θεωρητικό πλαίσιο της διαθεματικότητας και αναλύοντας τα δεδομένα μας με το θεωρητικό εργαλείο της ανάλυσης λόγου διερευνούμε τις δυνατότητες ενός τέτοιου προγράμματος στη δημιουργία και διάχυση διαθεματικών διδακτικών πρακτικών και εργαλείων. Διαπιστώνουμε ότι παρά τις επιμέρους δυσκολίες, ένα τέτοιο πρόγραμμα διαθέτει τις δυνατότητες ανανέωσης του διδακτικού πλαισίου και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια εννοιοκεντρική διαθεματική εκπαίδευση.

Διευρυμένη λειτουργία ως τις 15.00: το επόμενο βήμα

Κωνσταντινίδου Θεοδώρα, Διευθύντρια Αρσακείου Δημοτικού Σχολείου Θεσσαλονίκης, δασκάλα, φιλόλογος

Περίληψη

Με αφορμή τον προβληματισμό που διέπει την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα σχετικά με την επιτυχία ή μη του κοινωνικού και παιδαγωγικού ρόλου του ολοήμερου σχολείου, αλλά και την κριτική που ασκείται στον τρόπο λειτουργίας των σχολείων με ενιαίο αναμορφωμένο πρόγραμμα, το Αρσάκειο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης καταθέτει καινοτόμα πρόταση λειτουργίας ενός σχολείου με διευρυμένο ωράριο (8.00-15.00) υποχρεωτικού χαρακτήρα (κλειστού τύπου) και στη συνέχεια (15.00-16.30) ελεύθερης

επιλογής (ανοιχτού τύπου). Σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η καλλιέργεια της ευρύτερης μαθησιακής ικανότητας του παιδιού και της προσωπικότητας του. Θεωρείται δεδομένος ο εμπλουτισμός του με δημιουργικές δραστηριότητες και κυρίως η εφαρμογή σύγχρονων διδακτικών μεθόδων και πρακτικών σε ένα μαθητοκεντρικό πλαίσιο, με ολοκλήρωση της μαθησιακής διαδικασίας στο σχολείο.

Διοίκηση Σχολείων με Πολυπολιτισμική Σύνθεση

Λαπούσης Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής, Περιφέρεια Θεσσαλίας

Ελισάβετ Δ. Πέτσιου, Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Λάρισας

Άννα Κ. Βελεγράκη, Δασκάλα, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Ηρακλείου.

Περίληψη

Όπως είναι ευρέως γνωστό, στη βάση της οργανωτικής πυραμίδας του εκπαιδευτικού συστήματος βρίσκεται η εκπαιδευτική μονάδα, η οποία αποτελεί ένα ανοικτό σύστημα, το οποίο επηρεάζει και επηρεάζεται από το περιβάλλον. Η δυναμική που αναπτύσσεται σε κάθε εκπαιδευτική μονάδα προσδιορίζεται από το διοικητικό μοντέλο που εφαρμόζει ο κάθε διευθυντής (αυταρχικό, δημοκρατικό, συμμετοχικό, συνεργατικό), από τον επαγγελματισμό του, από τη λειτουργία και τη δραστηριοποίηση του κάθε εκπαιδευτικού, από την χωροταξική εγκατάσταση του σχολείου, (αστική, ημιαστική, ημιαγροτική, αγροτική). Τα παραπάνω αποτελούν την βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη μιας ποιοτικής εκπαίδευσης σε μαθητές διαφόρων ηλικιών, ικανοτήτων, δεξιοτήτων, προσδοκιών αλλά και διαφόρων πολιτισμών, θρησκειών, γλωσσών, στερεοτύπων, συμπεριφορών και προκαταλήψεων. Οι σημερινές κοινωνίες στις περισσότερες χώρες αλλά και στην Ελλάδα, χαρακτηρίζονται από πολυπολιτισμική ποικιλομορφία. Το γεγονός αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών συστημάτων, εξαιτίας των συνεχών μετακινήσεων των οικογενειών, τα παιδιά των οποίων σπουδάζουν στα σχολεία. Πλέον, με την αύξηση του μεταναστευτικού ρεύματος πριν από πολλά χρόνια, οι πολυπολιτισμικές τάξεις αποτελούν μια πραγματικότητα για την ελληνική κοινωνία. Ο σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει τον τρόπο προσέγγισης των διευθυντικών στελεχών της εκπαίδευσης του φαινομένου της πολυπολιτισμικότητας.

Εκπαιδευτική Φιλοσοφία και Εκπαιδευτική Πολιτική: η ευθυγράμμισή τους ως προϋπόθεση επιτυχίας κάθε καινοτομίας

Λουλακάκη Ειρήνη, Σχολική σύμβουλος 5^{ης} Περιφέρειας Π.Ε. Ν. Δωδεκανήσου

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στο να αποσαφηνίσει τους όρους εκπαιδευτική πολιτική και εκπαιδευτική φιλοσοφία προκειμένου να αναδείξει τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά, μέσα από σύγχρονα παραδείγματα, την αλληλεξάρτησή τους ως προϋπόθεση επιτυχίας μιας

μεταρρύθμισης. Βασική θέση της εργασίας είναι ότι η ευθυγράμμιση και εναρμόνιση της εκπαιδευτικής πολιτικής ενός συστήματος με μια ξεκάθαρη εκπαιδευτική φιλοσοφική θέση, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από ένα εκπαιδευτικό όραμα που διατρέχει όλες τις πτυχές του εκπαιδευτικού συστήματος, αποτελεί προϋπόθεση επιτυχίας και αποδοχής κάθε εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.

Συμβουλευτική και Κοινωνική Ανθρωπολογία

Μανιάκας Μ. Θεωρής, Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Ένας από τους ρόλους του Σχολικού Συμβούλου είναι και η συμβουλευτική καθοδήγηση και η παρέμβαση σε περιπτώσεις αντιμετώπισης κρίσεων. Για να γίνει όμως κάποια συγκεκριμένη παρέμβαση υπάρχουν σημαντικές και απαραίτητες προϋποθέσεις. Μεταξύ αυτών είναι βασικό να υπάρχει και να λειτουργεί ένα σύστημα αξιών που να οδηγεί σε στάσεις και συμπεριφορές αποδεκτές από όλη την εκπαιδευτική κοινότητα λόγω / χάρι της διαχρονικότητας που χαρακτηρίζει τέτοιου είδους αξιακά συστήματα στην κυρίαρχη κουλτούρα. Η κοινή αποδοχή μίας κουλτούρας διευκολύνει την εκπαιδευτική / παιδευτική διαδικασία θέτοντας πλαίσια αρχών, υποχρεώσεων και δικαιωμάτων. Γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσης του θέματος από την πλευρά της κοινωνικής / πολιτισμικής ανθρωπολογίας (σχολή Marvin Harris), του Αριστοτέλη και του Maslow.

Ηγετικές-διοικητικές ικανότητες και ο νέος ρόλος του διευθυντή της σχολικής μονάδας

Μαρκογιαννάκη Γ. Χαρίκλεια, Εκπαιδευτικός Π.Ε.02

Κουτρούκης Α. Θεόδωρος, Διδάσκων MBA ΤΕΙ Αν. Μακ-Θράκης

Περίληψη

Στην εργασία διερευνώνται οι ηγετικές-διοικητικές ικανότητες του διευθυντή μιας σχολικής μονάδας και η συσχέτισή τους με τον ρόλο που αυτός καλείται να διαδραματίσει, μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Γίνεται λόγος για τεχνικές, αντιληπτικές και διαπροσωπικές ικανότητες, ικανότητες διαχείρισης της προσοχής, εύρεσης και παροχής νοήματος, εμπλοκής των άλλων σε έναν κοινό σκοπό, αλλά και την ικανότητα της προσαρμογής και του συνεργάζεσθαι». Από την άλλη, ο επιζητούμενος από έναν διευθυντή ρόλος είναι (ενδεικτικά) αυτός της καθοδήγησης του ανθρώπινου δυναμικού, της παραδειγματικής λειτουργίας, της διαχείρισης κρίσεων. Συνεπώς, ζητούμενο συνιστά ως διοικητικός αλλά και επιστημονικός-παιδαγωγικός προϊστάμενος να εξισορροπήσει μεταξύ των πολλαπλών ρόλων του με την ενεργοποίηση των ενδεδειγμένων ανά περίπτωση ικανοτήτων ώστε να λειτουργεί επ' ωφελεία όλων.

Ο ρόλος και η συμβολή της εκπαιδευτικής μονάδας του Νηπιαγωγείου και του αντίστοιχου Σχολικού Συμβούλου προς ένα αποκεντρωτικό Εκπαιδευτικό Σύστημα

Δρ. Μπαδιεριτάκη Μαρία, Σχολική Σύμβουλος 69^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής- Ν. Ρεθύμνης

Περίληψη

Για κάθε οργανισμό που αποσκοπεί στην παραγωγή ενός συγκεκριμένου έργου, η διοίκηση συνιστά τον κατεξοχήν νευραλγικό τομέα ο οποίος προσδιορίζει την δομή με την οποία θα αρθρωθεί. Τοιοιτοτρόπως, η δομή μπορεί να παραπέμπει σε ένα σύστημα διοίκησης συγκεντρωτικό ή αποκεντρωτικό, δυναμικό ή γραφειοκρατικό.

Εν προκειμένω, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα εμφανίζει στοιχεία συγκεντρωτισμού και γραφειοκρατίας που, ωστόσο, και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την προσχολική εκπαίδευση, επιτρέπουν περιθώρια ευελιξίας και αυτονομίας, προς την κατεύθυνση της διαμόρφωσης μιας εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Υπάρχει ένας τόπος κοινός ανάμεσα στα πεδία ανάπτυξης εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής και στο έργο που αναπτύσσει ο/η Σχολικός/ή Σύμβουλος, γεγονός που μπορεί να συμβάλει στη σημαντική βελτίωση της ποιότητας του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου. Η έκταση, ωστόσο, ενός τέτοιου εγχειρήματος φαίνεται τιτάνια και ανέφικτη χωρίς την ανάπτυξη συνεργιών οι οποίες, άλλωστε, είναι προϋποθέσεις στην κατεύθυνση της ανάπτυξης εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής σε επίπεδο τοπικό σχολικής μονάδας. Είναι, άλλωστε, κοινός τόπος ότι καθοριστικής σημασίας προς αυτή την κατεύθυνση είναι η έμφαση στη συνεργασία, τη συμμετοχή, τη συλλογικότητα και τη δράση. Ουσιώδης, επομένως θα μπορούσε είναι η υποστήριξη που μπορεί να παράσχει ο/η Σχολικός/ή Σύμβουλος σε σημεία αιχμής όπως:

α) Συγκρότηση ομάδων έρευνας και παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού με εκπαιδευτικούς της περιφέρειάς του/της.

β) Συγκρότηση ομάδας επιμορφωτικών προτεραιοτήτων.

γ) Προώθηση διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης σχολικών μονάδων.

δ) Ενίσχυση συνεργασίας με γονείς:

-σχεδιασμός, προγραμματισμός και έκθεση συνεργασίας ανά σχολική μονάδα

-συγκρότηση κεντρικής σχολής γονέων

ε) Συγκρότηση ομάδας σύνδεσης εκπαιδευτικών μονάδων με τοπικούς φορείς και την ακαδημαϊκή κοινότητα.

στ) Ανάπτυξη συνεργιών για την ανάδειξη της σχολικής μονάδας ως τοπικού πνευματικού κέντρου.

Η παρουσία ψυχολόγου στο δημοτικό σχολείο μέσω του θεσμού του κοινωφελούς χαρακτήρα

Μπαμπίλα Ελένη, Σχολική Σύμβουλος Δημοτικής Εκπ/σης 3^{ης} Περιφέρειας Κοζάνης

Τερζοπούλου Αγάπη, Ψυχολόγος

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται μια μελέτη περίπτωσης «συμβίωσης» και συνεργασίας Ψυχολόγου και Εκπαιδευτικών μέσα από το θεσμό 'Προώθηση της απασχόλησης μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας' του ΥΠΑΙΘ, σε συνεργασία με

τη Σχολική Σύμβουλο της αντίστοιχης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας. Για ν' αναδειχθεί η σημασία των σχέσεων που αναπτύχθηκαν, του έργου που παρήχθη, των δυσκολιών που συναντήθηκαν και των συμπερασμάτων/προτάσεων που διαπιστώθηκαν, γίνεται μια σύντομη αναφορά στο ρόλο και στο θεσμό του Σχολικού Ψυχολόγου και της σημασίας του και στη συνέχεια παρουσιάζεται το έργο με μορφή μελέτης περίπτωσης.

Στην εργασία αναδεικνύονται οι τρεις βασικές αρμοδιότητες του Σχολικού Ψυχολόγου. Συγκεκριμένα μέσα από την μελέτη περίπτωσης παρουσιάζεται η αξιολόγηση, η παρέμβαση και η διαλεκτική συμβουλευτική. Η αξιολόγηση αφορά στον προσδιορισμό των δυσκολιών, αλλά και των θετικών σημείων των μαθητών που χρήζουν ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι παρεμβάσεις αφορούν πάλι στους μαθητές και διακρίνονται σε ομαδικές και ατομικές και σε αυτές προληπτικού και υποστηρικτικού χαρακτήρα. Τέλος η διαλεκτική συμβουλευτική αφορά την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε εκπαιδευτικούς, γονείς και συλλόγους γονέων, με στόχο την καλύτερη κατανόηση των προβλημάτων του παιδιού, για να βελτιωθεί και να ενισχυθεί η υποστήριξη που θα λάβει από το περιβάλλον του.

Στον ελάχιστο χρόνο που εφαρμόστηκε ο θεσμός - μόλις 5 μήνες- έγινε ένα πρώτο βήμα να προσεγγιστεί το τρίπτυχο γονέας- μαθητής- δάσκαλος, με δράσεις που απευθύνονταν στον καθένα ξεχωριστά και στο σύνολο της σχολικής κοινότητας.

Καινοτομία και δημιουργικότητα στο Ελληνικό σχολείο. Η θέση των καλλιτεχνικών μαθημάτων στο Σχολείο.

Μπερεδήμας Παναγιώτης, Σχολικός Σύμβουλος κλ.ΠΕ08, Δρ. Επιστημών Αγωγής

Περίληψη

Οι τέχνες είναι δυναμικοί τρόποι δημιουργίας και επικοινωνίας. Τα προϊόντα της καλλιτεχνικής δημιουργίας συνιστούν το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα του αισθητικού τρόπου διαλεκτικής και αντίληψης, την ρήξη και την σύνθεση με νέους τρόπους όλων εκείνων των συμβατικών εννοιών και κατηγοριοποιήσεων του παρελθόντος.

Οι σύγχρονες αντιλήψεις για, την πολυπλοκότητα της νοημοσύνης, την αξιοποίηση της εμπειρίας, την αποτελεσματικότητα της εργασίας σε ομάδες, την ενιαιοποίηση της γνώσης, τη διαθεματικότητα και την διεπιστημονικότητα, δημιούργησαν την ανάγκη για ανοιχτές διδακτικές διαδικασίες. Γίνεται εμφανής εδώ η ανάγκη υιοθέτησης ενός ολιστικού μοντέλου παιδαγωγικής δράσης και η ανάγκη ισορροπίας μεταξύ γνωστικών και συναισθηματικών εκπαιδευτικών στόχων αλλά και η ανάγκη δημιουργικής επαφής με την Τέχνη, τον Εθνικό αλλά και τον Παγκόσμιο πολιτισμό. Οι εκτός σχολικού προγράμματος και ωραρίου, επιλεκτικές ομαδικές καλλιτεχνικές δραστηριότητες εθελοντικής συμμετοχής μοιάζουν σαν την ιδανική λύση στο ερώτημα, αφού προσφέρουν δυνατότητες μαθησιακής ανάπτυξης και ταυτόχρονα δίνουν την δυνατότητα δημιουργικής διεξόδου και κοινωνικοποίησης.

Το καινοτομικό δομικό στοιχείο των δράσεων αυτών είναι το ότι αυτές βασίζονται στην «έλξη» του εκπαιδευόμενου λόγω των ατομικών του ενδιαφερόντων και κλίσεων και όχι στην παρώθηση μέσω της «ανταμοιβής» και της «ποινής».

Όμως η εκπαιδευτική δραστηριότητα μπορεί να αφορά αποκλειστικά και μόνο την ενδοσχολική πραγματικότητα; Η διασύνδεση του «μαχόμενου εκπαιδευτικού» με τις

τοπικές μορφωτικές δυνάμεις των κοινωνιών και τους τοπικούς πολιτιστικούς οργανισμούς τους μπορεί να επιφέρει ουσιαστικά αποτελέσματα, ειδικά σε δημιουργικά αντικείμενα. Είναι φανερό ότι απαιτείται δομική μεταρρύθμιση του υπάρχοντος εργασιακού χάρτη για τους εξειδικευμένους εκπαιδευτές στο πεδίο του Πολιτισμού με διάχυση των δραστηριοτήτων τους από το σχολείο στις τοπικές κοινότητες και αυτή είναι μάλλον η ενδεδειγμένη λύση στο πρόβλημα.

Η συμβολή του Σχολικού Συμβούλου στην διαμόρφωση σχολικού κλίματος

Μπούσιος Κωνσταντίνος, Σχολικός Σύμβουλος 1^{ης} εκπαιδευτικής περιφέρειας Π.Ε Πρέβεζας

Περίληψη

Το σχολικό κλίμα αν και δύσκολα ορίζεται αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της σχολικής μονάδας. Ταυτοποιεί το σχολείο και αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού οργανισμού.

Οι βασικοί παράγοντες που το επηρεάζουν είναι : α) Η δομή, β) Το μέγεθος, γ) Το εξωτερικό περιβάλλον, δ) Οι ατομικές διαφορές των ανθρώπων. Βασικές παράμετροι που βοηθούν στην ανάπτυξη ενός θετικού σχολικού κλίματος είναι η επικοινωνία, η συνεργασία, η οργάνωση και διοίκηση του σχολείου και οι μαθητές.

Τα σχολεία χρειάζονται πολλούς ηγέτες σε όλα τα επίπεδα.

Ιδιαίτερα χρήσιμος και ουσιαστικός θα πρέπει να αποδειχτεί ο Σχολικός Σύμβουλος στην συνδιαμόρφωση θετικού σχολικού κλίματος, βάση το θεσμικό πλαίσιο (Ν. 1566/85, Ν. 2525/97, Π.Δ. 224/84, Π.Δ. 320/93, κ.α) «ο Σχολικός Σύμβουλος πρέπει να τρέφει σεβασμό προς την προσωπικότητα του εκπαιδευτικού, να διαπνέεται από δημοκρατικά ιδεώδη, να διέπεται από πνεύμα συνεργασίας και κατανόησης στο χώρο του σχολείου και να επιδιώκει στενές διαπροσωπικές σχέσεις με όλους τους παράγοντες της αγωγής του νέου» και να συνεργάζεται για τη δημιουργία θετικού κλίματος στα σχολεία.

Ο Σουρεαλισμός στο Νηπιαγωγείο. Ένα πρόγραμμα συνεργασίας γονέων-νηπιαγωγείου.

Μπούτση Μαρία, Msc Ειδικής αγωγής. (ΤΕΑΠΗ Παν. Αθηνών). Νηπιαγωγός στο 5^ο Νηπ.Σαλαμίνας.

Κουτή Μαρία, Σχολική Σύμβουλος 4ης Περιφέρειας Προσχολικής Εκπαίδευσης Αττικής, Msc, Υποψ. Διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Η τέχνη διέπει όλες τις περιοχές του αναλυτικού προγράμματος σπουδών του νηπιαγωγείου αφού επιτρέπει στα παιδιά να αναπαριστούν συμβολικά τον κόσμο που τα περιβάλλει (Ντολιοπούλου, 1999). Αυτή η απεικόνιση σηματοδοτεί και ποικίλες μεταβάσεις, από την «προσωπική» παρατήρηση στην «κοινωνική» έκθεση, από την ιδέα στο σύμβολο, από το «Εγώ» στο «Εμείς».

Εάν το ζητούμενο λοιπόν, για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, είναι μια επιτυχημένη προσαρμογή στη σχολική πραγματικότητα, οι μεταβάσεις αυτές πρέπει ενισχύονται και από το νηπιαγωγείο αλλά κυρίως από τους γονείς (Μπιρμπίλη, 2011).

Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε μια συνεργατική έρευνα-δράσης. Τη σχολική χρονιά 2013-14 στο 5ο Νηπιαγωγείο Σαλαμίνας πραγματοποιήθηκε το πρόγραμμα «Με χρώμα και πινέλο» φτιάχνω έναν κόσμο άλλο», το οποίο επιλέχτηκε και χρηματοδοτήθηκε από το Ίδρυμα Ι. Λάτση, στο πλαίσιο του προγράμματος «Μαθαίνουμε παρέα».

Σκοπός του προγράμματος ήταν μέσα από εργαστήρια συνεκπαίδευσης γονέων-παιδιών με αφορμή τους σουρεαλιστές ζωγράφους, οι γονείς να ανακαλέσουν δικές τους σχολικές εμπειρίες και να κατανοήσουν τις δυσκολίες των παιδιών τους, ενώ ταυτόχρονα εξοικειώνονταν με παιγνιώδεις και συνεργατικές πρακτικές μάθησης.

Το νηπιαγωγείο έγινε μια έκθεση ζωγραφικής όπου η αφηρημένη γνώση μετατράπηκε σε καθημερινή πραγματικότητα, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για ένα «ανοιχτό» σχολείο.

Παιδαγωγικές - εκπαιδευτικές ωφέλειες και αδυναμίες από τη λειτουργία Θερινών Σχολείων – Το Θερινό Περιβαλλοντικό Σχολείο της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης

Δρ. Μυλωνάς Μ. Δημήτρης, Σχολικός Σύμβουλος Οικονομολόγων

Περίληψη

Στην εργασία αυτή παρουσιάζονται οι παιδαγωγικές και εκπαιδευτικές ωφέλειες από τη δημιουργία και λειτουργία ενός οργανωμένου θερινού σχολείου, αλλά και οι αδυναμίες, η αξιολόγηση αυτού και οι προτάσεις για βελτίωση της λειτουργίας του. Το 4^ο Θερινό Περιβαλλοντικό Σχολείο του Γραφείου Περιβαλλοντικής Αγωγής της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης πραγματοποιήθηκε στα Λουτρά Νέας Απολλωνίας στις 27-28 Ιουνίου 2014.

Κατά τη διάρκεια του θερινού σχολείου οι συμμετέχοντες μαθητές είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν το φυσικό περιβάλλον, να εμπλακούν σε βιωματικές δράσεις, να επικοινωνήσουν, να συνεργαστούν, να αντιληφθούν τη δυναμική της ομάδας, να παίξουν, να βελτιώσουν τις γνώσεις τους, να αποκτήσουν σημαντικές εμπειρίες, να αφήσουν ελεύθερη τη δημιουργικότητά τους επιστρέφοντας στη φύση και όχι στις «αδιάφορες» σχολικές αίθουσες.

Μέσω του Θερινού Περιβαλλοντικού σχολείου παρατηρείται σαφής βελτίωση σε στρατηγικούς τομείς που αφορούν το σύγχρονο εκπαιδευτικό γίνεσθαι, όπως για παράδειγμα Ενημέρωση, Γνώση, Στάσεις, Δεξιότητες, Συμμετοχή, Δημιουργικότητα, Καινοτομία, Κοινωνικοποίηση, Αποτελεσματική Μάθηση, και Επικοινωνία.

Τα Θερινά Σχολεία αποτελούν συνεπώς μια νέα δυναμική στον εκπαιδευτικό χώρο και η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους καθιστά αναγκαία τη χάραξη εκπαιδευτικής στρατηγικής σε κεντρικό επίπεδο, ώστε να αποτελέσουν την απαρχή ενός σύγχρονου, δημιουργικού, καινοτόμου, ομαδοσυνεργατικού, ενεργητικού σχολείου που θα αποτελεί πρόκληση για τους μαθητές και ταυτόχρονα πηγή έμπνευσης, εξελικτικής μάθησης και ψυχαγωγίας.

Ελληνικοί και διεθνείς μαθηματικοί διαγωνισμοί

Νάκος Κωνσταντίνος, Σχολικός Σύμβουλος Μαθηματικών

Περίληψη

Σήμερα γίνονται πολλοί τοπικοί, εθνικοί και διεθνείς μαθηματικοί διαγωνισμοί. Ο πρώτος μαθηματικός διαγωνισμός «ολυμπιακού» τύπου διοργανώθηκε στην Ουγγαρία το 1894. Η πρωτοτυπία του συγκεκριμένου διαγωνισμού οφειλόταν στο γεγονός ότι τα προτεινόμενα θέματα απαιτούσαν ελάχιστες «τεχνικές» γνώσεις και αποσκοπούσαν στο να ανιχνεύσουν το ταλέντο των διαγωνιζομένων. Είχαν δηλαδή το στοιχείο εκείνο που χαρακτηρίζει τα προβλήματα των Μαθηματικών Ολυμπιάδων (Μ.Ο.), οι οποίες θα αρχίσουν να διοργανώνονται αργότερα. Αξιοσημείωτο του εν λόγω διαγωνισμού αποτελεί το γεγονός ότι η μόνη γυναίκα νικήτρια ήταν η *E. Orphanides*, στις αρχές του 20ου αιώνα (1908). Ο όρος Μ.Ο. χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στην διοργάνωση της Μ.Ο. στο Λένινγκραντ, το 1934. Το 1935 άρχισαν να διοργανώνονται οι Μ.Ο. της Μόσχας και το ίδιο συνέβη στις περισσότερες πόλεις της τότε ΕΣΣΔ. Μετά την έκτη Διεθνή Μαθηματική Ολυμπιάδα άρχισαν να συμμετάσχουν και άλλες χώρες, ενώ εδώ και αρκετά χρόνια συμμετέχει και η Ελλάδα.

Scientix: η κοινότητα για την εκπαίδευση των Φυσικών Επιστημών στην Ευρώπη

Νίκου Α. Σταύρος, Αναπληρωτής Πρεσβευτής του *Scientix* στην Ελλάδα, Φυσικός – Πληροφορικός MSc

Περίληψη

Το *Scientix* είναι μια ανοιχτή κοινότητα για την εκπαίδευση των Φυσικών Επιστημών στην Ευρώπη. Δημιουργήθηκε για να διευκολύνει την διάδοση και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της εκπαίδευσης των Φυσικών Επιστημών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει συνοπτικά τις λειτουργίες της εκπαιδευτικής πύλης *Scientix* και φιλοδοξεί να κινητοποιήσει τον εκπαιδευτικό της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να χρησιμοποιήσει το εκπαιδευτικό υλικό που βρίσκεται σε αυτήν. Τα οφέλη θα είναι αφενός για τον εκπαιδευτικό η αναβάθμιση των εκπαιδευτικών του πρακτικών με ένα μεγάλο εύρος δοκιμασμένων εκπαιδευτικών εργαλείων που παρέχει η πύλη και αφετέρου για τον μαθητή μια πιο σύγχρονη παιδαγωγικά προσέγγιση στις Φυσικές Επιστήμες.

Ενδοσχολική βία και η αντιμετώπισή της. Πρώτες σκέψεις και συμπεράσματα από την πιλοτική εφαρμογή του φινλανδικού προγράμματος KiVa σε σχολεία του Ν. Χανίων

Ντούλια Αθηνά, Σχολική Σύμβουλος Α/θμιας Εκπ/σης, 1^η Περιφέρεια Χανίων

Ανδρεάδου Χαρά, Σχολική Σύμβουλος Α/θμιας Εκπ/σης, 3^η Περιφέρεια Χανίων

Γερούκη Μαργαρίτα, Σχολική Σύμβουλος Α/θμιας Εκπ/σης, 4^η Περιφέρεια Χανίων

Περίληψη

Τα κρούσματα ενδοσχολικής βίας αναγνωρίζονται πλέον και στην Ελλάδα ως φαινόμενα που διαταράσσουν πολύπλευρα την εκπαιδευτική κοινότητα και δημιουργούν αρνητικές συνέπειες στην υγεία και ομαλή εξέλιξη και ανάπτυξη όχι μόνο των θυμάτων αλλά και των θυτών και των παρατηρητών. Με αφετηρία την παραπάνω παραδοχή, τα τελευταία χρόνια η πολιτεία και το Υπουργείο Παιδείας προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει και να ενεργοποιήσει με διάφορους τρόπους και μέσα τους εκπαιδευτικούς ούτως ώστε να συμβάλλουν με την εφαρμογή προγραμμάτων στην καταπολέμηση του φαινομένου. Η εργασία αυτή περιγράφει και συζητά κάποια πρώτα συμπεράσματα από την πιλοτική εφαρμογή του φινλανδικού προγράμματος κατά της ενδοσχολικής βίας KiVa. Το πρόγραμμα KiVa έχει σχεδιαστεί από το Πανεπιστήμιο Turku της Φινλανδίας και εφαρμόζεται την τελευταία δεκαετία στο σύνολο σχεδόν των φινλανδικών σχολείων (κυρίως πρωτοβάθμιας αλλά και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης). Στην εργασία αυτή στόχος είναι να περιγράψουμε σε γενικές γραμμές το πρόγραμμα καθώς και κάποια πρώτα συμπεράσματα από την πιλοτική εφαρμογή του.

Κυνήγι θησαυρού στο μουσείο – Μια διδακτική παρέμβαση σε μουσειακό περιβάλλον

Πέτασκου Βασιλική, Εκπαιδευτικός Α/θμιας, 1ο ΔΣ Κισιάμου Χανίων

Γερούκη Μαργαρίτα, Σχολική Σύμβουλος Α/θμιας, 4η περιφέρεια Χανίων

Περίληψη

Η εργασία αυτή έχει ως στόχο να περιγράψει μια εκπαιδευτική δραστηριότητα σε μουσειακό περιβάλλον. Στόχος της δραστηριότητας ήταν να έρθουν οι μαθητές και οι μαθήτριες σε επαφή με τα μουσειακά εκθέματα του αρχαιολογικού μουσείου της πόλης τους, να εξερευνήσουν με παιγνιώδη αλλά καθοδηγούμενο τρόπο κάποια από αυτά και να μπορέσουν να συνδέσουν την επίσκεψη στο μουσείο ως μια ευχάριστη και δημιουργική εκπαιδευτική δραστηριότητα.

Η εκπαίδευση σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης. Το αναθεωρημένο σχολείο και η αυθεντικότητα.

Πίλουρης Παναγιώτης, Σχολικός Σύμβουλος - Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Η μείωση του κοινωνικού βάρους του σχολείου και του εκπαιδευτικού, σε συνδυασμό με την επικρατούσα ρητορική της ανταγωνιστικότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης μεταφέρουν το κέντρο βάρους των αποφάσεων από τη σχολική τάξη στο εξωσχολικό περιβάλλον. Στις σύγχρονες μετα-νεωτερικές κοινωνίες συντελούνται δομικές αλλαγές της φύσης των κοινωνικών σχέσεων βασισμένες στη διαγραφή των ορίων της νεωτερικής σκέψης. Αποτέλεσμα των αλλαγών αυτών η ουσιαστική κατάρρευση κοινωνικών τομέων και ο υποβιβασμός ηθικών προταγμάτων για χάρη οικονομικών

αναγκών. Η σχετικότητα της αγοράς αναδεικνύεται στο βασικό κριτήριο διαμόρφωσης εκπαιδευτικών πολιτικών, επιλογής εκπαιδευτικών πρακτικών με τρόπο ώστε οι μεταξύ τους σχέσεις, καταλυτικά να προσδιορίζονται από τους κανόνες της αγοράς οι οποίοι όλο και περισσότερο διαμορφώνουν την πολιτική και της εκπαιδευτικές επιλογές. Με τον τρόπο αυτό τα δημόσια σχολεία/ πανεπιστήμια μετατρέπονται σε επιχειρήσεις που παράγουν αξίες/ποσότητες (Rikowski 2003). Η παρούσα εργασία δε φιλοδοξεί να δώσει απαντήσεις αλλά να αναδείξει όψεις του προβληματισμού σχετικές με την μετατόπιση του ρόλου σχολείου και εκπαιδευτικού.

Ηθικά και κοινωνικά διλήμματα για το εγχείρημα της αποκεντρωμένης εκπαιδευτικής πολιτικής

Ραμουτσάκη Α. Ιωάννα, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων της Π.Δ.Ε. Κρήτης

Περίληψη

Σκοπός: σκοπός της εργασίας αυτής είναι αφενός η διερεύνηση του όρου "αποκεντρωμένη εκπαιδευτική πολιτική", η διάκριση των όρων "αποκέντρωση" και "αποσυγκέντρωση", και αφετέρου η ανάδειξη των ηθικών και κοινωνικών διλημάτων που εμπεριέχει το εγχείρημα της εφαρμογής της αποκεντρωμένης εκπαιδευτικής πολιτικής, με βάση την έως τώρα διεθνή εμπειρία.

Υλικό-Μέθοδος: Η προσέγγιση του υλικού, το οποίο κατά το μεγαλύτερο μέρος του, βασίζεται στη μελέτη δόκιμων πηγών και ερευνητικών κυρίως δεδομένων, γίνεται με συνδυασμό μεθόδων (ερμηνευτική, επαγωγική, αναλυτική), με παράλληλη αξιοποίηση διαφόρων παραδειγμάτων, που συνιστούν από μόνα τους μελέτες περίπτωσης και υποστηρίζουν την εργασία.

Αποτελέσματα-Συμπεράσματα: Από τη σχετική έρευνα και μελέτη του θέματος αναδεικνύεται ότι το ζήτημα της αποκέντρωσης στην εκπαίδευση είναι ένα σύνθετο και πολυπαραγοντικό θέμα, ενώ οι διάφορες απόψεις που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί συνδέονται με την αντίστοιχη ιδεολογία των συντακτών τους. Γι' αυτό και η εφαρμογή οποιασδήποτε αποκεντρωμένης εκπαιδευτικής πολιτικής θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερη προσοχή, καθώς το εγχείρημα αυτό απαιτεί ειδική προετοιμασία, κουλτούρα συνεργασίας, αποκρυσταλλωμένο παιδαγωγικό πρότυπο, στοχευμένες ενέργειες, αξίες και στάσεις ζωής.

Προετοιμασία και ανάπτυξη σχολικών ηγετών. Συγκριτική προσέγγιση.

Ράπτης Νικόλαος, Σχολικός Σύμβουλος

Ψαράς Χαράλαμπος, Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Τα εκπαιδευτικά συστήματα δέχονται διαρκώς μεγαλύτερη πίεση για μεταρρυθμίσεις, τόσο από το δημόσιο τομέα όσο και από το κοινωνικό και πολιτικό χώρο. Οι τεράστιες αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο αναγκάζουν πολλές χώρες να μεταρρυθμίσουν τα εκπαιδευτικά τους

συστήματα. Στην προσπάθεια αυτή, μία από τις προτεραιότητες των πολιτικών κέντρων που αποφασίζουν τις αλλαγές, είναι οι αλλαγές στη σχολική ηγεσία. Στην εργασία αυτή θα αναφερθούμε στη σημασία της ανάπτυξης των σχολικών ηγετών για κάθε εκπαιδευτικό σύστημα, θα αποτυπώσουμε την εκπαιδευτική πραγματικότητα άλλων ανεπτυγμένων χωρών και θα αναφερθούμε στον τρόπο διάρθρωσης των προγραμμάτων που υπηρετούν τον στόχο της ανάπτυξης της σχολικής ηγεσίας ως έναν τρόπο να πετύχουν οι σχολικές μονάδες να αναπτύξουν την ικανότητά τους για καινοτομία στην εκπαίδευση.

Ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου στην ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας στις σχολικές μονάδες ευθύνης του και στην αποτελεσματική διαχείριση των συγκρούσεων που αναπτύσσονται μέσα στο σχολικό περιβάλλον. Μελέτη περίπτωσης: ΕΠΑΛ Καισαριανής

Σιγανού Άννα, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ06 ν. Ευβοίας

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται ο ρόλος του σχολικού συμβούλου ως ηγέτη, εκπαιδευτή ενηλίκων, εμπυχωτή και διαμεσολαβητή. Διερευνώνται οι έννοιες σχολικό κλίμα και σχολική κουλτούρα και παρουσιάζεται η περίπτωση του ΕΠΑΛ Καισαριανής που επήλθε αλλαγή και βελτίωση του σχολικού κλίματος. Αναδεικνύεται η συμβολή του υπεύθυνου παιδαγωγικής καθοδήγησης στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα στην ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας. Επί πλέον ορίζονται οι έννοιες της σύγκρουσης και της επίλυσης σύγκρουσης και αναδεικνύεται ο ρόλος της επικοινωνίας στην επίλυση των συγκρούσεων. Παρουσιάζονται τα απαραίτητα βήματα στη διαδικασία επίλυσης της σύγκρουσης και υποστηρίζεται ότι ο ρόλος του σχολικού συμβούλου είναι καθοριστικός στην αποτελεσματική διαχείριση της σύγκρουσης λειτουργώντας είτε ως διαμεσολαβητής, είτε ως διαμεσολαβητής της γνώσης των βημάτων επίλυσης συγκρούσεων.

Βασικοί άξονες πετυχημένων πολιτικών παρέμβασης για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού

Σιομπότη Μαρία, Φιλολόγος - Διευθύντρια Γυμνασίου Ν. Σουλίου Σερρών

Σαμσάρη Ελένη, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής, MEd. Ειδ. Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Σαμσάρης Πέτρος, Δρ. Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων - Διευθυντής 2^{ου} Γυμνασίου Σερρών

Περίληψη

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να αναδείξει ορισμένους βασικούς άξονες των παρεμβατικών πολιτικών κατά του σχολικού εκφοβισμού, οι οποίες έχουν υιοθετηθεί στην Ευρώπη και την Αμερική. Τα κοινά στοιχεία των προγραμμάτων παρέμβασης που οδηγούν σε πετυχημένα αποτελέσματα, αφορούν τον προσδιορισμό του φαινομένου, την ενθάρρυνση των ατόμων για αναφορά τέτοιων περιστατικών και την επιμόρφωση των

εκπαιδευτικών για την εφαρμογή στρατηγικών κατά του εκφοβισμού. Ειδικά για τους μαθητές προβλέπεται η διαχείριση των αρνητικών συναισθημάτων και η ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων τους. Ακόμη, οι αποτελεσματικές παρεμβατικές πολιτικές προβάλλουν τη σημασία ενός ασφαλούς σχολικού περιβάλλοντος και της ενεργητικής συμμετοχής όλων των εμπλεκόμενων.

Όψεις της κρίσης της Δημοκρατίας σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η συμβολή της Πολιτειότητας και της Υπερ-Ετερότητας για τις εκπαιδευτικές πολιτικές.

Δρ. Σπηλιωτοπούλου Κωνσταντίνα, Φιλολόγος-Κοινωνική Ανθρωπολόγος, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σχέσεις, Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά

Περίληψη

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι εκπαιδευτικές πολιτικές κατέχουν κεντρική θέση στον ευρύτερο προγραμματισμό οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα 47 κράτη-μέλη. Το 2011 εκδίδεται το πόρισμα της «Ομάδας Διακεκριμένων Προσωπικοτήτων» που συνεισφέρει ουσιαστικά στη μετέπειτα εκπαιδευτική στρατηγική του Συμβουλίου, το οποίο εκπονείται με βάση συγκεκριμένες όψεις της κρίσης της Δημοκρατίας τις οποίες σχολιάζουμε στην εισήγησή μας. Απόρροια της προσπάθειας αυτής είναι και ο Χάρτης για την Παιδεία της Δημοκρατίας και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EDC/HRE) του 2010, στις κατευθύνσεις του οποίου σχεδιάσαμε Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών στη ΔΔΕ Πειραιά. Επιπλέον, στη διερεύνηση που επιχειρούμε, προτείνουμε το θεωρητικό πλαίσιο της Πολιτειότητας και της Υπερ-Ετερότητας, με στόχο τον εμπλουτισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων από τους πολιτισμούς και τις θρησκείες και την ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών μπροστά στις προκλήσεις της παγκόσμιας και τοπικής κρίσης.

Οργάνωση ομάδας εργασίας διδακτικών προτάσεων για το μάθημα της μουσικής της Α' Γυμνασίου

Δρ. Τσερπέ Γεωργία Μαρία, Σχ. Σύμβουλος εκπαιδευτικών μουσικής Π/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας

Περίληψη

Η εισήγηση παρουσιάζει τις διδακτικές προτάσεις μιας ομάδας εκπαιδευτικών μουσικής της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που διατυπώθηκαν υπό την επιστημονική καθοδήγηση και συντονισμό της γράφουσας με σκοπό τη δημιουργία επιπρόσθετου εκπαιδευτικού υλικού στο βιβλίο μουσικής της Α' Γυμνασίου. Η ομάδα σχεδίασε δεκαοκτώ εκπαιδευτικά σενάρια μουσικής με σκοπό την αναβάθμιση της διδακτικής πράξης, την ποιοτικότερη διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής και την αναφορά όλων των εκπαιδευτικών σε μία κοινή βάση-άποψη. Ανάμεσα στους επιμέρους στόχους της ομάδας ήταν η διάταξη του εκπαιδευτικού υλικού με λογική συνοχή, η ανάδειξη σημαντικών εννοιών και γνωστικών στοιχείων του μαθήματος της μουσικής, η επιλογή και καταγραφή επιπλέον δραστηριοτήτων και η συγγραφή χαρτών ακρόασης και φύλλων εργασίας. Από την ύλη του βιβλίου έγινε επιλογή

των θεματικών ενοτήτων και των δραστηριοτήτων και παράλληλα προσθήκη επιπλέον δραστηριοτήτων με στόχο τη νοηματική συνοχή όλων αυτών μεταξύ τους. Τα εκπαιδευτικά σενάρια σχεδιάστηκαν με τη μεθοδολογία κατασκευής σχεδίων. Όλα τα επιμέρους μέρη των σεναρίων, μεταξύ άλλων, στόχοι, λέξεις-κλειδιά, δραστηριότητες, διατυπώνονται σε σύνδεση με τους άξονες του Αναλυτικού Προγράμματος της μουσικής και τους στόχους του Νέου Σχολείου. Προτείνονται ποικίλες διδακτικές και παιδαγωγικές επιλογές, μέσα από τις οποίες οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προγραμματίσουν, να διδάξουν, να καθοδηγήσουν, να καλλιεργήσουν αισθητικά και να αξιολογήσουν τους μαθητές. Ο μαθητής τελειώνοντας την Α΄ Γυμνασίου θα έχει γνωρίσει βασικές έννοιες της μουσικής, θα έχει αρχίσει να κατανοεί τη διαπολιτισμική και διαθεματική φύση της μουσικής και θα έχει αναπτύξει ικανότητες αντίληψης των μηνυμάτων και νοημάτων της μουσικής. Οι ωφέλειες αυτές όχι μόνο θα αποτελέσουν γόνιμη γνώση για την κατανόηση γνωστικών στοιχείων του μαθήματος στις δύο επόμενες τάξεις του Γυμνασίου, αλλά θα οδηγήσουν σταδιακά και στη διαμόρφωση του ολιστικά μορφωμένου ανθρώπου με γνώση και αισθητική κρίση.

Η συμμετοχή σε Εξωσχολικές Δραστηριότητες, παράγοντας ερμηνείας των αποτελεσμάτων Ευζην στο Ν. Λέσβου

Τσιόπας Ιωάννης, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής

Οικονομίδης Αγάπιος, Σχολικός Σύμβουλος Αγγλικής

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η καταγραφή των εξωσχολικών δραστηριοτήτων των μαθητών Δημοτικών και Γυμνασίων στην προσπάθεια ερμηνείας των αποτελεσμάτων Ευζην του Ν. Λέσβου για το σχολικό έτος 2012-13. Μελετήθηκαν 744 παιδιά, 380 μαθητές Δημοτικού (194 κορίτσια και 186 αγόρια) και 364 μαθητές Γυμνασίου (184 κορίτσια και 180 αγόρια). Διαπιστώθηκε ότι το 64,7% των μαθητών Δημοτικού ασχολείται με αθλητικές δραστηριότητες, ενώ σταδιακά η συμμετοχή των μαθητών Γυμνασίου σε αθλητικές δραστηριότητες μειώνεται σημαντικά στο 50,8%. Τα αγόρια ασχολούνται περισσότερο σε σχέση με τα κορίτσια με αθλητικές δραστηριότητες ($p < 0,001$) και διαθέτουν περισσότερο χρόνο σε εβδομαδιαία βάση σε σχέση με τα κορίτσια ($p < 0,001$), ενώ τα κορίτσια ασχολούνται περισσότερο με την παρακολούθηση εξωσχολικών φροντιστηριακών μαθημάτων ($p < 0,002$) και κάποιο μουσικό όργανο ($p < 0,003$) και ζωγραφική ($p < 0,005$). Όπως προκύπτει από τη μελέτη, οι δύο στους τρεις μαθητές του Δημοτικού Σχολείου συμμετέχουν σε εξωσχολικές αθλητικές δραστηριότητες, ενώ σταδιακά στο Γυμνάσιο η συμμετοχή μειώνεται σημαντικά και συμμετέχουν ο ένας στους δύο. Επίσης τα αποτελέσματα επαλήθευσαν προηγούμενες έρευνες όπου τα αγόρια τόσο του Δημοτικού όσο και του Γυμνασίου αφιερώνουν σημαντικά περισσότερο χρόνο σε σχέση με τα κορίτσια σε εβδομαδιαία βάση. Αντίθετα το ποσοστό των κοριτσιών είναι ιδιαίτερα μεγαλύτερο όσον αφορά την παρακολούθηση ξένων γλωσσών και φροντιστηριακών μαθημάτων σε σχέση με το ποσοστό των αγοριών. Συμπερασματικά για να έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα στην υγεία, η καθημερινή φυσική δραστηριότητα των μαθητών θα πρέπει να προσεγγίζει τα προτεινόμενα επίπεδα, που είναι τουλάχιστον 60 λεπτά μέτριας έντασης και 30 λεπτά υψηλής έντασης σε καθημερινή βάση. Αυτό είναι δυνατό να αντιμετωπισθεί με

προγραμματισμένες αλλά και συντονισμένες κινήσεις. Συγκεκριμένα α) τη σύνδεση του σχολικού αθλητισμού με τον εξωσχολικό αθλητισμό με ενέργειες του Υπουργείου Παιδείας, β) άμεση πρόσβαση των μαθητών σε καθημερινή απογευματινή βάση στους αθλητικούς σχολικούς χώρους, που παραμένουν ερμητικά κλειστοί γ) τη δημιουργία αθλητικών υποδομών και εγκαταστάσεων από τους κατά τόπους Ο.Τ.Α σε συνδυασμό με την άμεση εφαρμογή προγραμμάτων αθλητικών δραστηριοτήτων δ) τη δραστηριοποίηση των εκπαιδευτικών φορέων και των γονέων για την αλλαγή της στείρας καταστημένης στάσης τους έναντι του αθλητισμού.

Εκπαιδευτική Πολιτική και Νησιωτικότητα. Ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου

Χαβιάρας Κ. Νίκος, δ.Φ., Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων Νομού Χίου

Σαμουηλίδου Ευδοκία, δ.Φ., Σχολική Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής ΠΕ11 Νομών Χίου και Σάμου

Περίληψη

Στο χώρο της εκπαίδευσης, ιδιαίτερα μετά τη λεγόμενη Μεταπολίτευση (1974), πραγματοποιούνται συχνά και συνεχώς αλλαγές, κυρίως σε ό,τι αφορά στην εκπαιδευτική πολιτική. Αναμφισβήτητα, μία από τις βασικότερες ήταν η καθιέρωση του θεσμού του Σχολικού Συμβούλου (1982), στη θέση του παλαιού Επιθεωρητή -με την αυταρχικότητα και την αυθαιρεσία που συνήθως τον συνόδευε-, γι' αυτό και ο νέος θεσμός έγινε ευνοϊκά έως ενθουσιωδώς αποδεκτός από την εκπαιδευτική κοινότητα. Άσχετα με το αν ο θεσμός στην υπερτριακονταετή πορεία του δικαίωσε τις προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί, στην εργασία αυτή εξετάζεται η ενάσκηση των καθηκόντων του Σχολικού Συμβούλου σε σχέση με ένα από τα κυριότερα εγγενή χαρακτηριστικά της χώρας μας, τη νησιωτικότητα, η οποία, αποδεδειγμένα πλέον, επηρεάζει την άσκηση οποιασδήποτε πολιτικής σε οποιονδήποτε τομέα και τις ιδιαιτερότητές της οφείλουμε να τις λαμβάνουμε υπόψη. Παρά την έλλειψη ενιαίας εκπαιδευτικής φιλοσοφίας στις αλληπάλληλες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που σε τακτά διαστήματα επιχειρούνται, με απορία και λύπη κάποιος θα διαπιστώσει ότι όλες συμπίπτουν στην έλλειψη ή στην αδιαφορία αντιμετώπισης των ιδιαίτερων εκπαιδευτικών προβλημάτων των νησιωτικών περιοχών. Έτσι, στην εισήγηση αυτή παρουσιάζονται: (α) συνοπτικά τα χαρακτηριστικά των νησιωτικών περιοχών σε σχέση με το εκπαιδευτικό σύστημα και την άσκηση ανάλογης πολιτικής (β) τα ειδικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Σχολικός Σύμβουλος στην εκτέλεση των καθηκόντων του στις νησιωτικές, φτωχότερες, προβληματικές και παραμεθόριες περιοχές, και (γ) όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστικές προτάσεις αντιμετώπισης των προαναφερθέντων προβλημάτων. Η παρούσα εισήγηση είναι προϊόν και μελέτης της -όχι πλούσιας, πρέπει να ομολογηθεί- σχετικής βιβλιογραφίας, αλλά και, περισσότερο, προσωπικής εμπειρίας. Στην ουσία αποτελεί μια κραυγή αγωνίας, ελπίζουμε, ακόμη, «εις ώτα ακουόντων».

Μια καινοτόμα πρόταση για την πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής βίας στην Α/βάθμια Εκπαίδευση: Σχολική διαμεσολάβηση

Χατζηνικολάου Σοφία, Δρ. Σχολική Σύμβουλος Π.Ε

Ηλιάδου Νικολέττα, Παιδαγωγός

Παπαδέλη Χρύσα, Δρ. Οδοντιατρικής, Εκπαιδευτικός

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται ο σχεδιασμός και η γενική εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής που αφορά την πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής βίας με τη Σχολική Διαμεσολάβηση στα Δημοτικά Σχολεία της 2^{ης} Περιφέρειας Καβάλας στους μαθητές των Ε' και ΣΤ' τάξεων. Συγκεκριμένα, θα αναλυθούν και θα συγκριθούν οι φάσεις για την πραγματοποίηση και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος της «Σχολικής Διαμεσολάβησης» σε σύγκριση με την κατάσταση που επικρατούσε πριν την εφαρμογή του αναφορικά με την αντιμετώπιση (πρόληψη, διαχείριση και επίλυση) συγκρουσιακών καταστάσεων.

«Τα ζώα του Γέροντα», ένα παραμύθι ενσυναίσθησης και φιλοζωίας.

Χουρίδου Πολυξένη, Προϊσταμένη του 14^{ου} Ολοήμερου Νηπιαγωγείου Πολίχνης & ΠΕ60

Περίληψη

Η εργασία ανήκει στην κατηγορία καλής πρακτικής και αφορά ένα πολιτιστικό πρόγραμμα φιλαναγνωσίας, που εκπονήθηκε με επιτυχία στο 14ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Πολίχνης το σχολικό έτος 2013-2014.

Τα παραμύθια μας μεταφέρουν το μήνυμα ότι η ζωή είναι συνεχής αγώνας, αντιμετωπίζουμε πολλές δυσκολίες, περνάμε πολλά εμπόδια, δοκιμασίες όπως οι ήρωες, στο τέλος όμως βγαίνουμε νικητές, αναπτύσσοντας την προσωπικότητά μας.

Η ιστορία του παραμυθιού διηγείται τις εμπειρίες ενός γέροντα που κατέφυγε σε ένα δάσος λόγω ενός ψυχικού τραύματος. Το κύριο θέμα της ιστορίας είναι η φροντίδα και η αγάπη του ανθρώπου- Γέροντα για τα ζώα, που τον έχουν ανάγκη και του καλύπτουν το κενό της μοναξιάς, που άφησε η απώλεια της αγαπημένης γυναίκας του. Τα ζώα πάλι τον φροντίζουν και εκείνα με τη σειρά τους όταν κινδυνεύει η ζωή του και γίνονται οι καλύτεροι του φίλοι. Μιλάμε για φιλοζωία ή ζωοφιλία και για ενσυναίσθηση.

Αναπτύσσοντας Αποτελεσματικές Επαγγελματικές Κοινότητες Μάθησης.

Ψαράς Χαράλαμπος, Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Ο όρος «Επαγγελματική Κοινότητα Μάθησης» είναι το όνομα που δίνεται στη συνεργατική επαγγελματική μάθηση των εκπαιδευτικών και το οποίο όνομα έχει τόσο μεγάλη χρήση στη διεθνή βιβλιογραφία, ώστε η σημασία του όρου συχνά να χάνεται. Μόνο όταν οι εκπαιδευτικοί αναστοχαστούν σχετικά με τη διδακτική πρακτική τους, όταν προβληματιστούν σχετικά με τις επιπτώσεις αυτής της πρακτικής στους μαθητές, και όταν

εφαρμόσουν τα συμπεράσματα που αποκτώνται από τη λειτουργία των κοινοτήτων μάθησης για να βελτιώσουν την απόδοση της διδασκαλίας τους, τότε μπορεί αυτή η διαδικασία να ονομαστεί *Επαγγελματική Κοινότητα Μάθησης (Professional Learning Community)*. Η εργασία αυτή διερευνά τρόπους με τους οποίους τα στελέχη παιδαγωγικής καθοδήγησης και οι ηγέτες της εκπαίδευσης μπορούν να καθοδηγήσουν τους εκπαιδευτικούς στην εφαρμογή αποτελεσματικών διαδικασιών *Επαγγελματικών Κοινοτήτων Μάθησης*.

ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ**Εκπαιδευτικές πολιτικές: τάσεις και κατευθύνσεις***Ευάγγελος Ε. Γεωργαλής, PhD, MSc, MEd, Εκπαιδευτικός***Περίληψη**

Οι ραγδαίες κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές μεταβολές επιβάλλουν στα εκπαιδευτικά συστήματα να εξελίσσονται προκειμένου να μην αποκλίνουν από τις ανάγκες της κοινωνίας, γεγονός που θα τα οδηγήσει στην απαξίωση. Και δεν αναφερόμαστε μόνο στο διδακτικό – παιδαγωγικό τμήμα της εκπαίδευσης αλλά κυρίως στον νέο τύπο της εκπαίδευσης λόγω της μεταβολής της σύνθεσης του μαθητικού πληθυσμού και των κοινωνιών που προέκυψαν από την διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, που είχε ως συνέπεια μεταξύ άλλων την τεράστια μετακίνηση πληθυσμών, την ανάγκη εξεύρεσης εργασίας σε ένα τεχνολογικό και οικονομικό περιβάλλον που αλλάζει πιο γρήγορα από την δυνατότητα προσαρμογής των ανθρώπων. Όλοι αυτοί οι παράγοντες καθιστούν απαραίτητη την συνεχή παρακολούθηση των διεθνών τάσεων των σχετικών με τις πολιτικές στο χώρο της εκπαίδευσης και την προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε χώρας στα νέα δεδομένα.

Έρευνες διεθνών οργανισμών όπως η UNESCO, ο ΟΟΣΑ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, προσπάθησαν να καθορίσουν το μέγεθος των προβλημάτων στην νέα εποχή της εκπαίδευσης. Χρησιμοποιήθηκαν τα αποτελέσματα διαγωνισμών τύπου PISA, έρευνες σχετικά με την σύνθεση των μαθητικών πληθυσμών, την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου όπως και άλλοι μετρήσιμοι δείκτες σε μια προσπάθεια προσδιορισμού των επερχόμενων προκλήσεων και την κατάθεση προτάσεων για κατάλληλες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις..

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να καταδείξει τις κατευθύνσεις αρχικά και τις συνιστώσες των κατευθύνσεων στη συνέχεια, των πολιτικών που υιοθετούνται από τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα στην πορεία τους προς ένα σύγχρονο σχολείο στον 21ο αιώνα και το βαθμό ολοκλήρωσής τους στην ελληνική πραγματικότητα. Αφού κατηγοριοποιούνται και παρουσιάζονται οι επικρατούσες τάσεις ακολουθεί μια ενδεικτική αναφορά σε χαρακτηριστικά εκπαιδευτικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένου του ελληνικού.

Ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές για την ισότητα των δύο φύλων*Δανηλίδου Νταίζη, Σχολική Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ΠΕ70**Μπενέκου Πολυξένη, Σχολική Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ΠΕ70***Περίληψη**

Η διεθνής βιβλιογραφία και η καθημερινή εκπαιδευτική εμπειρία έχει δείξει ότι το σχολείο εξακολουθεί να παίζει ένα σημαντικό ρόλο στις διαδικασίες αναπαραγωγής της ανισότητας ανάμεσα στα φύλα. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες καταβάλλονται προσπάθειες για τη δημιουργία σχολικών αναλυτικών προγραμμάτων, κατάλληλου διδακτικού υλικού, αλλά και κατευθυντήριων γραμμών για την προώθηση της ισότητας των φύλων και την εξάλειψη των έμφυλων στερεοτύπων. Το σχολείο μπορεί να λειτουργήσει αντισταθμιστικά ευαισθητοποιώντας εκπαιδευτικούς και γονείς σε θέματα φύλων. Οι σχολικοί/ες σύμβουλοι μπορούν μέσα από κατάλληλα επιμορφωτικά προγράμματα ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών, καθώς και με τη συμμετοχή τους στην παραγωγή διδακτικού υλικού να συμβάλουν στη μείωση των διακρίσεων και των στερεοτυπικών ρόλων των φύλων.

Πολιτικές στην εκπαίδευση, μετανεωτερικότητα και νέο δημόσιο μάντζιμεντ

Ίκκου Χρυσάνθη, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών. Εκπαιδευτικός, δ/ντρια Δ.Σ.

Περίληψη

Οι πολιτικές που αφορούν στην εκπαίδευση την εποχή της ύστερης νεωτερικότητας αποτελούν σημείο αναφοράς ενός μεγάλου μέρους της πολιτικής ρητορικής που αναπτύσσεται σε όλους του χώρους και αφορούν στην θεμελιώδη υπόσταση της κρατικής οντότητας. Τόσο η θεώρηση των πολιτικών αυτών ως απαραίτητες, όσο και η αποδοχή τους από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο αποτελούν το σημείο αιχμής του δημόσιου χαρακτήρα της εκπαίδευσης. Η μεταφορά του κέντρου βάρους των πολιτικών για την εκπαίδευση από την κοινωνία στην οικονομία, αντικατοπτρίζει την ιδεολογία της μετανεωτερικότητας, της οικονομικής, πολιτικής και πολιτισμικής παγκοσμιοποίησης. Οι εξωγενείς δυνάμεις της αγοράς και οι εξιδανικεύσεις των πρακτικών της, ωστόσο εμφανίζονται εξαιρετικά αδύναμες στις περιπτώσεις των οικονομικών κρίσεων, οι οποίες μετατίθενται προς επίλυση στις πολιτικές δυνάμεις και τελικά στις κρατικές θεσμίσεις. Η μετάθεση της συλλογικής ευθύνης σε επίπεδο κοινωνίας στα θέματα εκπαίδευσης σε ατομικές επιλογές λειτουργεί κάτω από την πίεση αυτών των εξιδανικεύσεων. Με την παρούσα εργασία επιχειρείται ο εντοπισμός των ιδεολογικών παραμέτρων διαμόρφωσης των πολιτικών για την εκπαίδευση στον 21ο αιώνα σε σχέση με τους παράγοντες που επιδρούν συστημικά και τις προοπτικές που επαγγέλλονται για τον δημόσιο χαρακτήρα της εκπαίδευσης με έμφαση στην ιδεολογική μεταστροφή της εκπαίδευσης από δημόσιο αγαθό σε καταναλωτικό προϊόν.

Διατροφικοί παράγοντες που σχετίζονται με τη σχολική επίδοση των μαθητών

Κορέτση Ελένη, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ15, Δ/θμιας Εκπ/σης Β' Αθήνας

Φιλιππουπολίτου Ειρήνη, Εκπ/κός ΠΕ15, 2ο Γυμν. Μελισσίων Αττικής

Περίληψη

Οι γνωστικές λειτουργίες των μαθητών επηρεάζονται από την πρόσληψη συγκεκριμένων θρεπτικών συστατικών που περιέχονται στα τρόφιμα, όπως των πρωτεϊνών, της γλυκόζης, των ω-3 λιπαρών οξέων, του σιδήρου, του χαλκού, του ιωδίου και των βιταμινών του

συμπλέγματος Β. Επιπρόσθετα, η βελτίωση της σχολικής επίδοσης που στηρίζεται στις παραπάνω γνωστικές λειτουργίες φαίνεται να επηρεάζεται από διατροφικές συνήθειες, όπως είναι η συχνή λήψη πρωινού γεύματος, συγκεκριμένης σύστασης και ποιότητας και η διατήρηση της συνήθειας του οικογενειακού γεύματος.

Η μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο

Μαναριώτης Χρήστος, Σχολικός Σύμβουλος 4ης Περιφέρειας Αχαΐας

Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος, Εκπαιδευτικός ΠΕ70, MSc

Περίληψη

Μετάβαση είναι το «πέραςμα» από μια γνωστή κατάσταση σε μια άλλη, άγνωστη σε μας. Οι μεταβάσεις μπορεί να αφορούν την προσωπική, εκπαιδευτική, κοινωνική ή επαγγελματική μας ζωή, όπως π.χ. είναι η μετάβαση από το Δημοτικό σχολείο στο Γυμνάσιο, η μετεγκατάσταση σε άλλη πόλη ή χώρα, η μετάβαση από την παιδική στην εφηβική ηλικία, η μετάβαση από το σχολείο στην αγορά εργασίας κτλ. Για να διανύει κανείς με σύνεση και ωριμότητα τα διάφορα μεταβατικά στάδια στις σπουδές, στην εργασία, στην προσωπική του ζωή είναι σκόπιμο να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος για αυτά και να έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες όπως αυτές της ευελιξίας, της λήψης αποφάσεων, της αναζήτησης και της κριτικής ανάγνωσης των πληροφοριών κ.ά.. Η οικογένεια και το σχολείο οφείλουν να υποστηρίξουν και να καθοδηγούν (με κατάλληλη διαπαιδαγώγηση) τα «πρωτάκια» που θα κάνουν τα δειλά τους βήματα στο χώρο του γυμνασίου.

Επισκόπηση και κριτική θεώρηση τριών μοντέλων διαχείρισης τάξης

Δρ. Μανουσαρίδης Ζαχαρίας, Σχολικός Σύμβουλος Πληροφορικής, ΠΕ19

Δρ. Μπασδεκίδης Α. Χρήστος, Διευθυντής 1ου ΕΚ Θεσσαλονίκης, ΠΕ19

Στεφανίδης Βασίλειος, Υπ. ΚΕ ΠΛΗΝΕΤ Χαλκιδικής, ΠΕ19

Περίληψη

Ως εκπαιδευτικοί θα πρέπει να διδάξουμε και να βοηθήσουμε τους μαθητές μας στο να κατακτήσουν τη γνώση. Η διαδικασία της μάθησης είναι συνήθως συλλογική, οι μαθητές συνυπάρχουν με τους συμμαθητές και τους δασκάλους τους σε διάφορες ομάδες, όμως κάποιες φορές είναι και μόνοι. Για να μπορέσουν να απορροφήσουν την παρεχόμενη γνώση απαιτείται η ύπαρξη επιθυμητού-θετικού κλίματος στην τάξη.

Οι μαθητές θα πρέπει να αισθάνονται ασφαλείς και εμείς οι ενήλικες θα πρέπει να τους παρέχουμε αυτή την ασφάλεια. Εμείς είμαστε υπεύθυνοι για τους μαθητές μας και για ότι απαιτείται ώστε όλα να πάνε καλά μέσα στη τάξη.

Η εργασία αυτή έχει ως στόχο την επισκόπηση και κριτική θεώρηση τριών μοντέλων εκπαιδευτικής καθοδήγησης για τη δημιουργία θετικού κλίματος στην τάξη. Τα τρία αυτά

μοντέλα ανήκουν στο ερευνητικό πεδίο «Διαχείριση Τάξης» και επιλέγηκαν από ένα σύνολο περισσότερων διαθεσίμων, εστιάζοντας στο κριτήριο της σαφήνειας.

Η εκπαιδευτική πολιτική για την ισότητα των φύλων στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα

Μποταίτη Αρετή, Σχολική Σύμβουλος 60ης Εκπ. Περιφέρειας Π.Α., με ειδίκευση στην Παιδαγωγική της Ισότητας των Φύλων

Περίληψη

Υπό το πρίσμα της Παιδαγωγικής της Ισότητας των Φύλων, η εργασία αυτή έχει σκοπό να παρουσιάσει την εξέλιξη της εκπαιδευτικής πολιτικής και πρακτικής για την Ισότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα, αναδεικνύοντας τη συμβολή της φεμινιστικής έρευνας στη διαμόρφωσή τους. Δείχνει τη σχέση ανάμεσα στο Φύλο, την Εκπαίδευση και την Εργασία, τρίπτυχο που χαρακτηρίζει τις εκάστοτε κοινωνικο-ιστορικές περιόδους και αποτελεί δομικό στοιχείο των εκπαιδευτικών πολιτικών. Μέσα από επισκόπηση πηγών, αναφέρει μέτρα που έχουν ληφθεί προς τη θετική κατεύθυνση και επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει, να προβληματίσει και να κινητοποιήσει για την προοπτική επίτευξης ισότιμων έμφυλων σχέσεων, δείχνοντας ότι η Εκπαίδευση έχει σημαντικό ρόλο στην άρση των στερεοτύπων.

Η διαπολιτισμική προσέγγιση στην ευρωπαϊκή και ελληνική εκπαιδευτική πολιτική. Μια ιστορική αναδρομή

Μαρία Παντέρα, Σχολική Σύμβουλος Π.Ε. Μαγνησίας

Περίληψη

Είναι γνωστό ότι οι οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές εξελίξεις της σύγχρονης εποχής συνδέονται μεταξύ τους και έχουν άμεσες επιπτώσεις, οι οποίες ξεφεύγουν από τα στενά πλαίσια των συνόρων ενός κράτους. Η εκπαιδευτική πολιτική μέσα από το πρίσμα της «παγκοσμιοποίησης» αποτελεί θέμα διεθνών διεργασιών, δεδομένου ότι συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη και προωθεί την κοινωνική συνοχή στο σύγχρονο κόσμο της «κοινωνίας και της οικονομίας της γνώσης». Στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί βασική πολιτική η εφαρμογή ζητημάτων που αφορούν στη «δια βίου μάθηση», στο ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων, στην ανάπτυξη της ισότητας ευκαιριών κλπ.. Τα ζητήματα αυτά επιτελούν σημαντικό ρόλο στη χάραξη της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής και ως εκ τούτου επηρεάζουν σε μεγάλο ποσοστό και την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα. Η παγκοσμιοποίηση και οι εξελίξεις στο πεδίο των κοινωνικών σχέσεων εξαιτίας της πολυπολιτισμικότητας επέδρασαν ριζικά και στην αλλαγή του ανθρωπολογικού και κοινωνικού χάρτη της εποχής μας, με βασικούς αποδέκτες την παιδαγωγική επιστήμη και το εκπαιδευτικό σύστημα.

Η εφαρμογή της εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής σε ένα αποκεντρωτικό ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Σμιτζή-Δέλλα Ελευθερία, Σχολική Σύμβουλος Π. Α. ν. Ηρακλείου

Περίληψη

Η εκπαιδευτική μονάδα θεωρείται διεθνώς σημαντικός φορέας για την άσκηση και την διαμόρφωση της εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Αποδέχεται και εφαρμόζει την κεντρική εκπαιδευτική πολιτική και παράλληλα διαμορφώνει εσωτερική εκπαιδευτική πολιτική στο πλαίσιο της κεντρικής πολιτικής για την αντιμετώπιση ιδιαίτερων αναγκών του σχολείου και την σύνδεσή του με την τοπική κοινωνία. Για να μπορέσει η εκπαιδευτική μονάδα να ανταπεξέλθει στον διττό της ρόλο, ως φορέας τόσο άσκησης όσο και διαμόρφωσης της εκπαιδευτικής πολιτικής, απαιτείται μία εκ νέου οργάνωση ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος, δίνοντας λιγότερη έμφαση σε οργανωτικά, γραφειοκρατικά σχήματα και τονίζοντας την ουσιαστική συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Στην παρούσα εισήγηση θα δούμε αναλυτικά πως συμβάλλει η εκπαιδευτική μονάδα στην αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς αναλαμβάνει πρωτοβουλίες στην λήψη αποφάσεων, συνεργάζεται με φορείς, όπως η κυβέρνηση, οι θεσμικοί σύμβουλοι, η ακαδημαϊκή κοινότητα, τοπική κοινωνία. Επιπλέον η αλλαγή της ιεραρχικής δομής στην διοίκηση της εκπαίδευσης οδηγεί σε ένα αποκεντρωτικό σύστημα εκπαίδευσης.

Κρίνεται, λοιπόν, επιτακτική η ανάγκη διαμόρφωσης εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής, ώστε η εκπαιδευτική μονάδα να είναι σε θέση «να σχεδιάζει, να προγραμματίζει, να αξιολογεί, να κάνει απολογισμό, να καινοτομεί και να παρεμβαίνει στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής και στην κριτική υποστήριξη των εκπαιδευτικών αλλαγών» (Μαυρογιώργος, 1999).

Το Νέο Μοντέλο των Πειραματικών Σχολείων: Αναμόρφωση ή Παραμόρφωση;

Τσουρής Νικόλαος, Δάσκαλος, Διευθυντής του 2ου Δημοτικού Σχολείου Κομοτηνής

Περίληψη

Σκοπός της εισήγησης είναι να προκαλέσει και συγχρόνως να θέσει τις βάσεις μιας γόνιμης θεωρητικής και πρακτικής συζήτησης γύρω από το ουσιώδες ερώτημα αν η μεταρρύθμιση των Πειραματικών Σχολείων (Π.Σ.) συνιστά εντέλει αναμόρφωση ή «παραμόρφωση». Με αυτό το σκεπτικό παρουσιάζεται η εξέλιξη του θεσμού των Π.Σ. από την ίδρυσή τους μέχρι την ψήφιση του νόμου Διαμαντοπούλου. Κατόπιν σχολιάζονται οι βασικές αρχές του συγκεκριμένου νόμου ώστε να επισημανθούν ενδεχόμενα θετικά σημεία, αλλά και εγγενείς αδυναμίες, τα οποία σε συνδυασμό με μια μελλοντική αποτίμηση θα οδηγήσουν σε τροποποιήσεις και βελτιωτικές κινήσεις ή ακόμη και σε εκ νέου αναθεώρηση.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ**Οι πρωταγωνιστικοί ρόλοι των δύο φύλων στα σύγχρονα σχολικά εγχειρίδια των Θρησκευτικών στο Δημοτικό σχολείο**

Ακριτίδης Νικόλαος, Δρ Θεολογίας, Προϊστάμενος Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Α/θμιας Εκπ/σης Κεντρικής Μακεδονίας

Καιψοκαβάδης Κωνσταντίνος, Δρ Θεολογίας, Διευθυντής 7ου Δημοτικού Σχολείου Καλαμαριάς

Κούρτης Παρασκευάς, Υποψήφιος Διδάκτορας του Π.Τ.Δ.Ε. του Α.Π.Θ., Δάσκαλος του 1ου Πρότυπου Πειραματικού Σχολείου του Α.Π.Θ.

Περίληψη

Στη σημερινή εποχή, έχουν συντελεσθεί σημαντικές αλλαγές στο ζήτημα της ισότητας των φύλων, τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και στη χώρα μας. Οι έμφυλοι ρόλοι έχουν διευρυνθεί με την παρουσία νέων και σύγχρονων ρόλων στο πρόσωπο τους. Το ερώτημα που τίθεται, αφορά στην ουσία των αλλαγών αυτών και την αφομοίωση και μετατροπή τους από τα σχολικά εγχειρίδια σε ένα ευέλικτο και μη στερεότυπο σχήμα παρουσίασης των δύο φύλων. Παράλληλα, ένα από τα κύρια και βασικά στοιχεία-συστατικά του Νέου Κόσμου και της Νέας Ζωής που αποτελεί την ουσία του χριστιανισμού και ευαγγελίζεται η Εκκλησία, έχει να κάνει με την αναγνώριση της ισοτιμίας της γυναίκας. Στόχο της έρευνας αυτής αποτελεί η ποσοτική και ποιοτική έμφυλη εμφάνιση σε πρωταγωνιστικούς ρόλους στα σημερινά διδακτικά εγχειρίδια των Θρησκευτικών στο Δημοτικό σχολείο. Η έρευνα κατέδειξε: α) Την αριθμητική ανισότητα σε βάρος του γυναικείου φύλου, β) Την παρουσίαση των δύο φύλων με στερεότυπο τρόπο, πλην ορισμένων εξαιρέσεων, οι οποίες όμως δεν μπορούν να χαρακτηρίσουν θετικά τη συνολική έμφυλη εικόνα.

Ο σχολικός εκφοβισμός ως σύμπτωμα της βίας που κυριαρχεί στην κοινωνία – Το σινεμά ως προπαγάνδα κατά του bullying

Αλέτρας Νικόλαος, Εκπαιδευτικός ΠΕ14

Γερασάκη Σταυρούλα, Εκπαιδευτικός ΠΕ06

Περίληψη

Με αφορμή τη θέαση της ισπανικής ταινίας «Bullying» του σκηνοθέτη Josetxo San Mateo, θα τεκμηριωθεί από τους συγγραφείς της παρούσας εργασίας η άποψη ότι, η σύγχρονη εκστρατεία κατά του σχολικού εκφοβισμού έχει ως σκοπό να αποπροσανατολίσει όχι μόνο τους θεατές αλλά και όλους τους πολίτες, από το πραγματικό πρόβλημα που είναι η βία, ως

συστατικό κομμάτι της ίδιας της κοινωνίας. Η τεκμηρίωση της παραπάνω άποψης γίνεται με βάση θέσεις που έχουν διατυπώσει σπουδαίοι φιλόσοφοι και διανοούμενοι (Χέγκελ, Μαρξ, Άρεντ, Φρέιρε, Γκράμσι, Αλτουσέρ, Ζιρού). Οι συγγραφείς καταλήγουν στο συμπέρασμα, ότι η ανάπτυξη της παιδείας, ώστε οι μαθητές να γίνουν καλύτεροι πολίτες, θα συμβάλει στην εξάλειψη της βίας από την κοινωνία και, συνεπώς, του bullying από τα σχολεία.

Η σχέση της εκπαιδευτικής πολιτικής με τη ρητορική του ευρωπαϊκού και διεθνούς λόγου

Αναστασοπούλου Ελένη, Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής 33ης Περιφέρειας

Περίληψη

Η διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής είναι αδιαχώριστη από την ανάλυση των σκοπών και της λειτουργίας του εθνικού κράτους του οποίου ένας από τους στόχους του είναι η αναπαραγωγή των κοινωνικών δομών και σχέσεων, καθώς και η διατήρηση ή αναδιοργάνωση του καθεστώτος νομιμότητας που το ίδιο φύσει και θέση διαθέτει. Τα εθνικά κράτη δεν διαμορφώνουν ανεξάρτητα τις εκπαιδευτικές πολιτικές αλλά επηρεάζονται από παγκόσμιες διεργασίες όπως είναι ο οικονομικός φιλελευθερισμός, αμφισβήτηση εθνικών κρατών, ενίσχυση υπερεθνικών κέντρων λήψης αποφάσεων. Η τελική διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής εμπεριέχεται στην κοινωνικοοικονομική διάσταση και προοπτική του διεθνούς λόγου. Η γνώση ανάγεται σε βασικό οικονομικό πόρο και συντελεστή της παραγωγής και τίθεται σε συγκριτική αντιπαράθεση με τις εκπαιδευτικές επιδόσεις των άλλων χωρών. Οι όροι, κρίση, αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα κ.α αντικατέστησαν παραδοσιακούς εκπαιδευτικούς όρους όπως «παιδεία» και «αγωγή». Για την προώθηση αυτών των μεταρρυθμίσεων δόθηκε έμφαση στον αποκεντρωτικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης και τη διοικητική και οικονομική αυτονομία των σχολείων.

Εκπαιδευτικές πολιτικές και αριστοτελική «φρόνησις»: Μια δοκιμή αναζωογόνησης του ερωτήματος για το θεμέλιο της εκπαιδευτικής πολιτικής και τον ρόλο του Σχολικού Συμβούλου στον σχεδιασμό και την υλοποίησή της

Βλάχος Δημήτριος, Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων Ροδόπης

Περίληψη

Οι εκπαιδευτικές πολιτικές (education policies) στις μέρες μας προσεγγίζονται είτε θεωρητικά (στην ουσία όμως τεχνοκρατικά) είτε πολιτικά (στην ουσία όμως στενά διαχειριστικά-διοικητικά) ως έκφραση της εκάστοτε κυβερνητικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Ωστόσο, η αναζωογόνηση του ερωτήματος για το θεμέλιο της εκπαιδευτικής πολιτικής θα μπορούσε να ενεργοποιήσει την αριστοτελική έννοια της «φρόνησις», για να ελέγξει τις δυο πρωτεύουσες σημασίας διαχρονικές αστοχίες των ελληνικών εκπαιδευτικών πολιτικών, το έλλειμμα της διαβούλευσης και την ακύρωση της πείρας των εκπαιδευτικών, και παράλληλα να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του Σχολικού Συμβούλου στην αυγή του 21 αιώνα με στόχο την αναζήτηση της αρετής του πολίτη.

Ο επαγγελματικός Χρόνος των διευθυντών σχολείων και η σημασία της ορθής αξιοποίησής του.*Δαρβούδης Αθανάσιος, Διευθυντής Σχολείου - Δρ. Ειδικής Αγωγής***Περίληψη**

Η αποτελεσματική διοίκηση ενός σχολείου είναι μια πολύπλοκη και απαιτητική διαδικασία. Υπάρχουν πολλοί περιορισμοί στο χρόνο του διευθυντή και μια θεμελιώδης πρόκληση που αντιμετωπίζει είναι πως θα κατανείμει το χρόνο του στις πολλαπλές και συχνά ανταγωνιστικές απαιτήσεις του ρόλου του. Το θέμα αποκτά μεγαλύτερο ενδιαφέρον καθώς ο διευθυντής τα τελευταία χρόνια με τις αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα επιφορτίζεται με περισσότερες ευθύνες και καθήκοντα. Αρκετοί συνδέουν την καλή διαχείριση του χρόνου με την επικέντρωση σε υψηλής προτεραιότητας ζητήματα και με την αύξηση του χρόνου που μπορεί να αφιερώσει ο διευθυντής στον παιδαγωγικό του ρόλο. Η διαχείριση του χρόνου του διευθυντή αν και είναι ένα σημαντικό ζήτημα που επηρεάζει τη λειτουργία του σχολείου, δεν έχει διερευνηθεί στη χώρα μας κι αξίζει να διερευνηθεί, έτσι ώστε να συμβάλει στον εντοπισμό και στην αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων. Σε έρευνα της Κλαδικής Επιτροπής Διευθυντών στην Κύπρο βρέθηκε ότι το δεύτερο σημαντικότερο πρόβλημα των διευθυντών σχετιζόταν με την αποτελεσματική διαχείριση του χρόνου τους. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μελετήσει τη διαχείριση του χρόνου των διευθυντών καθώς και τον εντοπισμό διαφορετικών τύπων-προφίλ διαχείρισης χρόνου και τη συσχέτιση τους με την αποτελεσματικότητα του διευθυντή. Θα διερευνηθεί επίσης πιθανή συσχέτιση της διαχείρισης του χρόνου με το μέγεθος και τον τύπο του σχολείου (αναμορφωμένο ή κλασικό πρόγραμμα), την ύπαρξη υποδιευθυντή και δημογραφικά χαρακτηριστικά που διευθυντή (φύλο διευθυντή, χρόνια υπηρεσίας, χρόνια άσκησης καθηκόντων διευθυντή, κ.α.). Η διερεύνηση του θέματος έγινε με ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε από 182 διευθυντές δημοτικών σχολείων της Κεντρικής Μακεδονίας. Η επεξεργασία των δεδομένων με το στατιστικό πακέτο SPSS είναι σε εξέλιξη. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν τα πρώτα προκαταρκτικά αποτελέσματα σχετικά με τη διαχείριση του χρόνου του διευθυντή. Θα αναδειχτεί επίσης η σημασία του θέματος μέσα και από παρατηρήσεις διευθυντών που συμμετείχαν στην έρευνα.

Τα εικαστικά στο Δημοτικό Σχολείο. Θεωρητικές προσεγγίσεις, ερευνητικά δεδομένα και προοπτικές*Δελέγκος Νικόλαος, PHD, Σχολικός Σύμβουλος 1ης εκπ/κής Περιφέρειας Αχαΐας**Θεοδωροπούλου Ιωάννα, Med, Διευθύντρια 12/θεσίου 54ου Δημοτικού Σχολείου Πατρών**Στεφανόπουλος Σωτήρης, Διευθυντής 12/θεσίου Δημοτικού Σχολείου Δεμενίκων***Περίληψη**

Μεταξύ των σκοπών και των στόχων των ευρωπαϊκών αναλυτικών προγραμμάτων για τη διδασκαλία της τέχνης στο σχολείο, είναι η ανάπτυξη των επικοινωνιακών δυνατοτήτων του

παιδιού, η βίωση της χαράς μέσα από τη δημιουργική εμπλοκή, η ανάδυση και ανάδειξη των ικανοτήτων του που θα ενισχύσουν την αυτοεκτίμησή του (self-esteem), τη λήψη αποφάσεων, την ελευθερία της σκέψης, την απενοχοποίηση της εξεύρεσης της «σωστής» απάντησης, βοηθώντας το να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη, αυτόνομη και κριτικά σκεπτόμενη προσωπικότητα. (Π.Ι., Δ.Ε.Π.Π.Σ. & Α.Π.Σ. · Ματσαγγούρας, 2011 · Τριλιανός, 1997 · Παπάς, 1988).

Ο ρόλος του σχολείου για να επιτευχθούν τα παραπάνω, είναι σημαντικός και καλείται να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις αξιοποιώντας τη διδασκαλία μαθημάτων τέχνης. Μελετώντας την επίσημη εκπαιδευτική πολιτική που έχουν εφαρμόσει χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Η.Π.Α., συμπεραίνουμε ότι έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία μαθημάτων τέχνης στο σχολείο. Η μελέτη των (EENC), δικτύου Ευρυδίκη και (PCAN), τονίζουν τη σημαντικότητα της διδασκαλίας της τέχνης. Διαφαίνεται μια τάση να ενισχυθούν οι συνεργασίες μεταξύ σχολείου, καλλιτεχνικών φορέων, οργανισμών ώστε να διευκολυνθεί το έργο του δασκάλου και να ενισχυθεί ο ρόλος της τέχνης στην εκπαίδευση (Eurýdice, 2009: 37-41). Επισημαίνεται η ανάγκη της εκπαίδευσης των δασκάλων σε θέματα τέχνης (Eurýdice, 2009: 65-76), εφόσον από τις διεθνείς έρευνες τεκμηριώνεται ότι οι δάσκαλοι αισθάνονται ανεπαρκείς να διδάξουν μαθήματα τέχνης διότι δεν διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις. Μετά την εισαγωγή των βιβλίων των εικαστικών στο δημοτικό σχολείο, θελήσαμε να διερευνήσουμε κατά πόσον διευκολύνθηκε ο δάσκαλος να διδάξει το μάθημα των εικαστικών και να εντάξει εικαστικές δραστηριότητες την τάξη. Τα αποτελέσματα της έρευνας δράσης (στην Ε΄ τάξη) ήταν ότι, το βιβλίο αποτελεί χρήσιμο εργαλείο δουλειάς για το δάσκαλο και αρέσει στα παιδιά. Ο δάσκαλος αισθάνεται ανασφάλεια να διδάξει το μάθημα των εικαστικών · χρειάζεται επιμόρφωση και στήριξη στο έργο του.

Η αθέατη πλευρά της διαφοροποίησης των σχολικών επιδόσεων & της κοινωνικής αναπαραγωγής. Διαδικασίες εκλογίκευσης.

Ηλίας Ιωάννης, Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων ΔΔΕ Βοιωτίας, Υπεύθυνος

Περίληψη

Η διερεύνηση της σχέσης που συνδέει την κοινωνική προέλευση με τη σχολική επίδοση των μαθητών, αποτελεί ένα πολύ σημαντικό τμήμα της εκπαιδευτικής έρευνας. Διεθνείς, αλλά και ελληνικές έρευνες και μελέτες αποδεικνύουν ότι οι μαθητές που επιτυγχάνουν ή αποτυγχάνουν στο σχολείο, κατά κανόνα προέρχονται από τα ανώτερα ή τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, αντίστοιχα.

Οι χαμηλές σχολικές επιδόσεις και κυρίως η αποτυχία στην υποχρεωτική εκπαίδευση, αποτελούν σοβαρό πρόβλημα με αρνητικές συνέπειες για τον ίδιο το μαθητή, γιατί περιορίζουν κάθε δυνατότητα για προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ανάπτυξή του. Συνδέονται επιπλέον με αρνητικά κοινωνικά φαινόμενα.

Τη διαφοροποιημένη σχολική επίδοση των μαθητών, που οφείλεται σε οικονομικά, μορφωτικά, κοινωνικά και πολιτισμικά αίτια, πιστοποιούν και επικυρώνουν οι εκπαιδευτικοί, συνήθως με διαφορετικά κριτήρια ο καθένας. Έτσι η σχολική επίδοση συνδέεται και με τον τρόπο διδασκαλίας και κυρίως αξιολόγησης/βαθμολόγησης που εφαρμόζει κάθε εκπαιδευτικός.

Καθίσταται λοιπόν αναγκαία, η διερεύνηση των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών για τη σχέση της κοινωνικής προέλευσης με τη διαφοροποιημένη σχολική επίδοση και για τον τρόπο που αυτές διαμορφώνουν τις πρακτικές βαθμολόγησης της επίδοσης των μαθητών τους. Αυτός είναι και ο στόχος της παρούσας προσπάθειας.

Η διερεύνηση του θέματος γίνεται με βιβλιογραφική επισκόπηση και με τη διενέργεια ποιοτικής έρευνας με συνεντεύξεις σε εκπαιδευτικούς Γυμνασίων.

Από την ποιοτική ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι οι εκπαιδευτικοί, ακούσια ή εκούσια, γνωρίζουν ή και αντιλαμβάνονται την κοινωνική προέλευση των μαθητών τους, έστω και αν δεν το αποδέχονται πάντα ρητά. Αντιλαμβάνονται επίσης τη συσχέτιση της προέλευσης με την επίδοση, αν και δηλώνουν ότι δεν τη θεωρούν καθοριστική ή και σημαντική για τη διαφοροποίηση της σχολικής επίδοσης. Οι πρακτικές βαθμολόγησης που εφαρμόζουν επηρεάζονται και από τον τρόπο που αντιλαμβάνονται την κοινωνική προέλευση.

Τα Βιολογικά Νευρωνικά Δίκτυα επικοινωνούν δυαδικά

Καλπίδης Ιωάννης, Σχολικός Σύμβουλος Δ/θμιας Εκπαίδευσης Ειδικότητας Ηλεκτρολόγων Μηχανικών (ΠΕ12.05)

Τσιπούρας Στυλιανός, Σχολικός Σύμβουλος 1ης Εκπ/κής Περιφέρειας Π.Ε.

Περίληψη

Ακρογωνιαίο λίθο κατανόησης της ‘συνομιλίας’ των νευρωνικών δικτύων και ‘απάντησης’ του νευρικού συστήματος στα ερεθίσματα αποτελεί η περιγραφή του θεμελιώδους μηχανισμού διέγερσης του νευρικού κυττάρου καθώς και του τρόπου μετάδοσης των δυναμικών δράσης. Οι νευρώνες αποκρίνονται δυαδικά διαβιβάζοντας τις πληροφορίες με μια σειρά νευρικών ώσεων που μεταβάλλονται ως προς τη συχνότητα και τη διάρκεια τους. Το δυαδικό σήμα μετασχηματίζεται μέσω των συνάψεων σε μια διαβαθμισμένη ποσότητα διαβιβαστή που είναι ανάλογη του σήματος εισόδου. Αυτή η πλαστικότητα των χημικών συνάψεων αποτελεί το επίκεντρο των μηχανισμών μνήμης και γενικότερα των ανώτερων νοητικών εγκεφαλικών λειτουργιών.

Υπάρχει κάποια καλύτερη εναλλακτική στο σχολείο του σήμερα;

Καμπακάκη Ευαγγελία, Καθηγήτρια Πληροφορικής ΠΕ19 2ου ΓΕΛ Αγ. Αθανασίου, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, κατεύθυνσης Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Περίληψη

Όλοι συμφωνούν για τη σημασία της εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση θα πρέπει να είναι μια διαδικασία για την αφύπνιση των ανθρώπων, προκειμένου να αναπτύξουν τη δύναμη που έχουν μέσα τους για να δημιουργήσουν την ευτυχία. Η παρούσα εργασία θέτει εύλογα και επιτακτικά ερωτήματα και φιλοδοξεί, σε θεωρητική βάση, να προτείνει απαντήσεις σχετικά με τον ρόλο του σχολείου ως κύριου φορέα μάθησης εξετάζοντας τον σκοπό του και πώς

τον υπηρετεί μέσα από τα αναλυτικά προγράμματα, την αξιολόγηση, την καθημερινή πρακτική. Ποιος είναι ο σημερινός σκοπός του σχολείου; Πως μια εναλλακτική, θα ήταν μια βελτίωση για το υπάρχον σύστημα; Τι διδάσκονται ή τι θα έπρεπε να διδάσκονται τα παιδιά στο σχολείο; Σε ποιο βαθμό το σχολείο μας βοηθά να αναπτυχθούμε ατομικά και συλλογικά; Η απάντηση στην ερώτηση για το ιδανικό σχολείο είναι μια ατέρμονη διαδικασία, που κατά πάσα πιθανότητα δεν έχει ξεκάθαρες απαντήσεις αλλά είναι μια αναζήτηση για την αληθινή φύση της μάθησης και της εκπαίδευσης για τα λάθη και τις ιδέες μας ώστε να συνεχίσουμε την αναζήτηση, να συνεχίσουμε τη μάθηση. Ενώ η εκπαίδευση και το σχολείο κατ' επέκταση θα έπρεπε να έχει ως στόχο τη μάθηση και να την υπηρετεί προς όφελος των ανθρώπων, όχι μόνο δε συνδέεται φυσικά με την ανθρώπινη ύπαρξη, αλλά συχνά κινείται εναντίον της. Το ερώτημα λοιπόν που προκύπτει είναι αν και πώς μπορεί το σχολείο να υπηρετήσει τη μάθηση αληθινά και ουσιαστικά. Δεν είναι μόνο οι μέθοδοι, το αναλυτικό πρόγραμμα, οι πηγές, το περιεχόμενο ή τα μαθήματα αλλά οι σχέσεις, τα άτομα και οι απόψεις τους για την εκπαίδευση, το πώς αντιλαμβάνονται τη ζωή, τη μάθηση και τον σκοπό της. Μια δημοκρατική εκπαίδευση πρέπει να έχει ως άξονά της την επιλογή. Οι επιλογές μας δεν αφορούν μόνο το τι σχολεία θέλουμε, αλλά τι είδους κοινωνία επιδιώκουμε να δημιουργήσουμε μαζί.

Σχέση εμφάνισης και επίδοσης: Ο μηχανισμός της κατηγοριοποίησης, της προσδοκίας και της επιβεβαίωσης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Κατσιφή-Χαραλαμπίδη Σπυριδούλα, Med, Ph.D., Σχολική Σύμβουλος 1ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Π.Ε. Βοιωτίας

Κατερέλος Γιάννης, Καθηγητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ψυχολογίας

Περίληψη

Στα πλαίσια των συμπληρωματικών ρόλων (δασκάλου – μαθητή) οι άρρητες θεωρίες παρεμβαίνουν και διαμορφώνουν την εκπαιδευτική σχέση, κατευθύνουν την κατηγοριοποίηση, τις συνεπαγόμενες προσδοκίες και τις συμπεριφορές των αλληλεπιδρώντων προσώπων, παρεμποδίζοντας ή διευκολύνοντας έτσι τη διαδικασία της μάθησης. Στην εγγενή μηχανισμό της κατηγοριοποίησης προστίθεται και η κατηγοριοποίηση που απορρέει από την αλληλεξάρτηση των ρόλων. Με τις δύο έρευνές μας που έγιναν στην 1η περιφέρεια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ν. Βοιωτίας τα Σχ. Έτη 2012-4 για τη σχέση Πρώτης Εντύπωσης με την Επίδοση, σε 478 μαθητές και 107 εκπαιδευτικούς, και Υστερης Εντύπωσης με την Επίδοση, σε 486 μαθητές και 32 εκπαιδευτικούς, δείξαμε ότι η εμφάνιση του μαθητή έχει μεγάλη επίδραση τόσο στην κατηγοριοποίηση του δασκάλου όσο και των συμμαθητών του. Όσο πιο όμορφος είναι ένας μαθητής, τόσο πιο ευνοϊκά διάκειται ο δάσκαλος και οι συμμαθητές του. Όλοι θεωρούν τον ωραίο μαθητή και καλό μαθητή. Η 2η έρευνα δείχνει και την επιβεβαίωση των προσδοκιών όλων. Τα συμπεράσματά μας δε στοχεύουν σε καμία περίπτωση να αποδώσουν ευθύνες στο δάσκαλο, αλλά κυρίως να προβληματίσουν και να τονίσουν τη δυναμική του ρόλου του εκπαιδευτικού στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η διατήρηση υψηλών προσδοκιών για όλους τους μαθητές είναι παρακινητικός παράγοντας. Προϋπόθεση όμως όλων αυτών είναι η ικανότητα του εκπαιδευτικού να ανιχνεύει και να αμφιβάλει για την κατηγοριοποίηση που αυθόρμητα και

αναγκαία καθορίζει τη σκέψη του. Η κατηγοριοποίηση και οι προσδοκίες του, που είναι μέρος των άρρητων θεωριών του, ανθίστανται και αλλάζουν πολύ αργά, γεγονός που μας κάνει να το αναδεικνύουμε.

Ενισχυτική διδασκαλία στο Δημοτικό Σχολείο - Μια πιλοτική εφαρμογή αναβάθμισης της εφαρμογής της και της αποτελεσματικότητάς της

Κόπτσης Αλέξανδρος, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ Θεσ/νίκης

Τζουμάκα Αλεξάνδρα, Ειδική Παιδαγωγός Α' ΚΕΔΔΥ Θεσ/νίκης

Τακαρίδης Στέλιος, Ειδικός Παιδαγωγός Α' ΚΕΔΔΥ Θεσ/νίκης

Περίληψη

Ο θεσμός της ενισχυτικής διδασκαλίας τέθηκε σε ισχύ και εφαρμόζεται στα δημοτικά σχολεία από το 1991. Διαπιστώνεται ωστόσο, ότι ύστερα από μακροχρόνια εφαρμογή της δεν υπάρχει σαφής εικόνα ως προς τον τρόπο που υλοποιείται, ενώ η αποτελεσματικότητά της αμφισβητείται. Η εμπειρική αποτίμηση δείχνει ότι δεν εφαρμόζεται οργανωμένα και συστηματικά σε βάθος χρόνου, τα κριτήρια επιλογής των μαθητών που υποστηρίζονται είναι ασαφή και η διδακτική παρέμβαση δε χαρακτηρίζεται από επαρκή μεθοδικότητα. Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις εφαρμόστηκε σε συνεργασία Σχολικού Συμβούλου και ΚΕΔΔΥ ένα πιλοτικό πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας με στόχο την καλύτερη δυνατή ανίχνευση των μαθητών με δυσκολίες μάθησης και τη βελτίωση της ποιότητας της προσφερόμενης υποστήριξης, με απώτερο σκοπό να επανεπενταχθούν οι παραπάνω μαθητές στην κανονική τους τάξη.

Ένα εκπαιδευτικό «Πείρ@μα»

Δρ. Κουμπάρου Χρυσάνθη, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Πειραιά

Περίληψη

Το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Φιλοξενία» που υλοποιεί επί σειρά ετών, φέτος απευθύνθηκε σε μαθητές απομακρυσμένων Γυμνασίων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Μεταξύ των άλλων δράσεων, το τρέχον σχολικό έτος ενέταξε στο Πρόγραμμα δικτυακή επικοινωνία μεταξύ των μαθητών της Δυτικής Μακεδονίας που θα φιλοξενηθούν στην Αθήνα από το Ίδρυμα και των μαθητών των Γυμνασίων υποδοχής στην Αττική. Έτσι, οργανώθηκε σε ένα wiki μία μεγάλη διαδικτυακή εκπαιδευτική κοινότητα, το «Πείρ@μα». Σε αυτό το ψηφιακό «σχολείο» συμμετέχουν δεκατέσσερα Γυμνάσια από τα Γρεβενά, την Καστοριά, την Κοζάνη και τη Φλώρινα και οχτώ Γυμνάσια της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά με εγγεγραμμένους χρήστες 750 μαθητές και εκπαιδευτικούς. Σκοπός του πειράματος είναι η αλληλεπίδραση των μαθητών, η διεύρυνση των νοητικών και συναισθηματικών οριζόντων τους, η εξοικείωσή τους με τη διαφορετικότητα και η καλλιέργεια βασικών δημοκρατικών αξιών. Το όλο καινοτόμο εγχείρημα της τόσο διευρυμένης διασχολικής επικοινωνίας είναι προσανατολισμένο προς

την κατεύθυνση ενός διαφορετικού «σχολείου», απομακρυσμένου από τις μορφές της τυπικής εκπαίδευσης.

Εκπαιδευτική πολιτική προς αναζήτηση μιας σύγχρονης οικουμενικής ανθρωπιστικής παιδείας

Κοψιδά-Βρεττού Παρασκευή, Διδάκτωρ Φιλολογίας, π. Σχ. Σύμβουλος Φιλολόγων Λευκάδας

Περίληψη

Τα ερωτήματα που σήμερα τίθενται προκειμένου για τη χάραξη μιας σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής - με δεδομένη την «Κοινωνία της Πληροφορίας» και τις παγκοσμιοποιημένες εμπειρίες του σύγχρονου ανθρώπου - αφορούν τον κεντρικό προσανατολισμό της εκπαίδευσης: τη σχέση ανθρώπου και τεχνολογίας, τις μεταξύ τους εξισορροπήσεις μέσω της καλλιέργειας νέων (;) αξιών. Από πού, ωστόσο, μπορεί να αντλήσει αξίες η σύγχρονη εκπαίδευση των παγκοσμιοποιημένων εμπειριών; Παράγει η τεχνολογία αξίες; Ποια μπορεί να είναι η συμβολή των κλασικών ανθρωπιστικών αξιών στην ανάπτυξη ενός ανθρωποκεντρικού εκπαιδευτικού συστήματος και στην αποφυγή του κινδύνου υπόταξης του ανθρώπου στην τεχνοκρατική δομή των κοινωνιών που κατασκευάζει; Η παρούσα εργασία επιχειρεί να θέσει τα συναφή ζητήματα και να δώσει βασικές κατευθύνσεις.

Μελέτη περίπτωσης: Το θέμα της συνεργασίας των εκπ/κών στο πλαίσιο της φοίτησης παιδιών που ζουν σε ιδρύματα

Λαφόρα Αναστασία, Διευθύντρια 6ου Ολοήμερου Δ.Σ. Νάουσας, Εκπ/κός, ΠΕ70, Ms στις Επιστήμες της Αγωγής

Περίληψη

Τα αποτελέσματα που θα παρουσιαστούν αφορούν στο θέμα της συνεργασίας των εκπ/κών, σε σχέση με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στη σχολική τάξη τα παιδιά που ζουν σε ιδρύματα. Το θέμα αυτό αποτελεί μέρος ποιοτικής έρευνας που έγινε σε εκπ/κούς που είχαν στις τάξεις τους παιδιά που ζουν σε δύο ιδρύματα της Θεσ/νίκης, κατά τα έτη 2009-2010. Η έρευνα αφορούσε ημι-δομημένες συνεντεύξεις εκπ/κών και γενικότερες συζητήσεις, που διερευνήθηκαν και ερμηνεύτηκαν με την βοήθεια των εργαλείων της ανάλυσης λόγου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνεται να αγγίζουν γενικότερα το θέμα συνεργασίας εκπ/κών και οικογένειας σε περιπτώσεις παιδιών με δύσκολη συμπεριφορά.

Δομημένες εξωσχολικές δραστηριότητες και σχολική επίδοση

Μιχαηλίδης Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος 1ης Περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης Ν. Σερρών

Περίληψη

Η παρούσα εργασία μελετά την ενασχόληση των μαθητών με δομημένες εξωσχολικές δραστηριότητες, τη σχέση τους με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών και τη σχολική επίδοση. Οι δομημένες εξωσχολικές δραστηριότητες προσεγγίζονται ως δραστηριότητες οργανωμένου πλαισίου, οι οποίες ενισχύουν και καλλιεργούν συγκεκριμένες δεξιότητες των μαθητών για την επίτευξη σχολικών επιδόσεων, και συμβάλλουν στην ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη. Η ενασχόληση των μαθητών με εξωσχολικές δραστηριότητες συνδέεται με τη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου των μαθητών και αποτελεί αναμφίβολα, ένα από τα πιο σημαντικά καθημερινά ζητήματα που αφορά την εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και την οικογένεια.

Ο προβληματισμός στον οποίο στηρίχτηκε η παρούσα εργασία, είναι αν οι προσπάθειες των γονέων και των μαθητών που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις του σχολείου και της κοινωνίας πετυχαίνουν το στόχο τους. Ίσως, το Νέο σχολείο, το Ανοιχτό σχολείο, ίσως, το σχολείο του μέλλοντος να μπορέσει να ενσωματώσει τις δομημένες εξωσχολικές δραστηριότητες με τρόπο ώστε τα παιδιά να μπορούν να μαθαίνουν στο χώρο του σχολείου εκτός από τα διάφορα γνωστικά αντικείμενα και όλα εκείνα που θέλουν και έχουν δικαίωμα να μάθουν.

Σχολική Βία και Εκφοβισμός: Απόψεις Εκπαιδευτικών Α/θμιας Εκπαίδευσης στην Ήπειρο

Μπέση Μαρίνα, Σχολική Σύμβουλος 44ης Εκπ/κής Περιφέρειας Π.Α.

Σαϊτή Σοφία, Σχολική Σύμβουλος 45ης Εκπ/κής Περιφέρειας Π.Α.

Περίληψη

Το πρόβλημα της βίας στα σχολεία δεν είναι καινούριο, ούτε ελληνικό. Όμως τα τελευταία χρόνια ο αριθμός περιστατικών που γίνονται γνωστά αυξάνεται ανησυχητικά και προβληματίζει τη σχολική κοινότητα. Εμφανίζεται με πολλές μορφές, άμεσα και έμμεσα και, όπως επισημαίνεται στη διεθνή βιβλιογραφία, έχει αντίκτυπο στο κοινωνικό περιβάλλον του σχολείου και βλαβερές επιπτώσεις τόσο στη σχολική πορεία των ατόμων όσο και γενικότερα στην ομαλή ψυχοκοινωνική τους εξέλιξη.

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό στο πλαίσιο του συγκεκριμένου συνεδρίου να αποτυπώσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών Π.Ε. για τα περιστατικά βίας που παρατηρούν στα σχολεία τους. Επίσης να καταγράψει τις μορφές εκδήλωσης και τις αιτίες του φαινομένου της σχολικής βίας και του εκφοβισμού, καθώς και τους τρόπους και τις στρατηγικές αντιμετώπισής του στο σχολικό πλαίσιο.

Το δείγμα αποτέλεσαν 146 δάσκαλοι, νηπιαγωγοί και εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων που υπηρετούν στους νομούς Πρέβεζας και Θεσπρωτίας, ενώ χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μορφές σχολικής βίας που υπερισχύουν σε μεγαλύτερο ποσοστό είναι η λεκτική και η σωματική βία και σε μικρότερο ποσοστό μορφές κοινωνικού αποκλεισμού. Τα περιστατικά παρατηρούνται δε πολύ περισσότερο στους εξωτερικούς χώρους και κυρίως στην αυλή. Σύμφωνα με το δείγμα οι παράγοντες που συμβάλλουν στην εμφάνιση περιστατικών βίας και εκφοβισμού είναι σε μεγαλύτερα ποσοστά το

οικογενειακό περιβάλλον, η επιρροή από τα ΜΜΕ και τους συνομήλικους, τα φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας όπως και το επίπεδο αυτοεκτίμησης του θύτη.

Ως τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου, οι εκπαιδευτικοί εστιάζουν σε επικοινωνιακές και πιο άμεσες στρατηγικές όπως τη συζήτηση με το θύμα και τη συνεργασία με τους γονείς θύτη και θύματος, ενώ δεν επιλέγουν τιμωρητικές τακτικές. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών από τη μία και τη συνεργασία και την εμπλοκή όλου του διδακτικού προσωπικού από την άλλη, χωρίς όμως να συσχετίζονται με ομαδοσυνεργατικές μεθόδους διδασκαλίας στην τάξη. Αισθάνονται δε αρκετά ικανοί να αντιμετωπίσουν και να διαχειριστούν περιστατικά βίας στο σχολείο.

Από την έρευνα προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν πως το σχολείο παίζει σημαντικό ρόλο στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου και θεωρούν άκρως σημαντική την επιμόρφωσή τους, όσο και την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα σχολικής βίας και εκφοβισμού.

Εκπαιδευτική πολιτική της Γαλλίας για τη πρακτική άσκηση στο Επαγγελματικό Λύκειο (η περίπτωση του ηλεκτρολόγου)

Ορφανός Χάρις, Σχολικός Σύμβουλος Ηλεκτρολόγος Μηχανικός (ΠΕ12.05)

Περίληψη

Στην ανωτέρα δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Γαλλίας ανήκει το επαγγελματικό Λύκειο με 3 έτη σπουδών. Η διάρκεια της πρακτικής άσκησης για τον μαθητή του επαγγελματικού λυκείου της ειδικότητας του ηλεκτρολόγου είναι 22 εβδομάδες εκ των οποίων οι 16 κατανέμονται στα δύο τελευταία χρόνια εκπαίδευσης (πρώτη και τερματική). Είναι επιθυμητή η κατανομή των περιόδων σε πολλές εταιρείες. Υπάρχει συμφωνία μεταξύ του της εταιρείας και του σχολείου. Η κατάρτιση του μαθητή βασίζεται κύρια στην ύπαρξη επόπτη (της εταιρείας) αλλά και τη παιδαγωγική ομάδα του σχολείου. Ο μαθητής αξιολογείται με συγκεκριμένη διαδικασία και σύμφωνα με φάκελο που συντάσσει.

Αυτοεκτίμηση και επίδοση στο σχολικό περιβάλλον

Παλάζη Β. Χρυσάνθη, Φιλολόγος, ΜΔΕ Φιλοσοφικής Σχολής, Δρ. Παιδαγωγικής

Περίληψη

Η μελέτη διερευνά τη σημασία των όρων αυτοεκτίμηση, διευκρινίζει τη διάκρισή της σε υψηλή και χαμηλή, καθώς και τη σύνδεσή της με τη σχολική αυτοεκτίμηση και τη σχολική επίδοση. Προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς των παιδιών και εφήβων που εκδηλώνουν με διάφορους τρόπους την εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους, δίνεται έμφαση στην εκδήλωση του φαινομένου στην εφηβεία, αναλύονται οι τρόποι με τους οποίους διαπιστώνεται η έλλειψη σχολικής αυτοεκτίμησης και παρουσιάζονται ερευνητικά δεδομένα που συνδέουν άρρηκτα την αυτοεκτίμηση με τη σχολική επίδοση. Τέλος καταγράφονται ενδεικτικά τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος της μειωμένης σχολικής επίδοσης που συνδέεται με την ύπαρξη χαμηλής αυτοεκτίμησης καθώς και ενδεικτικές τεχνικές για ενίσχυση της αυτοεκτίμησης από γονείς και εκπαιδευτικούς.

Ένταξη μαθητών με αναπηρία στις τάξεις Φυσικής Αγωγής του γενικού σχολείου

Παναγιώτου Κ. Άννα, Διευθύντρια ΤΕΕ – ΕΠΑΛ Ειδικής Αγωγής Σερρών - Καθηγήτρια Ειδικής Φυσικής Αγωγής

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότεροι μαθητές με αναπηρία εντάσσονται στις τάξεις του γενικού σχολείου και κατ' επέκταση και στις τάξεις της Φυσικής Αγωγής. Η Φυσική Αγωγή είναι από τα κυριότερα μαθήματα μέσω του οποίου μπορεί να επιτευχθεί η ένταξη των μαθητών με αναπηρία στο γενικό σχολείο καθώς εκτός από τη σωματική και παιδαγωγική ανάπτυξη μπορεί να συμβάλει και στην κοινωνικοποίηση του παιδιού. Η επικοινωνία-επαφή των μαθητών με και χωρίς αναπηρία μέσα από το παιχνίδι και τη συμμετοχή τους σε εξειδικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα, μπορεί να προωθήσει την αλληλεπίδραση μεταξύ τους και περαιτέρω την ανάπτυξη θετικών στάσεων και αλληλοαποδοχής τους.

Η Αξιοποίηση του Λαϊκού Πολιτισμού για την Κατάκτηση του Γραμματισμού στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας. Σύνδεση Λαϊκού Πολιτισμού, Εκπαιδευτικής Πράξης και Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών: ΑΠΣ-ΔΕΠΠΣ (2003), ΑΠΣΑΠΜ (1999), ΝΑΠΣ (2011), Διαπολιτισμικά ΑΠΣ Εξωτερικού (1977-2004).

Παπαμιχαήλ Δημ. Μαρία, ΕΠΚ Αν.Μακεδονίας – Θράκης, Σχολική Σύμβουλος

Περίληψη

Το ερευνητικό ενδιαφέρον της αξιοποίησης του λαϊκού πολιτισμού για την κατάκτηση του γραμματισμού στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας απαντά στις ανάγκες συνεκπαίδευσης μαθητών σε γλωσσικά και πολιτισμικά ετερογενή εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Ο διερευνητικός προσανατολισμός του θέματος συνδέεται με τον βασικό σκοπό της εκπαίδευσης για την ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και των ψυχοσωματικών δυνάμεων όλων των μαθητών (ΦΕΚ 1566/1985). Η σύνδεση του λαϊκού πολιτισμού με τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και η επίτευξη των βασικών τους στόχων παραπέμπει σε πρακτικές αξιοποίησης διδακτικών προσεγγίσεων με τη μέθοδο project και διαθεματικά σχέδια εργασίας (projects). Ο συνδυαστικός τρόπος αξιοποίησης των μοντέλων γραμματισμού και η δημιουργία υλικού από την αξιοποίηση γνωστών λαϊκών παραμυθιών κοινών στις διάφορες χώρες του κόσμου αποτελούν προτάσεις με τις οποίες οι δίγλωσσοι μαθητές υποστηρίζονται στην κατάκτηση του γραμματισμού της ελληνικής γλώσσας και την ακαδημαϊκή γνώση με φυσικές διδακτικές στρατηγικές.

Το μαθησιακό στυλ των εκπαιδευτικών ως παράγοντας σχεδιασμού και υλοποίησης των επιμορφωτικών προγραμμάτων τους.

Παρασκευόπουλος Θεόδωρος, Σχολικός Σύμβουλος 30ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Δημοτικής Εκπ/σης Αττικής

Περίληψη

Η πραγματικότητα δείχνει ότι σε μια ομάδα, όσο και ομοιογενής αν είναι, δεν υπάρχει περίπτωση κάθε μέλος να έχει ακριβώς το ίδιο στυλ μάθησης με τα υπόλοιπα μέλη μιας ομάδας. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να είμαστε σε θέση, ως επιμορφωτές, να προσαρμόσουμε τις εκπαιδευτικές στρατηγικές και τεχνικές μας, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται σε κάθε άτομο.

Υπάρχουν πολλές θεωρίες γύρω από τους τρόπους μάθησης των ενηλίκων και των δραστηριοτήτων κατάρτισης και ανάπτυξης τους. Άποψη μας είναι ότι δεν υπάρχει για το θέμα σωστή ή λάθος προσέγγιση. Απλά υπάρχει πιο αποτελεσματικό και λιγότερο αποτελεσματικό στυλ, περιεχόμενο και πλαίσιο για τον καθένα, στο οποίο λαμβάνει χώρα η μάθηση. Γνωρίζοντας το μαθησιακό στυλ κάποιου, ένας επιμορφωτής, μπορεί να επιταχύνει τη μαθησιακή διεργασία καθώς σχεδιάζει και προτείνει δραστηριότητες που ταιριάζουν καλύτερα στο προτιμώμενο στυλ. Έτσι, χρησιμοποιώντας μια ανάλογη μεθοδολογία μάθησης ο επιμορφωτής μπορεί να βοηθήσει, σε μια ομάδα με κοινά μαθησιακά χαρακτηριστικά, να μπορούν οι συμμετέχοντες να εκφράσουν τις ανάγκες τους και να εξασφαλίσει ότι η μαθησιακή τους πορεία θα είναι αρκετά ισορροπημένη και πιθανόν να προσφέρει κάτι σε όλους.

Για να συμβεί αυτό όμως, κάθε εκπαιδευόμενος θα πρέπει να:

- να έχει συναίσθηση για το στυλ μάθησής του
- να του δίνονται ευκαιρίες να μάθει χρησιμοποιώντας αυτό το στυλ.

Πιο πρακτικά, στυλ μάθησης σημαίνει ότι:

- Σε ένα χαμηλό βασικό επίπεδο, υπάρχει ανάγκη για προσαρμογή μεταξύ «επιμορφωτή» και «επιμορφούμενου». Μερικές φορές οι προτιμήσεις για τη μαθησιακή πορεία είναι αλληλοσυμπληρούμενες, μερικές φορές είναι ανταγωνιστικές και φυσικά άλλες φορές είναι όμοιες, όταν και οι δύο έχουν την τάση να πηγαίνουν στα ίδια στάδια του μαθησιακού κύκλου.
- Σε επόμενο σημαντικό επίπεδο, η παραμέληση ορισμένων σταδίων μπορεί να αποδειχθεί ένα σημαντικό εμπόδιο για τη μάθηση. Με την ίδια λογική μπορεί επίσης να αποφευχθεί η επανάληψη των λαθών από την ανάληψη δραστηριοτήτων που ενισχύουν άλλα στυλ μάθησης.

Θα πρέπει απλώς να είμαστε έτοιμοι να συνεργαστούμε με τους επιμορφούμενους μας ώστε να καθορίσουμε ποια μέθοδος μάθησης είναι καλύτερη, ειδικά αν δούμε ότι κάποιος δεν καταλαβαίνει μια ιδέα όπως αυτή του παρουσιάστηκε. Κάθε επιμορφούμενος είναι μοναδική προσωπικότητα και θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοια, στο βαθμό που είναι εφικτό, ακόμα και στη διαδικασία της μάθησης.

Σχολικός εκφοβισμός. Οι απόψεις των μαθητών ως παράγοντας διαμόρφωσης εκπαιδευτικού σχεδιασμού.

Παρασκευόπουλος Μαρίνος, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ70, Msc, Phd

Μπίλια Αγγελική, Διευθύντρια, ΠΕ70, Msc

Παρασκευοπούλου Πηνελόπη, Εκπαιδευτικός ΠΕ60, Msc

Περίληψη

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι η διερεύνηση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα ο τρόπος με τον οποίο οι μαθητές της Ε' και ΣΤ' τάξης του Δημοτικού σχολείου το προσλαμβάνουν. Μελετήθηκε πώς οργανώνεται και πώς δομείται η αναπαράσταση τους για το συγκεκριμένο φαινόμενο (bullying) στο πλαίσιο των θεωριών της Κοινωνικής Ψυχολογίας. Από τα ευρήματα της έρευνας, διαπιστώνουμε ότι τα στοιχεία «βία» και «φόβος» αναφέρονται συχνότερα από κάθε άλλο, ενώ γενικότερα στοιχεία όπως «βία, φόβος, ξύλο, επιθετικότητα, απειλή, νταήδες, τρόμος, ανασφάλεια, θυμός, λύπη, στενοχώρια», φανερώνουν την μίξη των συναισθημάτων των μαθητών απέναντι στο φαινόμενο, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύεται η ανάγκη οργανωμένης αντιμετώπισης του στο χώρο του σχολείου.

Διαχείριση των συγκρούσεων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Ο ρόλος της Διεύθυνσης των σχολικών μονάδων

Πατσάλης Χρήστος, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. Αττικής

Παπουτσάκη Καλλιόπη, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. Αττικής

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη διερευνά τη διαχείριση των συγκρούσεων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, και βασίζεται σε δείγμα 27 Διευθυντών/ντριών της 9ης και η 45ης Περιφέρειας Π.Ε Σχολικών Συμβούλων Αττικής. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η πρόληψη χρησιμοποιείται ως μέτρο αποφυγής των συγκρούσεων, καθώς και η εξασφάλιση καλών σχέσεων στο περιβάλλον του σχολείου. Οι συγκρούσεις εκδηλώνονται, στην πλειοψηφία τους, μεταξύ των μαθητών. Για τη διαχείριση συμβάντων σύγκρουσης οι σχολικές μονάδες εμπλέκουν το Σχολικό Σύμβουλο ως διαμεσολαβητή. Ως πλέον συχνή στρατηγική, για την επίλυση των συγκρούσεων εφαρμόζεται η συνεργασία. Οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι οι συγκρούσεις έχουν θετικές και αρνητικές επιδράσεις στη σχολική μονάδα, και προτείνουν τη διεξαγωγή επιμορφωτικών σεμιναρίων για τους εκπαιδευτικούς με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπισή τους.

Διερεύνηση της φωνολογικής επίγνωσης παιδιών προσχολικής ηλικίας

Σαμαρά Βασιλική, Νηπιαγωγός, Δασκάλα, Μεταπτυχιακό στις Επιστήμες της Αγωγής με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Περίληψη

Κύριος σκοπός της παρούσας έρευνας, ήταν να διερευνηθεί κατά πόσον τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας έχουν αναπτυγμένη τη φωνολογική επίγνωση της ελληνικής γλώσσας και σε ποιο βαθμό σε συνάρτηση με την επίδραση διάφορων παραγόντων, όπως η ηλικία,

το φύλο, η προέλευση, η γνώση γραμμάτων, η διγλωσσία και το κοινωνικοοικονομικομορφωτικό επίπεδο της οικογένειας.

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης, που διεξήχθη παράλληλα σε δύο νηπιαγωγεία της Ρόδου. Το δείγμα της έρευνας, το αποτελούσαν 25 παιδιά, νήπια και προνήπια, αγόρια και κορίτσια, εκ των οποίων, τα 14 δεν είχαν εξασκηθεί φωνολογικά. Η εξασκημένη ομάδα των παιδιών διέμενε σε χωριό της Ρόδου, ενώ η μη εξασκημένη ομάδα των παιδιών διέμενε στην πόλη της Ρόδου. Αυτή η επιλογή της δειγματος έγινε για να μελετηθεί, αν ο τόπος που διέμεναν τα παιδιά θα έπαιζε κάποιο ρόλο στις επιδόσεις τους στις φωνολογικές δοκιμασίες.

Επιμόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών με παιγνιώδεις δραστηριότητες και συνεργατική μάθηση

Σάρρας Σπυρίδων, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. ΦΩΚΙΔΑΣ

Περίληψη

Η επαγγελματική ανάπτυξη και κατάρτιση των εκπαιδευτικών στηρίζεται σε πολλά και διαφορετικά επιμορφωτικά προγράμματα. Μια εναλλακτική πρόταση – παρουσίαση είναι αυτή της υλοποίησης επιμορφωτικών προγραμμάτων έχοντας ως εργαλείο τα ευφυή παιχνίδια και τη συνεργατική μάθηση. Τα προγράμματα αυτά δεν έχουν εξελιχθεί στην Ελλάδα αλλά συνεχώς κερδίζουν έδαφος στο εξωτερικό με θετικά αποτελέσματα. Ο λόγος για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών τα τελευταία χρόνια αναζωπυρώνεται, καθώς συνδέεται με την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος.

Διαδραστική μεθοδολογία και αποτελεσματική διδασκαλία. Ανίχνευση στοιχείων της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Σεραφείμ Ευαγγελία, Σχολική Σύμβουλος Π.Ε. Έβρου

Περίληψη

Η δημόσια εκπαίδευση δέχεται διαρκώς κριτική για μειωμένη αποτελεσματικότητα αν και η εκπαιδευτική έρευνα προχωρά και τα δεδομένα της παρατήρησης στην τάξη αναδεικνύουν τις ανεπάρκειες του συστήματος. Οι λόγοι θα μπορούσε να είναι πολλοί, αλλά η παρούσα εργασία εστιάζει στην Διαφοροποιημένη Διδασκαλία, ως αναγκαιότητα στο διαφοροποιημένο εκπαιδευτικό περιβάλλον των σημερινών κοινωνικών και μονόδρομος για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης. Οι αρχές και η φιλοσοφία της δε, αναδεικνύουν και τον τρόπο επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, έτσι ώστε βιωματικά να ενστερνιστούν τις αρχές και την διαδικασία της, που η έρευνά μας αποδεικνύει ότι ελάχιστα και περιστασιακά ανιχνεύονται στην εκπαιδευτική πραγματικότητα και των τριών βαθμίδων εκπαίδευσης. Η έρευνα είναι μικρής κλίμακας, σε φοιτητές της ΑΣΠΑΙΤΕ Σαπών, οι οποίοι προέρχονται από πολλές διαφορετικές Πανεπιστημιακές σχολές και έχουν μακρά εμπειρία στην εκπαίδευση και στις τρεις βαθμίδες και καλούνται δια της ερευνητικής διαδικασίας να ανιχνεύσουν και να αξιολογήσουν τις εμπειρίες αυτές, ως προς τα στοιχεία και τις αρχές της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας.

Κανόνες και Στρατηγικές που θα μπορούσαν να εφαρμόζουν οι γονείς για να διαχειρίζονται τους εφήβους

Σπανός Εμμ. Αντώνης, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ09

Περίληψη

Η έρευνα αυτή ήταν βιβλιογραφική και το μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ανασκόπηση της Ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας. Βασικά συμπεράσματα της έρευνας αυτής, ήταν ότι: α) η προσωπικότητα του ατόμου διαμορφώνεται από κληρονομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, β) η συμπεριφορά του ατόμου εξαρτάται εν μέρει από γονιδιακούς παράγοντες και εν μέρει από περιβαλλοντικές παράγοντες, γ) οι ανώριμες αποφάσεις που παίρνουν οι έφηβοι, οφείλονται στο γεγονός ότι το μέρος εκείνο του εγκεφάλου, το οποίο τους κάνει υπεύθυνους δεν έχει ωριμάσει ακόμη, και δ) υπάρχουν μερικές βασικές κατηγορίες γονέων, όπως είναι για παράδειγμα οι αδιάφοροι γονείς. Τέλος, προτείνεται οι εκπαιδευτικοί να παροτρύνουν και να βοηθούν τους γονείς, να εφαρμόζουν συγκεκριμένους κανόνες και στρατηγικές για να διαχειρίζονται τους εφήβους.

Σχολική Βελτίωση στα ΕΠΑΛ. Θεωρία και πραγματικότητα. Μια ερευνητική προσέγγιση.

Τσιμπλιαράκης Ευστάθιος, Σχολικός Σύμβουλος Δευτεροβάθμιας κλάδου ΠΕ17.02 και 06

Περίληψη

Η Σχολική Βελτίωση είναι μια φιλοσοφία προσανατολισμένη στη διαρκή βελτίωση της ποιότητας των συμπεριφορών, των στάσεων των εκπαιδευτικών και της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών για την προαγωγή της αποτελεσματικής μάθησης των μαθητών.

Για να εφαρμοστεί στην εκπαίδευση στηρίζεται στη δημιουργία κουλτούρας συνεχούς βελτίωσης σε όλους τους τομείς της σχολικής μονάδας, διοίκηση, προσωπικό, πόροι, διδασκαλία.

Η εργασία αυτή ασχολήθηκε με την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα όσον αφορά τα Επαγγελματικά Λύκεια. Διερεύνησε τι πραγματικά πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί για την κατάσταση που επικρατεί στην Τεχνική Εκπαίδευση και αναδείχτηκαν οι τομείς που θα πρέπει να βελτιωθούν για να υπάρξει βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης στα ΕΠΑΛ.

Αυτο-αξιολόγηση μαθητή: συγκριτική μελέτη απόψεων μαθητών, δασκάλων και γονιών ερευνητική προσέγγιση

Δρ. Τσίνας Ευάγγελος, Σχολικός Σύμβουλος 1ης Περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης Τρικάλων

Περίληψη

Η παρούσα ερευνητική μελέτη φιλοδοξεί και αποσκοπεί και στο να έρθει σε επαφή με μια συστηματική προσέγγιση αυτο-αξιολόγησης μαθητή, προωθώντας εποικοδομητικούς προβληματισμούς με διάυλο πάντα την παιδαγωγική έρευνα. Οι προσημειωμένες ελλείψεις-ανεπάρκειες των συστημάτων αξιολόγησης μαθητή, τα οποία εφαρμόστηκαν μέχρι τώρα, το μονοδιάστατο στην οπτική εφαρμογής τους, καθώς και το γενικό, κι ελεγχόμενο στοιχείο των πληροφοριών που έδιναν, προσανατόλισαν την ερευνητική προσπάθεια της μελέτης. Η συνεργασία μαθητή-δασκάλου-γονιού αποτελεί την προϋπόθεση, προκειμένου να διασφαλιστεί η επιτυχία των στόχων, διότι η ανάπτυξη εποικοδομητικών διαύλων επικοινωνίας μεταξύ τους, δεν αποτελεί πλέον επιβεβλημένη συναίνεση, αλλά λογική αναγκαιότητα στο σύγχρονο σχολείο.

Ο εθελοντισμός ως κοινωνική δράση στο νηπιαγωγείο.

Τσουση Ελένη-Ξένη, Νηπιαγωγός του 2ου Νηπιαγωγείου Κερατσινίου

Υφαντή Μοσχάνθη, Νηπιαγωγός- Προϊσταμένη 9ου Νηπιαγωγείου Πειραιά

Ευφροσύνη Βαγή-Σπύρου, Σχολική Σύμβουλος 24ης Περιφέρειας Προσχολικής Εκπαίδευσης Αττικής, Med.

Μαρία Κουτή, Σχολική Σύμβουλος 4ης Περιφέρειας Προσχολικής Εκπαίδευσης Αττικής, Msc, Υποψ. διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Η προώθηση του εθελοντισμού ως μέσο σφυρηλάτησης της κοινωνικής αλληλεγγύης και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, ιδίως μεσούσης της τρέχουσας κοινωνικοοικονομικής κρίσης, καθιστούν περισσότερο από ποτέ αναγκαία την εκπαίδευση για τον εθελοντισμό ήδη από τα πρώτα στάδια ανάπτυξης και εκπαίδευσης των μαθητών.

Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε μια συνεργατική έρευνα-δράσης μεταξύ δύο δημόσιων νηπιαγωγείων αστικής περιοχής της Αττικής, απομακρυσμένα μεταξύ τους και από διαφορετικές εκπαιδευτικές περιφέρειες, κατά το σχολικό έτος 2013-2014.

Ο σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των νηπίων σχετικά με τον εθελοντισμό, η ευαισθητοποίησή τους, με στόχο την ανάδειξη της αξίας της εθελοντικής προσφοράς ως πρότυπο συμπεριφοράς για τη νέα γενιά, η προώθηση του προτύπου του εθελοντή ως ενεργού πολίτη καθώς και η βελτίωση των παιδαγωγικών πρακτικών των εκπαιδευτικών με σκοπό τη βελτίωση της επαγγελματικής τους ανάπτυξης.

Τα ευρήματα δείχνουν την αλλαγή των στάσεων και αντιλήψεων των μικρών παιδιών σχετικά με τις αξίες του εθελοντισμού, την καλλιέργεια μιας συνεργατικής κουλτούρας στις σχολικές μονάδες μεταξύ των εκπαιδευτικών και των μαθητών καθώς και την αποτελεσματικότητα της συνεργατικής έρευνας δράσης στην αυτοβελτίωση των συμμετεχόντων μέσω της αναθεώρησης των προσωπικών θεωριών και διδακτικών αντιλήψεων των εκπαιδευτικών.

Το γραφειοκρατικό μοντέλο διοίκησης στο ελληνικό ολιγοθέσιο δημοτικό σχολείο του 2015. Έννοια του παρελθόντος, ή καθημερινότητα; Έρευνα σε ολιγοθέσια δημοτικά σχολεία των Νομών Βοιωτίας και Εύβοιας

Τυριακίδου Πολυνίκη, Med, Δασκάλα στο Δημοτικό Σχολείο Βατώντα Ευβοίας

Τσιαπλής Νικόλαος, Μεταπτυχιακός φοιτητής στην Εκπαιδευτική Ηγεσία, Δάσκαλος στο Δημοτικό Σχολείο Οινόης Βοιωτίας

Περίληψη

Στις μέρες μας, ο όρος γραφειοκρατία είναι άμεσα συνυφασμένος με την οργάνωση και τη λειτουργία των σχολικών οργανισμών. Το ολιγοθέσιο σχολείο, μια ιδιαίτερη κατηγορία σχολείου, δεν αποτελεί εξαίρεση. Η εξειδίκευση και ο καταμερισμός εργασίας, ο απρόσωπος προσανατολισμός, η ιεραρχία, οι κανόνες και οι κανονισμοί και ο προσανατολισμός καριέρας - βασικά χαρακτηριστικά του γραφειοκρατικού μοντέλου του Max Weber - βρίσκουν άμεση εφαρμογή στο ολιγοθέσιο σχολείο. Συνεπώς, ακόμα στις μέρες μας ο γραφειοκρατικός τρόπος στην οργάνωση ενός σχολικού οργανισμού εξακολουθεί να διαδραματίζει κυρίαρχο ρόλο. Φυσικά, γραφειοκρατικές δομές συναντώνται σε πολλές εκφάνσεις της καθημερινότητας και δυστυχώς όλες οι δυσλειτουργίες, αστοχίες και παραλήψεις που απορρέουν από αυτές έχουν περάσει στη συνείδηση των πολιτών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο όρος γραφειοκρατία να προκαλεί στην πρώτη ανάγνωσή του αρνητισμό. Πιο συγκεκριμένα, από την πλευρά τους οι εκπαιδευτικοί, αναλύοντας τα αποτελέσματα της έρευνας, διατυπώνουν αρκετές ενστάσεις για τη χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητα του γραφειοκρατικού μοντέλου στο σχολείο και συγκεκριμένα στο ολιγοθέσιο που αποτέλεσε το αντικείμενο της έρευνας. Επίσης, υπερθεματίζουν το γεγονός ότι μέσα σε ένα γραφειοκρατικό περιβάλλον ελαχιστοποιούνται τα περιθώρια ευελιξίας και είναι ανύπαρκτα τα περιθώρια ανάληψης πρωτοβουλιών, όπως επίσης δεν ευνοείται η ανάπτυξη και η αξιοποίηση των ατομικών δεξιοτήτων, γνωρισμάτων και χαρισμάτων των εργαζομένων στο σύνολό τους. Τέλος, όλα τα υποκείμενα της έρευνας δεν παραλείπουν να υπογραμμίσουν ότι η γραφειοκρατία ασκεί επιρροή σε σημαντικό βαθμό τόσο στα διδακτικά όσο και στα διοικητικά καθήκοντά τους στη σχολική καθημερινότητα στο ολιγοθέσιο σχολείο.

Μια διδακτική προσέγγιση διδασκαλίας στην προσχολική εκπαίδευση, βασισμένη στις Νευροεπιστήμες και τη Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης.

Φώτη Παρασκευή, Νηπιαγωγός - Υποψήφια Διδάκτωρ Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Για τον Vygotsky, η μάθηση Η μάθηση και η εξέλιξη είναι αλληλοσχετιζόμενες από την πρώτη μέρα της ζωής του παιδιού ενώ οποιαδήποτε μάθηση αντιμετωπίζει το παιδί στο σχολείο έχει πάντα ένα ιστορικό. Τα παιδιά, σύμφωνα με τον Vygotsky μαθαίνουν το λόγο (γλώσσα) από τους ενήλικες και με τη βοήθεια ερωτήσεων και απαντήσεων προσλαμβάνουν διάφορες πληροφορίες. Μέσω της μίμησης των ενηλίκων και μέσα από την καθοδήγηση, σχετικά με το πώς να λειτουργήσουν, τα παιδιά αναπτύσσουν ένα ολόκληρο

αποθεματικό ικανοτήτων. Βασικός άξονας της εισήγησης αυτής είναι η παροχή μιας εκπαίδευσης βασισμένης στο μοντέλο των Νευροεπιστημών και του Vygotsky στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης επισημαίνοντας όμως και τους περιορισμούς που μπορεί να έχει ένας τέτοιος τρόπος διδασκαλίας.

Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης για την εφαρμογή των Τ.Π.Ε στην εκπαίδευση

Χαϊδεμένου Ελένη, ΠΕ.01 Θεολόγος

Περίληψη

Η παρούσα εργασία υλοποιήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού μου προγράμματος, εστιάζοντας στην ανάλυση των εκπαιδευτικών αντιλήψεων Α/θμιας και Β/θμιας για την εφαρμογή των Τ.Π.Ε στην εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα της έρευνας περιστράφηκαν γύρω από την καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με την χρήση των Τ.Π.Ε στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και την αξιολόγηση της προσφερόμενης επιμορφωτικής δραστηριότητας σχετικά με αυτές. Σκοπός της έρευνας είναι ο εντοπισμός το σύγχρονου επιπέδου αποδοχής των Τ.Π.Ε ως νέα εκπαιδευτική κουλτούρα και κατά πόσο επηρεάζεται από τα δεδομένα της σύγχρονης επιμόρφωσης.

Η μη λεκτική αμεσότητα του εκπαιδευτικού ως παράγοντας βελτίωσης του κλίματος της τάξης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση- Η περίπτωση της Λακωνίας

Χαντζή Σταυρούλα, Εκπαιδευτικός ΠΕ02, MSc

Περίληψη

Η «εκπαιδευτική αμεσότητα» αναφέρεται σε συμπεριφορές, όπως το χαμόγελο, οι χειρονομίες, η εκφραστικότητα της φωνής, η οπτική επαφή και η χαλαρή στάση του σώματος, οι οποίες καθιστούν τον εκπαιδευτικό πιο προσιτό στην επικοινωνία του με τους μαθητές. Ερευνητικά συνδέεται με την αποτελεσματική μάθηση, την αύξηση των μαθητικών κινήτρων και τη δημιουργία θετικού κλίματος στην τάξη. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η περιγραφή της μη λεκτικά άμεσης συμπεριφοράς του εκπαιδευτικού απέναντι στους μαθητές, όπως ο ίδιος την αντιλαμβάνεται μέσω της εκφραστικής δυναμικής του σώματος, σε δείγμα 90 εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Λακωνίας. Ως επιμέρους στόχοι τέθηκαν η διερεύνηση της σχέσης του δείκτη μη λεκτικής αμεσότητας με το φύλο των εκπαιδευτικών και με το κλίμα που διαμορφώνεται κατά τη διδασκαλία. Για τη συλλογή και την επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων αξιοποιήθηκε η κλίμακα αυτοαξιολόγησης NonVerbal Immediacy Scale- Self Report (NIS-S) των ARichmond V.P, McCroskey, J.C., & Johnson, A.E. (2003). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι εκπαιδευτικοί παρουσιάζουν χαμηλά επίπεδα μη λεκτικής αμεσότητας κατά τη διδασκαλία, ως αποτέλεσμα άγνοιας ή λανθασμένου χειρισμού των καναλιών και μεθόδων μη λεκτικής επικοινωνίας. Ως εκ τούτου το κλίμα της τάξης χαρακτηρίζεται από σοβαροφάνεια και επιδίωξη μίας αδιατάραχτης ατμόσφαιρας, σκιαγραφώντας έναν μάλλον παραδοσιακό τύπο διδασκαλίας. Δεδομένου ότι ερευνητικά έχει αποδειχθεί ότι οι μη λεκτικές δεξιότητες

του εκπαιδευτικού είναι διδακτές, θεωρείται αναγκαία η διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων και προγραμμάτων μικροδιδασκαλίας για τους μελλοντικούς και εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, με στόχο την ενίσχυση της επαγγελματικής τους ταυτότητας σε θέματα επικοινωνιακής αμεσότητας, η οποία θα επιφέρει θετικότερα αποτελέσματα τόσο στους ίδιους όσο και στη φύση της επικοινωνίας στον εκπαιδευτικό χώρο.

Η Νεοελληνική Γλώσσα στο Γυμνάσιο: σκέψεις και προβληματισμοί για το διαθέσιμο χρόνο διδασκαλίας

Χατζηλιάς Χρήστος, Σχολικός σύμβουλος φιλολόγων νομού Λέσβου

Τονοζλή Πασχαλίνα, Φιλολόγος νομού Λέσβου

Τσέλιου Χριστίνα, Φιλολόγος νομού Λέσβου

Περίληψη

Με διευρυμένους τους ορίζοντες και χωρίς να περιορίζεται στην απλή εκμάθηση κανόνων, η διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο υιοθετεί την επικοινωνιακή μέθοδο και την κειμενοκεντρική προσέγγιση με τελικό στόχο τους κριτικά εγγράμματους μαθητές με υψηλό βαθμό γλωσσικής επάρκειας. Αυτά λειτουργούν ως προσανατολισμός που δίνει στο μάθημα μια νέα ποιότητα. Οι διαθέσιμες διδακτικές ώρες όμως, πολύ κάτω από το μέσο όρο της Ευρώπης, δεν επιτρέπουν την ποσοτική και συνεπώς την ποιοτική ολοκλήρωση των ενοτήτων της διδακτέας ύλης. Με βάση θεωρητικές παραδοχές και την ποσοτική έρευνα προτείνουμε την αύξηση των διδακτικών ωρών για το μάθημα της ΝΕ Γλώσσας στο Γυμνάσιο.

Η εκπαιδευτική προσέγγιση EMILE στην ελληνική πραγματικότητα. Μια πιλοτική εναλλακτική πρόταση ταυτόχρονης εκμάθησης γνωστικών αντικειμένων και ξένων γλωσσών

Χρυσάφη Βαρβάρα, Σχολική Σύμβουλος Γαλλικής Γλώσσας

Κόπτης Αλέξανδρος, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ Θεσ/νίκης

Περίληψη

Η πολυγλωσσία σε μία χώρα θεωρείται προστιθέμενη μαθησιακή αξία (Marsh 2002). Στο πλαίσιο της ανάπτυξης της πολυγλωσσίας στο Δημοτικό Σχολείο επιχειρήθηκε να εφαρμοστεί η μεθοδολογία CLIL, η ταυτόχρονη δηλαδή εκμάθηση ξένης γλώσσας και γνωστικού αντικείμενου, η οποία σύμφωνα με σύγχρονες έρευνες στον χώρο της ψυχολογολογίας έχει σημαντικές συνέπειες στις γνωστικές δεξιότητες του παιδιού και στη λειτουργία του εγκεφάλου γενικότερα (Blakemore & Frith 2005).

Η συγκεκριμένη μεθοδολογία εφαρμόζεται πιλοτικά σε σχολεία της 7ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Θεσσαλονίκης και έχει ως στόχο να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητά της στην ανάπτυξη και αναβάθμιση των γλωσσικών και γνωστικών δεξιοτήτων των μαθητών.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τα Αναλυτικά Προγράμματα της Ιστορίας της Β/θμιας Εκπ/σης ως καταστατικός χάρτης της εκπαιδευτικής φιλοσοφίας

Δρ. Αγγέλη Ε. Βαϊά, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων ΠΕ Γρεβενών και Κοζάνης (έδρα: Γρεβενά)

Περίληψη

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών αποτελεί θεμελιώδη διάσταση της διαδικασίας της εκπαίδευσης, καθώς καθορίζει τα πλαίσια των ποικίλων παιδαγωγικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στα σχολεία και ένα είδος καταστατικού χάρτη, ο οποίος αποτυπώνει αδρομερώς τη φιλοσοφία της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας για την παιδεία. Στο ισχύον (από το 2003) Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και στα συνακόλουθα Α.Π.Σ. της Ιστορίας του Γυμνασίου εκφράζεται η πρόθεση της πολιτείας να διαμορφώσει τον μαθητή, δημοκρατικό πολίτη με γνώση της μακρόχρονης ιστορίας της χώρας του, με εθνική συνείδηση και ταυτότητα. Ταυτόχρονα, ως πολίτη του κόσμου, να του προσφέρει όλες εκείνες τις απαραίτητες γνώσεις, αξίες και δεξιότητες για ειρηνική συμβίωση και συνεργασία με τους άλλους λαούς στον σύγχρονο πολυπολιτισμικό κόσμο. Να τον καταστήσει ικανό να εκτιμήσει τις οφειλές του σύγχρονου πολιτισμού στην ιστορική πορεία όλων των κατοίκων του πλανήτη μακριά από προκαταλήψεις και στερεότυπα, που θα αναλογιστεί και θα αναλάβει τις ευθύνες του ως ενεργός πολίτης και θα αντιμετωπίζει το ιστορικό παρελθόν ως ολότητα και ως συνεισφορά όλων των τομέων της ανθρώπινης δράσης.

Τα στερεότυπα των δύο φύλων στα εγχειρίδια Γλώσσας Δημοτικού: Μία ποιοτική ανάλυση περιεχομένου του Α' τεύχους Γλώσσας της Γ' Δημοτικού.

Αλεξόπουλος Χρήστος, Δάσκαλος (ΠΕ70), ΜΔΕ

Βαλμάς Θεοφάνης, Σχολικός Σύμβουλος 9ης περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης Αχαΐας

Κατσιβελου Βενετία, Δασκάλα (ΠΕ 70)

Περίληψη

Η εκπαίδευση παίζει ένα εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στη διάπλαση της προσωπικότητας και στην επαγγελματική επιλογή του κάθε ατόμου. Μέσα σε αυτή, όμως δεν παρατηρείται μία ισότιμη συμμετοχή ανδρών και γυναικών παρά το γεγονός ότι τις τελευταίες δεκαετίες έχουμε ίση πρόσβαση και για τα δύο φύλα σε κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης. Σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία έχει και το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών μέσα από τη διδασκαλία των σχολικών εγχειριδίων, τα οποία χαρακτηρίζονται από έμφυλα στερεότυπα

και ενισχύουν την υπάρχουσα ανισότητα. Στην παρούσα έρευνα επιθυμούμε να εξετάσουμε μέσα από την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου στο Α' τεύχος Γλώσσας της Γ' Δημοτικού, την πιθανή ύπαρξη των έμφυλων στερεοτύπων με βάση τα οποία οι μαθητές/τριες διαμορφώνουν τις ατομικές και κοινωνικές τους ταυτότητες.

Η σεξουαλική διαφορετικότητα ως παράγοντας περιθωριοποίησης, αποκλεισμού και παρενόχλησης στο σχολικό περιβάλλον

Γερούκη Μαργαρίτα, Σχολική Σύμβουλος Α/θμιας

Περίληψη

Στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, τα σημεία που απαντάται η διαφορετικότητα των ανθρώπων είναι και τα σημεία όπου δημιουργούνται συχνά οι συγκρούσεις. Στόχος σε αυτή την εργασία είναι η ανάδειξη και συζήτηση θεμάτων που αφορούν την εκδήλωση φαινομένων βίας και ρατσισμού στο σχολικό περιβάλλον απέναντι στα άτομα που ανήκουν σε σεξουαλικές μειονότητες, όπως καταγράφονται σε πλήθος ερευνητικών στοιχείων διεθνώς. Το σχολείο όπως θα παρουσιαστεί στην εργασία αυτή μπορεί να λειτουργεί ως μικρογραφία της κοινωνίας αλλά ταυτόχρονα είναι δυνατό μέσα από τη διαμόρφωση κατάλληλων εκπαιδευτικών πολιτικών, να γίνει χώρος όπου τα κοινωνικά προβλήματα δεν αναπαράγονται αλλά αντιμετωπίζονται.

Η ευρωπαϊκή διάσταση της σχολικής θρησκευτικής αγωγής στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Μάθημα των Θρησκευτικών

Διαμαντής Φώτιος, Δρ Επιστημών Αγωγής, Δντής 1ου Δημοτικού Σχολείου Πεύκων

Περίληψη

Το 2010-11 εκπονήθηκε νέο Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ) και Οδηγός Εκπαιδευτικού (ΟΕ) για το Μάθημα των Θρησκευτικών (ΜτΘ) Δημοτικού-Γυμνασίου. Σύμφωνα με την Επιτροπή εκπόνησής του, για την συγγραφή του ελήφθησαν υπόψη και οι Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που υπέγραψε η Ελληνική Πολιτεία, οι συστάσεις υποχρεωτικού χαρακτήρα του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως και τα προτεινόμενα κριτήρια για τη διαμόρφωση της θρησκευτικής εκπαίδευσης σε κάθε κράτος-μέλος. Σε αυτήν τη βάση, στην παρούσα εισήγηση, θα διερευνήσουμε και θα κωδικοποιήσαμε τις παραμέτρους αυτού που προσδιορίζεται ως «η ευρωπαϊκή διάσταση της σχολικής θρησκευτικής αγωγής» και θα προσπαθήσαμε να αναδείξουμε ποιες από αυτές λήφθηκαν υπόψη κατά τη συγγραφή του νέου ΠΣ.

Για μια αλλαγή των περιεχομένων και της φιλοσοφίας των Αναλυτικών Προγραμμάτων στη Μέση Εκπαίδευση

Καρεμφύλλης Ν. Κωνσταντίνος, Φιλολογος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ελληνογαλλική Σχολή «Καλαμαρί» - Θεσσαλονίκη

Γιαγτζίδου Τ. Φανή, Φιλολόγος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ελληνογαλλική Σχολή «Καλαμαρί» - Θεσσαλονίκη

Περίληψη

Το κείμενο προτείνει την αναμόρφωση των περιεχομένων και της φιλοσοφίας των Αναλυτικών Προγραμμάτων, ως συμβολή της εκπαίδευσης στην πολυεπίπεδη κρίση που χαρακτηρίζει τις τελευταίες δεκαετίες την ελληνική κοινωνία. Η κρίση της χώρας είναι σε τελευταία ανάλυση κρίση της παιδείας, η οποία δεν μπόρεσε μέχρι σήμερα να συμβάλει με επάρκεια στη διαμόρφωση «ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών». Η απάντηση της παιδείας αφορά εξίσου τα μαθήματα των φυσικών επιστημών και των επιστημών του ανθρώπου και διαμορφώνεται τόσο μέσα από επιλεκτικές παρεμβάσεις στο γνωστικό περιεχόμενο των υπαρχόντων μαθημάτων, όσο και με την εισαγωγή ακόμα και νέων αντικειμένων, που θα προωθούν με τόλμη και φαντασία τη σύνδεση γνώσης και αξιών για τους αυριανούς πολίτες.

Η εκπαιδευτική πολιτική και τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών που αφορούν στο Νέο Λύκειο: όραμα ή πρόκληση;

Κεκροπούλου Μαρία, Σχολικός Σύμβουλος, ΠΕ02, Περιφέρεια Πελοποννήσου, Ν. Κορινθίας

Περίληψη

Ο 21ος αιώνας έχει αποτυπώσει στην κοινωνία αλλαγές οι οποίες έχουν επηρεάσει τις οικονομικές δραστηριότητες και την καθημερινότητά μας. Αναδεικνύεται η ανάγκη διαμόρφωσης μιας εκπαιδευτικής πολιτικής η οποία θα μπορέσει να δημιουργήσει μελλοντικά πολίτες ικανούς όχι μόνο για να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα αλλά και για να αναδείξουν δεξιότητες βάσει των οποίων θα οραματιστούν και θα σχεδιάσουν το μέλλον. Στην ουσία μέσα από την εκπαιδευτική διοίκηση αναδεικνύεται το νομικό και το ιδεολογικό της πλαίσιο. Η εκπαιδευτική πολιτική εκφρασμένη από το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών καταγράφει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, εφόσον ο σχεδιασμός και η εφαρμογή συγκλίνουν στην ανάδειξη και τη συνεργασία όλων των φορέων που έχουν σχέση, άμεση ή έμμεση, και να λαμβάνονται υπ' όψιν εναλλακτικές προτάσεις ή λύσεις.

Θεματική Διδασκαλία. Μια πρόταση για τη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στο Γυμνάσιο

Κεραμιδάς Γ. Κωνσταντίνος, Σχολικός Σύμβουλος, Αν Προϊστάμενος Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Δ.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας

Περίληψη

Εκπαιδευτικοί και ερευνητές της διδακτικής αναγνωρίζουν σήμερα ότι ο τρόπος που διδάσκονται οι Φυσικές Επιστήμες στην υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν είναι αποτελεσματικός. Από τις πολλές προτάσεις που έχουν κατατεθεί για προγράμματα σπουδών στις Φυσικές Επιστήμες εστιάζομαστε στο παράδειγμα της θεματικής διδασκαλίας

και διατυπώνουμε μια πρόταση που ενσωματώνει την κατά αντικείμενο διδασκαλία με τη θεματική προσέγγιση των Φυσικών Επιστημών. Η πρόταση αυτή θα μπορούσε να εφαρμοστεί στο ελληνικό σχολείο με στόχο, παράλληλα με την ανάπτυξη γνώσεων και καλλιέργεια ικανοτήτων, τα παιδιά να κατανοήσουν τη κοινή φύση της επιστήμης και τη συμβολή της στην καθημερινότητά τους και συγχρόνως να αναπτύξουν θετικές στάσεις προς τα μαθήματα των Φυσικών Επιστημών.

Διδακτικές παρεμβάσεις στο νηπιαγωγείο με έμφαση στην τέχνη

Κοσμετάτου Ελένη, Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής 63ης Περιφέρειας

Κοτρώτσιου Ευανθία, Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής 31ης Περιφέρειας

Περίληψη

Η συγκεκριμένη συνεργατική έρευνα δράση βρίσκεται σε εξέλιξη και θα ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2015. Πρόκληση αποτέλεσε το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο του 2011 και η μαθησιακή περιοχή «Τέχνες». Έρευνες και θεωρίες συγκλίνουν στην σημαντικότητα του ρόλου της τέχνης στην εκπαίδευση, καθώς η τέχνη μπορεί να αποτελέσει βασικό θεμέλιο της παιδείας του παιδιού και να συνεισφέρει αποφασιστικά στις εφαρμογές όλων των τομέων της αγωγής. Στόχος της έρευνας δράσης είναι η αξιοποίηση της τέχνης για εκπαιδευτική παρέμβαση στην βελτίωση των πρακτικών που υιοθετούνται στην τάξη και ότι οι τέχνες ενισχύουν τη μάθηση σε όλες τις μαθησιακές περιοχές. Ακόμη η καλλιέργεια παιδαγωγικής κουλτούρας μεταξύ εκπαιδευτικών και σχολικών συμβούλων, που επιτυγχάνετε καλύτερα με την συνεργασία, αλληλεπίδραση και την ανταλλαγή ιδεών στα πλαίσια μιας εθελοντικής ομάδας δράσης.

Η Διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας σε ανομοιογενείς τάξεις - Η Διαφοροποίηση της Διδασκαλίας ως παιδαγωγική πρόταση για τη διαχείριση της σχολικής αποτυχίας

Κοφίδου Αγγελική, Σχολική Σύμβουλος γαλλικής γλώσσας Δυτικής Μακεδονίας

Περίληψη

Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι, αφού θέσει το πρόβλημα της ανομοιογένειας του μαθητικού πληθυσμού, να εξετάσει το θέμα της διαφοροποίησης της διδασκαλίας στο μάθημα της γαλλικής το οποίο έχει σχέση με το περιεχόμενο και τους στόχους των υφιστάμενων Αναλυτικών Προγραμμάτων. Βασιζόμενη σε πραγματοποιηθείσα εκπαιδευτική έρευνα, στόχευση της εισήγησής μου αποτελούν: α) η διαπίστωση της παρουσίας της Διαφοροποιημένης Παιδαγωγικής ως μεθόδου προσέγγισης της μάθησης στα ΑΠ για τη διδασκαλία της γαλλικής Γλώσσας του Γυμνασίου (ΑΠΣ, 2003) και του Δημοτικού (ΑΠΣ, 2006) και της σημασίας της για το σχεδιασμό τους, β) η ανάδειξη της αναγκαιότητας διαφοροποίησης της διδασκαλίας η οποία λαμβάνεται υπόψη στο σχεδιασμό του Νέου Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες (2011) και, γ) η διαμόρφωση παιδαγωγικής πρότασης για τη διδακτική διαφοροποίηση, με σκοπό την προσαρμογή, των ΑΠ και της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις μαθησιακές ανάγκες, στα

σχολικά περιβάλλοντα και στα ιδιαίτερα προφίλ των μαθητών, γεγονός το οποίο θα δημιουργήσει προοπτικές ενθάρρυνσης στην επιτυχία των 'αδύνατων' μαθητών.

Σχεδιασμός και υλοποίηση μαθημάτων κολύμβησης σε Δημοτικά Σχολεία της Θράκης

Κωνσταντινίδου Ξανθή, Σχολική Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής Θράκης

Περίληψη

Η κολύμβηση αποτελεί προαιρετικό αντικείμενο διδασκαλίας στα ΑΠΣ της Φυσικής Αγωγής στην Ελλάδα και απαιτεί συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την υλοποίηση της, οι οποίες αναφέρονται στο ΦΕΚ 1139/2010. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει το σχεδιασμό ενός τριετούς πλάνου για την υλοποίηση του προγράμματος κολύμβησης στα Δημοτικά σχολεία της Θράκης, με σκοπό την καθιέρωση της διδασκαλίας της κολύμβησης στις σχολικές μονάδες της περιοχής. Παράλληλα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από ερευνητικά δεδομένα 475 μαθητών-τριών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα κατά το Α' τρίμηνο της σχολικής χρονιάς 2014-15, από 20 Δημοτικά σχολεία των νομών Ξάνθης και Έβρου. Από τα αποτελέσματα φαίνεται η ευχαρίστηση και το ενδιαφέρον των παιδιών από τη συμμετοχή και την προσπάθεια τους κατά την διάρκεια των μαθημάτων, καθώς και η αίσθηση της βελτίωσης της κολυμβητικής τους ικανότητας. Τα αποτελέσματα δείχνουν επίσης τη διάθεση της συντριπτικής πλειοψηφίας (93.3%) να συνεχίσει την κολύμβηση στο σχολείο και το 65.1% να συνεχίσει σε σύλλογο. Υψηλή συσχέτιση φαίνεται μεταξύ της ευχαρίστησης που νοιώθουν και της προσπάθειας που κατέβαλαν, η οποία αυξάνεται όσο βελτιώνεται η κολυμβητική τους ικανότητα. Παράλληλα μέσα από το σχεδιασμό φαίνεται ο καθοριστικός ρόλος του Σχολικού Συμβούλου Φυσικής Αγωγής, στην εμπέδωση των συνεργασιών που απαιτούνται με τα άλλα στελέχη της εκπ/σης και τους τοπικούς φορείς, για την υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων όπως της κολύμβησης. Η αξιολόγηση του προγράμματος που θα ολοκληρωθεί στο τέλος της σχολικής χρονιάς, έχει ως βασικό κριτήριο, την συνέχιση των μαθημάτων κολύμβησης την επόμενη σχολική χρονιά 2015-16, με αύξηση συμμετοχής από σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων εκπ/σης της Θράκης. Προϋπόθεση αποτελεί η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου που θα δημιουργήσει μόνιμες θέσεις εκπ/κών Φυσικής Αγωγής στα κολυμβητήρια και η στήριξη των μετακινήσεων των σχολείων από τις Δημοτικές αρχές.

Η έννοια της Σκέψης στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. του Νηπιαγωγείου

Μέλλιου Κυριακή, Νηπιαγωγός, Υποψ. Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Βαγή-Σπύρου Ευφροσύνη, Σχολική Σύμβουλος 24ης Περιφέρειας Προσχολικής Εκπαίδευσης Αττική, Med

Κουτή Μαρία, Σχολική Σύμβουλος 4ης Περιφέρειας Προσχολικής Εκπαίδευσης Αττικής

Μουταφίδου Άννα, Νηπιαγωγός, Υποψ. Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Περίληψη

Η επιστημονική συζήτηση που διατυπώνεται γύρω από το ρόλο του Σχολείου του 21ου αιώνα, έχει αναδείξει τη σκέψη ως έναν από τους βασικότερους μορφωτικούς στόχους που πρέπει να εκφράζονται μέσα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα κάθε εκπαιδευτικής βαθμίδας. Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των στοχαστικών αναγκών των παιδιών προσχολικής ηλικίας, σχεδιάστηκε έρευνα ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου στο κείμενο των στόχων του ισχύοντος Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. του Νηπιαγωγείου, προκειμένου να διαπιστωθεί ο βαθμός αποτύπωσης της σκέψης και του στοχασμού καθώς και της ανάπτυξης στοχαστικών διαθέσεων, μέσα από κάθε μαθησιακή περιοχή. Ως μονάδα ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε το συνολικό κείμενο των στόχων που επιδιώκεται να αναπτυχθούν σε κάθε μαθησιακή περιοχή, ενώ το θέμα επιλέχθηκε ως η καταλληλότερη μονάδα καταγραφής. Οι έννοιες της σκέψης και του στοχασμού προσεγγίστηκαν διαθεσικά, σύμφωνα με τις θεωρίες ερευνητών της ομάδας Project Zero της Εκπαιδευτικής Σχολής του Πανεπιστημίου Harvard. Αντίστοιχα, η κατηγοριοποίηση των αναφορών έγινε κάτω από επτά διαφορετικά πρίσματα στοχαστικών διαθέσεων που προτείνονται από τη θεωρία και πιο συγκεκριμένα, α) τη διάθεση της ανοιχτής και περιπετειώδους σκέψης, β) τη διάθεση της συνεχούς διανοητικής περιέργειας, γ) τη διάθεση της αφομοίωσης, δ) τη διάθεση του στρατηγικού σχεδιασμού, ε) τη διάθεση της νοητικής ακρίβειας, στ) τη διάθεση της αξιολόγησης και ζ) τη διάθεση της μεταγνώσης. Από την ποιοτική και ποσοτική ανάλυση του υπό μελέτη υλικού, προκύπτει ότι οι έννοιες της σκέψης και του στοχασμού παρουσιάζονται μειωμένες ποσοτικά έναντι των λοιπών στόχων του Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. για το Νηπιαγωγείο και κατά συνέπεια δεν καθίσταται δυνατός ο σχηματισμός μίας ολοκληρωμένης αντίληψης τους. Αν και παρούσα μελέτη παρουσιάζει περιορισμούς ως προς τη γενίκευση των συμπερασμάτων, ωστόσο τα υπάρχοντα ερευνητικά δεδομένα καθιστούν αναγκαία την αναμόρφωση του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου, ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες στήριξης δράσεων που στοχεύουν στην ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού συστήματος ικανού να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις στοχαστικές απαιτήσεις του 21ου αιώνα.

Εναλλακτικοί τρόποι εκμάθησης βασικών εννοιών των Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό Σχολείο

Μητσόπουλος Μηνάς, Εκπαιδευτικός ΠΕ70 – Μουσικός

Περίληψη

Η συγκράτηση πληροφοριών αποτελεί βασικό μέλημα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την επεξεργασία δεδομένων μέσα σε ένα ευχάριστο σχολικό κλίμα, όπου επικρατεί η ενεργητική μάθηση, η αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών/τριών, η ανταλλαγή εμπειριών, η βιωματική μάθηση. Βασική επιδίωξη του σύγχρονου εκπαιδευτικού αποτελεί η πολυαισθητηριακή προσέγγιση της γνώσης μέσω του ματιού, του αυτιού, της κιναισθησης. Αυτό μπορεί να το επιτευχθεί με την χρήση της μουσικής κατά τη διδασκαλία. Η θετική επίδραση που ασκεί η ενασχόληση με τη μουσική στη νευροφυσιολογία του ατόμου, ενδυναμώνοντας τους νευρώνες και αυξάνοντας την ποσότητα της φαιάς ουσίας στο εγκέφαλο, αντανακλάται στις αυξημένες δυνατότητες της μακρόχρονης μνήμης να συγκρατεί πληροφορίες. Στην παρούσα εισήγηση θα γίνει αναφορά σε μια εναλλακτική

μέθοδο εκμάθησης κανόνων των Φυσικών Επιστημών από μαθητές/τριες του Δημοτικού Σχολείου με τη χρήση μουσικής.

Η Πολιτική Παιδεία ως διδακτικό αντικείμενο και ως συστατικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Μιμιλίδου Παρθένα, Σχ. σύμβουλος Κοινωνιολόγων

Περίληψη

Η εισήγηση ενδιαφέρεται να περιγράψει τις ιδιαιτερότητες, να αναδείξει την αναγκαιότητα και να καταδείξει τις προοπτικές του νέου διδακτικού αντικειμένου ως μάθημα γενικής παιδείας στην Α και Β Λυκείου. Ως γνωστόν, είναι η δεύτερη χρονιά που διδάσκεται ως 3ωρο μάθημα της Α Λυκείου και η πρώτη χρονιά ως δίωρο της Β Λυκείου στην ομάδα προσανατολισμού των ανθρωπιστικών σπουδών. Πρόκειται για ένα νέο μάθημα αλλά αφορά ένα παλιό αίτημα, κυρίως όμως ένα διαρκές ζητούμενο. Η Πολιτική Παιδεία δεν μπορεί να είναι απλώς ένα ακόμη διδακτικό αντικείμενο. Οφείλει να διαπερνά όλο το πρόγραμμα σπουδών, οφείλει να είναι συστατικό στοιχείο του αναλυτικού προγράμματος, της μεθοδολογίας, οφείλει να διαπερνά τις σχέσεις ανάμεσα στους ρόλους που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία, οφείλει να διαπερνά τους τοίχους και τις σχολικές αίθουσες... Η πολιτική παιδεία ως μια διαδικασία διαρκούς πολιτικής κοινωνικοποίησης του μαθητή δεν στοχεύει στην μετάδοση γνώσεων και πληροφοριών ούτε καν μόνο στην απόκτηση εκείνων των δεξιοτήτων που θεωρούνται σήμερα απαραίτητες, αλλά στην υιοθέτηση στάσεων και συμπεριφορών, στη δημιουργία ενεργών πολιτών με γνώση και κατανόηση του εαυτού τους και του κόσμου, με αίσθηση της ατομικής και συλλογικής τους ευθύνης, με κοινωνική ευαισθησία και αλληλεγγύη, με αξιακό πρόσημο και δημοκρατικό προσανατολισμό. Ένα σύγχρονο, δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο δεν μπορεί παρά να θέλει να επενδύσει στην Πολιτική Παιδεία, όχι με όρους αγοράς αλλά με όρους κοινωνικής αξίας. Η Πολιτική Παιδεία αναζητά ένα επειδή σε όλα τα γιατί... Η Πολιτική Παιδεία μπορεί και πρέπει να βοηθήσει τους μαθητές μας να κατανοήσουν τον κόσμο και τον εαυτό τους, οφείλει να βοηθήσει τους μαθητές μας να τον αλλάξουν για το καλό το δικό τους και όλων. Οφείλει να τους προετοιμάσει για άγνωστες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες του μέλλοντος. Οφείλει να συμβάλλει στο δημοκρατικό προσανατολισμό τους ως αυριανών πολιτών. Στο σημερινό σχολείο οφείλουμε όλοι να αναμετρηθούμε με το μέτρο της ευθύνης μας...

Σχολικά Προγράμματα και ιδεολογία: Η σειρά εμφάνισης των μαθημάτων στα Ωρολόγια Προγράμματα του δημοτικού σχολείου, από το 1894 μέχρι το 2011

Μπούργος Ιωάννης, Δάσκαλος

Νικολακοπούλου Αικατερίνη, Σχολική Σύμβουλος

Περίληψη

Η εργασία πραγματεύεται τα σχολικά προγράμματα και την ιδεολογική τους διάσταση, εξετάζοντας τη σειρά εμφάνισης των διδακτικών αντικειμένων στα Ωρολόγια Προγράμματα (Ω.Π.) του δημοτικού σχολείου, από το 1894 μέχρι το 2011. Εντοπίστηκαν σε νομοθετικά κείμενα και αναλύθηκαν 13 συνολικά Ω.Π. 6/θέσιων και άνω δημοτικών σχολείων, από το πρώτο επίσημο πρόγραμμα του τετρατάξιου δημοτικού σχολείου αρρένων του 1894 μέχρι το τελευταίο Ω.Π. των δημοτικών σχολείων με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (ΕΑΕΠ). Η έρευνα αποκάλυψε ότι στις πρώτες θέσεις όλων των νομοθετημάτων βρίσκονται συγκεκριμένα μαθήματα εδώ και 120 χρόνια. Η σειρά των μαθημάτων δεν είναι αλφαβητική ούτε ανάλογη των διδακτικών ωρών τους. Θα υποστηριχθεί ότι η σειρά εμφάνισης των μαθημάτων δεν είναι τυχαία αλλά σχετίζεται με τον εκάστοτε προσανατολισμό της εκπαιδευτικής πολιτικής, εκφράζει μια συγκεκριμένη ιεράρχηση της γνώσης με κριτήρια μη επιστημολογικά και συμβάλλει στην εγχάραξη αυτής της ιεράρχησης.

Αξιολόγηση της Τριετούς Αρχικής Εφαρμογής του Προγράμματος Σπουδών Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά Σχολεία με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (Ε.Α.Ε.Π.)

Ντάνης Απόστολος, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να αξιολογηθεί η αρχική εφαρμογή του ΠΣ της Φ.Α. στο Ε.Α.Ε.Π. και να διερευνηθούν οι δυσλειτουργίες στις νέες θεματικές ενότητες, οι εκτιμήσεις και οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών. 394 εκπαιδευτικοί Φ.Α. από 4 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης (Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας και Κρήτης) που υπηρετούσαν σε δημοτικά σχολεία με Ε.Α.Ε.Π. απάντησαν σε ένα ερωτηματολόγιο 55 ερωτήσεων με 5-βάθμια διαβαθμισμένη κλίμακα απαντήσεων, σχετικά με την επιμόρφωσή τους στο ΠΣ, την εφαρμογή των νέων θεματικών εννοιών και τις εκτιμήσεις τους για τα οφέλη της Φ.Α. στο Ε.Α.Ε.Π. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης συχνοτήτων έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί χαρακτήρισαν την έως τότε επιμόρφωσή τους «μέτρια» έως «καλή» (σε ποσοστό 67 %), παρόμοια με την επιμόρφωσή τους στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. της Φ.Α. και σε ψηλά ποσοστά (>70 %) έκριναν αναγκαία την περαιτέρω επιμόρφωσή τους στο ΠΣ. Οι εκπαιδευτικοί προσάρμοσαν τα περιεχόμενα του Α.Π.Σ. σε υψηλό βαθμό στο ΠΣ του Ε.Α.Ε.Π., εφάρμοσαν ωστόσο «εν μέρει» ή «καθόλου» (ποσοστά ~60 %) τις νέες θεματικές ενότητες «Φυσικές δραστηριότητες και Σπορ υγείας & αναψυχής», «Νέα ή μη διαδεδομένα αθλήματα & αθλήματα ΑμΕΑ», «Λαϊκοί χοροί άλλων χωρών» και «Σύγχρονες μορφές χορευτικής έκφρασης». Οι εκτιμήσεις τους συνέκλιναν σε ποσοστό 80-90 % ότι τα οφέλη της Φ.Α. στο Ε.Α.Ε.Π. είναι πολύ σημαντικά για την ανάπτυξη των μαθητών, ενώ τα περιεχόμενα και η επιπλέον φυσική δραστηριότητα στο μάθημα δεν έχουν αρνητικές συνέπειες στο ενδιαφέρον για συμμετοχή και μάθηση. Συμπεραίνεται, ότι τα ευρύτερα οφέλη του ΠΣ της Φ.Α. στο Ε.Α.Ε.Π. αναγνωρίζονται από τους εκπαιδευτικούς, οι ίδιοι ωστόσο δεν εφαρμόζουν τις νέες θεματικές ενότητες σε επαρκή βαθμό, με πιθανότερη εξήγηση την ελλιπή επιμόρφωση και την περιορισμένη διδακτική εξοικείωση με αυτές.

Η σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική της χώρας μας μέσα από τα Α.Π.Σ. των Φυσικών Επιστημών για το Δημοτικό Σχολείο

Ξανθίδου Πηνελόπη, Σχολική σύμβουλος Π.Ε. 4ης Περιφέρειας Ν. Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Στην εργασία αυτή αναφέρονται οι σύγχρονες τάσεις της Διδακτικής Φ.Ε. διεθνώς, στη συνέχεια γίνεται αναφορά σε Α.Π. Φυσικής και Χημείας των Ε' και Στ' τάξεων Δημοτικού συγκεκριμένων ευρωπαϊκών χωρών και γίνεται αναλυτική αναφορά στο Α.Π.Σ. των Φ.Ε. της χώρας μας. Ακολουθεί σύγκριση και συσχετισμός μεταξύ του ελληνικού και των ευρωπαϊκών Α.Π. και καταλήγουμε στα ανάλογα συμπεράσματα από τα οποία προκύπτει το είδος των πολιτών που θέλουμε να διαμορφώσουμε σε σχέση με τις Φ.Ε..

Εκπαιδευτικές πολιτικές στο μάθημα των Θρησκευτικών. Μία προσέγγιση του θρησκευτικού γραμματισμού

Παύλου Νικόλαος, PhD, MA, MTh, Θεολόγος- Ιστορικός, Διευθυντής 14ου Γυμνασίου Λάρισας

Περίληψη

Μία σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τα διδακτικά αγαθά που παρέχει ένα θρησκευτικό μάθημα, και να το περιλαμβάνει στο Αναλυτικό Πρόγραμμα των σχολείων. Αυτά, για να συμβάλλει το μάθημα στη δημιουργία ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων και να ερμηνεύει τη σημερινή πραγματικότητα, είναι η γνωριμία με τη Βίβλο, έναν βασικό πυλώνα του ευρωπαϊκού πολιτισμού, η μελέτη της Ορθοδοξίας, που, εκτός των άλλων, διαμόρφωσε την καθημερινότητα των Νεοελλήνων, αλλά και την ταυτότητα του Ελληνισμού, και η γνώση των εκφάνσεων της θρησκείας, που αποτελούν βασικά συστατικά πολλών εκδηλώσεων της σημερινής πραγματικότητας.

Πρόταση για ένα νέο Πρόγραμμα Σπουδών Φυσικών Επιστημών στο δημοτικό σχολείο. Το παράδειγμα της Μελέτης Περιβάλλοντος

Σταμπουλή Μελπομένη, Διευθύντρια 16ου Δημοτικού Σχολείου Καβάλας

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζουμε την πρότασή μας για ένα Πρόγραμμα Σπουδών Φυσικών Επιστημών στο δημοτικό σχολείο. Η πρότασή μας είναι προϊόν ανάλυσης και σύνθεσης των Προγραμμάτων Σπουδών Φυσικών Επιστημών από οκτώ διαφορετικές χώρες: τη Φινλανδία, τη Σουηδία, την Αγγλία, τη Γαλλία, το κρατίδιο της Βάδης-Βυρτεμβέργης από τη Γερμανία, την Ιταλία, την Αυστραλία και το Οντάριο του Καναδά. Εστιάζουμε κυρίως στους Γενικούς σκοπούς του Προγράμματος Σπουδών και στο Περιεχόμενό του. Το Περιεχόμενό του περιλαμβάνει ένα ικανοποιητικό σώμα Γνώσεων ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και κάποιες Ικανότητες-κλειδιά που θα εξασφαλίσουν

στον αυριανό πολίτη τη δυνατότητα να δρα υπεύθυνα και αυτόνομα, να αντιστέκεται σε κάθε είδους χειραγώγηση, να δρα δημιουργικά και να ρυθμίζει ενεργά τις εξελίξεις που αφορούν αυτόν και την κοινωνία γύρω του. Τέλος γίνεται σύγκριση της περίπτωσης της Μελέτης Περιβάλλοντος με το Πρόγραμμα Σπουδών Φυσικών Επιστημών που προτείνουμε.

Τα νέα Προγράμματα Σπουδών στο Μάθημα των Θρησκευτικών - Πλαίσιο Αρχών και Προσανατολισμών

Συργιάννη Μαρία, Σχολική Σύμβουλος Θεολόγων

Περίληψη

Στο χώρο της θρησκευτικής εκπαίδευσης, τα τελευταία χρόνια, γίνονται ουσιαστικά βήματα αναβάθμισης και εμπλουτισμού του σχολικού μαθήματος. Τα νέα Προγράμματα Σπουδών για το ΜτΘ, που έχουν συνταχθεί, ανταποκρίνονται στις αλλαγές και στις απαιτήσεις των νέων συνθηκών που διαμορφώνονται στον ελληνικό αλλά και τον ευρωπαϊκό χώρο και αναδεικνύουν την εκπαιδευτική διάσταση του μαθήματος καθώς: έχουν ένα ανοικτό και πλουραλιστικό προσανατολισμό, με γνωσιακό και παιδαγωγικό χαρακτήρα, λαμβάνουν υπόψη τις σύγχρονες μορφωτικές ανάγκες των μαθητών, έχουν επίκεντρο τη θρησκευτική παράδοση της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας - αφού κάθε μαθητής ή μαθήτρια, ανεξαρτήτως του εάν είναι ή όχι Χριστιανός/ή Ορθόδοξος/η, είναι σημαντικό να γνωρίζει τη θρησκευτική γλώσσα και την παράδοση του τόπου όπου ζει- είναι εμπλουτισμένα με στοιχεία από άλλες χριστιανικές παραδόσεις, θρησκείες και συνδέουν τη θρησκευτική γνώση με τις εμπειρίες και την καθημερινότητα των μαθητών.

Επαναδιαπραγμάτευση της έννοιας του γραμματισμού με αφορμή το Νέο Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας

Τοκμακίδου Ελπίδα, Εκπαιδευτικός Π.Ε. 70

Περίληψη

Στην εισήγηση επιχειρείται η διαπραγμάτευση της έννοιας του γραμματισμού και της κριτικής του διάστασης, μέσω της αναζήτησης της πορείας που έχει καταγραφεί στο πέρασμα του χρόνου με τη διατύπωση και την υιοθέτηση διαφορετικών γλωσσοδιδακτικών θεωριών. Παράλληλα ανιχνεύονται διαστάσεις του γραμματισμού στα εκπαιδευτικά δεδομένα της χώρας μας και οι ενδεχόμενες επεκτάσεις της στη διδακτική πρακτική έτσι όπως αυτή διαφαίνεται σε επίσημα εκπαιδευτικά κείμενα αλλά και σε σχετικές έρευνες.

Η επέκταση του μαθησιακού περιβάλλοντος έξω από τη σχολική τάξη, ως κεντρικός άξονας προσέγγισης του προγράμματος σπουδών του Νέου Σχολείου, του 21ου αιώνα

Τοπολιάτη Μαρία, Νηπιαγωγός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Ιωαννίνων

Περίληψη

Η εργασία αυτή επικεντρώνεται στην υλοποίηση σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής, στα πλαίσια σύμπραξης ευρωπαϊκών χωρών, με κεντρικό άξονα την επέκταση του μαθησιακού περιβάλλοντος έξω από τη σχολική αίθουσα. Κυρίαρχο μέλημα αποτελεί η εφαρμογή μη τυπικής μορφής διδασκαλίας σε μαθητές προσχολικής ηλικίας, κατά την οποία αξιοποιείται το φυσικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, ως πρωταρχική πηγή γνώσης.

Η παιδαγωγική καινοτομία της έγκειται στο γεγονός ότι οι μαθησιακές ενότητες του Προγράμματος Σπουδών του Νέου Σχολείου, του 21ου αιώνα για την προσχολική αγωγή, επιδιώκεται να προσεγγιστούν κυρίως με την οργάνωση δραστηριοτήτων έξω από τη σχολική τάξη, βασιζόμενοι στην πεποίθηση ότι δεν υπάρχουν ακατάλληλες καιρικές συνθήκες, αλλά ακατάλληλη ενδυμασία.

Εκπαιδευτικές Πολιτικές για τη Διδακτική των Ξένων Γλωσσών στη Δημόσια Εκπαίδευση: Η Περίπτωση της Ελλάδας (1970 έως τη Σύγχρονη Εποχή)

Τριπολιτάκης Κωνσταντίνος, Σχολικός Σύμβουλος 16ης Περιφέρειας Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Κρήτης

Περίληψη

Η εισήγηση στοχεύει στην παρουσίαση εκπαιδευτικών πολιτικών για τη διδακτική των ξένων γλωσσών στη δημόσια εκπαίδευση. Παρουσιάζονται πολύπλοκα κοινωνικο-οικονομικά ζητήματα, ιδεολογικές και πολιτικές προεκτάσεις. Επισημαίνονται προσπάθειες χωρών για οικονομική, πολιτική και πολιτισμική ηγεμονία, μέσω της διεθνοποίησης των γλωσσών τους. Αναφέρονται πρακτικές, που αναπαράγουν τον πολιτισμικά προσδιορισμένο παιδαγωγικό λόγο, δηλαδή συγγραφή και διάθεση διδακτικού υλικού και εκπαίδευση εκπαιδευτικών. Η ιδεολογική εγγραφή ενός μονογλωσσικού και μονοπολιτισμικού ήθους στο δημόσιο σχολείο, είναι εμφανής από το 1970 έως τη σύγχρονη εποχή. Τέλος επισημαίνονται, η ανάγκη διατήρησης της πολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλίας και η διαπολιτισμική προσέγγιση στη διδακτική των ξένων γλωσσών, στην πολυγλωσσική και πολυπολιτισμική Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Συμπεράσματα από την περιήγηση σχολείων στο Βοτανικό Κήπο Ι. και Α. Ν. Διομήδους και η εφαρμογή τους στην εκπαιδευτική πράξη

Αθανασόπουλος Ανδρέας, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ14 με έδρα τη Δυτική Θεσσαλονίκη

Μπία Δήμητρα, Αν. Υπεύθυνη Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λαυρεωτικής

Ριζοπούλου Σοφία, Αν. Καθηγήτρια Τομέα Βοτανικής, Ε.Κ.Π.Α, Τμήμα Βιολογίας

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποτελεί αφενός μια συνοπτική παρουσίαση μεταπτυχιακής διατριβής και αφετέρου των εφαρμογών στην εκπαιδευτική πράξη που βασίστηκαν στα πορίσματα της έρευνας αυτής. Η διατριβή χωρίζεται σε μια βασισμένη σε ερωτηματολόγια έρευνα και σε μια επισκόπηση της κατάστασης το έτος 2009 και παρουσίαση ορισμένων γνωστών Βοτανικών κήπων της Ελλάδας και του εξωτερικού, με βάση τη βιβλιογραφία και επιτόπιες επισκέψεις.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι μεγάλο μέρος των σχολικών τμημάτων έρχεται στο Βοτανικό Κήπο με στόχο την αναψυχή και λιγότερο για προετοιμασμένους εκ των προτέρων εκπαιδευτικούς στόχους. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί ωστόσο εξέφρασαν την ανάγκη ύπαρξης ενημέρωσης και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που να εμπλέκουν τους μαθητές, πέρα από την ξενάγηση που προσφέρει ο Βοτανικός Κήπος. Τα πορίσματα της έρευνας και ιδίως οι παρατηρήσεις και προτάσεις των επισκεπτών που εμπλέκονται στην έρευνα αξιοποιήθηκαν για την καλύτερη ενημέρωση των σχολείων μέσω του ιστοτόπου που σχεδιάστηκε στη συνέχεια. Χρησίμευσαν επίσης ως αφετηρία για δραστηριότητες και υλικό που ετοιμάστηκαν και δοκιμάστηκαν από το ΚΠΕ Λαυρίου σε συνεργασία με τον Βοτανικό κήπο και θα αναρτηθούν και θα διατίθενται ελεύθερα προς χρήση στους επισκέπτες.

CLIL (Content and Language Integrated Learning): Μια διαφορετική Διδακτική προσέγγιση στη γλωσσική διδασκαλία.

Δρ. Ακριώτου Δέσποινα, Σχ. Σύμβουλος Αγγλικών

Δρ. Σκούρα Ειρήνη, Σχ. Σύμβουλος Φιλολόγων

Περίληψη

Η προσέγγιση διδασκαλίας CLIL (Content and Language Integrated Learning) προωθείται και εφαρμόζεται με αυξανόμενη επιτυχία τα τελευταία χρόνια σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και

γίνεται μέσω της διδασκαλίας ενός γνωστικού αντικείμενου με τη χρήση μιας γλώσσας διαφορετικής από αυτήν που χρησιμοποιείται συνήθως. Βασική αρχή της μεθόδου αυτής είναι ότι ο διδασκόμενος αποκτά νέες γνώσεις για το εκάστοτε αντικείμενο, ενώ παράλληλα χρησιμοποιεί και μαθαίνει την ξένη γλώσσα. Οι μεθόδολογίες που χρησιμοποιούνται συχνά συνδέονται με το γνωστικό αντικείμενο, καθώς το περιεχόμενό του καθορίζει τις διάφορες δραστηριότητες. Οι διδάσκοντες που χρησιμοποιούν την προσέγγιση CLIL, είναι ειδικοί στο αντίστοιχο γνωστικό αντικείμενο και προβαίνουν σε συνδιδασκαλία με τους καθηγητές ξένων γλωσσών. Η πολύπλευρη προσέγγιση CLIL έχει διάφορα πλεονεκτήματα μεταξύ των οποίων την ανάπτυξη διαπολιτισμικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων και της πολυγλωσσίας. Επίσης, επιτρέπει στους διδασκόμενους να έχουν μεγαλύτερη επαφή με τη γλώσσα-στόχο χωρίς να απαιτούνται επιπλέον διδακτικές ώρες και συμπληρώνει τα άλλα μαθήματα αντί να τα ανταγωνίζεται.

Στην παρούσα εισήγηση, δίνεται ως παράδειγμα εφαρμογής αυτής της Διδακτικής προσέγγισης στην Ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, το πειραματικό πρόγραμμα που προτείναμε και βρίσκεται σε εξέλιξη, στο Πιλοτικό Γυμνάσιο Στυλίδας Ν. Φθιώτιδας, στο μάθημα των Νέων Ελληνικών με μέσο την Αγγλική γλώσσα. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται το πρόγραμμα διδασκαλίας του λογοτεχνικού κειμένου 'Το μαύρο κύμα' του Λ. Σεπούλβεντα, του βιβλίου της Α' Γυμνασίου που πραγματεύεται την οικολογική καταστροφή και αφορά άμεσα τους μαθητές, λόγω της ρύπανσης του Μαλιακού κόλπου. Η αξιοποίηση αυτής της συνθήκης μέσα στο πλαίσιο της Διδακτικής προσέγγισης CLIL έχει ήδη συντελέσει αποτελεσματικά στην κινητροποίηση των διδασκόμενων και των διδασκόντων τόσο για τη γλώσσα όσο και για το γνωστικό αντικείμενο και στη δημιουργία ενός εξαιρετικά θετικού περιβάλλοντος μάθησης.

Συνεργασία σχολείου- οικογένειας: ένα διαγενεακό σχέδιο δράσης για το Νηπιαγωγείο

Βαϊρινού Κωνσταντία, Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής

Κοΐδου Ελευθερία, Νηπιαγωγός

Περίληψη

Στα σύγχρονα προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης, η συνεργασία σχολείου-οικογένειας, θεωρείται σημαντικός παράγοντας, ο οποίος υποστηρίζει την ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών, αλλά και την αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης προσχολικής εκπαίδευσης. Ερευνητικά δεδομένα επιβεβαιώνουν την παραπάνω άποψη. Η συνεργασία αυτή μπορεί να πάρει ποικίλες μορφές.

Στο πλαίσιο ανάπτυξης του παιδιού ο τομέας της προσωπικής και κοινωνικής ανάπτυξης, εξελίσσεται τόσο στην οικογένεια όσο και στο σχολείο. Στα δύο αυτά περιβάλλοντα τα παιδιά διαμορφώνονται ως ξεχωριστές προσωπικότητες και ταυτόχρονα κοινωνικοποιούνται. Διαμορφώνουν το δικό τους πλαίσιο σκέψης, συναισθημάτων, πράξεων και συμπεριφορών καθώς μαθαίνουν τους κοινωνικούς κανόνες και τα κοινωνικά πρότυπα του κοινωνικού συνόλου.

Στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, τόσο με την οργάνωση δραστηριοτήτων

όσο και με την γενικότερη οργάνωση του προγράμματος μέσα στο οποίο αντανακλάται η προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη.

Σ' ένα τέτοιο μαθησιακό πλαίσιο, οργανώθηκε και υλοποιήθηκε ένα διαγενεακό σχέδιο δράσης, με κύριο στόχο: την επικοινωνία και την κοινωνική αλληλεπίδραση, ανάμεσα στα νήπια και στα άτομα τρίτης ηλικίας των οικογενειών τους, στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας του Νηπιαγωγείου.

Μέσα από οργανωμένες επισκέψεις, συζητήσεις, τηλε-επικοινωνίες, εργαστήρια και ομαδικά παιχνίδια, δημιουργήθηκε ένα πλαίσιο επαφών, επικοινωνίας, συνεργασίας και αλληλεπίδρασης, όπου δόθηκε η δυνατότητα σε ηλικιωμένους και νήπια, να ανακαλύψουν πως μπορούν να συμβιώνουν καλύτερα με τις άλλες γενιές, πως μπορούν να αλληλοαξιοποιούν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους και πως μπορούν να αλληλοβοηθούνται για μια καλύτερη ζωή.

«Η ιστορία του "Δ"». Σχέδιο εργασίας για την ομαλή μετάβαση από Το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό Σχολείο

Γκουτρουμανίδου Παγώνα, Σχολική Σύμβουλος Π.Α., Μ.Εδ. στις Επιστήμες της Αγωγής

Γεωργούλα Μαρία, Νηπιαγωγός, Προϊσταμένη, Νηπιαγωγείου Ψυχικού

Τσολάκη Χρυσάνθη, Δασκάλα του 6/θ Δημοτικού Σχολείου Ψυχικού

Περίληψη

Μετά από μια δραστηριότητα φωνολογικής επίγνωσης για το φώνημα «Δ» και καταγράφοντας τις λέξεις που ανακαλύπτονται σε μια λίστα, τα νήπια αποφασίζουν να συνθέσουν με αυτές μια ιστορία. Η εξέλιξη της ιστορίας ανακόπτεται γιατί ο πρωταγωνιστής της δεν γνωρίζει ανάγνωση και γραφή και δεν μπορεί να γράψει γράμμα στον Δήμαρχο με σκοπό να διαμαρτυρηθεί για την αλόγιστη κοπή δέντρων. Αναζητάει βοήθεια στο Δημοτικό Σχολείο όπου κατακτάει αυτές τις δεξιότητες και τελικά καταφέρνει να γράψει την επιστολή και να προτείνει λύση για το πρόβλημα. Η σύνθεση αυτής της ιστορίας αποτέλεσε την αφορμή για την υλοποίηση σχεδίου εργασίας με στόχο την ομαλή μετάβαση των νηπίων στο Δημοτικό Σχολείο και την επικοινωνιακή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων.

Δημιουργική Σκέψη: αναγκαιότητα και προτάσεις εφαρμογής της στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Γρηγοριάδου Αναστασία, Καθηγήτρια Μ.Ε., Φιλολόγος, 1^ο Π.Π.ΓΕΛ Θεσσαλονίκης «Μανόλης Ανδρόνικος»

Περίληψη

Ο προβληματισμός για τα ποιοτικά στοιχεία της Εκπαίδευσης, και συγκεκριμένα την καλλιέργεια της κριτικής αλλά και της δημιουργικής σκέψης από αυτήν, αναδύεται έντονος στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των αρχών του 21ου αιώνα. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για

την Εκπαίδευση (2006) θέτει με έμφαση τους στόχους της Δημιουργικότητας και της Καινοτομίας ως απάντηση στην οικονομική επιβίωση της Ε.Ε.. Μπορεί, όμως, να «διδασχτεί» η δημιουργική σκέψη και, αν ναι, με ποιες εκπαιδευτικές μεθόδους και τεχνικές είναι εφικτή η καλλιέργειά της μέσα στο σχολείο; Το άρθρο, ξεκινώντας από τη διαπίστωση ότι η Εκπαίδευση δεν συμβαδίζει με τις κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές ανάγκες, όπως τις ορίζει το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο, αλλά και ότι μια εκ βάθρων αλλαγή των Προγραμμάτων Σπουδών είναι στις παρούσες συνθήκες δύσκολη και απαιτεί χρόνο, παρουσιάζει τις αρχές της δημιουργικής σκέψης και προτείνει μικρές διδακτικές παρεμβάσεις που μπορούν να αλλάξουν το κλίμα στην τάξη προς την κατεύθυνση της δημιουργικότητας.

Η ανάπτυξη της δεξιότητας παρατήρησης των μαθητών της Ε' τάξης στο πλαίσιο των φυσικών επιστημών

Μποζάνη Ευαγγελία, Εκπαιδευτικός ΠΕ 70, στο 3/θ Δ.Σ. Καρυάς Ν. Αχαΐας

Δελέγκος Νικόλαος, PHD, Σχολικός Σύμβουλος 1^{ης} εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Αχαΐας

Περίληψη

Η δεξιότητα της παρατήρησης στο μάθημα των Φυσικών Επιστημών, παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της επιστημονικής γνώσης. Έτσι είναι σημαντικό όταν οι μαθητές διδάσκονται τη διαδικασία των δεξιοτήτων, να κάνουν παρατηρήσεις χρησιμοποιώντας όλες τις αισθήσεις (όραση, αφή, γεύση, όσφρηση, ακοή) και απλά υλικά για να περιγράψουν, να συγκρίνουν και να ταξινομήσουν τις παρατηρήσεις τους. Η παρατήρηση είναι στενά συνδεδεμένη με τη διαδικαστική και την εννοιολογική γνώση και για τον λόγο αυτό επηρεάζεται από τις προϋπάρχουσες γνώσεις και προηγούμενες εμπειρίες. Άρα η γνώση του εκπαιδευτικού σχετικά με τη δεξιότητα της παρατήρησης είναι ζωτικής σημασίας, γιατί είναι εκείνος που θα θέσει το πλαίσιο για τις ερμηνείες των μαθητών και το ρόλο τους ως παρατηρητές. Η διαδικασία αυτή έχει διαμορφωθεί σε πέντε βασικά επίπεδα τα οποία συνδυάζονται και μπορούν να εφαρμοστούν στην ύλη των Φυσικών Επιστημών της Ε' τάξης του δημοτικού.

Εκπαιδευτικές πολιτικές και μελέτη της τοπικής ιστορίας: ιστορικές αναφορές και σύγχρονες απαιτήσεις

Εμμανουηλίδου Ευμορφία, Σχολική Σύμβουλος Π.Ε. Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Η μελέτη της τοπικής ιστορίας συνδέει την ιστορία με την έρευνα. Οι μαθητές παρατηρούν, αναζητούν την αλήθεια, συμμετέχουν ενεργά στην κατάκτηση της γνώσης, ενδιαφέρονται για τα θέματα της τοπικής κοινωνίας και αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη. Στην παρούσα εργασία ερευνώνται ιστορικές αναφορές σχετικά με τη σημασία της τοπικής ιστορίας στο δημοτικό σχολείο, τονίζεται η ανάγκη της προσωπικής σχέσης των μαθητών με τη γνώση και προτείνεται η συστηματοποίηση της διδασκαλίας της τοπικής ιστορίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Διδακτική παρέμβαση στην Ε΄ τάξη Δημοτικού για τη διδασκαλία των γνήσιων και καταχρηστικών κλασμάτων σε σύγκριση με την ακέραια μονάδα σύμφωνα με το διδακτικό μοντέλο του Zoltan Dienes

Εφραιμίδης Ι. Παύλος, Δρ Θεολογίας, Δάσκαλος

Στέλιος Μακρής, Μαθηματικός, Δάσκαλος

Περίληψη

Κατά την άποψη του Z. Dienes η μάθηση του παιδιού γίνεται κυρίως μέσω του παιχνιδιού. Δίνει ιδιαίτερη σημασία στο «δομημένο παιχνίδι», με τη βοήθεια του οποίου το παιδί κατανοεί τους κανόνες διαισθητικά και στη συνέχεια τους αναλύει και τους χρησιμοποιεί, ώστε να επεκταθεί στη μαθηματική γνώση.

Κατά τον Z. Dienes το παιχνίδι διακρίνεται σε πρωτογενές και δευτερογενές. Το πρωτογενές περιλαμβάνει το χειρισμό και την εξερεύνηση διάφορων υλικών, χωρίς απώτερο σκοπό. Το δευτερογενές περιλαμβάνει την προσπάθεια του παιδιού να χτίσει κάτι με τα υλικά και τα αντικείμενα αυτά, να ανακαλύψει ιδιότητες και χαρακτηριστικά και να διαμορφώσει αφηρημένες έννοιες και κατηγορίες ή κανόνες. Το δευτερογενές παιχνίδι οδηγεί σε διαδικασίες πολύ χρήσιμες για τη μάθηση, όπως αφαίρεση, συμβολισμό και κατηγοριοποίηση.

Το «φιδάκι» σε συνδυασμό με τον «τροχό των κλασμάτων», η «Οδύσσεια» και ο «Δον Κιχώτης» είναι τα επιτραπέζια παιχνίδια που θα χρησιμοποιήσουμε στη διδακτική μας παρέμβαση σε μαθητές ηλικίας 10-11 χρόνων για τη διδασκαλία των γνήσιων και καταχρηστικών κλασμάτων σε σύγκριση με την ακέραια μονάδα. Τα παιχνίδια τροποποιήθηκαν, ώστε να επιτευχθεί ο βασικός διδακτικός στόχος σε κλίμα χαράς και ομαδοσυνεργατικού πνεύματος.

Στην παρέμβασή μας τα παιδιά θα πρέπει να πετύχουν τη «μαθηματική αφαίρεση», δηλαδή να εντοπίσουν τα κοινά και τα διαφορετικά στοιχεία στη δομή των παιχνιδιών και των προβλημάτων που περιλαμβάνουν. Με αφορμή τις καρτέλες των προβλημάτων, οι μαθητές θα αναπαραστήσουν την «αφαίρεση», θα μιλήσουν γι' αυτήν και θα δουν πώς μπορεί να εφαρμοστεί σε παρόμοιες περιπτώσεις. Είναι σημαντικό να βρεθεί η κατάλληλη λεκτική διατύπωση για να περιγράψει τις ιδιότητες της «αφαίρεσης». Τέλος, τα παιδιά θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν, για να εκφράσουν τι είναι γνήσιο και καταχρηστικό κλάσμα.

Διαχείριση επιθετικότητας και θυμού στο νηπιαγωγείο

Θεοδώρου Αγγελική, Νηπιαγωγός

Καλυβιώτου Αγορίτσα, Νηπιαγωγός

Τσολακίδης Δημήτρης, Εκπαιδευτικός ΠΕ 11

Περίληψη

Στα πλαίσια της διαχείρισης της σχολικής τάξης, των προβλέψεων και διαδικασιών που εδραιώνουν και υποστηρίζουν τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα ενός μαθησιακού περιβάλλοντος καταγράφονται διάφορα μοντέλα διαχείρισης της σχολικής τάξης. Στην παρούσα μελέτη παρουσιάζεται εν συντομία ένα σχέδιο εργασίας που αφορά τη διαχείριση επιθετικότητας και θυμού στο νηπιαγωγείο, αποσκοπώντας στην πρόληψη της επιθετικής συμπεριφοράς πριν αυτή (η συμπεριφορά) αποτελέσει βασική μορφή «επικοινωνίας» στην σύγχρονη κοινωνία. Προτείνονται αναπτυξιακά κατάλληλες δραστηριότητες ενίσχυσης θετικών συμπεριφορών και διαχείρισης προβλημάτων επιθετικής συμπεριφοράς και θυμού των νηπίων. Η οριοθέτηση και η άσκηση συναισθηματικών δεξιοτήτων στα παιδιά του νηπιαγωγείου μέσω διαθεματικών σχεδίων εργασίας που εκπονούνται στο νηπιαγωγείο, θα βοηθήσει τα νήπια να αποκτήσουν μορφές κοινωνικής συμπεριφοράς έτσι ώστε να γίνουν μέλη της ομάδας των συνομηλίκων τους, να εκφράζουν τα συναισθήματά τους και να αποκτήσουν σαφέστερη εικόνα του εαυτού τους.

«Μαθηματικά και παιχνίδι»: Ένα σχέδιο δράσης για μικρούς μαθητές

Ιωακειμίδου Βασιλική (Σύλβη), 152ο ΔΣ Αθηνών, Δασκάλα

Βλαχοστεργίου Κατερίνα, 152ο ΔΣ Αθηνών, Δασκάλα

Πήλιουρας Παναγιώτης, 2η Περιφέρεια Δ.Ε. Αττικής, Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Στόχος της εργασίας είναι η ανάδειξη της αξιοποίησης του παιχνιδιού στη δημιουργία ευκαιριών μάθησης για μαθητές μικρών τάξεων του δημοτικού σχολείου στο πλαίσιο της μαθηματικής εκπαίδευσης. Το παιχνίδι αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ομαλής εξέλιξης του παιδιού. Προάγει τη δημιουργικότητα, την ομαδικότητα, την κοινωνικότητα, τη μάθηση. Στην εργασία παρουσιάζεται ένα σχέδιο δράσης με τίτλο «Μαθηματικά και παιχνίδι». Τα παιχνίδια που αξιοποιούνται έχουν τη μορφή εβδομαδιαίων ρουτινών παιγνιώδους μορφής, είναι δραστηριότητες με τη μορφή επιτραπέζιων παιχνιδιών και ψηφιακά παιχνίδια. Το σχέδιο δράσης αποδεικνύεται ιδανικό για τη διερεύνηση καινοτόμων μαθησιακών εμπειριών για την οικοδόμηση μαθηματικών γνώσεων, για την καλλιέργεια μαθηματικών δεξιοτήτων και για την καλλιέργεια επιθυμητών στάσεων απέναντι στο μαθηματικά.

Το παιχνίδι συχνά αναφέρεται ως μια ανακούφιση που μπορεί να επακολουθήσει μετά από μια σοβαρή διαδικασία μάθησης. Αλλά για τα παιδιά το ίδιο το παιχνίδι είναι μια σοβαρή διαδικασία μάθησης. (Fred Rogers)

Η αποδόμηση έμφυλων στερεοτύπων και το εκπαιδευτικό σύστημα: μια ανθρωπολογική προσέγγιση

Κάλφα Μαρία, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας (Σπουδές Φύλου)

Περίληψη

Ο στόχος της εν λόγω εργασίας συνίσταται στον επαναπροσδιορισμό των υφιστάμενων 'λόγων' περί φύλου από την σκοπιά των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί αποτελούν τους 'φάρους' ευρύτερων ιδεολογιών στο πλαίσιο της σχολικής τάξης. Το φύλο αποτελεί μία σημαντική συνιστώσα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ο τρόπος που προσεγγίζεται από τον εκάστοτε εκπαιδευτικό τυγχάνει κεντρικής σημασίας. Η εκπαίδευση αποτελεί το πεδίο εκείνο που αναπαράγει τις όποιες ανισότητες και το κατορθώνει αποτελώντας κομμάτι του κοινωνικού ιστού, το οποίο αρχικά τις κατασκευάζει. Ο τρόπος που προσλαμβάνεται το κάθε φύλο βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τους 'λόγους', όπως τους ορίζει ο Foucault, όπου δρουν ως ιδεολογικοί μηχανισμοί που διαμορφώνουν ευρύτερες κοσμοαντιλήψεις. Οι αντιλήψεις αυτές διαμορφώνουν τις στάσεις των φύλων απέναντι στην εκπαίδευση, αλλά και τις μετέπειτα επαγγελματικές επιλογές. Στο πλαίσιο αναδιαμόρφωσης αυτών των παρωχημένων 'λόγων', συνίσταται η ενθάρρυνση για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα φύλου. Συνεπώς, για να επαναπροσδιοριστούν οι αναπαραστάσεις των μαθητών για τα φύλα συνίσταται να αναδιαμορφωθούν οι αναπαραστάσεις αυτών καθ' αυτών των εκπαιδευτικών. Η ευαισθητοποίηση αυτή μπορεί να συντελεστεί με παρεμβάσεις στο πρόγραμμα κατάρτισης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών προς μία μετασχηματιστική και εξορθολογιστική λογική για τα φύλα, τους ρόλους, τις ικανότητες και τις δυνατότητες τους. Τα επιμορφωτικά σεμινάρια και συνέδρια, αλλά και μεταπτυχιακά προγράμματα μπορούν να συντελέσουν στον προβληματισμό των κυρίαρχων 'λόγων' και στο γόνιμο διάλογο μεταξύ εκπαιδευτικών και κοινωνικών επιστημόνων με ειδικευση στα θέματα φύλου. Άλλωστε, για να προωθήσουμε την έννοια της ισότητας των φύλων στα παιδιά, πρέπει πρώτα να την προωθήσουμε στους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι αποτελούν σημαντικούς μεσολαβητές ιδεολογικών και κοινωνικών μηνυμάτων. Το εκπαιδευτικό σύστημα, ως φορέας ιδεολογικών αξιών πρέπει να ενθαρρύνει πολιτικές ισότητας, αλλά και εξέλιξης.

Επικοινωνία και διάχυση του εκπαιδευτικού έργου μέσα από την ιστοσελίδα <http://nip-kat-kamil.ser.sch.gr/> του Ολοήμερου Νηπιαγωγείου Κάτω Καμήλας: Η περίπτωση του προγράμματος Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης «Η Πίτσα η Αλεπουδίτσα μας γνωρίζει τα ζώα του δάσους»

Καρπάτση Χρυσάνθη, Νηπιαγωγός & Προϊσταμένη Ολοήμερου Νηπιαγωγείου Κάτω Καμήλας Σερρών

Ναούμ Φωτεινή, Νηπιαγωγός Ολοήμερου Νηπιαγωγείου Κάτω Καμήλας Σερρών

Περίληψη

Η εργασία εστιάζεται στην ανάπτυξη ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, που εξυπηρετεί τους στόχους της αειφόρου εκπαίδευσης και των Δ.Ε.Π.Π.Σ. –Α.Π.Σ., που αφορούν στην Προσχολική Αγωγή. Οργανώθηκε με βάση τις αρχές της διαθεματικότητας και της βιωματικής προσέγγισης της μάθησης. Το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία επιτυγχάνεται πέρα από τους παραδοσιακούς τρόπους (επισκέψεις, παρουσιάσεις, συνεργασία σχολείου-οικογένειας κλπ) και με την αξιοποίηση της ιστοσελίδας του Νηπιαγωγείου και των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες για την διάχυση

του εκπαιδευτικού έργου στην ευρύτερη κοινωνία, όπως επιτάσσουν οι σύγχρονες εκπαιδευτικές πολιτικές για το σχολείο του 21ου αιώνα.

Τα βιβλία Αγγλικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο ως παράγοντας κοινωνικής οργάνωσης της σχολικής τάξης

Ποζουκίδης Νικόλαος, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ06, Περιφ. Δ/νση Π.Ε & Δ.Ε Δυτικής Μακεδονίας

Περίληψη

Ο τρόπος κοινωνικής οργάνωσης της σχολικής τάξης ρυθμίζει το είδος των σχέσεων που επικρατούν κατά τη διάρκεια του μαθήματος, τόσο μεταξύ δασκάλου μαθητών όσο και μεταξύ συμμαθητών. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι σχέσεις αυτές καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό το είδος και το βαθμό της μάθησης. Η παρούσα εργασία διερευνά το είδος κοινωνικής οργάνωσης της σχολικής τάξης που προωθούν τα βιβλία Αγγλικής Γλώσσας που έχουν γραφτεί για τις τρεις τελευταίες τάξεις του δημοτικού σχολείου. Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται λεπτομερής καταγραφή όλων των δραστηριοτήτων που υπάρχουν στα υπό εξέταση βιβλία και επιχειρείται η κατάταξη των δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, ανάλογα με το αν προωθούν την ατομική ή τη συνεργατική μάθηση. Από την ανάλυση των δεδομένων, προκύπτουν σημαντικά συμπεράσματα σχετικά με το είδος μάθησης που προωθούν τα υπό εξέταση βιβλία αλλά και της δυνατότητας που έχουν να συμβάλουν στην προώθηση ενός σχολείου που διδάσκει τη συνεργασία έναντι του ανταγωνισμού.

Τέχνη και Γλώσσα: Μια διαθεματική πρόταση με Σταθμούς Δημιουργίας και Μάθησης

Κάρτσακα Ελένη, Σχολική Σύμβουλος Καλλιτεχνικών Μαθημάτων

Κερκίνοπούλου Γιαννούλα, Σχολική Σύμβουλος Γερμανικής

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνικής και εκπαιδευτικής πραγματικότητας, αναβιώνει τις αρχές και τις προτάσεις των μεταρρυθμιστών παιδαγωγών. Η επικαιροποίηση τεχνικών και γνώσεων ως παράγοντας εμπλουτισμού της διδασκαλίας και ο αποτελεσματικός μετασχηματισμός της προσφερόμενης γνώσης αποτελούν βασική επιδίωξη της εισήγησης. Η υιοθέτηση ανοικτών και δημιουργικών μεθόδων διδασκαλίας συνιστά προτεραιότητα του σχεδιασμού και επιτυγχάνεται με την αξιοποίηση των «Σταθμών Μάθησης» (Circuit Learning). Στο πλαίσιο αυτό αποτυπώνεται μια διαθεματική, διαπολιτισμική πρόταση διδασκαλίας ευέλικτα σχεδιασμένης και κατάλληλης για τη δημιουργική προσέγγιση της μαθησιακής διαδικασίας που υποστηρίζει στην πράξη την ανανέωση της διδασκαλίας.

Ψυχολογικό κλίμα της τάξης στη διδασκαλία και εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας: θεωρία και πράξη

Κεραμίδα Αρετή, Σχολική Σύμβουλος Αγγλικής Γλώσσας (ΠΕ06), Ν. Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας

Περίληψη

Οι σύγχρονες θεωρίες σχετικά με την εκμάθηση των ξένων γλωσσών αναγνωρίζουν τη σημασία της ενεργοποίησης των κινήτρων των μαθητών, της επικοινωνιακής διδακτικής προσέγγισης, της μαθητοκεντρικότητας και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Επισημαίνεται, παράλληλα, ότι μια σημαντική παράμετρος αποτελεί το κατάλληλο ψυχολογικό κλίμα της σχολικής τάξης. Στην εργασία αυτή επιχειρούμε να συνδέσουμε την παιδαγωγική θεωρία με τη διδακτική πράξη. Στην αρχή παρουσιάζουμε τα ερευνητικά δεδομένα σχετικά με το ψυχολογικό κλίμα στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας. Στη συνέχεια προτείνουμε τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευτικοί αγγλικής γλώσσας μπορούν να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν το κατάλληλο και υποστηρικτικό ψυχολογικό κλίμα στην τάξη τους.

Οπτικοποίηση μιας εικονιστικής κανονικότητας και μαθηματική γενίκευση

Κόσσυβας Γιώργος, Σχολικός Σύμβουλος Μαθηματικών Α΄ Αθήνας

Περίληψη

Η εν λόγω ερευνητική εργασία πραγματεύεται την επίλυση ενός μαθηματικού προβλήματος μιας εικονιστικής κανονικότητας γραμμικού τύπου από μαθητές της Πρώτης Γυμνασίου. Σε αυτήν την έρευνα μελετούμε τους τρόπους με τους οποίους η οπτικοποίηση μπορεί να αξιοποιηθεί για να ενισχύσει και να εμπλουτίσει τις εμπειρίες γενίκευσης των μαθητών. Το δείγμα αυτής της μελέτης αποτελούσαν 51 μαθητές, ηλικίας 12-13 ετών. Η εκφώνηση του προβλήματος που αναθέσαμε στους μαθητές έχει ως εξής.

Πρόβλημα: Η ιδιοκτήτρια ενός εστιατορίου προσπαθεί να βρει τρόπο να τοποθετήσει τα μικρά τετράγωνα τραπέζια, ώστε να έχει όσο το δυνατό περισσότερες θέσεις για μεγάλες παρέες. Όλα τα τραπέζια είναι ίδια τετράγωνα και όταν τοποθετηθούν το ένα δίπλα στο άλλο σχηματίζουν ένα μεγάλο ορθογώνιο. Το ένα τραπέζι φιλοξενεί τέσσερις πελάτες. Τα δύο τοποθετημένα τραπέζια δίπλα δίπλα φιλοξενούν έξι πελάτες και τα τρία οκτώ.

(α) Να βρείτε πόσους πελάτες φιλοξενούν τα 6 τραπέζια στη σειρά;

(β) Να βρείτε έναν κανόνα που να δίνει τη σχέση που έχει ο αριθμός των τραπέζιων με τον αριθμό των πελατών.

(γ) Πόσα τραπέζια θα χρειαστεί να ενωθούν για να καθίσει μια παρέα 34 ατόμων;

Τα δεδομένα που αξιοποιήθηκαν στην έρευνα ήταν οι γραπτές λύσεις των μαθητών στο πρόβλημα και η ανταλλαγή επιχειρημάτων στην ολομέλεια της τάξης. Η ανάλυση των δεδομένων ήταν ποσοτική και ποιοτική.

Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης φανερώνουν ότι οι προτιμήσεις των μαθητών μοιράστηκαν μεταξύ αναλυτικών, οπτικών και μεικτών προσεγγίσεων. Οι μαθητές, οπτικοποιώντας την κανονικότητα με διαφορετικούς τρόπους και διατυπώνοντας τις αντίστοιχες αλγεβρικές σχέσεις κατανόησαν τη φύση της μεταβλητής και εξοικειώθηκαν με τη δομή των αλγεβρικών παραστάσεων. Η οπτικοποίηση αποτέλεσε πολύτιμο οδηγό για τη διερεύνηση και επίλυση του προβλήματος από τους μαθητές και την ανάπτυξη της

μαθηματικής γενίκευσης. Η λεπτομερής ανάλυση των λύσεων των μαθητών στο εν λόγω πρόβλημα αποκάλυψε τρία είδη στρατηγικών αλγεβρικής γενίκευσης: δόμησης, αποδόμησης και αναδόμησης.

Συσχετίσεις Ικανοτήτων και Στάσεων Υπολογιστικής Σκέψης με Στοιχεία Παιχνιδοποίησης

Κοτίνη Ισαβέλλα, Σχολική Σύμβουλος Πληροφορικής Κεντρικής Μακεδονίας

Τζελέπη Σοφία, Σχολική Σύμβουλος Πληροφορικής Κεντρικής Μακεδονίας

Περίληψη

Η Υπολογιστική Σκέψη αποτελεί μια νέα φιλοσοφία προσέγγισης όχι μόνο επίλυσης επιστημονικών προβλημάτων αλλά και αντιμετώπισης προκλήσεων της καθημερινότητας. Η υπολογιστική σκέψη περιλαμβάνει επίλυση προβλημάτων, σχεδιασμό συστημάτων και κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς αντλώντας τις βασικές έννοιες από τον χώρο της επιστήμης των υπολογιστών. Τα τελευταία χρόνια, ο τομέας της εκπαίδευσης, θεωρώντας ότι η υπολογιστική σκέψη αποτελεί θεμελιώδη ικανότητα για όλους, έχει αρχίσει να ενδιαφέρεται για τον σχεδιασμό κατάλληλων διδακτικών και παιδαγωγικών στρατηγικών ενσωμάτωσης διαδικασιών καλλιέργειας και ανάπτυξης της Υπολογιστικής Σκέψης στη μαθησιακή διαδικασία. Με την εισαγωγή της παιχνιδοποίησης επιχειρείται η ενεργή συμμετοχή των μαθητών. Κοινή εφαρμογή της παιχνιδοποίησης αποτελεί η ενδυνάμωση των εξωτερικών κινήτρων μέσω της ενσωμάτωσης των στοιχείων βαθμολόγησης των video games, όπως είναι οι πόντοι, τα επίπεδα και τα επιτεύγματα. Η ενεργοποίηση όμως αυτή των εξωτερικών κινήτρων σε βάρος αυτής των εσωτερικών μπορεί να έχει ως μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα την μείωση του ενδιαφέροντος για μάθηση. Η εργασία αυτή, οριοθετεί ένα μαθητοκεντρικό πλαίσιο ενίσχυσης της ενεργητικής συμμετοχής των μαθητών με βάση τα εσωτερικά κίνητρα μάθησης και αναπτύσσει ένα πλαίσιο σχεδιασμού εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται οι ικανότητες, οι στάσεις/συμπεριφορές και το λεξιλόγιο της Υπολογιστικής Σκέψης, που πρέπει να επιτευχθούν κατά τη μαθησιακή πορεία συνδέοντας τα με κατάλληλα στοιχεία παιχνιδοποίησης. Το προτεινόμενο πλαίσιο παρέχει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να αξιοποιήσουν τα στοιχεία παιχνιδοποίησης με σκοπό την ανάπτυξη Ικανοτήτων και Στάσεων/ Συμπεριφορών της Υπολογιστικής Σκέψης.

Φωνολογική Ενημερότητα: Πρόγραμμα Παρέμβασης Πρώτης Ανάγνωσης & Γραφής με Παράλληλη Εξάσκηση Φωνολογικής Ενημερότητας σε Μαθητές Α΄ Δημοτικού

Κουμπιάς Εμμανουήλ, Σχολικός Σύμβουλος 50ης Περιφέρειας Δημ. Εκπ/σης Αττικής, Mδ Σχολικής Ψυχολογίας, Phd Ειδικής Αγωγής & Ψυχολογίας

Κατσούγκρη Αναστασία, Διευθύντρια Δημοτικού Σχολείου Συκαμίνου Δήμου Ωρωπού, Ειδική Παιδαγωγός με έμφαση στα Άτομα με κινητική Αναπηρία, Εξειδίκευση στις Μαθησιακές Δυσκολίες, Mδ ΤΠΕ για την Εκπαίδευση.

Περίληψη

Βασικό στοιχείο της φωνολογικής ενημερότητας είναι η ικανότητα κατάκτησης του προφορικού λόγου σε φωνημικές μονάδες. Αποτελεί μια μεταγλωσσική ικανότητα που φανερώνει μια στοχαστική σκέψη κι ένα συνειδητό, σκόπιμο έλεγχο του μαθητή πάνω στη δομή και τις λειτουργίες της γλωσσικής διαδικασίας. Αξιοποιώντας τα αποτελέσματα των διεθνών ερευνών, εφαρμόσαμε πρόγραμμα παρέμβασης φωνολογικής ενημερότητας σε μαθητές της Α΄ τάξης του Δημοτικού με στόχο να βοηθηθούν όλοι οι μαθητές, καθώς και αυτοί με μαθησιακές/αναγνωστικές δυσκολίες, στην ανάπτυξη της αναγνωστικής διαδικασίας. Το πρόγραμμα ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο έως τον Νοέμβριο του 2015 συστηματικά σε καθημερινή βάση για 20 – 30 λεπτά, ενώ την τελευταία ώρα μέσα από την ανάγνωση των βιβλίων τα παιδιά ασκούσαν στον εντοπισμό λέξεων που ομοιοκαταληκτούν στην ανάλυση και σύνθεση των λέξεων καθώς επίσης και στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου τους. Το υπόλοιπο χρονικό διάστημα η εξάσκηση στη φωνολογική επίγνωση ενσωματώθηκε στην καθημερινή μαθησιακή διαδικασία και σιγά – σιγά τα παιδιά ενσωμάτωσαν τις ασκήσεις στα παιχνίδια τους την ώρα του διαλείμματος. Η ανάγνωση αναδύθηκε ως μια αυτονόητη διεργασία για τα παιδιά, ενώ παράλληλα ανακάλυψαν έναν άλλο κόσμο, τον κόσμο της μάθησης και της γνώσης. Ανακάλυψαν τον τρόπο που δομείται η συλλαβή, η λέξη, ο λόγος. Έμαθαν να συνθέτουν τα φωνήματα και να διαβάζουν χωρίς να μαντεύουν τη λέξη. Εντοπίστηκαν έγκαιρα τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και βοηθήθηκαν αποτελεσματικά χωρίς να διαχωρίζονται από το σύνολο της τάξης, αφού οι ασκήσεις αφορούσαν το σύνολο της τάξης. Εφαρμόσαμε πρόγραμμα διαφοροποιημένης διδασκαλίας προσαρμοσμένο στις ικανότητες αλλά και στις ανάγκες των μαθητών μας. Το κυριότερο όμως φαινόταν ευτυχημένα απαλλαγμένα από το άγχος της κατάκτησης του μηχανισμού της ανάγνωσης. Απέκτησαν θετική άποψη και εικόνα για το νέο σχολικό πλαίσιο και για την μάθηση γενικότερα.

Δημιουργώντας μαθητικές συλλογικότητες: η περίπτωση του κόσμου των παραμυθιών και η προστακτική γραμματική τους χρήση στο Νέο Γυμνάσιο

Κουτσιμπέλη Όλγα, Φιλολογος ΠΕ02-Γλωσσολόγος, MSc Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας τμήματος Φιλολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Υποψήφια διδάκτωρ Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας τμήματος Φιλολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Στο κείμενο αυτό παρουσιάζεται ένα προτεινόμενο σενάριο 12 διδακτικών ωρών (για εκτενή αναφορά στα σενάρια βλ. Κουτσιμπέλη, 2014α) διδασκαλίας του γραμματικού φαινομένου της προστακτικής μέσω της χρήσης των παραμυθιών σε μαθητές της Β΄ γυμνασίου του Νέου Σχολείου στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Παράλληλα το συγκεκριμένο σενάριο ενδιαφέρεται για τη δημιουργία μαθητικών συλλογικοτήτων, εφόσον μέσω συγκεκριμένων εφηβικών πρακτικών -εδώ η ενασχόληση με εξωδιδακτικά κείμενα όπως τα παραμύθια- επιχειρείται η συγκρότηση των μαθητικών ταυτοτήτων -εδώ η συγκρότηση της ταυτότητας του εγγράμματος υποκειμένου/μαθητή (Κουτσιμπέλη, 2014β, 2014γ).

Δημιουργικότητα και κριτική σκέψη. Δύο πεδία που χρήζουν ισόρροπης καλλιέργειας στο σύγχρονο σχολείο*Κρουστάλλη Αγγελική, Δασκάλα 10ου Δ.Σ. Σερρών**Παπαματθαίου Νικόλαος, Δάσκαλος 10ου Δ.Σ. Σερρών, ΜΕd***Περίληψη**

Η καλλιέργεια της δημιουργικότητας και κριτικής σκέψης καθίστανται ζητούμενα στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα. Αν και τα θέματα αυτά απασχολούν δεκαετίες την παιδαγωγική σκέψη, εντούτοις, φαίνεται τα τελευταία χρόνια να αναπτύσσεται ένας ιδιαίτερος προβληματισμός σε ό,τι αφορά τη δημιουργικότητα και το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στη βελτιστοποίηση της εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας. Παράλληλα, η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης μετουσιώνεται σε δομικό υλικό διδακτικών πρακτικών, προκειμένου να επιτευχθεί πρόοδος στη σκέψη και στη γνωστική λειτουργία, εν γένει. Παρατηρείται, επίσης, ότι οι απαιτήσεις που εγείρονται στο σύγχρονο εκπαιδευτικό, οικονομικό και επαγγελματικό περιβάλλον, γενικότερα, αναδεικνύουν την καινοτομία και τον ορθολογισμό ως τις σύγχρονες «φαρέτρες» στην προσπάθεια για πρόοδο, πνευματική και οικονομική ανάπτυξη. Το 2009 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια της παρουσίασης των αποτελεσμάτων της έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε ευρωπαϊκά σχολεία για τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, πρόεβη στην ανακοίνωση του σχετικού μανιφέστου της, στο οποίο προσδιορίζονται οι προτεραιότητες και οι συστάσεις της για δράση. Μεταξύ των άλλων, τονίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη «να καταστούν τα σχολεία και τα πανεπιστήμια τόποι όπου οι σπουδαστές και οι εκπαιδευτικοί θα συμμετέχουν στη δημιουργική σκέψη και την πρακτική εκμάθηση». Το 2011 το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας ανακοίνωσε το νέο πιλοτικό Αναλυτικό Πρόγραμμα για τη «Γλώσσα» στο δημοτικό σχολείο, σύμφωνα με το οποίο επιχειρείται μια πιο ξεκάθαρη, ρητή προσέγγιση στις αρχές του Κριτικού Γραμματισμού σε ό,τι αφορά τα θέματα της διδασκαλίας του γραπτού λόγου. Ως εκ τούτου, η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης προτάσσεται ως αναγκαιότητα στο σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον, που επιδιώκει να καταστήσει το μαθητή ενεργό υποκείμενο και όχι παθητικό δέκτη.

Στόχος της εργασίας είναι να αναδείξει την αναγκαιότητα της ταυτόχρονης, ισόρροπης καλλιέργειας της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις για την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, δίνοντας έμφαση στην καλλιέργεια της καινοτομίας και του ορθολογισμού.

Βιωματική Σκέψη (Thinking At The Edge ή ΤΑΕ) – Χτίσε μια Θεωρία*Κυπριωτάκης Νικόλαος, Φυσικός, Συμβουλευτική Προσωποκεντρικής & Focusing-βιωματικής Προσέγγισης**Παππά Ευαγγελία, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ06, Συμβουλευτική Προσωποκεντρικής & Focusing-βιωματικής Προσέγγισης*

Περίληψη

Στην εισήγησή μας θα παρουσιάσουμε εν συντομία τις φάσεις και τα βήματα της μεθόδου *Thinking At the Edge* (TAE ή Βιωματική Σκέψη) (<http://thinking-at-the-edge.weebly.com>), μιας μεθόδου πρωτότυπης και ιδανικής μέσα σε ένα πλαίσιο προσωποκεντρικής παιδαγωγικής και εκπαίδευσης, μιας εκπαίδευσης «του α' προσώπου». Συγχρόνως θέλουμε να δώσουμε μια πρόγευση της ιδιαίτερης ποιότητας, προσοχής και ζωντάνιας που αυτή η δυναμική διαδικασία ενέχει, και η οποία μπορεί να μας οδηγήσει «να σπάσουμε τα εμπόδια της δημόσιας/κοινής γλώσσας» και εκείνα των προκαθορισμένων/δεδομένων εννοιών και κατηγοριών, είτε στην μοναχική μελέτη και εργασία μας, είτε εργαζόμενοι σε ζευγάρια, σε όλα τα στάδια και τα πλαίσια της εκπαίδευσης - από την καθημερινότητα έως και τη συγγραφή μιας διατριβής ή ενός βιβλίου - για μερικές ώρες ή για πολλά χρόνια. Εξαιρετικό για την αλληλεπίδραση με τις τέχνες, τη λογοτεχνία και τη γλώσσα, αλλά και για τη συγγραφή άρθρων, πρωτότυπων εργασιών, και την ποιοτική έρευνα, το TAE, συμπληρώνει επίσης ιδανικά την ειδική αγωγή και, οπωσδήποτε, αναδεικνύει κατά κύριο λόγο τη βιωματική πηγή της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, την καταστασιακή (*situated*) δομή της μάθησης/νοηματοδότησης και τον ενσώματο χαρακτήρα (*embodied*) της γνώσης.

Καινοτόμο πρόγραμμα δημοκρατικού αστικού επανασχεδιασμού: οι μαθητές επανασχεδιάζουν το αστικό τοπίο γύρω από το σχολείο τους

Κυριακάκη Γεωργία, Ηλεκτρονικός Μηχανικός και Μηχανικός ΗΥ, Καθηγήτρια ΠΕ19, 1^ο Γενικό Λύκειο Χανίων

Ξανθουδάκης Νεκτάριος, Πολιτικός ΑΣΕΤΕΜ, Καθηγητής ΠΕ17.01, 1^ο Γενικό Λύκειο Χανίων

Ραμουτσάκη Ιωάννα, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων της Π.Δ.Ε. Κρήτης με έδρα τα Χανιά, παιδαγωγικά υπεύθυνη για το 1^ο Γενικό Λύκειο Χανίων

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη της καινοτομίας της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για την υλοποίηση ενός εγκεκριμένου εκπαιδευτικού, περιβαλλοντικού-πολιτισμικού προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων, συμμετοχικού σχεδιασμού, με τίτλο, "Ο δρόμος είχε τη δική του ιστορία, είπαν όμως πως την έγραψαν παιδιά...", αλλά και του ίδιου του προγράμματος ως καινοτόμου εκπαιδευτικής πρωτοβουλίας.

Υλικό-Μέθοδος: αξιοποιήθηκε η ερευνητική, επαγωγική και αναλυτική μέθοδος, η μέθοδος επίλυσης προβλήματος, συνδυασμένη με ομαδοσυνεργατικές τεχνικές που αναπτύχθηκαν μεταξύ ομάδας καθηγητών, ομάδας μαθητών και διεπιστημονικής ομάδας εξωτερικών συνεργατών.

Αποτελέσματα-Συμπεράσματα: Από τη σχετική έρευνα και μελέτη προέκυψε ότι το 1^ο Λύκειο Χανίων αποτελεί την πρώτη, μέχρι σήμερα, γνωστή προσπάθεια στον ελλαδικό χώρο για συμμετοχή μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στον δημοκρατικό αστικό σχεδιασμό και επανασχεδιασμό. Αποτέλεσμα της συνεργασίας αυτής, εκτός από την επιτυχή ευαισθητοποίηση των μαθητών του σχολείου και της τοπικής κοινωνίας, ήταν και η εκπόνηση του τελικού σχεδίου ανάπλασης του εξωτερικού χώρου του σχολείου, το οποίο αναμένεται να υλοποιηθεί.

Η μέθοδος project μέσα από το θεσμό της ευέλικτης ζώνης και των ερευνητικών εργασιών. Ένα σχέδιο εργασίας ως παράδειγμα εφαρμογής στην τάξη

Λαζαρίδης Θ. Ιωάννης, Δρ Διδ/κής Μαθηματικών, Σχ. Σύμβουλος Δημ. Εκπ/σης 41ης Περ. Αττικής

Μπεκατώρου Α. Δήμητρα, M. Sc., Εκπαιδευτικός ΠΕ 70

Περίληψη

Αρχικά σκιαγραφούμε θεωρητικά τη διδακτική μεθοδολογία των σχεδίων εργασίας (project) και το θεσμό της Ευέλικτης Ζώνης. Η εισαγωγή της μεθόδου project και η υιοθέτηση ενεργών, ομαδοσυνεργατικών, βιωματικών, συμμετοχικών μορφών μάθησης στο νέο διαθεματικό πλαίσιο, είναι από τα μεγάλα ζητούμενα στο χώρο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε ένα παράδειγμα εφαρμογής σε μία Δ' τάξη δημοτικού σχολείου. Στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης και της Μελέτης Περιβάλλοντος εφαρμόσαμε σχέδιο εργασίας με τίτλο: «Γνωρίζουμε καλύτερα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας». Οι μαθητές κατέκτησαν γνώσεις, αλλά έμαθαν και να εργάζονται ομαδικά, υλοποιώντας ένα σχέδιο εργασίας στις διάφορες φάσεις του. Στα συμπεράσματα αναδύονται η προστιθέμενη αξία του όλου εγχειρήματος και δυνατοί τρόποι επέκτασης.

Ενεργητική Μάθηση: Ένα υπόδειγμα διδασκαλίας Οικονομικών με Προοργανωτές

Μαυρίδης Μιχαήλ, Δ/ντης Β/θμιας Εκπ/σης Ανατ. Θεσ/νίκης

Περίληψη

Η βελτίωση της διδασκαλίας οικονομικών εννοιών καθίσταται σήμερα επιτακτική όσο ποτέ άλλοτε. Στα πλαίσια αυτά η τεχνική διδασκαλίας με προοργανωτές που ενισχύουν την ενεργητική μάθηση των οικονομικών εννοιών ενδείκνυται να χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Προς τούτο παρουσιάζεται η δόμηση και η ανάλυση ενός προοργανωτή 800 λέξεων για την έννοια «ΖΗΤΗΣΗ» όπως αναπτύσσεται στο εγχειρίδιο Αρχές Οικονομικής Θεωρίας της Γ' Λυκείου. Το θεωρητικό υπόβαθρο της κατασκευής του προοργανωτή, σύμφωνα με τον Ausubel, εφαρμόστηκε σε όλα τα στάδια με σαφήνεια, ώστε να μπορέσουν οι μαθητές να κατανοήσουν την έννοια της Ζήτησης με τέτοιο τρόπο που θα τους καταστήσει ικανούς να μάθουν νοηματικά την έννοια. Τα σχηματικά βοηθήματα χρησιμοποιήθηκαν για να διευκολύνουν την αφομοίωση της έννοιας.

Προτάσεις για βιωματική προσέγγιση στη διδασκαλία των μαθηματικών εννοιών.

Μόσχος Αλέξανδρος, Μαθηματικός και Υποδιευθυντής Γυμνασίου – Λ.Τ Σημάτων Χαλκιδικής

Περίληψη

Η εργασία αναδεικνύει και προτείνει πειραματικές δραστηριότητες με χρήση χειραπτικών αντικειμένων για τη διδασκαλία διάφορων μαθηματικών εννοιών. Οι δραστηριότητες αυτές απευθύνονται σε μαθητές γυμνασίου. Εντάσσονται στην λεγόμενη βιωματική μάθηση που επιτυγχάνεται με την αναστοχαστική επεξεργασία της άμεσης εμπειρίας του μαθητή. Σε πολλές από τις προτεινόμενες δραστηριότητες ενυπάρχουν τα κατάλληλα φύλλα εργασίας με οδηγίες και διερευνητική μεθοδολογία. Στοχεύουν να συνδέσουν την μαθηματική γνώση με την πραγματικότητα και την καθημερινότητα με τρόπο άμεσα εμπειρικό και βιωματικό. Έτσι φιλοδοξούν να επιτύχουν καλύτερη εννοιολογική κατανόηση των μαθηματικών ιδεών

Ενδοσχολική επιμόρφωση στις νέες διδακτικές τεχνικές και στη βελτίωση του σχολικού κλίματος

Μπαγιατάη Ειρήνη, Σχολική Σύμβουλος 8ης Περιφέρειας ΠΕΝ Ηρακλείου

Περίληψη

Η συγκεκριμένη πρόταση επιμόρφωσης έχει στόχους, όπως ο εκπαιδευτικός να αμφισβητήσει την καθιερωμένη σχολική πρακτική που μένει αγκιστρωμένη στην τακτική της «μετάδοσης» γνώσης, που προσφέρεται έτοιμη και δε συνδέεται με τις εμπειρίες ή τα βιώματα του μαθητή. Επίσης, από την ατομική υπόθεση μετάδοσης της γνώσης να περάσει στη συλλογική συνδιαμόρφωσή της με τους μαθητές και με άλλους εκπαιδευτικούς. Τέλος, σκοπός της επιμόρφωσης είναι τα σχολεία να ενθαρρυνθούν να υλοποιήσουν δύο σχέδια δράσης i) βελτίωση διδακτικών πρακτικών και ii) βελτίωση σχολικού κλίματος. Ακόμη, παρατίθενται η αξιολόγηση της πιλοτικής εφαρμογής της επιμόρφωσης σε εκπαιδευτικούς των Δημοτικών Σχολείων της 8ης Περιφέρειας Π.Ε.Ν. Ηρακλείου, από την οποία προέκυψε ότι η επιμόρφωση ικανοποίησε σε πολύ μεγάλο βαθμό την πλειοψηφία των εκπαιδευτικών.

Τα παιδιά έχουν δικαιώματα. Υλοποιώντας ένα σχέδιο εργασίας για την ανάδειξη της κουλτούρας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Νηπιαγωγείο

Μπόρτα Βασιλική, Νηπιαγωγός, Προϊσταμένη 13ου Νηπιαγωγείου Σερρών

Γκουτρουμανίδου Παγώνα, Σχολική Σύμβουλος Π.Α., Μ.Εδ. στις Επιστήμες της Αγωγής

Περίληψη

Οι ραγδαίες εξελίξεις στο σύγχρονο κοινωνικό, οικονομικό και τεχνολογικό γίνεσθαι επιφέρουν αλλαγές στην ολοένα και αυξανόμενη παγκόσμια αλλά και ελληνική πολυπολιτισμική πραγματικότητα, αναδεικνύοντας καίρια εκπαιδευτικά ζητήματα, όπως η αναγνώριση, η αποδοχή, η διαφύλαξη και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιτακτική διαφαίνεται η ανάγκη υιοθέτησης εκπαιδευτικών πολιτικών ενημέρωσης, πληροφόρησης και υλοποίησης πρακτικών με στόχο τη δημιουργία μιας παγκόσμιας κουλτούρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε αυτήν την κατεύθυνση, το Νηπιαγωγείο, ως πρώτη βαθμίδα εκπαίδευσης, συνιστά πρόσφορο πεδίο ανάπτυξης καλών πρακτικών όπως

παρουσιάζεται στην παρούσα μελέτη μέσα από την υλοποίηση σχεδίου εργασίας με έμφαση στην αξιοποίηση των Ν.Τ..

28η Οκτωβρίου 1940: Μια αναστοχαστική παρέμβαση για τη διδασκαλία της ιστορίας στο νηπιαγωγείο.

Ναούμ Έλλη, Νηπιαγωγός 2ου Νηπιαγωγείου Αγίων Αναργύρων, (MA, University of London, Διδάκτορας Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστημίου Αθηνών), συγγραφέας

Παπαμιχαήλ Παναγιούλα, Νηπιαγωγός 2ου Νηπιαγωγείου Αγίων Αναργύρων, συγγραφέας

Περίληψη

Η παρούσα εκπαιδευτική παρέμβαση είναι το αποτέλεσμα ενός προβληματισμού που προέκυψε κατά την αναστοχαστική διαδικασία παρατήρησης και ανταλλαγής απόψεων των εν λόγω εκπαιδευτικών σχετικά με το σχεδιασμό της εκπαιδευτικής ενότητας της επετείου της 28ης Οκτωβρίου 1940 και της σχολικής γιορτής που συνδέεται με αυτή. Με βασικούς στόχους την ενεργητική μάθηση της ιστορίας και την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των παιδιών και με παιδαγωγικό μέσο το "Εκπαιδευτικό Δράμα", σχεδιάστηκε ένα σενάριο βασισμένο στο βιβλίο του Αντ. Παπαθεοδούλου, *Η πόλη που έδωσε τον πόλεμο*. Τα παιδιά σε ρόλο κατοίκων μιας ειρηνικής πόλης καλέστηκαν να πάρουν θέση και να απαντήσουν ατομικά και συλλογικά εάν επιθυμούν να παραδώσουν την πόλη τους στον επικείμενο κατακτητή. Όλοι οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά σε μια διερευνητική διαδικασία αναζήτησης πηγών, ντοκουμέντων κ.α. των ιστορικών γεγονότων του 1940 και αντιλήφθηκαν την αξία της επιλογής και της δράσης. Οι γονείς τους είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν μια διαφορετική προσέγγιση της διδασκαλίας της ιστορίας και οι εκπαιδευτικοί να πραγματοποιήσουν μια εκπαιδευτική παρέμβαση σύμφωνη με την εκπαιδευτική τους φιλοσοφία και πράξη.

Η Θετική Ψυχολογία και η αισιοδοξία ως ψυχολογική πρακτική στο Νηπιαγωγείο

Νιζάμη Αικατερίνη, 2ο Νηπιαγωγείο Νέων Μαλγάρων, Π.Ε.60, Νηπιαγωγών, M.ed. «Συναισθηματικές Δυναμικές και Εκπαίδευση».

Περίληψη

Σ' αυτή την εργασία παρουσιάζεται ο ρόλος και η καθοριστική επίδραση των θετικών συναισθημάτων στην διαδικασία της μάθησης. Κατά πόσο η Θετική Ψυχολογία αν εφαρμοστεί στην εκπαίδευση, αφού επικεντρωθεί στην ανάδειξη και καλλιέργεια των θετικών στοιχείων του κάθε μαθητή, θα τον κάνει να αριστεύει, ν' αντιμετωπίζει δύσκολες καταστάσεις, να μειώσει το στρες, να περιορίσει παραβατικές συμπεριφορές. Παράλληλα πως μέσα από την θετική ενίσχυση, θα αυξηθεί το ενδιαφέρον του μαθητή να μάθει καινούρια πράγματα και να αξιοποιήσει δημιουργικά τις γνώσεις που παίρνει από το σχολείο. Μέσα λοιπόν από παρεμβάσεις στο ημερήσιο πρόγραμμα, την ανάπτυξη επιμέρους μαθημάτων και δραστηριοτήτων, οι οποίες αποσκοπούν στην επιβράβευση των ατομικών ταλέντων των μαθητών και των ιδιαίτερων ικανοτήτων τους, ο μαθητής, θα

ενδυναμώνεται ψυχολογικά, καλλιεργώντας τα «θετικά» του χαρακτηριστικά, μέσα σ' ένα «θετικό» περιβάλλον που θα του προσφέρει κοινωνική στήριξη και αισιοδοξία.

Βαδίζοντας προς το σχηματισμό μιας ενεργούς κοινότητας μάθησης των εκπαιδευτικών: Μια πρόταση ενδοπεριφερειακής επιμόρφωσης από Σχολική Σύμβουλο, με βάση τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων.

Ντινοπούλου Καλλιρρόη, Σχολική Σύμβουλος 57ης Περ Προσχ. Εκπ/σης Μ.Α. στην Εκπαίδευση και Σχ. Διαχείριση, Μ.Σc., Ph.D. Cand στη Σχολική Ψυχολογία

Ανδριοπούλου Γεωργία, Νηπιαγωγός, Msc Διδακτική και Αναλυτικά Προγράμματα

Περίληψη

Οι συνεχείς αλλαγές που συντελούνται στην εκπαίδευση, ως απόρροια των γενικότερων κοινωνικών-οικονομικών-πολιτιστικών μεταβολών, διαμορφώνουν ένα σύνθετο πεδίο πολλαπλών και αυξημένων δεξιοτήτων και ρόλων από τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι καλούνται πλέον να συμμετέχουν σε πρακτικές δια βίου και αυτορρυθμιζόμενης μάθησης, μέσα από διαδικασίες κοινοτικής οικοδόμησης της. Υπό το πρίσμα αυτό, τα τελευταία χρόνια, οι κοινότητες μάθησης αναδεικνύονται ως ένα προνομιακό μοντέλο επιμορφωτικής πρακτικής και δράσης, το οποίο δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη αναστοχαστικής, και κριτικής σκέψης. Οι υποτεινόμενες φιλοσοφικές και επιστημολογικές παραδοχές αυτού του μοντέλου θεμελιώνονται στις βασικές αρχές μιας δημοκρατικής εκπαίδευσης, όπως, την πρακτική του διαλόγου, της νοηματοδότησης μέσα από συμμετοχικές δράσεις, την από κοινού λήψη αποφάσεων, τη δημιουργία ενός κοινού κοινωνικού και γνωσιακού κεφαλαίου καθώς και τη διαμόρφωση κοινών στοιχείων υποκειμενικότητας και ταυτότητάς του αναστοχαζόμενου εκπαιδευτικού – ερευνητή.

Η παρούσα πρόταση αφορά στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση πιλοτικής ενδοπεριφερειακής επιμόρφωσης των νηπιαγωγών της 57ης Περιφέρειας Προσχολικής Εκπαίδευσης, με βασικούς στόχους α) την ενεργητική εμπλοκή των εκπαιδευτικών και την προσωπική τους νοηματοδότηση στην επιμορφωτική διαδικασία, β) τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης και ανάπτυξης σχέσεων αλλά και δικτύων συνεργασίας σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα και γ) τη διάχυση καλών πρακτικών και τον εμπλουτισμό των μεθοδολογικών προσεγγίσεων μέσα από μια γόνιμη αλληλεπίδραση. Ο αναστοχασμός και η κριτική αποτίμηση της παραπάνω πρακτικής ανέδειξε κατά την εφαρμογή της δυνατότητες και περιορισμούς που θα ληφθούν υπόψη για τον καλύτερο σχεδιασμό παρόμοιων δράσεων στο μέλλον.

Λογοτεχνία και Διαφοροποιημένη διδασκαλία: μια καλή πρακτική για τη μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο- Ενδεικτικές μελέτες περιπτώσεων

Ντούλια Αθηνά, Σχολική Σύμβουλος Γενικής Αγωγής Α/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Χανίων

Ραμουτσάκη Α. Ιωάννα, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Π.Δ.Ε. Κρήτης

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη της διαφοροποιημένης διδασκαλίας ως μιας καλής πρακτικής για την ομαλή μετάβαση των μαθητών από την Α/θμια στη Δ/θμια Εκπαίδευση, μέσα από ένα καινοτόμο εκπαιδευτικό πιλοτικό πρόγραμμα συνεργασίας των δύο Σχολικών Συμβούλων της Π.Δ.Ε. Κρήτης.

Εξετάστηκαν τα ευρήματα από τη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, καθώς η έλλειψη ουσιαστικής σύνδεσης των δύο βαθμίδων οδηγεί, συχνά, στην αδυναμία πρόσληψης και διαχείρισης της νέας γνώσης από μερίδα μαθητών που μεταβαίνει από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο και στο φόβο του άγνωστου. Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα αξιοποιήθηκαν εναλλακτικές μέθοδοι και τεχνικές διερευνητικής, συνεργατικής και ανακαλυπτικής μάθησης που εφαρμόστηκαν σε Κείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας σε φυσικά και προσομοιωμένα περιβάλλοντα τάξης.

Έγινε φανερό ότι με τη διαφοροποιημένη διδασκαλία μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τέτοια προβλήματα, ενώ το συγκεκριμένο πρόγραμμα ανοίγει το δρόμο για ουσιαστική συνεργασία και αλληλοτροφοδότηση μεταξύ των δύο βαθμίδων εκπαίδευσης, καθώς η μαθησιακή διαδικασία θα πρέπει να διακρίνεται από συνέχεια και συνεκτικότητα.

Η Διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στα Δημοτικά Σχολεία του Βορείου Αιγαίου: Αποτύπωση Ιδιαιτεροτήτων και Δυσκολιών.

Οικονομίδης Αγάπιος, Σχολικός Σύμβουλος Αγγλικής Ν. Λέσβου

Περίληψη

Το παρόν άρθρο είναι μια αποτύπωση των ιδιαιτεροτήτων και των γενικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν την Αγγλική γλώσσα στις τάξεις των Δημοτικών Σχολείων της νησιωτικής χώρας και ειδικότερα στις νήσους Λέσβο, Λήμνο και Άγιο Ευστράτιο, στην εκπαιδευτική περιφέρεια του Βορείου Αιγαίου. Ειδικότερα, παρουσιάζονται οι ελλείψεις εκπαιδευτικών, η ανισότητα της πολιτικής που αφορά στη μη διδασκαλία της αγγλικής στα ολιγοθέσια σχολεία σε αντιπαράθεση με τη διδασκαλία της Αγγλικής από την πρώτη Δημοτικού στα αστικά κέντρα και ιδιαίτερα στα σχολεία με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα.

Ο επιμορφωτικός ρόλος του σχολικού συμβούλου στην υλοποίηση των εκπαιδευτικών πολιτικών

Ορφανός Στέλιος, Δρ. Φυσικής - Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ04 – Φυσικών - Δωδεκανήσου – ΠΔΕ Ν. Αιγαίου

Περίληψη

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών εντάσσεται στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών αλλαγών. Αναφέρουμε παραδείγματα επιμορφωτικής δράσης, με πυρήνα δειγματικές διδασκαλίες, μελετώντάς τα ως επιμορφωτική εμπειρία στην εισαγωγή καινοτομιών. Συζητείται η επίδραση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου στις επιμορφωτικές δράσεις του σχολικού συμβούλου.

Η επίδραση ενός οργανωμένου προγράμματος φυσικής δραστηριότητας στην καλλιέργεια των κινητικών δεξιοτήτων και στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των νηπίων. Μία μελέτη περίπτωσης

Παπαγιαννόπουλος Διονύσης, Εκπαιδευτικός ΠΕ11

Τσαμπάζη Παναγιώτα, Σχολική Σύμβουλος 6ης Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής

Μυλωνά Ευθυμία, Εκπαιδευτικός ΠΕ11

Σακελλαροπούλου Ευτυχία, Εκπαιδευτικός ΠΕ11

Περίληψη

Κατά το σχολικό έτος 2013-2014 με πρωτοβουλία των Σχολικών Συμβούλων Φυσικής Αγωγής και Προσχολικής Αγωγής Αχαΐας εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα προσαρμοσμένης φυσικής δραστηριότητας σε 165 παιδιά προσχολικής ηλικίας 8 διαφορετικών νηπιαγωγείων, από 10 εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής σε συνεργασία με 15 νηπιαγωγούς. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να διερευνηθεί εάν η δυναμική ενός οργανωμένου προγράμματος φυσικής δραστηριότητας μπορεί να προωθήσει την καλλιέργεια των κινητικών δεξιοτήτων, καθώς και να επιφέρει αλλαγές στην κοινωνική και συναισθηματική κατάσταση παιδιών προσχολικής ηλικίας. Μέσα από την ανάλυση των απόψεων και των στάσεων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών φαίνεται να προκύπτουν σημαντικές πρακτικές εφαρμογές για το σχεδιασμό τέτοιων προγραμμάτων. Επίσης, φαίνεται η επίδραση ενός τέτοιου προγράμματος να είναι αποτελεσματική για την καλλιέργεια των νηπίων.

Διαφοροποιημένη διδασκαλία σε καινοτόμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα Μουσικής Αγωγής

Παπαδόπουλος Περικλής, Σχολικός Σύμβουλος Μουσικής Αγωγής ΠΕ 16 Α/θμιας & Δ/θμιας Εκπ/σης Ιονίων Νήσων

Περίληψη

Η πρωτότυπη εργασία αυτή ερευνά και παρουσιάζει το θεωρητικό, επιστημονικό και πρακτικό μέρος της λειτουργίας της διαφοροποιημένης διδασκαλίας στο ευρύτερο πλαίσιο ενός καινοτόμου εκπαιδευτικού προγράμματος Μουσικής Αγωγής που εφαρμόζεται πιλοτικά ήδη και βρίσκεται φέτος στον τρίτο χρόνο λειτουργίας του. Ξεκινώντας από την διερεύνηση των αναγκών στη σύγχρονη Μουσική εκπαίδευση της περιφέρειας Ιονίων Νήσων, (μιας προηγμένης μουσικά κατά παράδοση Ελληνικής περιφέρειας), την αποτύπωση και τους τρόπους διασύνδεσής της με την ιδιαίτερη Μουσική παράδοση της Επτανησιακής κουλτούρας, δημιουργήθηκε μια πρωτότυπη δραστηριότητα με στόχο την κινητικότητα της Μουσικής εκπαίδευσης, τη συνοχή των παραδοσιακών μουσικών φορμών των Ιονίων Νήσων και τη νέα παραγωγή και προαγωγή μουσικών συνόλων (μαθητικών

χορωδιών και ορχηστρών) ως διαθεματικά πολυεργαλεία διευρυμένων εκπαιδευτικών – διδακτικών θεματικών παρουσιάσεων.

Το περιφερειακό, διασχολικό, εθελοντικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που ονομάζεται **Ι.Σ.Μ.Ο.Χ.** (Ιόνια Συμφωνική Μαθητική Ορχήστρα – Χορωδία), απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς πολλών ειδικοτήτων (Φιλολογοί, Εικαστικών, Θεατρικής παιδείας, Φυσικής Αγωγής κλπ) και όχι μόνο Μουσικής, ενεργοποιεί και ωφελεί μαθητές Π/θμιας και Δ/θμιας εκπαίδευσης σε κάθε νομό – νησί και όχι μόνο δεν ανταγωνίζεται αλλά, επικοινωνεί – συμπράττει και προάγει τη συνεργασία με ήδη υπάρχουσες δομές και θεσμικούς παράγοντες ιδιωτικής Μουσικής εκπαίδευσης όπως οι γνωστές των Επτανήσων Φιλαρμονικές, Χορωδίες, Μαντολινάτες, Ωδεία ή σχολές και ελεύθερους επαγγελματίες.

Ως εκπαιδευτικό εργαλείο η μουσική και το τραγούδι οποιουδήποτε είδους (παραδοσιακό, παλαιό και νέο) είναι το πλέον διεπισημονικό – διαθεματικό εργαλείο διαφοροποιημένης διδασκαλίας για ομαδοσυνεργατική μάθηση – έκφραση με την μεγαλύτερη διεισδυτικότητα σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα του παιδιού.

Γλώσσα, ιστορία, θρησκεία, θετικές επιστήμες, φυσική αγωγή, αισθητικοί κανόνες, συγκλίνουν σε όρους – έννοιες ταυτόσημες με έννοιες Μουσικής, όπως: μέτρο, ρυθμός, ένταση, διάρκεια, ταχύτητα, έκφραση, ερμηνεία, θέμα, φόρμα, μοτίβο, επανάληψη κλπ, οι οποίες διαπερνούν οριζόντια και χαρακτηρίζουν σχεδόν κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα.

Στο ΙΣΜΟΧ, αναδεικνύονται μέθοδοι, λειτουργίες και αξίες πολλών διδακτικών αντικειμένων που μεταξύ τους επικοινωνούν εσωτερικά και ουσιαστικά, ώστε τα παιδιά να συνθέτουν και να συμπληρώνουν τη γνώση και την Αισθητική τους.

Μικροί Ντεντέκτιβς της Τέχνης

Παπουτσή Μελπομένη, Νηπιαγωγός 1^θέσιο Νηπιαγωγείο Αλφειούσας Ηλείας

Παπαστόικου Μαρία, Σχολική Σύμβουλος 28ης Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια παρουσίαση καλής πρακτικής που εκπονήθηκε κατά το σχολικό έτος 2013-2014 σε ένα περιφερειακό Νηπιαγωγείο του Ν. Ηλείας στη Βαρβάσαινα που τοποθετήθηκε ως αποσπασμένη.

Το πρόγραμμα διήρκεσε τέσσερις μήνες (Ιανουάριος – αρχές Μαΐου) όπου πήραν μέρος 13 παιδιά (5 νήπια και 8 προνήπια), εγώ η ίδια ως νηπιαγωγός και η σχολική μου σύμβουλος κ. Παπαστόικου Μαρία ως εμπνευστή και επιστημονικός συνεργάτης.

Αποτελεί γενική παραδοχή ότι η Τέχνη έχει σημαντικό αντίκτυπο στην προαγωγή της δημιουργικότητας των παιδιών και στην όξυνση της παρατηρητικότητάς τους. Ωστόσο και σύμφωνα με το πρόγραμμα που υλοποιήθηκε στη Βενεζουέλα «Σκέψου με την Τέχνη», (επιμορφωτικό υλικό, επιμ. Εκπ/κών 2011), για να επηρεαστεί καταλυτικά και θετικά η σκέψη των παιδιών, προϋπόθεση αποτελεί, οι διαδικασίες εμπλοκής τους με την Τέχνη, να αποτελούν μέρος της καθημερινής τους ζωής και να επαναλαμβάνονται.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα «Μικροί Ντεντέκτιβς της Τέχνης», αποτελεί ένα ταξίδι τόσο στο χρόνο όσο και στο μαγικό κόσμο των ζωγράφων μιας άλλης εποχής ή και της σύγχρονης, που επιδιώκει να προσελκύσει το ενδιαφέρον, να διεγείρει την περιέργεια, να εξάψει τη

φαντασία των νηπίων ώστε να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, να προβληματιστούν και στο τέλος να οδηγηθούν στη μάθηση.

Διδασκαλία της γλώσσας: ασυνέχειες και προβλήματα στη διδασκαλία της γλώσσας περνώντας από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό.

Πέτρου Μαρία, Εκπαιδευτικός Π.Ε. 60

Γιαννακοπούλου Βασιλική, Εκπαιδευτικός Π.Ε. 60

Περίληψη

Το άρθρο αυτό έχει ως σκοπό τα αναδείξει τις ασυνέχειες που προκύπτουν αν μελετήσει κανείς τη διδασκαλία της γλώσσας στο Νηπιαγωγείο και τη διδασκαλία της γλώσσας στην πρώτη Δημοτικού, κυρίως μέσα από τη μελέτη των αντίστοιχων αναλυτικών προγραμμάτων. Αρχικά θα αναφερθούμε στο αναλυτικό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου, ΔΕΠΠΣ και Οδηγό Νηπιαγωγού, παρουσιάζοντας το θεωρητικό πλαίσιο και τις προτεινόμενες δραστηριότητες. Αμέσως μετά θα αναφερθούμε στα Βιβλία του Δασκάλου και του Μαθητή για την πρώτη Δημοτικού και στον τρόπο που εκείνα αντιμετωπίζουν το ζήτημα της διδασκαλίας της γλώσσας, θεωρητικά μοντέλα και πρακτική εφαρμογή. Τέλος θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο ερώτημα εάν υπάρχει συνέχεια και κοινά σημεία στα αναλυτικά προγράμματα των δύο βαθμίδων τόσο ως προς τη θεωρία όσο και ως προς την πρακτική μέσα στη σχολική τάξη.

Ο παλιός ελληνικός κινηματογράφος ως εκπαιδευτικό εργαλείο

Πούλιος Ιωάννης, Υπεύθυνος Σχολικών Δραστηριοτήτων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Σερρών, Δάσκαλος

Περίληψη

Ο παλιός ελληνικός κινηματογράφος ξυπνά στους παλιότερους μνήμες από άλλες εποχές. Είναι όμως και αγαπημένο θέαμα των νεότερων. Αυτό προσπαθεί να αξιοποιήσει το παρόν πρόγραμμα προτείνοντας έναν διασκεδαστικό τρόπο ώστε να αποτελέσει χρήσιμο εκπαιδευτικό εργαλείο στην τάξη. Μέσα από τις δεκάδες κωμωδίες της «χρυσής» εποχής του ελληνικού κινηματογράφου, οι μαθητές μπορούν να ταξιδέψουν στο παρελθόν βρίσκοντας τα εργαλεία για να ξεκλειδώσουν και να ερμηνεύσουν το παρόν. Μέσα από μια ποικιλία δραστηριοτήτων και εργαλείων (θεατρικό παιχνίδι, ΤΠΕ, παιχνίδια ρόλων, κειμενική επεξεργασία, παιχνίδια, κατασκευές κλπ) μαθητές και εκπαιδευτικοί καλούνται να μάθουν, να συγκρίνουν, να αναλύσουν, να ιεραρχήσουν και να ακονίσουν την κριτική τους σκέψη. Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και προτείνεται για διαθεματική αξιοποίηση καθώς οι δράσεις που προτείνει εμπλέκουν όλα σχεδόν τα γνωστικά αντικείμενα του σημερινού σχολείου.

Διδάσκοντας Φυσικές Επιστήμες στην κατεύθυνση της καλλιέργειας Γνώσεων και Ικανοτήτων για τη ζωή: Διδακτική παρέμβαση στο κεφάλαιο "Ο ηλεκτρομαγνήτης" στην ΣΤ' τάξη

Πράμας Χρήστος, Σχολικός Σύμβουλος Α/θμιας Εκπ/σης Σερρών

Κουμαράς Παναγιώτης, Καθηγητής ΠΤΔΕ – ΑΠΘ

Περίληψη

Στα σχολεία της 2ης εκπαιδευτικής περιφέρειας Σερρών οργανώσαμε διδακτικές παρεμβάσεις στο κεφάλαιο "Ο ηλεκτρομαγνήτης" του μαθήματος "Φυσικά Δημοτικού Ερευνώ και Ανακαλύπτω" της ΣΤ' τάξης. Οι διδασκαλίες αυτές κινούνται στο πνεύμα του Προγράμματος Σπουδών που αναπτύξαμε σε προηγούμενες εργασίες μας, το οποίο στοχεύει στην απόκτηση γνώσεων και στην καλλιέργεια ικανοτήτων (ικανότητες - κλειδιά) για την καθημερινή ζωή: επικοινωνία, συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών (δεδομένων), συνεργασία και συλλογικότητα, επίλυση προβλημάτων, κριτική σκέψη και αναστοχασμός, δημιουργικότητα και καλλιέργεια της ιδιότητας του πολίτη. Παρουσιάζουμε σχέδιο διδασκαλίας από τις εν λόγω διδακτικές παρεμβάσεις, το οποίο αναπτύσσεται στις εξής φάσεις: 1) Έναρξη και σχεδιασμός της έρευνας, 2) Εκτέλεση της έρευνας και καταγραφή των αποτελεσμάτων, 3) Ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων – Εξαγωγή συμπερασμάτων, 4) Επικοινωνία (ανακοίνωση των αποτελεσμάτων).

Η αξία των καινοτόμων πολιτιστικών προγραμμάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ως μέσο σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής. Παράδειγμα: «Λογοτεχνικό εργαστήρι – Η Γυναίκα μέσα από το βλέμμα των ξεχασμένων Ελληνίδων Λογοτέχνιδων»

Ρεντζεπέρη Άννα, Εσπερινό ΓΕΛ Ηγουμενίτσας, ΠΕ02

Περίληψη

Με την εισήγηση αυτή επισημαίνεται η αξία των καινοτόμων πολιτιστικών προγραμμάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία, σε συνδυασμό με την εφαρμογή των σύγχρονων διδακτικών μεθόδων στη λογοτεχνία, την χρήση των ΤΠΕ, την σύνδεση του Νέου Σχολείου με την τοπική κοινωνία και τους τοπικούς φορείς, τη δημόσια παρουσίασή του προγράμματος στο πλαίσιο του ανοικτού στην κοινωνία σχολείου ως φορέα επιστημονικών γνώσεων και πολιτισμού. Αναπτύσσονται όλα τα οφέλη από την ενασχόληση και εμπλοκή των μαθητών σε προγράμματα τέτοιου τύπου, οι εκπαιδευτικές πρακτικές και μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως χρήσιμο εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτικού ώστε να μετατρέψει την τάξη σε κοινωνό ποικίλων δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν την φιλομάθεια, την κοινωνικότητα και την μεθοδολογία έρευνας σε κάποιο αντικείμενο.

Στη συνέχεια αναφέρεται και αναλύεται ως παράδειγμα το πολιτιστικό πρόγραμμα που αφορά τη λογοτεχνία και ερευνά την ύπαρξη των γυναικών στη νεοελληνική λογοτεχνία του τέλους του 18ου και του 19ου αιώνα. Διαπιστώνεται αξία των γυναικών αυτών που έγραψαν στην εποχή τους, ακολούθησαν τα λογοτεχνικά ρεύματα του καιρού τους, αλλά λησμονήθηκαν επί τούτου ως ασήμαντες και, σε πολλές περιπτώσεις, ως μη έχουσες καν το δικαίωμα της γραφής. Επίσης αναλύονται η κοινωνική υπόσταση της γραφής τους, αφού

είναι εκείνες που συγκρότησαν το γυναικείο κίνημα στην Ελλάδα και βεβαίως είχαν τη δική τους ανεκτίμητη συμμετοχή σε πολιτικούς, κοινωνικούς και πατριωτικούς αγώνες της εποχής τους, καθώς και ο ουσιαστικότερος των στόχων τους που δεν ήταν άλλος από την μόρφωση των γυναικών. Τέλος, αναφέρονται τα συμπεράσματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και οι προοπτικές για μελλοντική έρευνα.

Φιλοσοφικός λόγος, γλώσσες, κινηματογράφος και φιλοσοφία. Μία πρόταση προσέγγισης φιλοσοφικών ζητημάτων μέσω κινηματογραφικών αφηγήσεων.

Ρούμκου Ελένη, Δρ. Φιλοσοφίας, Σχολ. Σύμβουλος Πε02

Περίληψη

Η σύζευξη φιλοσοφίας και κινηματογράφου ενδείκνυται κατά τη διδασκαλία του μαθήματος της Φιλοσοφίας, καθόσον, μέσω των κινηματογραφικών αφηγήσεων, επιτυγχάνεται όχι μόνον η ανάδειξη και κατανόηση δύσκολων ενίοτε φιλοσοφικών εννοιών, αλλά και η φιλοσοφική προσέγγιση και διερεύνηση του κινηματογράφου.

«Νευρομυθολογίες» στην Εκπαίδευση

Σαββίδου Ιωάννα, Εκπαιδευτικός, ΠΕ 60, Ψυχολόγος

Αγγελακόπουλος Γιώργος, Επιστημονικός συνεργάτης Σ.Ε.Φ.Α.Α., Α.Π.Θ.

Περίληψη

Η διαμάχη μεταξύ νευροεπιστήμης και εκπαίδευσης επικεντρώνεται στο κατά πόσο η έρευνα του εγκεφάλου δύναται να μεταφραστεί σε εφαρμόσιμη καινοτόμο εκπαιδευτική μέθοδο (Hook & Farah, 2013). Ο όρος «νευρομυθολογίες» αφορά λανθασμένες πεποιθήσεις, οι οποίες αναφέρονται στα επονομαζόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα βασισμένα στον εγκέφαλο (*brain-based educational programs*), λόγω υπεραπλοώσεως και παρερμηνείας της νευροεπιστημονικής έρευνας (Alferink & Farmer – Dougan 2010, OECD 2002, Howard-Jones 2007). Παραδείγματα «νευρομυθολογιών» είναι η χρήση του 10% του εγκεφάλου (*10% brain usage*), πολλαπλή νοημοσύνη (*multiple intelligences*), η «γυμναστική» του εγκεφάλου (*brain gym*), η μάθηση δεξιού/αριστερού εγκεφάλου (*left / right brain learning*) και τα «στυλ» μάθησης – οπτικό, ακουστικό, κιναισθητικό (*Visual Auditory & Kinaesthetic learning styles*), (Geake, 2008). Στην επίσημη αναφορά της Εταιρείας Νευροεπιστημονικής Εκπαίδευσης (*Society for Neuroscience Education, 2009*), καταγράφεται η επείγουσα ανάγκη να γεφυρωθεί το «χάσμα» μεταξύ της νευροεπιστημονικής έρευνας και των εφαρμόσιμων διδακτικών πρακτικών. Η μελλοντική διεπιστημονική έρευνα δύναται να μειώσει τον κίνδυνο παρερμηνείας και άστοχης εφαρμογής της νευροεπιστήμης στο χώρο της εκπαίδευσης.

Η αξιοποίηση της Ευέλικτης Ζώνης στο σύγχρονο σχολείο: Προτάσεις διδακτικής και παιδαγωγικής διαχείρισης

Σιαβίκη Αθανασία, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

Χατζησάββα Αικατερίνη, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

Περίληψη

Στο παρόν άρθρο επιχειρείται η ανάδειξη βασικών διαστάσεων και χαρακτηριστικών του προγράμματος της Ευέλικτης Ζώνης στη διδακτική διαδικασία και η παρουσίαση ερευνητικών ευρημάτων από την πρώτη πιλοτική του εφαρμογή το 2001 μέχρι και το 2010. Αρχικά, πραγματοποιείται παρουσίαση του περιεχομένου, των σκοπών και της αναγκαιότητας της Ευέλικτης Ζώνης, ως μια καινοτομία του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Στη συνέχεια, δίνεται έμφαση στην αναγκαιότητα υιοθέτησης της Διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης στην Ευέλικτη Ζώνη στο σύγχρονο σχολείο. Τέλος, μέσα από την ανασκόπηση επιλεγμένων ερευνών, αναδεικνύεται η πορεία του προγράμματος της Ευέλικτης Ζώνης και εξάγονται τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες που προέκυψαν κατά τη διεξαγωγή του προγράμματος.

Η τέχνη ως μέρος και μέσο εκπαίδευσης στην πολιτότητα

Σιδηρόπουλος Δημήτριος, Σχολικός Σύμβουλος 3ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Π.Ε Νομού Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία γίνεται μία σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση στην επίδραση της τέχνης ως μέρος και ως μέσο εκπαίδευσης στην πολιτότητα των μαθητών στο δημοτικό σχολείο. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία οι μαθητές που εμπλέκονται από την πρώιμη σχολική ηλικία σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες τέχνης, δημιουργίας, φαντασίας, αυτοέκφρασης και (ανα)στοχασμού εκπαιδεύονται ως αυριανοί ενεργοί πολίτες στις σύγχρονες φιλελεύθερες πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Αυτό συμβαίνει επειδή μέσω της τέχνης οι μαθητές αποκτούν αυτογνωσία, αναπτύσσουν την αυτοεκτίμησή τους και αναδιαμορφώνουν δυσλειτουργικές νοηματοδοτήσεις και συμπεριφορές τους σε ένα εύρος θεμάτων, που σχετίζονται με τα κοινωνικο-πολιτικά δικαιώματα, την ανεκτικότητα, το περιβάλλον, το ρατσισμό, τη συμμετοχή σε συλλογικές δράσεις. Ως αποτέλεσμα ενεργούν και σκέφτονται με ανοικτότητα και εν-συναίσθηση έναντι της πολυεπίπεδης διαφορετικότητας των 'άλλων', αναπτύσσουν κοινωνική και ηθική ευθύνη ως προς την προαγωγή των ιδεωδών της δημοκρατίας, της ελευθερίας, της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Επικοινωνώ – Συνδιαλέγομαι – Σέβομαι: Προσεγγίζοντας πτυχές της μαθησιακής διεργασίας μέσα από την κριτική ανάλυση έργων τέχνης στο πλαίσιο της μετασχηματιζουσας μάθησης

Σούλη Αλεξάνδρα, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ04 Περιφέρειας Ηπείρου

Περίληψη

Η ακόλουθη εργασία, αφορά σε βιωματική επιμόρφωση εκπαιδευτικών σχολικών μονάδων ν. Άρτας με θέμα το διάλογο, την επικοινωνία & τον αμοιβαίο σεβασμό που αναπτύσσονται μέσα στην ποικιλόμορφη σχολική τάξη. Η διαδικασία βασίστηκε στη μέθοδο: «Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την Τέχνη», η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της σχετικής Θεωρίας του J. Mezirow. Ως μέσο ανάπτυξης κριτικού στοχασμού και άσκησης στη συστηματική παρατήρηση έργων τέχνης χρησιμοποιήθηκε η κινηματογραφική ταινία: «Ανάμεσα στους τοίχους» του Λοράν Καντέ. Μέσω του κριτικού αυτό-στοχασμού, επαναξιολογούνται οι προηγούμενες υποθέσεις στις οποίες βασίζονται οι πεποιθήσεις μας και οδηγούμαστε στο μετασχηματισμό δεδομένων ερμηνευτικών πλαισίων αναφοράς & μέσω της τέχνης, τίθεται σε λειτουργία η διεργασία του μετασχηματισμού.

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τους κανόνες της τάξης

Δρ. Σουσαμίδου Αικατερίνη, Σχολική Σύμβουλος Π.Ε. 2^{ης} Περιφέρειας Ν. Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Οι κανόνες της τάξης αποτελούν μέσω κοινωνικοποίησης, συμμόρφωσης, ανάληψης ευθυνών και ελευθερίας σκέψης και λόγου για τους μαθητές που συμμετέχουν στη διαμόρφωσή τους. Συντελούν στην ομαλή λειτουργία της τάξης και στην μεγαλύτερη απόδοσή του διδακτικού και μαθησιακού έργου. Επίσης, βοηθούν τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν ότι σε περίπτωση παράβασης μιας κοινής συμφωνίας όπως είναι οι κανόνες της τάξης ή διαφορετικά το συμβόλαιο τάξης υπάρχουν και συνέπειες. Καλό είναι οι κανόνες της τάξης να είναι σαφείς και σύντομοι, μικροί σε αριθμό, να διατυπώνονται με θετικό τρόπο αποφεύγοντας τα μη και να αιτιολογούν την προτεινόμενη συμπεριφορά. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται οι απόψεις εκπαιδευτικών που εφαρμόζουν το συμβόλαιο της τάξης από την αρχή της σχολικής χρονιάς.

Πρόγραμμα Κοινωνικής & Συναισθηματικής Μάθησης «Παραμύθι χωρίς Σύνορα»: Μία Μελέτη Περίπτωσης

Σταύρου Ιωάννα, Σχολική Σύμβουλος Π.Ε.

Σταυράκη Ιωάννα, Δασκάλα

Μισσού Δήμητρα, Δασκάλα

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αφορά σε πρόγραμμα ανάπτυξης κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων ενταγμένο στη μαθησιακή διαδικασία, το οποίο υλοποιήθηκε με μαθητές Α' & Β' Δημοτικού στο 2ο Δημοτικό Σχολείο Μεσσήνης. Οι μαθησιακές δραστηριότητες συγκροτήθηκαν σύμφωνα με τις ενότητες του «Παραμυθιού Χωρίς Σύνορα» στο πλαίσιο της κριτικής προσέγγισης κοινωνικών ζητημάτων με ιδιαίτερη έμφαση στο γλωσσικό μάθημα. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου Προγράμματος, το οποίο

υλοποιείται σε όλα τα σχολεία της περιφέρειάς μας με τίτλο «Διαχείριση Συγκρούσεων – Ετερότητα».

Επιστολικός λόγος: ένας αναξιοποίητος εκπαιδευτικός θησαυρός

Σχοινιά Δ. Κατερίνα, Φιλολόγος ΜΑ, Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ροδόπης

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στη μελέτη του επιστολικού λόγου και την ανάδειξή του ως εκπαιδευτικού εργαλείου στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο. Ενώ η χρήση του επιστολικού λόγου ζητείται συχνά από τους μαθητές, η μελέτη του σπανίζει. Παρά τη μακραίωνη ιστορία του και τα λαμπρά δείγματα του επιστολικού είδους και στην ελληνική γραμματεία, το τελευταίο υπάρχει στο σχολείο περιφερειακά των άλλων κειμενικών ειδών, ενώ οι δυνατότητες που προσφέρει η μελέτη του παραμένουν αναξιοποίητες: η ειδολογική ρευστότητα της επιστολογραφίας τής επιτρέπει να μετέρχεται ποικίλα κειμενικά είδη κι έτσι η μελέτη της να συνιστά εν πολλοίς μαθητεία σε λογοτεχνικά και εξωλογοτεχνικά/χρηστικά είδη και τις δυνατότητές τους. Μεταξύ ντοκουμέντου και κατασκευής, ο επιστολικός λόγος εγείρει, επιπλέον, αμφιβολίες για την αληθοέπειά του και προκαλεί τον κριτικό έλεγχο των πληροφοριών του. Αποκαλύπτει ταυτόχρονα στον αναγνώστη του τη διαδικασία διαμόρφωσης κοινωνικής ταυτότητας σε συνάρτηση με τον άλλον, εν προκειμένω τον εκάστοτε αλληλογράφο. Αντιτείνει στις σύγχρονες μορφές ταχείας επικοινωνίας του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μια μορφή διαλόγου «αργής κίνησης», της οποίας η βραδύτητα και η διάρκεια μπορούν να διαμορφώσουν σχέσεις ψυχικής και πνευματικής εγγύτητας. Τέλος, αναδεικνύει την κύρια επικοινωνιακή τακτική της επιστολογραφίας, τη «στρατηγική της σαγήνης», που επιστρατεύει κάθε επιστολογράφος για την προσέλκυση του αλληλογράφου του. Στην ανάδειξη αυτών και άλλων δυνατοτήτων που προσφέρει σε εκπαιδευτικούς και μαθητές ο επιστολικός λόγος αποσκοπεί η χρήση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων του είδους.

Η Μουσική και η συμβολή της στην προαγωγή της Ψυχικής Υγείας των παιδιών της προσχολικής ηλικίας

Τρίγκα Ελένη, Σχολική Σύμβουλος 3ης Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής, PhD Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών, Msc στη Σχολική Ψυχολογία

Φώτη Παρασκευή, Νηπιαγωγός, Μουσικοπαιδαγωγός, Msc στις Επιστήμες Αγωγής, Υποψήφια Διδάκτωρ Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Τα «πρώτα προσχέδια» μουσικής αντίληψης και εκτέλεσης μπορούν με σαφήνεια να εντοπισθούν στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας και αυτά τα προσχέδια βελτιώνονται και εξευγενίζονται στη μεταγενέστερη παιδική ηλικία. Η μελέτη της μουσικής συμπεριφοράς και η μουσική ανάπτυξη των παιδιών της προσχολικής ηλικίας σε δραστηριότητες όπως το

τραγούδι σε τονικά διαστήματα κατάλληλα για τα παιδιά, η ακρόαση, ο ρυθμός, η μελωδία όπως και η αίσθηση της αρμονίας και της τονικότητας, μέσα από το συγκεκριμένο σχέδιο εργασίας που έχει εκπονηθεί, δημιουργούν ένα αίσθημα ευφορίας και υγιούς ψυχικής υγείας στα παιδιά δημιουργώντας ένα σχολείο με παιδιά που καλλιεργούν τη συναισθηματική και μουσική τους νοημοσύνη.

Παράλληλα Κείμενα και Μετάβαση

Τσαβαλά Ειρήνη, Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Η παρουσίαση αποτελεί μια διδακτική πρόταση για τη σταδιακή εξοικείωση των μαθητών της ΣΤ΄ τάξης με τον κόσμο του Γυμνασίου μέσα από το μάθημα της Ελληνικής Γλώσσας.

Στόχοι μας είναι να έλθουν σε επαφή οι μαθητές της τελευταίας τάξης του Δημοτικού με τα γλωσσικά γνωστικά αντικείμενα της Α΄ Γυμνασίου καθώς και τον τρόπο διδασκαλίας στο Γυμνάσιο, να αναδειχθεί η ενότητα του μαθήματος της Γλώσσας τόσο της Αρχαίας όσο και της Νέας, να υπερνικηθεί ο φόβος και το δέος που νιώθουν οι μαθητές για το « άγνωστο» αντικείμενο που λέγεται Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και να συνειδητοποιήσουν πως πρόκειται για ένα ενιαίο σύνολο μέσα από το οποίο μπορούμε να αντλούμε τα γλωσσικά μας αποθέματα. Παράλληλα, να καλλιεργηθούν οι μεταγνωστικές δεξιότητες των μαθητών μέσω των οποίων θα κληθούν να διαχειρισθούν τόσο το περιβάλλον της επόμενης εκπαιδευτικής βαθμίδας αλλά και την πορεία προς την ενηλικίωση.

Τίμιο παιχνίδι (fair play) και αντιλαμβανόμενο κλίμα παρακίνησης, μαθητών Γυμνασίου στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής

Τσιόπας Ιωάννης, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να εξετάσει τις συμπεριφορές του τίμιου παιχνιδιού στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, σε σχέση με το κλίμα παρακίνησης στο οποίο δίνει έμφαση ο καθηγητής. Στην έρευνα πήραν μέρος 554 μαθητές (278 αγόρια και 276 κορίτσια) ηλικίας 13 έως 15 χρόνων. Οι μαθητές συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια που αξιολόγησαν το κλίμα παρακίνησης του καθηγητή και τις συμπεριφορές του τίμιου παιχνιδιού.

Τα αποτελέσματα στις συσχετίσεις έδειξαν ότι το αντιλαμβανόμενο κλίμα παρακίνησης με έμφαση στην μάθηση, συσχετιζόταν θετικά με το σεβασμό στους συμπαίκτες και το σεβασμό στους κανονισμούς των αθλημάτων και αρνητικά με την επιδίωξη της νίκης και τις παραβάσεις. Αντιθέτως, το αντιλαμβανόμενο κλίμα παρακίνησης με έμφαση στην απόδοση συσχετιζόταν θετικά με το κλέψιμο. Συμπερασματικά από την παρούσα έρευνα προκύπτει ότι η αντίληψη περιβαλλοντικών παραγόντων (αντιλαμβανόμενο κλίμα παρακίνησης), επηρεάζουν σημαντικά το βαθμό της θετικής ανατροφοδότησης από τον καθηγητή και εμφάνισης συχνότερων θετικών ή αρνητικών συμπεριφορών του τίμιου παιχνιδιού. Σε ένα χώρο επίτευξης (αθλητισμού ή της φυσικής αγωγής), ένα κλίμα παρακίνησης προσανατολισμένο στη μάθηση είναι πιθανόν να γίνεται αντιληπτό από τους

συμμετέχοντες όταν ο εκπαιδευτής ενθαρρύνει την μάθηση, με το ξεπέραςμα των σφαλμάτων, τη συνεργασία καθώς και την ατομική και ομαδική βελτίωση. Ενώ ένα κλίμα που στοχεύει στην απόδοση, είναι πιθανόν να είναι αντιλαμβανόμενο από τα παιδιά όταν ο εκπαιδευτής δίνει έμφαση στην επιτυχία υπερτονίζοντας την νίκη, ενθαρρύνοντας διαπροσωπικούς ανταγωνισμούς μεταξύ των παιδιών και συμπεριφερόμενος διαφορετικά βασιζόμενος στην αθλητική ικανότητα. Ο αθλητισμός είναι ένα περιβάλλον που δεν φαίνεται να διαμορφώνει αυτόματα χαρακτήρες. Συνεπώς, η Φυσική Αγωγή σύμφωνα με τους Shields και Bredemeier (1995) «αποτελεί το ιδανικότερο περιβάλλον για την ηθική ανάπτυξη που δίνει τη δυνατότητα καλλιέργειας ενός συνόλου ηθικών αξιών και αρχών». Οι «σημαντικοί άλλοι» (καθηγητές, γονείς, προπονητές) είναι αυτοί που επωμίζονται την ευθύνη για την δημιουργία της κατάλληλης ηθικής ατμόσφαιρας, η οποία επιτρέπει τη διενέργεια ηθικών αλληλεπιδράσεων στους νεαρούς μαθητές. Άρα η διδασκαλία των αθλημάτων από μόνη της, δίχως να περιλαμβάνει ειδικές στρατηγικές που στοχεύουν στην ηθική ανάπτυξη, δεν είναι δυνατόν να επιφέρει σημαντικές αλλαγές.

Ποιος ο ρόλος των δραστηριοτήτων της Αγωγής Υγείας στις στάσεις των μαθητών αναφορικά με τον υγιεινό τρόπο ζωής

Ρήγας Κωνσταντίνος: Σχολικός Σύμβουλος Δ.Ε. της 5ης Ε.Π. Πρ. Εκπ/σης Αιτωλ/νίας

Ευθυμιοπούλου Χρυσούλα: Δασκάλα Μ.Εδ., Θεολόγος.

Περίληψη

Οι δραστηριότητες της καινοτόμου δράσης Αγωγή Υγείας είναι επιβεβλημένες και αναγκαίες στο σχολικό πρόγραμμα. Αυτό αποδείχτηκε με την έρευνά μας σε μαθητές δημοτικών σχολείων της Αιτ/νίας, δομώντας δεκαεννιά ερευνητικούς δείκτες και αξιοποιώντας τους μέσους όρους, τη μέθοδο Regression, τη Factor Analysis και τον Έλεγχο Αξιοπιστίας των παραγόντων που εξήχθησαν από την προηγούμενη μέθοδο. Συνεπώς, η Αγωγή Υγείας μπορεί να λάβει χώρα όχι μόνο ως δραστηριότητα σε διακριτά μαθήματα με τη μέθοδο της διαθεματικότητας, αλλά και στα πλαίσια του χωροχρόνου της Ευέλικτης Ζώνης με project.

Γνωσιακή νευροεπιστήμη και διδακτική πράξη

Τσιπούρας Στυλιανός, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ 70 1ης Ε. Π. Ν. Θεσσαλονίκης

Καλπίδης Ιωάννης, Σχολικός Σύμβουλος ΔΕ ΠΕ 12.05

Περίληψη

Η εισήγηση εντρυφεί, αναδεικνύει, επισημαίνει, συζητά τα σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα, της γνωσιακής νευροεπιστήμης, της βιολογικής και εκπαιδευτικής ψυχολογίας, και προτείνει ρηξικέλευστη προσέγγιση της διδακτικής-μαθησιακής διαδικασίας. Το μεθοδολογικό υπόβαθρο της εισήγησης στηρίζεται αφενός στη λεπτομερή, εξονυχιστική και εμπειριστατωμένη μελέτη των σύγχρονων ερευνητικών πορισμάτων των

προαναφερθεισών επιστημών και αφετέρου στην κριτική και συγκριτική αποτίμηση αυτών προκειμένου να αποκρυσταλλωθεί η χρησιμότητά τους στην ποιοτική αναβάθμιση των ενεργημάτων του νου και η αξιοποίησή τους στην αναθεώρηση και μέγιστη βελτιστοποίηση της διδακτικής –μαθησιακής πρακτικής για ένα σχολείο πραγματικά καινοτόμο, δημιουργικό και χαρούμενο.

«Έχει επιστημονικά διαπιστωθεί ότι ανεπάρκειες και λάθη στην εκπαίδευση έχουν επιζήμια επίδραση στην ανάπτυξη του φλοιού του εγκεφάλου». (Faure et al, 1972, 108)

Οι Caine & Caine 1997, η Langer 1997 και ο Gardner 2000 προτείνουν ότι τα ερευνητικά δεδομένα για το πώς λειτουργεί και μαθαίνει ο εγκέφαλος δικαιολογούν μια απομάκρυνση από τη γραμμική, ιεραρχική διδασκαλία προς σύνθετες, θεματικές και ενοποιημένες δραστηριότητες. Αναγνωρίζεται ο ενεργητικός ρόλος του μαθητή στη μάθηση και η στροφή στην καλλιέργεια της ποιοτικής και ευέλικτης σκέψης.

Καινοτόμα Προγράμματα: Προβληματισμοί και προεκτάσεις.

Τύππα Ευαγγελία, Σχολική Σύμβουλος Α/θμιας

Περίληψη

Τα καινοτόμα προγράμματα παρά τη σημαντική αύξησή τους και παρότι ωθούν σε νέου τύπου διδακτικές πρακτικές, δεν φαίνεται να έφεραν σημαντική αλλαγή, όπως με σθένος υποστηρίχθηκε κατά την εισαγωγή τους στην εκπαίδευση. Στο παρόν κείμενο, εστιάζοντας κυρίως στις διδακτικές μεθόδους που εφαρμόζονται (βιωματικές δράσεις, εργασία σε ομάδες), επιχειρείται μια κριτική «ανάγνωση» και αποτίμηση όσων επιδιώκονται. Αντλούμε κυρίως από έρευνες/μελέτες που αξιοποιούν θεωρία και εργαλεία ανάλυσης από την κοινωνιογλωσσολογία, την κοινωνική σημειωτική και την ανάλυση λόγου, γιατί αναδεικνύουν σημαντικά ζητήματα γραμματισμού, ταυτοτήτων και δομής του εκπαιδευτικού συστήματος σε σύνδεση με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η Εκπαιδευτική Πολιτική για τη Συνεκπαίδευση των Αναπήρων Μαθητών και Μαθητριών στο Γενικό Σχολείο

Ευσταθίου Μηνάς, Πρόεδρος του Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου Ειδικής Αγωγής, Διευθυντής του περιοδικού ΘΕΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ και Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Ηπείρου

Περίληψη

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες παρατηρείται μια αύξηση των διακηρύξεων για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία τα τελευταία χρόνια η οποία υποδηλώνει ότι τα δικαιώματά τους παραβιάζονται και ότι εξακολουθούν να υφίστανται διακρίσεις σε βάρος τους. Ως προς την εκπαίδευση επικρατεί ο διαχωρισμός ανάμεσα στο ειδικό και στο γενικό σχολείο, ανάμεσα στις γενικές τάξεις και στα Τμήματα Ένταξης ή την παράλληλη στήριξη, ανάμεσα στο Γυμνάσιο και το Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο, ανάμεσα στο Επαγγελματικό Λύκειο και το Ειδικό Επαγγελματικό Λύκειο. Αυτό καταδεικνύει ότι ανεξάρτητα από τις ρητορικές περί ένταξης, αυτό που πραγματικά υπάρχει είναι πρακτικές διαχωρισμού. Η συνεκπαίδευση ασχολείται με τον τρόπο, τον τόπο, το χρόνο της εκπαίδευσης ολόκληρου του μαθητικού πληθυσμού. Στόχος της είναι να μη μείνει κανένας μαθητής έξω από το σχολείο, ενώ με τη βοήθεια της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής επιχειρείται η εξάλειψη κάθε μορφής αποκλεισμού.

Οι εκπαιδευτικοί βρίσκονται στο κέντρο κάθε εκπαιδευτικής πολιτικής. Οι δεσμεύσεις των εκπαιδευτικών, ο τρόπος δουλειάς τους και οι θεωρητικές προσεγγίσεις που υιοθετούν, επηρεάζουν την επίτευξη της όποιας εκπαιδευτικής δράσης. Με βάση τα παραπάνω, κρίθηκε σκόπιμο στην παρούσα μελέτη να διερευνηθούν οι εκπαιδευτικές πολιτικές για τη συνεκπαίδευση. Να διερευνηθούν οι πολιτικές που διευκολύνουν και οι πολιτικές που παρεμποδίζουν τη συνεκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία στο γενικό σχολείο.

Αυτισμός και Φυσική Αγωγή στη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση

Καλούδης Θεοφάνης, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Κορινθίας- Ενεργός Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής

Περίληψη

Στη συμπεριληπτική εκπαίδευση τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες φοιτούν στο σχολείο της γειτονιάς τους. Οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και συγκεκριμένα ο Καθηγητής Φυσικής Αγωγής, στη διάρκεια της ημέρας είναι βέβαιο ότι θα διδάξει σε τμήμα που υπάρχουν παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οπότε πρέπει να τροποποιήσει το ημερήσιο πρόγραμμα του ώστε αυτά τα παιδιά να συμμετέχουν κανονικά. Η παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση και παρέμβαση έγινε από μια εκπαιδευτικό Ειδικής

Αγωγής (Π.Ε 71) και έναν Γυμναστή (Π.Ε 11) και σαν στόχο έχει αναφέρει τον σύγχρονο ορισμό της «Διαταραχής Αυτιστικού Φάσματος» βάση του DSM-V, να αναφέρει τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσει ο εκπαιδευτικός βάση των χαρακτηριστικών του παιδιού σύμφωνα με τη σύγχρονη βιβλιογραφία καθώς και να δώσει συμβουλές στο σύγχρονο Γυμναστή για τους τρόπους αντιμετώπισης αυτών των δυσκολιών μέσα από ένα πρόγραμμα παρέμβασης και συνεργασίας των δύο εκπαιδευτικών ώστε ο μαθητής να έχει ενεργό συμμετοχή στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής.

Εκπαιδευτική πολιτική για την Ειδική και Διαπολιτισμική αγωγή και εκπαίδευση στο γενικό σχολείο

Κεφαλίδου Άρτεμις, Εκπαιδευτικός του 6ου Διαπολιτισμικού Σχολείου Ελευθερίου Κορδελιού

Παπαχρήστος Κώστας, Σχ. Σύμβουλος Δημ. Εκπ/σης, Δ/ντής Σπουδών Α/θμιας Εκπ/σης του Υ.ΠΟ.ΠΑΙΘ.

Μαυροκεφαλίδου Ειρήνη, Εκπαιδευτικός, Κοινωνική λειτουργός

Περίληψη

Η θεώρηση του γενικού σχολείου, ως θεσμού του οποίου το περιεχόμενο αλλάζει από εποχή σε εποχή, εγείρει συγχρόνως διλήμματα που άπτονται ζητημάτων ενταξιακής πολιτικής στο πλαίσιο της Ειδικής και Διαπολιτισμικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να προσεγγίσει τα βασικά διλήμματα της Ένταξης που ανακύπτουν τόσο από τη σχέση μεταξύ Ειδικής και Διαπολιτισμικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, όσο και μέσα από την αναγωγή αυτής της σχέσης στο γενικό σχολείο. Προς μια κατεύθυνση αναζήτησης νέων πρακτικών ένταξης επιχειρείται μια κριτική προσέγγιση αναφορικά με τις πολιτικές ένταξης που έχουν κατά καιρούς υιοθετηθεί για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες μαθητών, τις συγκλίνουσες και αποκλίνουσες πορείες μεταξύ της Ειδικής και της Διαπολιτισμικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ως προς τα βασικά τους χαρακτηριστικά (του περιεχομένου και των νοημάτων της ένταξης, της αποτύπωσης αυτών σε νομοθετικό, διοικητικό – οργανωτικό επίπεδο) και την αντανάκλασή τους στην εκπαιδευτική πράξη.

Η άποψη των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών συνεκπαίδευσης

Κωτούλας Βασίλειος, Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Σκοπός της ερευνητικής μελέτης ήταν να καταγράψει την άποψη εκπαιδευτικών ΠΕ70 (γενικής αγωγής) που διδάσκουν μαθητές που υποστηρίζονται με παράλληλη στήριξη και σε τμήματα ένταξης για τη λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα των πλαισίων αυτών. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών καταγράφηκαν μέσω συνεντεύξεων. Συμμετείχαν δέκα

εκπαιδευτικοί, πέντε από τους οποίους συνεργάζονταν με εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής σε πλαίσιο παράλληλης στήριξης και πέντε σε πλαίσιο τμήματος ένταξης.

Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι εκπαιδευτικές πολιτικές που στηρίζουν τη συνεκπαίδευση δεν οδηγούν στα επιθυμητά αποτελέσματα καθώς οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής α) δεν ακολουθούν το μαθητή αλλά κάθε σχολική χρονιά αλλάζουν θέση, β) δεν τοποθετούνται έγκαιρα, γ) δεν επιμορφώνονται συστηματικά και, δ) δε συμμετέχουν ισότιμα στη διαμόρφωση των διδασκαλιών, ενώ οι εκπαιδευτικοί γενικής αγωγής α) δεν έχουν διάθεση συνεργασίας, β) πιέζονται από την έκταση του Αναλυτικού Προγράμματος, γ) δεν έχουν ουσιαστική βοήθεια και στήριξη και, δ) αντιμετωπίζουν απαιτήσεις από τους γονείς που δεν μπορούν να απαντήσουν. Τα ευρήματα συζητούνται με βάση την υπάρχουσα νομοθεσία και δεδομένα της ειδικής αγωγής.

Κατατίθενται προτάσεις στην κατεύθυνση μιας πολιτικής συνεκπαίδευσης που αφορούν στο πλαίσιο λειτουργίας δομών, στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και στη συστηματική ενημέρωση των γονέων.

Η εξελικτική πορεία των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών με έμφαση στα ψυχο-συναισθηματικά, κοινωνικά και συμπεριφορικά προβλήματα που συχνά τις συνοδεύουν (από την προσχολική ηλικία ως την ενήλικη ζωή).

Μπόντη Ι. Ελένη, Επίκουρος Ιατρικής, Ειδική Παιδαγωγός Α΄ Ψυχιατρική Πανεπ/κή Κλινική Α.Π.Θ., Γ.Ν.Θ. «Παπαγεωργίου»

Περίληψη

Οι Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (Ε.Μ.Δ.) είναι μια πολυκαθοριζόμενη κατάσταση με πολλαπλές εκδηλώσεις και διαφορετική συμπτωματολογία ανά ηλικιακή περίοδο. Με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία, υπολογίζεται ότι αφορούν περίπου ένα ποσοστό 10-12% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού, ενώ το κοινό χαρακτηριστικό τους είναι η ιδιαίτερα μεγάλη απόκλιση ανάμεσα στο γνωστικό - νοητικό τους δυναμικό και στη σχολική τους επίδοση.

Οι Ε.Μ.Δ. σχεδόν πάντα συνοδεύονται από δευτερογενή συναισθηματικά, κοινωνικά ή/και συμπεριφορικά προβλήματα, όπως: Αίσθημα χαμηλής αυτοεκτίμησης – αυτοεικόνας, προβλήματα κοινωνικής συμπεριφοράς, δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις, αγχώδεις διαταραχές, φτωχές ή δυσλειτουργικές διαπροσωπικές, κοινωνικές και επαγγελματικές σχέσεις, κατάθλιψη, κ.α.

Κατά συνέπεια, είναι αναγκαίο να ληφθούν σοβαρά μέτρα, όσον αφορά την προσέγγιση, αντιμετώπιση και υποστήριξη των ατόμων με Ε.Μ.Δ., τόσο μέσα από την καθημερινή εκπαιδευτική πράξη όσο και από το ευρύτερο κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο.

Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες, Διγλωσσία και Υπεραντιπροσώπωση: Υπάρχει κουλτούρα σχολικής μονάδας; Μια προσέγγιση

Μπότσας Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος 1ης Περιφέρειας Δημ. Εκπ/σης Χαλκιδικής

Κελεσίδης Ευάγγελος, Σχολικός Σύμβουλος 2ης Περιφέρειας Δημ. Εκπ/σης Χαλκιδικής

Περίληψη

Οι Μαθησιακές Δυσκολίες είναι μια δυσκολία νευροβιολογικής βάσης και ως εκ τούτου η παρουσία της στις διάφορες φυλές του κόσμου θα έπρεπε να είναι αντίστοιχη (σύμφωνα με τη βιβλιογραφία 4%-8%). Σε πολλές μελέτες όμως εμφανίζεται μια υπεραντιπροσώπωση των μαθητών που είναι δίγλωσσοι στην ομάδα των παιδιών που παραπέμπονται για Μαθησιακές Δυσκολίες από τους δασκάλους τους. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στα περισσότερα σχολεία της Ανατολικής, Κεντρικής και Νότιας Χαλκιδικής. Πήραν μέρος 214 μαθητές, από τους οποίους οι 77 ήταν δίγλωσσοι και οι 137 γηγενείς. Στη μελέτη αυτή εξετάζεται η πιθανότητα να οδηγούνται οι εκπαιδευτικοί στην παραπομπή σχετικά περισσότερων δίγλωσσων μαθητών σε σχέση με τους γηγενείς, εξαιτίας παραγόντων που σχετίζονται με τη σχολική μονάδα και παραμέτρους που σχετίζονται με αυτή.

Το ρομπότ στην εκπαίδευση και στην κοινωνική υποστήριξη των παιδιών

Dr. Μυλωνά Άννα, Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Εστιάζοντας στη διδακτική αξιοποίηση των συστημάτων ρομποτικής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, εκτιμούμε ότι απαιτείται ένα πλούσιο εκπαιδευτικό περιβάλλον καθοδήγησης, το οποίο θα παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα απόκτησης δεξιοτήτων κατασκευής και προγραμματισμού και ταυτόχρονα ένα περιβάλλον ελεύθερης έκφρασης των μαθητών και αξιοποίησης της δημιουργικότητάς τους. Η διδακτική μας πρόταση, η οποία στρέφεται προς την κατεύθυνση αυτή, αναπτύσσεται μέσα από δραστηριότητες εξοικείωσης με τα υλικά και τα αντικείμενα, διαδικασίες πειραματισμού για την ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων κατασκευής και προγραμματισμού και διαθεματικές δραστηριότητες που αφορούν στην ολιστική προσέγγιση της γνώσης. Ειδικότερα, οι μαθητές εμπλέκονται δημιουργικά στην υλοποίηση μαθησιακών έργων και αλληλεπιδρούν κοινωνικά μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες, διδακτικά προσανατολισμένες, ενώ παράλληλα η μάθηση ενσωματώνεται σε ρεαλιστικά περιβάλλοντα μέσω της ανάθεσης και υλοποίησης διαθεματικών δραστηριοτήτων και συνεργατικής κατασκευής αντικειμένων.

Το Include: ένα μοντέλο συμπεριληπτικής εκπαιδευτικής πολιτικής

Νάνου Ανδρομάχη, Ειδική Παιδαγωγός, Α' ΚΕ.Δ.Δ.Υ. Θεσσαλονίκης

Πατσίδου-Ηλιάδου Μαρίνα, Σχολική Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής

Ραπτοπούλου Αναστασία, Ειδική Παιδαγωγός, Med

Πήττας Σαράντης, Τεχνικός σύμβουλος, MBA

Περίληψη

Το Διεπιστημονικό Δίκτυο Ειδικής και Διαπολιτισμικής Αγωγής, «INCLUDE» <http://include-edu.blogspot.gr/> ιδρύθηκε ως επιστημονικό σωματείο το Μάρτιο του 2011 για να προωθήσει τη συμπεριληπτική εκπαίδευση (Inclusive education) σύμφωνα με τις αρχές της Σύμβασης κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση (Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συμβάσεων, Τόμος 429, Νο. 693) και της Σύμβασης των Δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία (Convention on the Rights of Persons with Disabilities άρθρο 24, 2006).

Το Include από την αρχή της ίδρυσής του, προσεγγίζοντας ολιστικά την προοπτική της συμπεριληπτικής πολιτικής, έχει αναπτύξει δράσεις σε πολλαπλά επίπεδα, σε συνεργασία τόσο με την εκπαιδευτική και την ακαδημαϊκή κοινότητα, όσο και με τοπικούς φορείς όπως ο Δήμος Θεσσαλονίκης, το Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Τεχνολογίας ΝΟΕΣΙΣ και ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδας. Συνεργάζεται, επίσης, τόσο στην Ελλάδα και όσο και στην Ευρώπη, με εκπαιδευτικούς οργανισμούς όπως ο eduACT και η Antigone και σωματεία όπως η ομάδα «Εν Δυνάμει».

Το Include με τη δράση του φιλοδοξεί να προωθήσει αλλαγές σε κοινωνικές στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στη διαφορετικότητα και στην ετερότητα και να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής παιδιών και οικογενειών που κινδυνεύουν από αποκλεισμό. Για να πετύχει τους παραπάνω στόχους αξιοποιεί μεθοδολογικά την έρευνα-δράση μέσω της οποίας αναδεικνύει πρακτικές αλληλεπίδρασης, αρμονικής συμβίωσης και συνεργασίας μεταξύ παιδιών με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, πρακτικές, που δίνουν ταυτόχρονα στις οικογένειές το «σθένος» να δράσουν για την άρση του πλαισίου που τους παγιδεύει με πρακτικές αποκλεισμού. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας-δράσης σχεδιάζει, εφαρμόζει και αξιολογεί παρεμβάσεις με συμπεριληπτικό προσανατολισμό στη γειτονιά (Νάνου, Γαβριηλίδου Ραπτοπούλου, 2014). Απώτερος στόχος του δικτύου INCLUDE είναι να υποστηρίξει το συμπεριληπτικό χαρακτήρα του σχολείου και της κοινότητας και να συμβάλει έμπρακτα και ουσιαστικά στη δημιουργία ενός «σχολείου για όλους» (Ευσταθίου, 2013, Σούλης, 2013, Νάνου, 2013, Πασιδίου-Ηλιάδου, 2013). Στην εργασία παρουσιάζεται το μοντέλο όπως έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα, καταγράφονται τα αποτελέσματά του και ανιχνεύονται οι προεκτάσεις του.

Υλοποιώντας Συμπεριληπτικές Πρακτικές στο Νηπιαγωγείο. Μελέτη Περίπτωσης νηπιού με σύνδρομο Asperger

Παπαδοπούλου Ευθυμία, Φιλολόγος, Μ.Εδ. στην Ειδική Εκπαίδευση

Γκουτρουμανίδου Παγώνα, Σχολική Σύμβουλος Π.Α., Μ.Εδ. στις Επιστήμες της Αγωγής

Περίληψη

Οι εκάστοτε εκπαιδευτικές πολιτικές συνυπαγορεύουν τον βηματισμό σε κάθε βαθμίδα και τομέα της εκπαίδευσης. Οι σύγχρονες θεωρητικές παραδοχές στην ειδική αγωγή αναδεικνύουν ως επικρατούσα τάση το πλαίσιο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Υπό το πρίσμα αυτό, στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε, μέσα από την καταγραφή μιας μελέτης περίπτωσης παιδιού Νηπιαγωγείου με σύνδρομο Asperger, να σκιαγραφήσουμε το κλινικό του προφίλ από τις καταγραφές της συμμετοχικής παρατήρησης και της συνέντευξης και να αναπτύξουμε τις υλοποιημένες παρεμβάσεις στο σχολικό πλαίσιο που

εναρμονίζονται με τις αρχές της συνεκπαίδευσης αυτών των παιδιών στα τυπικά σχολεία της γειτονιάς τους, θέτοντας ως άξονα τις προτάσεις της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης.

Μαθησιακό προφίλ παιδιών με επιληψία

Παπάζης Φίλιππος, Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπαίδευσης

Δρ. Βαρσάμης Παναγιώτης, Πανεπιστημιακός Υπότροφος στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Υπεύθυνος Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθεί η επιληψία ως προς τις επιπτώσεις της στην μάθηση παιδιών και εφήβων. Για τον σκοπό αυτό εξετάζονται τα ερευνητικά δεδομένα που αφορούν στις γνωστικές, επιτελικές, αντιληπτικοκινητικές, γλωσσικές, μαθηματικές και σε άλλες συναφείς λειτουργίες που επηρεάζουν την μαθησιακή ετοιμότητα και τη σχολική λειτουργικότητα. Ο προσδιορισμός των επιπτώσεων της επιληψίας επιτρέπει την ορθολογική προσέγγιση των αναγκών των μαθητών αυτών. Η συστηματική μελέτη των πτυχών του μαθησιακού προφίλ παιδιών και εφήβων με επιληψία δίνει τη δυνατότητα στην διεπιστημονική ομάδα την ευχέρεια μιας βέλτιστης εξατομικευμένης παρέμβασης, αλλά κυρίως τη δυνατότητα πρόβλεψης και προφανώς πρόληψης παλινδρομήσεων.

Ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά στο φάσμα του αυτισμού μέσα από τη συμμετοχή τους σε ομάδα εκπαιδευτικής ρομποτικής. Εκπαιδευτικές προεκτάσεις.

Δρ. Πατσιδου-Ηλιάδου Μαρίνα, Σχολική Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής

Δρ. Νάνου Ανδρομάχη, Ειδική Παιδαγωγός, Α'ΚΕ.Δ.Δ.Υ. Θεσσαλονίκη

Γαβριηλίδου Κωσταντίνα, Ειδική Παιδαγωγός

Ραπτοπούλου Αναστασία Med., Ειδική Παιδαγωγός, Med

Περίληψη

Η ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά με αυτισμό αποτελεί πρωταρχικό στόχο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και μπορεί να πραγματοποιηθεί και στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης. Μέσα από την έρευνα δράσης που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Διεπιστημονικού Δικτύου Ειδικής και Διαπολιτισμικής Αγωγής INCLUDE <http://include-edu.blogspot.gr/> αναδείχτηκε ότι η δημιουργία μιας ομάδας εκπαιδευτικής ρομποτικής στη γειτονιά που συμπεριελάμβανε παιδιά με αυτισμό λειτούργησε ως ένα πλαίσιο ανάπτυξης των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών με αυτισμό ενώ συνέβαλε θετικά στην αλλαγή κοινωνικών στάσεων και αντιλήψεων των παιδιών τυπικής ανάπτυξης απέναντι στα παιδιά με αυτισμό και επέφερε σημαντικές αλλαγές στην ποιότητα ζωής των οικογενειών των παιδιών αυτών και σημαντικές αλλαγές στο κλίμα του σχολείου που φοιτούσαν οι μαθητές

με αυτισμό. Οι συμπεριληπτικές πρακτικές που έχουν καινοτόμο χαρακτήρα και παράλληλα είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες διαφαίνεται ότι μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά αναφορικά με τη βελτίωση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ παιδιών τυπικής και μη τυπικής ανάπτυξης και των οικογενειών τους. Στην εργασία παρουσιάζεται η διδακτική μεθοδολογία και οι συμπεριληπτικές πρακτικές που εφαρμόστηκαν με άξονα την εκπαιδευτική ρομποτική και συζητούνται οι μελλοντικές εφαρμογές των καλών πρακτικών.

Δόμηση και οργάνωση της τάξης και του εκπαιδευτικού υλικού για μαθητές με αυτισμό

Χρυσάνθη Καρρά, Διευθύντρια Δημοτικού Σχολείου Βαλτοτοπίου Σερρών, Καθηγήτρια Ειδικής Φυσικής Αγωγής, MSc, Υποψήφια Διδάκτωρ Α.Π.Θ. Εξειδικευμένη στον Αυτισμό

Νίκη Βογιατζή, Εκπαιδευτικός Ειδικού Δημοτικού Σχολείου Σερρών, MEd Ειδικής Αγωγής, Εξειδικευμένη στον Αυτισμό

Χρήστος Παπαδόπουλος, Ψυχολόγος, MSc

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα άτομα με διαταραχές του αυτιστικού φάσματος έχουν έναν τελείως διαφορετικό τρόπο να προσλαμβάνουν και να επεξεργάζονται τα ερεθίσματα του περιβάλλοντός τους και επομένως διαφέρουν από τους τυπικά αναπτυσσόμενους συνομηλίκους τους και στον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν. Η υποστήριξη που χρειάζονται είναι ανάλογη με τη σοβαρότητα της κατάστασης στην οποία βρίσκονται. Η δομημένη διδασκαλία είναι μια στρατηγική που βοηθά το άτομο με αυτισμό να ανταποκριθεί καλύτερα στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος και να αναπτύξει την αυτονομία του. Ο ρόλος του δασκάλου στη δομημένη διδασκαλία συνίσταται στον σχεδιασμό και την παραγωγή εξατομικευμένου εκπαιδευτικού υλικού που θα στηρίζεται στις αρχές της δόμησης και της οπτικοποίησης.

Ο ρόλος των κοινωνικών ιστοριών στη βελτίωση συμπεριφοράς μαθητή μέσα από το κουκλοθέατρο

Παπαδοπούλου Μαρία Md., Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής

Δρ. Πατσίδου-Ηλιάδου Μαρίνα, Σχολική Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής

Πολίτη Βικτώρια, Ειδική Παιδαγωγός

Περίληψη

Η συμπεριληπτική εκπαίδευση, ο νέος τύπος εκπαίδευσης σε ένα σχολείο για όλους που συμβαδίζει με την πολυμορφία της τάξης, την πολυμορφία της οικογένειας, την εξέλιξη της τεχνολογίας και της τεχνογνωσίας, επιβάλλει στους εκπαιδευτικούς αναδιοργάνωση της εκπαιδευτικής πράξης. Με την επίδραση παρεμβάσεων μέσω κοινωνικών ιστοριών διαπιστώθηκαν βελτιώσεις σε συμπεριφορές ατόμων με ΔΑΦ. Μέσα από το κουκλοθέατρο

τα παιδιά με ΔΑΦ (διαταραχή αυτιστικού φάσματος) βελτιώνουν τις κοινωνικές δεξιότητες, την ενσυναίσθηση και τη μάθηση και εμφανίζουν σημαντική βελτίωση στα προβλήματα συμπεριφοράς τους. Στόχος της εργασίας ήταν να διερευνήσει την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των κοινωνικών ιστοριών μέσα από το κουκλοθέατρο, για τη μείωση της μη ελεγχόμενης συμπεριφοράς ενός μαθητή που ανήκει στις ΔΑΦ υψηλής λειτουργικότητας. Ακολουθώντας τη μέθοδο της λειτουργικής ανάλυσης συμπεριφοράς εφαρμόστηκαν οι κοινωνικές ιστορίες και έγινε έλεγχος της αλλαγής της συμπεριφοράς με άμεση μεθοδική παρατήρηση της συμπεριφοράς στόχου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η εφαρμογή των κοινωνικών ιστοριών με τη βοήθεια του κουκλοθέατρου χωρίς άλλες παρεμβάσεις στη τροποποίηση της συμπεριφοράς, επιφέρει μείωση της μη ελεγχόμενης συμπεριφοράς των παιδιών με αυτισμό.

Καλές πρακτικές για τη βελτίωση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ παιδιών με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη γειτονιά.

Σακαλίδου Εριφύλη, Ειδική Παιδαγωγός, Πρώιμη Παρέμβαση ΕΛΕΠΑΠ Θεσσαλονίκης

Σταθοπούλου Ροζαλία Med., Ειδική Παιδαγωγός, Med, 56ο Νηπιαγωγείο Θεσσαλονίκης Τ.Ε.

Γαβριηλίδου Κωσταντίνα, Ειδική Παιδαγωγός

Δρ. Νάνου Ανδρομάχη, Ειδική Παιδαγωγός, Α'ΚΕ.Δ.Δ.Υ. Θεσσαλονίκη

Περίληψη

Η διαφαινόμενη αύξηση των προσπαθειών συμπερίληψης παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο εκπαιδευτικό σύστημα κατά τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας δε συνοδεύτηκε απαραίτητα από την αύξηση ή/και τη βελτίωση των αλληλεπιδράσεών τους με παιδιά τυπικής ανάπτυξης (Σούλης, 2013, Νάνου, Γαβριηλίδου, Ραπτοπούλου 2014). Υποστηρίζεται ότι η εφαρμογή της συμπεριληπτικής πολιτικής όταν στερείται των κατάλληλων πρακτικών ενδέχεται να δρα διαχωριστικά αναπαράγοντας προκαταλήψεις απέναντι στο διαφορετικό (Σούλης, 2013). Πράγματι, σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα, τα παιδιά με ειδικές ανάγκες στη γενική εκπαίδευση είναι λιγότερο αποδεκτά από τους τυπικά αναπτυσσόμενους συμμαθητές τους η/και συχνά αποκλείονται ενώ, ακόμη και αν «προστατεύονται» στο σχολείο, στη γειτονιά γίνονται αντικείμενο χλευασμού (Νάνου 2013, Αβραμίδης, 2013).

Υποστηρίζεται ότι η συμπεριληπτική εκπαίδευση δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική αν δεν υποστηρίζεται από μια ευρύτερη συμπεριληπτική πολιτική στη γειτονιά και αν δε συνδέεται με μια κουλτούρα συμπερίληψης στην ευρύτερη κοινότητα (Barton 2003). Οι αρνητικές στάσεις απέναντι στα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ακυρώνουν τις ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών για σχολική ένταξη ενώ αποδυναμώνουν την προσπάθεια των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και των οικογενειών τους για εκπαίδευση και ισότιμη συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας (Πατσίδου-Ηλιάδου, 2011).

Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας δράσης ήταν να σχεδιαστούν, να εφαρμοστούν και να αξιολογηθούν συγκεκριμένες συμπεριληπτικές πρακτικές στη γειτονιά, πρακτικές οι οποίες θα μπορούσαν να ενισχύσουν το συμπεριληπτικό χαρακτήρα του σχολείου μέσα από μια ολιστική προσέγγιση και να αξιοποιηθούν και στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης. Η έρευνα δράσης πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των δράσεων του Διεπιστημονικού Δικτύου Ειδικής και Διαπολιτισμικής Αγωγής, «INCLUDE» <http://include-edu.blogspot.gr/>. Στην εργασία παρουσιάζονται οι καλές πρακτικές που αναδείχτηκαν, τα αποτελέσματα και οι προεκτάσεις τους.

Στάσεις των εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής για την αποτελεσματικότητα της παράλληλης στήριξης και των Τμημάτων Ένταξης ως μοντέλων συνεκπαίδευσης

Σαμαράρη Ελένη, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής, MEd. Ειδικής Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Σαμαράρης Πέτρος, δρ. Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων - Διευθυντής 2ου Γυμνασίου Σερρών

Σιομπότη Μαρία, Φιλολόγος - Διευθύντρια Γυμνασίου Ν. Σουλίου Σερρών

Περίληψη

Η συγκεκριμένη έρευνα έχει ως στόχο να μελετηθούν οι στάσεις των εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής για την αποτελεσματικότητα της παράλληλης στήριξης και των Τμημάτων Ένταξης, που εφαρμόζονται ως μοντέλα συνεκπαίδευσης. Διεξήχθησαν 35 ατομικές δομημένες συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς που είχαν εργαστεί τόσο στην παράλληλη στήριξη όσο και στα Τμήματα Ένταξης. Διαπιστώθηκε ότι η παράλληλη στήριξη θεωρείται πιο αποτελεσματικός θεσμός σε σύγκριση με τη φοίτηση στα Τμήματα Ένταξης αναφορικά με την κατάκτηση των γνωστικών, κοινωνικών και ψυχολογικών στόχων από τους μαθητές με αναπηρία. Η αργοπορημένη πρόσληψη των εκπαιδευτικών, η έλλειψη υποδομών και η ελλιπής εξειδίκευση του προσωπικού αναφέρονται ως προβλήματα κατά τη λειτουργία της συνεκπαίδευσης.

Διαμορφώνοντας ένα συμπεριληπτικό κλίμα στη γειτονιά για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας μέσω της εκπαιδευτικής ρομποτικής. Μια πιλοτική έρευνα-δράση.

Τζαφέρη Παναγιώτα Med., Ειδική Παιδαγωγός, 2ο Δ.Σ. Συκεών, Θεσσαλονίκης, Μέλος του INCLUDE

Τσιωμή Ευαγγελία Med., Ειδική Παιδαγωγός της Προσχολικής ηλικίας, Μέλος του Include

Ηλιάδου Μαρία, Βρεφονηπιοκόμος, Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό, Μέλος του Include

Βασιλείου Κώστας Med., Διευθυντής 3ου Δ.Σ. Πεύκων, Πρόεδρος της eduACT

Περίληψη

Η ενίσχυση του συμπεριληπτικού χαρακτήρα του σχολείου δεν αποτελεί υπόθεση αποκλειστικά της εκπαιδευτικής αλλά και της ευρύτερης κοινότητας. Ερευνητικά δεδομένα καταδεικνύουν ότι οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ παιδιών τυπικής και μη τυπικής ανάπτυξης και των οικογενειών τους μπορεί να βελτιωθούν με κατάλληλες συμπεριληπτικές πρακτικές που εφαρμόζονται στη γειτονιά και έχουν άξονα το παιχνίδι. Η έρευνα-δράση του Include έχει καταδείξει ότι σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας το παιχνίδι και ιδιαίτερα το ομαδικό παραδοσιακό παιχνίδι πέρα από κάθε άλλη δραστηριότητα, μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στη βελτίωση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ παιδιών με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη γειτονιά. Η βελτίωση των αλληλεπιδράσεων στη γειτονιά είχε θετικές συνέπειες αναφορικά με τις αλληλεπιδράσεις των παιδιών στο σχολικό πλαίσιο. Διαφάνηκε, ωστόσο, ότι κάθε μορφή παιχνιδιού δεν είναι το ίδιο κατάλληλη για όλα τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Και ότι το παραδοσιακό παιχνίδι πορκειμένου να γίνει ελκυστικό για παιδιά τυπικής ανάπτυξης και να τους δώσει το κίνητρο να αλληλεπιδράσουν με παιδιά που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες πρέπει να εμπλουτιστεί με καινοτόμες δράσεις (Νάνου, κ.α. 2013).

Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας-δράσης είναι να διερευνήσει πλευρές της εκπαιδευτικής ρομποτικής που να βελτιώνουν τις αλληλεπιδράσεις μικρών παιδιών στο φάσμα του αυτισμού και να προσελκύουν παιδιά προσχολικής ηλικίας και πρώτης σχολικής ηλικίας ώστε να αλληλεπιδράσουν και να συνεργαστούν μαζί τους. Η έρευνα-δράση είναι σε εξέλιξη στο πλαίσιο του Διεπιστημονικού Δικτύου Ειδικής και Διαπολιτισμικής Αγωγής, «INCLUDE» <http://include-edu.blogspot.gr/>. Στην εργασία παρουσιάζονται οι πρακτικές που ακολουθούνται και τα πρώτα αποτελέσματά τους.

Στάσεις εκπαιδευτικών της τυπικής εκπαίδευσης σχετικά με την εισαγωγή του νέου θεσμού των ΕΔΕΑΥ στα σχολεία.

Τοζακίδης Ανανίας, Σχολικός σύμβουλος ΕΑΕ 8ης Περιφέρειας

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα απεικονίζει τις αντιλήψεις και τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στις νέες θεσμικές παρεμβάσεις του Υπουργείου Παιδείας (Ν 4115/2013, ίδρυση ΣΔΕΥ-ΕΔΕΑΥ) και την είσοδο ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών στο γενικό σχολείο. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο του Μάιου- Ιουνίου 2014 σε σχολεία του Βόρειου Έβρου (περιοχή Ορεστιάδας) και του Ν. Δράμας. Τα αποτελέσματα έδειξαν μια ευρεία αποδοχή αλλά και υψηλές προσδοκίες των εκπαιδευτικών απ' τη λειτουργία του νέου θεσμού.

Συγκεντρώνοντας τα επιμέρους συμπεράσματα της έρευνάς μας, για τη διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών απέναντι στο νέο θεσμό, καταλήγουμε στα σημαντικότερα.

- Παρ' όλη την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος φαίνεται μια ευρεία αποδοχή του νέου θεσμού στο δείγμα που εξετάσαμε.

- Οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών είναι εξαιρετικά μεγάλες για την βοήθεια που μπορεί να συνεισφέρουν οι ΕΔΕΑΥ στην εκπαιδευτική κοινότητα. Αυτό μπορεί να εγκυμονεί κινδύνους υπερβολικών απαιτήσεων απ' τη μεριά των εκπαιδευτικών.
- Οι εκπαιδευτικοί ανταποκρίνονται ευμενώς στη δυνατότητα που φαίνεται να αναπτύσσει ο καινούργιος θεσμός σχετικά με τη σύνδεση του σχολείου με δομές υποβοηθητικές για τη λειτουργία του σχολείου.
- Η συμμετοχή των γονιών στην εκπαιδευτική διαδικασία έχει πολλά πλεονεκτήματα και επηρεάζει σε μέγιστο βαθμό την εκπαίδευση των παιδιών. Ο νέος θεσμός έρχεται να ενισχύσει το παραπάνω αξίωμα.
- Συνεκδοχικά, η ανάλυση και η ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας που πραγματοποιήσαμε, έδειξε ότι υπάρχει η κατάλληλη αποδοχή του νέου θεσμού από πλευράς της εκπαιδευτικής κοινότητας. Επιπλέον, η ενδελεχής διερεύνηση των στάσεων, σε συγκεκριμένες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις της ΕΔΕΑΥ, ανέδειξε ότι υφίσταται μια ιδιαίτερα θετική αρχική υποδοχή(υποδηλώνοντας την ανάγκη στελέχωσης των τυπικών σχολείων με διεπιστημονικό προσωπικό), απαραίτητη για την επιτυχία του καινοτόμου και πιλοτικού αυτού προγράμματος.

Διδασκαλία της Ξένης Γλώσσας σε παιδιά με Δυσλεξία: Κατανόηση της Δυσλεξίας και Καλές Πρακτικές Συνεργατικής Διδασκαλίας Ξένων Γλωσσών

Φράγκου Ευφροσύνη, PhD, Εκπαιδευτικός ΠΕ05 Γαλλικής

Δρ. Οικονομίδης Αγάπιος, Σχολικός Σύμβουλος Αγγλικής Λέσβου-Λήμνου

Περίληψη

Στο άρθρο αυτό εξετάζεται η διδασκαλία των ξένων γλωσσών σε παιδιά με δυσλεξία. Οι συγγραφείς, ορμώμενοι από την εμπειρία τους σε θέματα που άπτονται της σχολικής πραγματικότητας και τις θεωρητικές γνώσεις τους στη δυσλεξία, καθώς και την εξοικείωσή τους με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, αποπειρώνται μια συνολική προσέγγιση της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών σε δυσλεξικούς μαθητές, αξιολογώντας την ποιότητα της εκπαιδευτικής πράξης, υπό το φως των ευρημάτων της πρόσφατης επιστημονικής έρευνας, και προτείνουν τρόπους ουσιαστικής αξιοποίησης των επιστημονικών πορισμάτων μέσα από μια συνεργατική προσέγγιση της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών, η οποία θα στηρίζεται στη σύμπραξη όλων των καθηγητών ξένων γλωσσών μίας σχολικής μονάδας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Διαθεματικό σχέδιο εργασίας (project) με διαδικτυακή εξερεύνηση (web quest) για τη μετανάστευση

Καψοκαβάδης Κωνσταντίνος, Δρ Θεολογίας, Διευθυντής 7ου Δ. Σ. Καλαμαριάς

Ακριτίδης Νικόλαος, Δρ Θεολογίας, Προϊστάμενος Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Α/θμιας Εκπ/σης Κεντρικής Μακεδονίας

Κούρτης Παρασκευάς, Υποψήφιος Διδάκτορας του Π.Τ.Δ.Ε. του Α.Π.Θ., Δάσκαλος του 1ου Πρότυπου Πειραματικού Σχολείου του Α.Π.Θ.

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια γίνεται ιδιαίτερος λόγος για την αξία του πληροφοριακού εγγραμματισμού στην εκπαίδευση και την ανάγκη ενσωμάτωσής του στη διδασκαλία μέσα από κατάλληλες μεθόδους και πρακτικές. Ως μία από αυτές θεωρείται η πρόταση των Ιστοεξερευνήσεων (WebQuest), στο κέντρο της οποίας βρίσκεται το Διαδίκτυο, ως το βασικό μέσο αξιοποίησης της πληροφόρησης μέσα στη σχολική τάξη. Αξιοποιώντας ένα τέτοιο διδακτικό πρότυπο, η παρούσα εργασία εμφανίζει το σχεδιασμό, την υλοποίηση και αποτίμηση ενός διαθεματικού σχεδίου εργασίας (project) για την Πέμπτη (Ε') δημοτικού, με θέμα τη «ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ». Συμπερασματικά, οι γνωστικοί και παιδαγωγικοί στόχοι που τέθηκαν στο σχεδιασμό του σχεδίου εργασίας, διαπιστώθηκε ότι επιτεύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό.

Μαθαίνοντας τους Διψήφιους Αριθμούς στα Αγγλικά με τη Χρήση του Google Earth και του Web 2.0

Αναστασίου Αδάμος, 1ο Πρότυπο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης, ΠΕ06

Γεωργάλας Παναγιώτης, 5ο Γυμνάσιο Ηρακλείου Αττικής, ΠΕ19

Ανδρούτσου Δέσποινα, 1ο Δημοτικό Σχολείο Περαιάς Θεσσαλονίκης, ΠΕ06

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση περιλαμβάνει τη συνδυασμένη χρήση του προγράμματος Google Earth και ορισμένων συνεργατικών εργαλείων του Web 2.0, με σκοπό την αποτελεσματικότερη εκμάθηση και εμπέδωση των διψήφιων αριθμών στην αγγλική γλώσσα. Τα εργαλεία του Web 2.0 που χρησιμοποιήθηκαν ήταν το Wiki και τα

Ερωτηματολόγια. Το παραπάνω πρόγραμμα αλλά και τα συγκεκριμένα εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν τόσο επικουρικά όσο και συμπληρωματικά προς το 1ο κεφάλαιο του σχολικού βιβλίου των Αγγλικών της Δ' τάξης του δημοτικού σχολείου για την εκμάθηση και την εμπέδωση των διψήφιων αριθμών από την πλευρά των μαθητών. Η πειραματική διδασκαλία διήρκησε τρεις διδακτικές ώρες. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι η συνδυασμένη χρήση όλων των παραπάνω δυνατοτήτων στην εκπαιδευτική διαδικασία δύναται να λειτουργήσει ιδιαίτερα αποδοτικά για τους μαθητές, με σκοπό την εκμάθηση και εξάσκηση των αριθμών με δύο ψηφία στην αγγλική γλώσσα.

Αλλαγές στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο πλαίσιο των «νέων Προγραμμάτων Σπουδών». Ένα διδακτικό παράδειγμα με την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.)

Αραμπατζή Α. Χριστίνα, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Ημαθίας

Περίληψη

Οι πρόσφατες αλλαγές στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο, οι οποίες συνδέθηκαν με την εφαρμογή των «νέων Προγραμμάτων Σπουδών», είχαν ως βασικό σκοπό την «κριτική αγωγή στο σύγχρονο κόσμο». Για την υλοποίησή τους προτάθηκαν νέες διδακτικές προσεγγίσεις οι οποίες, μεταξύ άλλων, στοχεύουν στην ενεργή εμπλοκή του μαθητή στη διαδικασία της μάθησης, μεταβάλλοντάς τον από παθητικό δέκτη σε ενεργό αναγνώστη. Η διδασκαλία της Λογοτεχνίας δεν περιορίζεται μόνο στις γνώσεις για τη Λογοτεχνία. Προχωρά σε γνώσεις για τον κόσμο, μέσα από την καλλιέργεια και ανάπτυξη δεξιοτήτων διερεύνησης και εμβάθυνσης σε ποικίλα κείμενα, γλωσσικά και πολυτροπικά, καθώς και την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας.

Σχεδιασμός και υλοποίηση προγράμματος για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην ένταξη/αξιοποίηση των ΤΠΕ και του Ελεύθερου Λογισμικού στη διδακτική πράξη: Μελέτη περίπτωσης στη Δυτική Κρήτη

Γώγουλος Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος Πληροφορικής Δυτικής Κρήτης

Περίληψη

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος/ σεμιναρίου στην αξιοποίηση του ελεύθερου λογισμικού στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το σεμινάριο αφορά την υποστήριξη των εκπαιδευτικών για την ένταξη/αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη και έμφαση δίνεται στην ηλεκτρονική μάθηση, στο ελεύθερο λογισμικό και στις υπηρεσίες του Web 2.0. Το σεμινάριο διεξάγεται πανελλαδικά από το 2007 σε εθελοντική βάση και έχει κερδίσει το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών. Υλοποιείται με το μεικτό σύστημα μάθησης σε ένα ημερολογιακό εξάμηνο, με έντε (5) πρόσωπο με πρόσωπο συναντήσεις και αξιοποίηση του συστήματος διαχείρισης μάθησης Moodle. Μέσα από την οργάνωση και υλοποίηση του σεμιναρίου στη Δυτική Κρήτη παρουσιάζονται αξιολογικά στοιχεία, όπως καταγράφηκαν στις φάσεις υλοποίησής του, αλλά και οι απόψεις των επιμορφούμενων, μετά την επιτυχή

παρακολούθησή του τις σχολικές χρονιές 2012-13 και 2013-14 και την προσπάθειά τους για διδακτική αξιοποίηση.

Η Ποίηση μέσα από την οθόνη του Ηλεκτρονικού Υπολογιστή

Δασκαλάκη Στυλιανή, Εκπαιδευτικός, Διδάκτωρ του ΠΤΔΕ Αθηνών, ΕΚΠΑ, ΜΔΕ Λογοτεχνίας στο ΠΤΔΕ Αθηνών, ΕΚΠΑ, ΜΔΔΕ Αθηνών, (Γενική Αγωγή)

Περίληψη

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να ευαισθητοποιήσει μαθητές της υποχρεωτικής εκπαίδευσης-ΥΕ στη Λογοτεχνία-Ποίηση, αξιοποιώντας δημιουργικά τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση-ΤΠΕ. Εφαρμόζοντας σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις, μαθητές των δυο τελευταίων τάξεων του δημοτικού εργάστηκαν πιλοτικά σε προτεινόμενες ψηφιακές δραστηριότητες και παιχνίδια με θεματολογία από το Άξιον Εστί (1959) του Οδυσσέα Ελύτη. Εφαρμόζοντας τη μέθοδο project και με τα κατάλληλα ερευνητικά εργαλεία συγκεντρώθηκαν τα πρώτα πορίσματα, που επιβεβαιώνουν την ερευνητική υπόθεση πως οι μαθητές δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον για την Ποίηση όταν τη συναντούν μέσα από την οθόνη του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

«Η ταινία μας»: οι νέες τεχνολογίες στη σχολική τάξη

Δορλή Παρασκευή, Νηπιαγωγός, Μ. Δ. Ε. στις Επιστήμες της Αγωγής, ΤΕΕΑΠΗ, Παν/μίου Πατρών

Περίληψη

Τα νέα δεδομένα της εποχής μας επιβάλλουν να αναζητήσουμε καινούριους τρόπους προσέγγισης της μάθησης στο νηπιαγωγείο, νέα προγράμματα και μεθόδους που να συνδέονται με πρακτικές αναπτυξιακά κατάλληλες για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, τα σχέδια εργασίας, το portfolio και η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία είναι οι κυρίαρχες μαθησιακές προσεγγίσεις που συναντά κανείς σήμερα στα προγράμματα του νηπιαγωγείου. Τέτοιου είδους προσεγγίσεις ευνοούν την ανάπτυξη ενός μαθησιακού περιβάλλοντος που δίνει ευκαιρίες στα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία να συμμετέχουν ενεργά και δημιουργικά στη διερεύνηση και ανακάλυψη του κόσμου. Επιπλέον, μέσα από ένα τέτοιο περιβάλλον προωθείται η ανάπτυξη επιστημονικών γνώσεων και δεξιοτήτων, η συσχέτιση της σχολικής γνώσης με την καθημερινότητα, η καλλιέργεια των εννοιών της συνεργασίας, της συζήτησης και της συναίνεσης (Helm & Katz, 2002. Κακανά, Καζέλα & Ανδριοπούλου, 2005. Ματσαγγούρας 2000).

Η Διδασκαλία της έννοιας της συμμετρίας

Κακαβάς Κωνσταντίνος, Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Μ.Εδ. Πανεπιστημίου Πατρών

Κακαβάς Παναγιώτης, Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Μ.Εδ. Πανεπιστημίου Roma Tre

Μάνεσης Νικόλαος, Αναπλ. Προϊστ. Επιστημ. & Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Π.Ε. Περιφ. Δυτικής Ελλάδας, Δρ. Πανεπιστημίου Πατρών

Περίληψη

Η διδασκαλία της έννοιας της συμμετρίας ξεκινά από την Α' τάξη του Δημοτικού Σχολείου και εξελίσσεται σε όλες τις επόμενες. Αναπτύσσεται μέσα από διαφορετικές όψεις, όπως ο άξονας συμμετρίας, το κέντρο συμμετρίας και διάφορες ανακλάσεις και μετατοπίσεις. Το παρόν διδακτικό σενάριο χρησιμοποιεί το δυναμικό περιβάλλον του λογισμικού *Geogebra* για τη διδασκαλία της συγκεκριμένης έννοιας στους μαθητές της Στ' τάξης. Οι μαθητές αξιοποιούν τις εφαρμογές του λογισμικού ώστε μέσα από τη διάδραση και την αλληλεπίδραση να γίνουν ικανοί να αναγνωρίζουν και σχεδιάζουν συμμετρικά σχήματα μέσα σε ένα περιβάλλον οικοδόμησης και ανακάλυψης της γνώσης.

Εκπαιδευτικές πολιτικές και αξιοποίηση των ΤΠΕ στο δημοτικό

Καραμούζα Ευγενία, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στη διοίκηση και οργάνωση σχολικών μονάδων στο ΦΠΨ Αθηνών, 85ο, δημοτικό σχολείο Αθηνών εκπαιδευτικός

Σωτηρακόπουλος Γεώργιος, Σχολικός σύμβουλος 1^{ης} Περιφέρειας Π.Ε. νομού Αιτ/νίας

Περίληψη

Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση προκύπτει ότι οι ΤΠΕ, αν αξιοποιηθούν με τρόπο κατάλληλο, θα βελτιώσουν την εκπαιδευτική διαδικασία.

Με γνώμονα ότι το δημοτικό σχολείο οφείλει να είναι σε θέση να παρακολουθεί την εξέλιξη των ΤΠΕ, είναι αναγκαία η υποστήριξη της παιδαγωγικής αξιοποίησης των ΤΠΕ από όλους τους φορείς, προκειμένου οι μαθητές του δημοτικού σχολείου να εκπαιδεύονται συστηματικά και μεθοδευμένα, ώστε να είναι ικανοί να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις της κοινωνίας. Σύμφωνα με έρευνα της *Eurydice* σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, οι ΤΠΕ αποτελούν μέρος του προγράμματος σπουδών των μαθητών σχεδόν παντού στην Ευρώπη. Η σπουδαιότητα των ΤΠΕ, για τη σύγχρονη εκπαίδευση, αναδεικνύεται μέσα από τις αρχές του Νέου σχολείου, τα νέα προγράμματα σπουδών ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ που στηρίζουν τη χρήση ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και το πλαίσιο του προγράμματος Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020 που ορίζει στις 8 βασικές ικανότητες τη ψηφιακή ικανότητα (χρήση ΤΚΠ ΚΑΙ ΤΠΕ) και την ικανότητα για επιστήμη και τεχνολογία. Το ερώτημα είναι κατά πόσο στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα αξιοποιούνται οι νέες τεχνολογίες στα σχολεία και κατά πόσο υπήρξε η αναγκαία επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Από τη παρούσα μελέτη κρίνεται ως αναγκαία και επιβεβλημένη η γενίκευση της επιμόρφωσης και η διεύρυνση των αντίστοιχων προγραμμάτων επιμόρφωσης στις ΤΠΕ για τους εκπαιδευτικούς όλων των κλάδων καθώς και η αναβάθμιση του τεχνολογικού εξοπλισμού σε σχολικές μονάδες και εκπαιδευτικές υπηρεσίες (όπου απαιτείται), δεδομένης της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης που παρατηρείται στις μέρες μας.

Μέσα από ένα ταξιδάκι, έγγραφα βιβλιάρáκι!!!

Καραπά Βασιλική, Νηπιαγωγός του 2/θέσιου Ολοήμερου Νηπιαγωγείου Τρικάλων Ημαθίας

Αλεξοπούλου Άννα, Νηπιαγωγός του 2/θέσιου Ολοήμερου Νηπιαγωγείου Τρικάλων Ημαθίας

Περίληψη

Σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα, σκοπός της πληροφορικής στο Νηπιαγωγείο είναι να εξοικειωθούν τα παιδιά με απλές βασικές λειτουργίες του υπολογιστή, να τον αναγνωρίσουν σαν ένα χρήσιμο εργαλείο για τον άνθρωπο και να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του, ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας στο πλαίσιο των καθημερινών του δραστηριοτήτων. Στην παρούσα εργασία, παρουσιάζεται ένα σχέδιο δράσης με θέμα την περιπέτεια ενός λούτρινου που φιλοξενούμε. Ο τιγρούλης «εξαφανίζεται»... Ο υπολογιστής αποδεικνύεται ισχυρό εργαλείο στα χέρια μας. Στέλνουμε e-mail σε γειτονικά νηπιαγωγεία, κάνουμε αφίσα «Amper alert». Ο Τιγρούλης επιστρέφει. Μας περιγράφει τις περιπέτειές του κι εμείς τις κάνουμε παραμύθι... πάλι με την βοήθεια του υπολογιστή. Σκανάρουμε όλες τις ζωγραφιές από την περιπέτεια του και με την βοήθεια της διαδικτυακής εφαρμογής flirspak κι έτοιμο τα βιβλίο μας!!!

Πρόταση διαφοροποιημένης διδασκαλίας για την Ιστορία της Γ' Δημοτικού με τη χρήση Τ.Π.Ε. «Ηρακλής: Το λιοντάρι της Νεμέας»

Καρυοφύλλη Βασιλική, Εκπαιδευτικός

Νταναβάρα Αθηνά, Εκπαιδευτικός

Σιούρλα Πολύμνια, Εκπαιδευτικός

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται μια πρόταση διαφοροποιημένης διδασκαλίας του μαθήματος «Ο Ηρακλής και το λιοντάρι της Νεμέας» της Ιστορίας Γ' Δημοτικού με τη χρήση ΤΠΕ. Χρησιμοποιείται μια στρατηγική διδασκαλίας, η οποία υποστηρίζει τη διαφοροποίηση, στη διαδικασία της διδασκαλίας. Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας είναι τόσο οργανωτική όσο και παιδαγωγική, επιτρέποντας σε όλα τα παιδιά να επιτύχουν τους στόχους τους, οι οποίοι βρίσκονται σε άμεση σχέση με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους. Σκοπός της είναι να εργαστούν όλοι οι μαθητές για την επίτευξη των στόχων του αναλυτικού προγράμματος, μέσα από διαφορετικές εργασίες, που θα ανταποκρίνονται στη διαφορετικότητα αυτών. Η πρόταση διδασκαλίας πραγματοποιείται με τη χρήση ΤΠΕ, οι οποίες συμβάλλουν στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ενισχύει την ενεργητική συμμετοχή και ενεργό εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης.

Ένα παράδειγμα ενδοσχολικής επιμόρφωσης των νηπιαγωγών στην αξιοποίηση των ΤΠΕ για επικοινωνιακούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς

Κασσωτάκη-Ψαρουδάκη Πόπη, Σχολική Σύμβουλος Π.Α Χανίων

Γεώργιος Γώγουλος, Σχολικός Σύμβουλος Πληροφορικής Δυτικής Κρήτης

Περίληψη

Σύμφωνα με τους Ξωχέλλη και Παπαναούμ (2000), η ενδοσχολική επιμόρφωση είναι μια αποκεντρωμένη και ευέλικτη μορφή επιμόρφωσης, η οποία λειτουργεί συμπληρωματικά με άλλες μορφές. Αφορά στο διδακτικό προσωπικό συγκεκριμένων σχολείων ή δικτύου όμορων σχολείων και αποβλέπει στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου που παρέχεται σ' αυτά και στην ενίσχυση του επαγγελματικού ρόλου του εκπαιδευτικού. Ο επιμορφωτής στην ενδοσχολική επιμόρφωση, ως επιμορφωτής ενηλίκων, οφείλει να αναπτύσσει δεξιότητες συντονισμού των ομάδων, καθώς και δεξιότητες επικοινωνίας. Η ευθύνη για την επιτυχία της ενδοσχολικής επιμόρφωσης μοιράζεται μεταξύ του επιμορφωτή και του επιμορφούμενου.

Η συγκεκριμένη μορφή επιμόρφωσης μπορεί να καλύπτει άμεσα τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών μιας σχολικής μονάδας ή ενός δικτύου όμορων σχολείων και να κινητοποιεί τους εκπαιδευτικούς να συμμετέχουν ενεργά τόσο στη διεξαγωγή όσο και στην αξιολόγησή της. Επιπλέον, συμβάλλει στη δημιουργία κλίματος σχέσεων, συνεργασίας και αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε συναδέλφους του ίδιου ή διαφορετικών σχολείων που μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα.

Η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης γίνεται κυρίως αισθητή όταν εισάγονται εκπαιδευτικές αλλαγές σε αναλυτικά προγράμματα, καινοτομίες στην εκπαίδευση καθώς και όταν οι ανάγκες του σύγχρονου σχολείου απαιτούν την εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τη χρήση των νέων τεχνολογιών και οι εκπαιδευτικοί δεν είναι επαρκώς ενημερωμένοι. Στη λογική αυτή σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε σε 9 νηπιαγωγεία της περιφερειακής Ενότητας Χανίων πρόγραμμα ενδοσχολικής επιμόρφωσης με θέμα την ενδοσχολική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην αξιοποίηση των ΤΠΕ για επικοινωνιακούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς. Ο στόχος της παρούσας εργασίας είναι διττός. Να παρουσιάσει αφενός τα σχετικά με το σχεδιασμό και την υλοποίηση της επιμόρφωσης αυτής δεδομένα και, αφετέρου, να παρουσιάσει τα αποτελέσματα της αξιολόγησής της από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν ως επιμορφούμενοι.

Από τον παραδοσιακό Σχολικό Χώρο στο Τεχνολογικά Εμπλουτισμένο Μαθησιακό Περιβάλλον (ΤΕΜΠ)

Κλιάπης Πέτρος, Σχολ. Σύμβουλος 12ης Περιφέρειας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης

Κασσώτη Όλγα, Διευθύντρια 2ου Δημοτικού Σχολείου Τριανδρίας Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Οι Τεχνολογίες διαχείρισης της Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) δημιουργούν μια νέα δυναμική στο σχολικό χώρο. Ο ανελαστικός και στατικός χαρακτήρας του αλλάζει και ένα νέο εκπαιδευτικό περιβάλλον αναδύεται το Τεχνολογικά Εμπλουτισμένο Μαθησιακό

Περιβάλλον (ΤΕΜΠ). Το περιβάλλον αυτό έχει νέα χαρακτηριστικά και προσφέρει νέες εκπαιδευτικές δυνατότητες στις μορφές εργασίας, στις μορφές επικοινωνίας αλλά και στις σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στα άτομα που το χρησιμοποιούν. Στο κείμενο γίνεται μια πρώτη διερεύνηση των δυνατοτήτων που το περιβάλλον αυτό προσφέρει σε αντιπαραβολή με τον παραδοσιακό σχολικό χώρο και τις αδυναμίες του. Το συμπέρασμα που προκύπτει από την ανάλυση που γίνεται είναι πως το ΤΕΜΠ με τα εργαλεία επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης που προσφέρει οδηγεί σε εικονική υπέρβαση του σχολικού χώρου. Η οθόνη του υπολογιστή γίνεται το παράθυρο από και προς τον κόσμο με τρεις τρόπους. Πρώτον, οι μαθητές όταν επικοινωνούν με συνομήλικους ή συμμαθητές τους αισθάνονται ότι συν-εργάζονται στο «δικό τους» (εικονικό) τόπο και χρόνο. Δεύτερον, μέσα από την οθόνη «βγαίνουν» και επισκέπτονται όποιο μέρος του κόσμου θέλουν, όποτε εκείνοι επιθυμούν και, τέλος, μέσα από την ίδια οθόνη «φέρνουν» όποιο κομμάτι του κόσμου θέλουν στην τάξη τους όποτε το χρειάζονται. Έτσι, αίρονται οι υφιστάμενοι χωροχρονικοί περιορισμοί και ενεργοποιούνται νέες δυνατότητες αλληλεπίδρασης χωρίς γεωγραφικές και υλικές δεσμεύσεις. Έτσι το ΤΕΜΠ, μέσω της αλληλεπίδρασης και των εικονικών βιωμάτων, εμπλουτίζει το ερέθισμα μάθησης, υπερβαίνει τα αντιληπτικά όρια που ο σχολικός χώρος επιβάλλει, και επιτρέπει στο μαθητή να βιώσει τη νέα γνώση με τρόπους που δεν μπορούσε στο παρελθόν.

Οι εφαρμογές web2.0 ως εκπαιδευτικά εργαλεία. Το παράδειγμα ενός καινοτόμου προγράμματος φυσικής δραστηριότητας στην προσχολική αγωγή

Παναγιώτα Τσαμπάζη, Σχολική Σύμβουλος 6^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής

Μένη Κούρου, π. Σχολική Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής

Ζαχαρούλα Βοϊνέσκου, Σχολική Σύμβουλος 64^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής

Περίληψη

Κατά τη σχολική χρονιά 2013-2014 υλοποιήθηκε με πρωτοβουλία των Σχολικών Συμβούλων Φυσικής Αγωγής και Προσχολικής Αγωγής ένα καινοτόμο πρόγραμμα Φυσικής Δραστηριότητας Νηπίων. Βασικό εργαλείο σχεδιασμού, δημιουργίας εκπαιδευτικού περιεχομένου, εφαρμογής, αξιολόγησης και ανατροφοδότησης του προγράμματος υπήρξαν τα εργαλεία Web2.0 και ειδικότερα μια πλατφόρμα wiki. Η παρούσα εργασία διερευνά κατά πόσο ένα καινοτόμο πρόγραμμα μπορεί να προωθήσει την ένταξη των ΤΠΕ και των εργαλείων του web2.0 στην εκπαιδευτική διαδικασία προωθώντας μια διαδραστική σχέση των συμμετεχόντων/ουσών μεταξύ τους, αλλά και με την εκπαιδευτική πράξη.

Ψηφιακές και μη επιβοηθήσεις στη μελέτη και κατανόηση του δεκαδικού αριθμητικού συστήματος

Μαστρογιάννης Αλέξιος, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε

Περίληψη

Το σύγχρονο ινδοαραβικό σύστημα κατέκτησε την Ευρώπη τον 13ο αιώνα, μετά από μια περίοδο 250 χρόνων, έντονων αμφισβητήσεων και απαξιώσεων. Η ανεκτίμητη πλεονεκτικότητα του προέρχεται από την έννοια της αξίας της θέσης των ψηφίων, που συγκροτούν τους αριθμούς του. Ωστόσο, η αδιαμφισβήτητη σπουδαιότητα του συστήματος αυτού βρίσκεται σε ευθεία αντιπαράθεση με την πληθώρα των μαθησιακών προσκομμάτων, τα οποία αντιμετωπίζουν οι μαθητές κατά την πραγμάτευσή του. Η παρούσα εργασία προτείνει πολλούς τρόπους που, πιθανόν, να προκαλούν ανασχές στη μαθησιακή δυσκαμψία, η οποία εμφανίζεται κατά τη μελέτη του αριθμητικού μας συστήματος. Γενικά, παρουσιάζονται αρκετές μέθοδοι και πρακτικές, που βασίζονται, κυρίως, σε σχετικά χειριστικά και ψηφιακά εργαλεία.

Ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος της σχολικής τάξης κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας γνωστικών αντικειμένων με τη χρήση των ΤΠΕ.

Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος, Δάσκαλος ΠΕ70

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να παρουσιάσει την στάση που έχουν οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ή γενικότερα οι εκπαιδευτικοί που εμπλέκονται στη διδασκαλία γνωστικών αντικειμένων σε τάξεις της πρωτοβάθμιας, απέναντι τη διδασκαλία με χρήση νέων τεχνολογιών και σε ποιο βαθμό είναι έτοιμοι ελέγξουν τη σχολική τάξη προσθέτοντας τον παράγοντα της χρήσης νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία τους. Λαμβάνοντας υπόψη λοιπόν παλαιότερες μελέτες πάνω στο ίδιο θέμα στοχεύουμε στην μελέτη των απόψεων των εκπαιδευτικών ιδιαίτερα για την Στ' τάξη δημοτικού και για συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα.

Μαθησιακές δεξιότητες του 21ου αιώνα μέσα από την αξιοποίηση των ΤΠΕ σε σχέδια εργασίας

Παπαδημητρίου Σουλτάνα, Σχολική Σύμβουλος Γερμανικών

Θεοφανέλλης Τιμολέων, Σχολικός Σύμβουλος Πληροφορικής

Περίληψη

Στη συζήτηση για τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου τονίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη της συμβολής της εκπαίδευσης στην κατάκτηση των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα, τόσο από πλευράς των μαθητών, όσο και των εκπαιδευτικών. Στην παρούσα εργασία περιγράφονται οι δεξιότητες αυτές και επιχειρείται η ανάδειξη της μεθόδου Project, την οποία θεωρούμε ως την πιο ενδεδειγμένη για την αποτελεσματική επίτευξή τους. Παράλληλα, προτείνονται ενδεικτικά τρεις εφαρμογές Web 2.0 καθώς και οι τρόποι ένταξής τους στη διδακτική πράξη, οι οποίες συμβάλλουν στην παροχή κινήτρων μάθησης, στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της βιωματικής μάθησης, της επικοινωνίας, της συνεργασίας και της κριτικής σκέψης.

Ψηφιακές διαδρομές Φιλαναγνωσίας-εργαστήρια δημιουργικής γραφής: Εκπαιδευτικό σενάριο για το έργο του Χ. Μπουλώτη - ΝΑ ΕΡΧΕΣΑΙ ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΜΟΥ

Παταρίδου Ελένη, Δ/ντρια στο Δ. Σ. Παραλίας Κατερίνης

Χατζηδημητρίου Ευαγγελία, Νηπιαγωγός στο Νηπ/γείο Καρδιτσομαγούλας

Περίληψη

Το εκπαιδευτικό σενάριο για το Χ. Μπουλώτη αποτελεί μια διδακτική πρόταση για την ανάπτυξη της γλωσσικής και λογοτεχνικής ταυτότητας με την αξιοποίηση των Τεχνολογιών, της Πληροφορίας και Επικοινωνιών(ΤΠΕ) στη διδακτική πράξη. Συνίσταται σε μια αλληλουχία μαθησιακών δραστηριοτήτων όπου ο μαθητής ως ερευνητής με τη μέθοδο των σχεδίων εργασίας ανακαλύπτει μέσα από διαδικασίες έρευνας, παρατήρησης, καταγραφής, ταξινόμησης και αξιολόγησης τους χώρους λογοτεχνικής αναφοράς στο έργο του Χ. Μπουλώτη. Απευθύνεται σε μαθητές /τριες της Ε΄-ΣΤ΄ Τάξης του Δημοτικού Σχολείου με μαθητικό πολυπολιτισμικό δυναμικό και αναπτύσσεται με άξονες τις διαθεματικές έννοιες: Λογοτεχνία, Αλληλεπίδραση, Επικοινωνία, Πληροφορία και Δημιουργική γραφή. Ειδικότερα οι μαθητές εντοπίζουν και περιγράφουν διαδικτυακούς τόπους Λογοτεχνίας για το Χ. Μπουλώτη. Σχεδιάζουν ψηφιακές διαδρομές για να τις επισκεφθούν. Συγκρίνουν και ταξινομούν χώρους που «μιλούν», για αυτόν, επεξεργαζόμενοι πολυμεσικό και πολυτροπικό υλικό παράγοντας τα ίδια δημιουργικά πονήματα. Για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του σεναρίου αξιοποιούνται ανοιχτά υπολογιστικά περιβάλλοντα και περιβάλλοντα μάθησης μέσω διερεύνησης και ανακάλυψης. Τα υπολογιστικά αυτά περιβάλλοντα χρησιμοποιούνται ως γνωστικά εργαλεία διευκολύνοντας τους μαθητές/τριες να ανακαλύψουν τη νέα γνώση μέσα από διαδικασίες έρευνας, να επικοινωνήσουν και να οικοδομήσουν έννοιες μέσα από μια ποικιλία αναπαραστάσεων και αλληλεπιδράσεων, να «συν-γράψουν». Να επαναξιολογηθούν μέσα από ταξίδια ψηφιακής-και όχι μόνο-ανάγνωσης και δημιουργικής γραφής. Το εκπαιδευτικό σενάριο με κατάλληλες τροποποιήσεις μπορεί να επεκταθεί και σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Μελέτη περίπτωσης.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΙ

Η πολυτροπικότητα στα ανθολόγια λογοτεχνικών κειμένων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και η συμβολή της στη διαπολιτισμική προσέγγιση των κειμένων, ειδικότερα για παλινοστούντες και αλλοδαπούς μαθητές

Βουλγαρίδου Όλγα, Σχολική Σύμβουλος 2ης Περ. Δ. Ε. Ροδόπης

Δημάση Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δ.Π.Θ.

Περίληψη

Η προτεινόμενη εισήγηση με τίτλο: «*Η πολυτροπικότητα στα ανθολόγια λογοτεχνικών κειμένων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και η συμβολή της στη διαπολιτισμική προσέγγιση των κειμένων, ειδικότερα για παλινοστούντες και αλλοδαπούς μαθητές*» έχει ως στόχο:

- μια, καταρχήν, σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση των εννοιολογικών οροθετήσεων της πολυτροπικότητας
- τη «χαρτογράφηση» των παιδαγωγικών και διδακτικών συνεπαγωγών της αξιοποίησής της με σημείο αναφοράς τα σχολικά εγχειρίδια για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση
- τη σύνδεση των παραπάνω με τη διαπολιτισμική διάσταση της λογοτεχνίας και (των) κειμένων των Ανθολογίων με ανάλογο περιεχόμενο
- την παρουσίαση των ευρημάτων της μελέτης των Ανθολογίων
- την κατάθεση σκέψεων για τη διδακτική αξιοποίηση της πολυτροπικότητας σε συνάρτηση με το διαπολιτισμικό περιεχόμενο των κειμένων στα ανθολόγια γενικά και ειδικότερα όσον αφορά παλινοστούντες και αλλοδαπούς μαθητές

Πρόκειται για την παρουσίαση μιας εργασίας η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη και η ανακοίνωση μέρους των ερευνητικών αποτελεσμάτων μπορεί να λειτουργήσει ανατροφοδοτικά για την ολοκλήρωσή της και επίσης, να τροφοδοτήσει τον εν εξελίξει επιστημονικό διάλογο για ζητήματα διδασκαλίας της λογοτεχνίας υπό το πρίσμα των πολιτισμικών σπουδών.

Διαθεματική και πολυτροπική προσέγγιση της δίκης του Θηραμένη

Γερακίνη Αλεξάνδρα, Φιλολόγος στο 3^ο Γυμνάσιο Καβάλας, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας και πολιτισμού του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στη διαθεματική και πολυτροπική προσέγγιση της ενότητας που εκθέτει τα γεγονότα της δίκης του Θηραμένη, η οποία διδάσκεται στο μάθημα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας της Α Λυκείου. Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση εφαρμόστηκε κατά το σχολικό έτος 2014-2015 στο 3ο ΓΕΛ Καβάλας και είναι απολύτως συμβατή με το πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος. Αφού οι μαθητές ασκηθούν στη μετάφραση και προσεγγίσουν λεξιλογικά και συντακτικά το κείμενο, στη συνέχεια, εργαζόμενοι σε ομάδες, ασχολούνται με διαθεματικές δραστηριότητες που φωτίζουν πολύπλευρα το κείμενο και συνδέουν το παρόν με το παρελθόν. Κοινή δραστηριότητα για όλες τις ομάδες είναι η παρουσίαση της δίκης του Θηραμένη με αξιοποίηση προγράμματος ψηφιακών κόμικς και ψηφιακής αφήγησης. Στους στόχους και στον τρόπο υλοποίησης αυτής της δραστηριότητας επικεντρώνεται η παρούσα εργασία.

Συνεργασία μεταξύ τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης. Ένα μοντέλο συνδημιουργίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τη συμμετοχή μιας σχολικής τάξης και ενός χώρου πολιτισμού. Σχέδιο δράσης.

Γρόσδος Σταύρος, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε.

Περίληψη

Η ιδιαιτερότητα της πρότασης δημιουργίας ενός μοντέλου συνεργασίας ανάμεσα σε φορείς της τυπικής εκπαίδευσης (η τάξη ενός σχολείου) και σε φορείς της άτυπης εκπαίδευσης (μουσεία, πινακοθήκες, αρχαιολογικοί χώροι κ.ά.) έγκειται στο ότι ο/η εκπαιδευτικός, οι μαθητές/τριες και οι υπεύθυνοι ενός γειτονικού προς το σχολείο πολιτιστικού χώρου συσχεδιάζουν και υλοποιούν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες της συγκεκριμένης μικρής ομάδας μαθητών/τριών (μια τάξη σχολείου), ξεπερνώντας τις συνήθεις πρακτικές στον χώρο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, σύμφωνα με τις οποίες οι υπεύθυνοι ενός χώρου πολιτισμικής κληρονομιάς σχεδιάζουν εκπαιδευτικά προγράμματα χωρίς τη συμμετοχή μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών, τα οποία απευθύνονται στο μαθητικό κοινό μιας ευρύτερης περιοχής. Το μοντέλο σχεδιάστηκε, υλοποιήθηκε και αξιολογήθηκε με τη χρήση μιας έρευνας δράσης τετραετούς διάρκειας (2010-2014) στα πλαίσια της Πράξης: Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων μαθητών - Διάπολις (υποδράση: Εκπαιδευτικές επισκέψεις μαθητών). Η έρευνα-παρέμβαση υλοποιήθηκε στη διάρκεια τεσσάρων ετών (2010-2014) σε πέντε (5) διαδοχικά στάδια: (α) 2011. Πιλοτικό πρόγραμμα (διερεύνηση/καταγραφή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των ελληνικών μουσείων και των χώρων πολιτισμού με διαπολιτισμική διάσταση, καταγραφή παρατηρήσεων/συμπερασμάτων από τις επισκέψεις πολυπολιτισμικών σχολικών ομάδων σε χώρους πολιτισμού). (β) 2011-2014 (ανά έτος εφαρμογής). Πρώτη συνάντηση εκπαιδευτικού και υπεύθυνου(ων) του μουσείου κατά τη διάρκεια ημερίδας. Ανίχνευση αναγκών, αρχικές ιδέες, πρωτόλειος σχεδιασμός εκπαιδευτικού προγράμματος. (γ) Διαρκής συνεργασία εκπαιδευτικού και υπεύθυνου(ων) του μουσείου (αμοιβαίες επισκέψεις, ηλεκτρονική επικοινωνία κ.ά.), συνσχεδιασμός

εκπαιδευτικού προγράμματος. Δράσεις πριν την επίσκεψη. (δ) Επίσκεψη της σχολικής τάξης στο μουσείο. Εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος. Δράσεις μετά την επίσκεψη. (ε) 2014. Αξιολόγηση. Παραδοτέα. Δημοσιοποίηση των συμπερασμάτων, των σχεδίων εργασίας και του εκπαιδευτικού υλικού, έκδοση τόμου.

Τα αποτελέσματα κατέδειξαν την εφικτότητα του εγχειρήματος και την ποιότητα των παραγόμενων σχεδίων εργασίας.

Καλλιεργώντας δεξιότητες γραμματισμού στη θεματική της Διατροφής: πρόταση για ένα εξειδικευμένο σεμινάριο σε εκπαιδευτικούς.

Δρ. Μακρή Κ. Δήμητρα, Σχολική Σύμβουλος, Δ.Ε. κλ. ΠΕ15, Έδρα: ΔΙ.Δ.Ε. Α' Αθήνας

Περίληψη

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να καταθέσει μία πρόταση για ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για εκπαιδευτικούς Δ/θμιας Εκπ/σης, το οποίο θα τους επιτρέψει να πετύχουν μια ολιστική προσέγγιση της θεματικής της Διατροφής. Η όλη προσέγγιση θα βασιστεί στη μάθηση μέσω σχεδιασμού και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων «γραμματισμού» στους μαθητές. Συνεπώς, μετά από μια σύντομη ανασκόπηση του πλαισίου διδασκαλίας της θεματικής αυτής, θα αναφερθούμε στο σκοπό του προγράμματος, στα προσδοκώμενα αποτελέσματα όπως και στις βασικές ενότητες που θα χρειαστεί να εμπεριέχει. Επίσης, εντάσσουμε και κάποιες κριτικές ερωτήσεις, που θα δίνουν εναύσματα για ανάπτυξη του προβληματισμού σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα καθώς και προτάσεις για διδακτικά προϊόντα.

Η πολυτροπικότητα της επικοινωνίας και η προσέγγιση των πολυγραμματισμών στην ελληνική εκπαιδευτική πολιτική και πρακτική

Μαλίτσα Δ. Μαρία, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ06 Ν. Βοιωτίας & Ν. Φωκίδας

Περίληψη

Η εργασία πραγματεύεται τη μεταβαλλόμενη έννοια του γραμματισμού στα νέα πλαίσια επικοινωνίας, τα οποία απαιτούν δεξιότητες όχι μόνο για ανάγνωση αλλά και για θέαση, ανταπόκριση σε και παραγωγή πολυτροπικών και ψηφιακών κειμένων. Αρχικά, περιγράφεται το τοπίο της επικοινωνίας σήμερα, η οποία είναι πολυτροπική. Ακολουθεί η παρουσίαση της «κειμενικής μετατόπισης» και του διαφορετικού τρόπου «ανάγνωσης», που έχουν επιφέρει την αλλαγή της έννοιας του γραμματισμού και την εμφάνιση της προσέγγισης των πολυγραμματισμών. Στη συνέχεια, με βάση το παραπάνω θεωρητικό πλαίσιο παρουσιάζονται δεδομένα που προέρχονται από θεσμικά κείμενα και αντανακλούν τις εκπαιδευτικές πολιτικές στη χώρα μας σε σχέση με την προσέγγιση των πολυγραμματισμών. Η μέθοδος έρευνας των εν λόγω κειμένων ήταν η ποιοτική-περιγραφική ανάλυση περιεχομένου. Κατόπιν, παρατίθενται δεδομένα που αφορούν τις πρακτικές εκπαιδευτικών, τα οποία συλλέχθηκαν μέσα από ημι-δομημένες συνεντεύξεις και παρατηρήσεις, με στόχο να διαπιστωθεί εάν οι νέες τάσεις επηρέασαν την εκπαιδευτική

πρακτική. Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της μελέτης και διατυπώνονται προτάσεις.

Δημιουργική Γραφή και Πολυγραμματισμοί. Σύνδεση Γραμματισμού και Πολυγραμματισμών

Μπιλιούρη Αργυρή, Διευθύντρια 5ου Δημοτικού Σχολείου Ναυπλίου-ΠΕ70- Med Διδακτική Γλώσσας, Λογοτεχνίας & Θεάτρου

Περίληψη

Στην ταχύτατα εξελισσόμενη κοινωνία μας, όπου ιδεολογίες, στάσεις, οπτικές επαναποθετούνται, η ψηφιακή επανάσταση είναι ένας παράγοντας – κλειδί σε αυτές τις διεργασίες. Στο πλαίσιο των μεταμοντέρνων ιδεών και σε συνδυασμό με τις δυνατότητες των ψηφιακών εφαρμογών γίνονται δομικές αλλαγές. Μία από αυτές συμβαίνει στη στοχοθεσία της εκπαίδευσης. Η διαφοροποιημένη προσέγγιση της διδακτικής, ιδιαίτερα, του γλωσσικού γραμματισμού οδηγεί στην ψηφιακή αφήγηση. Έννοιες όπως η κριτική και δημιουργική σκέψη, η μεταγνώση, η πρωτοβουλία, η καινοτομία, η κοινωνικοποίηση, η συνεργασία πρωτοστατούν. Η παρούσα εργασία προτείνει την παραγωγή μιας ψηφιακής αφήγησης, στο πλαίσιο της διδασκαλίας της λογοτεχνίας και στην ανάδειξη προϊόντος δημιουργικής γραφής, και παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο αυτή συμπληρώνει και βελτιώνει τον γραμματισμό και συμβάλλει στην καλλιέργεια και ανάπτυξη ανώτερων δεξιοτήτων σκέψης.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Η προϋπηρεσία ως διαμορφωτική παράμετρος των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: πορίσματα έρευνας

Δρ Αναστασιάδου Αλεξάνδρα, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ06 Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Δρ Ηλιοπούλου Κωνσταντίνα, Πρότυπο Πειραματικό Σχολείο ΑΠΘ- Συνεργάτης Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας

Περίληψη

Ο ρηθός σχεδιασμός της εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού ενός οργανισμού περιλαμβάνει τέσσερα διακριτά στάδια (Harrison, 2005): (α) την ανίχνευση των επιμορφωτικών αναγκών του προσωπικού, (β) το σχεδιασμό της κατάλληλης εκπαίδευσης για τη θεραπεία της εκάστοτε εκπαιδευτικής ανάγκης, (γ) την υλοποίηση της εκπαίδευσης, και (δ) την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας της παρασχεθείσας εκπαίδευσης. Από αυτά το πρώτο στάδιο είναι πολύ σημαντικό για τον επιπρόσθετο λόγο ότι η αποτύπωση του αρχικού επιπέδου γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων του προς εκπαίδευση προσωπικού αποτελεί σημείο αναφοράς για σύγκριση με το τελικό επίπεδο που θα επιτευχθεί (Simmonds, 2003).

Βέβαια, ο σχεδιασμός και η οργάνωση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών για να επιφέρει ικανοποιητικά αποτελέσματα οφείλει να συνυπολογίζει τα δεδομένα των εκπαιδευτικών στους οποίους απευθύνονται τα εκάστοτε επιμορφωτικά προγράμματα. Μεταξύ αυτών των δεδομένων βαρύνουσα θέση ενέχουν οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την ανάγκη τους για επιμόρφωση, με τις προσφερόμενες θεματικές ενότητες και με την ενεργητική ή όχι συμμετοχή τους στην επιμορφωτική διαδικασία. Στο πλαίσιο αυτό η ανάγκη ανίχνευσης των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών προσλαμβάνει ιδιαίτερη σημασία για το σχεδιασμό και την εφαρμογή των επιμορφωτικών δράσεων από τους επίσημους φορείς επιμόρφωσης (ΟΕΠΕΚ, 2007).

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω η παρούσα έρευνα εστιάζει στον εντοπισμό και την ιεράρχηση των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων που υπηρετούν σε σχολεία της Κεντρικής Μακεδονίας. Ειδικότερα, υιοθετώντας ως όργανο διερεύνησης ένα δομημένο ερωτηματολόγιο ανίχνευσης στάσεων και απόψεων (Dörnyei, 2003) και εξετάζοντας τα ποσοστιαία συμπεράσματα επί του συνόλου:

- Ανιχνεύθηκαν και εντοπίστηκαν οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών του δείγματος.
- Διερευνήθηκε ο βαθμός επίδρασης της προϋπηρεσίας τους (α) στη δεκτικότητά τους για επιμόρφωση, (β) στις προτιμήσεις τους σχετικά με τις τεχνικές επιμόρφωσης.

- Ιχνηλατήθηκαν τα κίνητρα συμμετοχής τους σε επιμορφωτικά προγράμματα σε συνάρτηση με τα έτη εκπαιδευτικής εμπειρίας τους.
Απώτερος στόχος είναι ο προγραμματισμός επιμορφωτικών δράσεων ανταποκρινόμενων στις προσδοκίες των καταγεγραμμένων αναγκών.

Συμβουλευτική: «συνεργασία νηπιαγωγών-γονέων»

Βαλσαμάκη Χριστίνα, Σχολική Σύμβουλος 18ης Περιφέρειας Π.Α. Ροδόπης

Περίληψη

Το ζήτημα της συνεργασίας σχολείου - οικογένειας βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της εκπαιδευτικής κοινότητας. Ωστόσο οι εκπαιδευτικοί-νηπιαγωγοί δηλώνουν ανήμποροι να διαχειριστούν αυτές τις σχέσεις χωρίς βοήθεια. Σκοπός του προγράμματος αυτού ήταν οι νηπιαγωγοί να κινητοποιήσουν εκείνες τις επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες, ώστε να είναι ικανές να οικοδομούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους γονείς που οδηγούν, αφενός σε μια αποτελεσματική συνεργασία σχολείου – οικογένειας και αφετέρου στην Επαγγελματική τους Ανάπτυξη. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν 100 νηπιαγωγοί και διήρκεσε 5 εβδομάδες. Ενώ σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους οι νηπιαγωγοί δεχόταν υποστήριξη και ενίσχυση, όπου χρειαζόταν, στην προσπάθεια τους να εφαρμόσουν τις πρακτικές του προγράμματος σε πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας. Από την αξιολόγηση του προγράμματος φάνηκε ότι μετά τη συμμετοχή των νηπιαγωγών στο πρόγραμμα, βελτιώθηκε σε εξαιρετικό βαθμό η επικοινωνία και η συνεργασία τους με τους γονείς. Εξάλλου, η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα συνέβαλε στην Επαγγελματική τους Ανάπτυξη.

Επαγγελματισμός & Επαγγελματική Ανάπτυξη των Εκπαιδευτικών

Βερυκίου Ν. Άννα, Εκπαιδευτικός

Καλογεράτος Ο. Γεράσιμος, Εκπαιδευτικός

Δελέγκος Χ. Νικόλαος, PHD, Σχολικός Σύμβουλος 1ης εκπ/κής Περιφέρειας Αχαΐας

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη αφορά μια κριτική θεωρητική επισκόπηση της σύνδεσης μεταξύ του επαγγελματισμού και της επαγγελματικής ανάπτυξης στους δασκάλους της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αρχίζει δίνοντας τους ορισμούς των βασικών εννοιών και, στη συνέχεια, προσφέρει μια βιβλιογραφική επισκόπηση των τρόπων με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί η επαγγελματική ανάπτυξη των δασκάλων. Εν τέλει, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα πρόσφατων ερευνών γύρω από το θέμα και κρίσιμα σημεία που χρίζουν περαιτέρω μελέτης στην ανωτέρω βιβλιογραφία.

Η επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Συνέχειες και Ασυνέχειες. Η περίπτωση των Φιλολόγων

Βορβή Ιωάννα, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων ΔΔΕ Ανατολικής Θεσσαλονίκης, Δρ Φιλοσοφίας

Χασεκίδου-Μάρκου Θεοδώρα, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων ΔΔΕ Ανατολικής Θεσσαλονίκης, Δρ Φιλοσοφίας

Περίληψη

Η εργασία αφορά την επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα από την αρχή της ίδρυσης του ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα. Παρουσιάζονται το νομοθετικό πλαίσιο της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η κατάσταση που επικρατεί σήμερα, οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών και ιδιαίτερα των φιλολόγων και διατυπώνονται προτάσεις.

Η Δειγματική Διδασκαλία ως μια από τις αποτελεσματικότερες εκπαιδευτικές πολιτικές Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών Μουσικής

Τηγανούρια Παναγιώτα, Δρ Εθνομουσικολογίας, Σχολική Σύμβουλος Μουσικής Ανατ. Μακεδονίας & Θράκης

Περίληψη

Σύμφωνα με το καθηκοντολόγιο του σχολικού συμβούλου, μια από τις βασικές του αρμοδιότητες μεταξύ άλλων, είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Ο σχολικός σύμβουλος μπορεί να λειτουργήσει ως εμπυχωτής, ως διαμεσολαβητής γνώσης και ως μέντορας στην εκπαίδευση ενηλίκων. Βασική προϋπόθεση για να συμβούν τα παραπάνω είναι η επιλογή πετυχημένων εκπαιδευτικών πολιτικών επιμόρφωσης. Μέσα από την εμπειρία μου ως σχολική σύμβουλος μουσικής στην περιφέρεια ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η δειγματική διδασκαλία αποδείχτηκε ως μια από τις αποτελεσματικότερες τεχνικές επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών μουσικής.

Η επιμόρφωση των φιλολόγων για την εισαγωγή καινοτομικών στοιχείων στην εκπαιδευτική πραγματικότητα: η περίπτωση του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

Γεωργιάδης Μιχάλης, Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων ΠΕ Χαλκιδικής

Αναγνώστου Στρατής, Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων Λέσβου-Λήμνου

Περίληψη

Στην εργασία διερευνάται ο βαθμός στον οποίο η εφαρμογή του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης (ΜΠΕ) των εκπαιδευτικών συνετέλεσε στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων για την εισαγωγή καινοτομικών στοιχείων στην εκπαιδευτική πραγματικότητα. Καταρχάς,

αναλύεται η θεσμική διάσταση του Προγράμματος του ΜΠΕ, το οποίο εφαρμόστηκε κατά την περίοδο 2011-2012, και στη συνέχεια εξετάζεται σε ποιο βαθμό οι επιμορφωθέντες εκπαιδευτικοί-φιλόλογοι σε αυτό το πρόγραμμα ανέπτυξαν θετική στάση και εκδήλωσαν διδακτικές συμπεριφορές που προώθησαν την ενσωμάτωσή καινοτομικών στοιχείων στην εκπαιδευτική πραγματικότητα κατά οργανικό τρόπο. Τα καινοτομικά αυτά στοιχεία διαλαμβάνουν την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, τη βιωματική προσέγγιση, τη διερευνητική μάθηση, τη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Ακολούθως διερευνάται το κατά πόσο η προσπάθεια για εφαρμογή αυτών των καινοτομικών στοιχείων συνάντησε δυσκολίες και, τέλος, επιδιώκεται να διατυπωθούν προτάσεις που η υλοποίησή τους θα ευνοεί αυτήν την εφαρμογή.

Τα δεδομένα για αυτήν εργασία συγκεντρώθηκαν μέσα από την κριτική ανάλυση των κειμένων επιμορφωτικής πολιτικής της περιόδου 2010-2012 και μέσα από τη διενέργεια ημιδομημένων συνεντεύξεων με εκπαιδευτικούς στο πλαίσιο μιας μελέτης περίπτωσης που αφορούσε το ΜΠΕ, όπως αυτό εφαρμόστηκε στο ΠΕΚ Μυτιλήνης. Οι φιλόλογοι που συμμετείχαν στην έρευνα προέρχονταν από σχολικές μονάδες του νομού Λέσβου.

Από την ανάλυση και επεξεργασία των δεδομένων των συνεντεύξεων με τη μέθοδο της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου προέκυψε ότι όσοι παρακολούθησαν το ΜΠΕ διαμόρφωσαν μια θετική στάση για τις καινοτομικές εφαρμογές και επεχείρησαν να τις ενσωματώσουν στην εκπαιδευτική τους πρακτική, στο βαθμό που το επέτρεψαν οι δομικοί όροι και οι αντικειμενικές συνθήκες για την άσκηση του εκπαιδευτικού ρόλου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ιδιαίτερα στη λυκειακή βαθμίδα οι δυσμενείς όροι για την εφαρμογή καινοτομιών έχουν αυξηθεί και ενταθεί, ύστερα από τα μέτρα για τη θέσπιση νέου εξεταστικού συστήματος στις δύο πρώτες τάξεις. Για την αντιμετώπιση και την υπέρβαση των ως άνω δυσκολιών, οι εκπαιδευτικοί-φιλόλογοι προτείνουν μεταβολές στα Αναλυτικά και Ωρολόγια Προγράμματα και βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής.

Πρόγραμμα εξ' αποστάσεως επιμόρφωσης για τους/τις εκπαιδευτικούς Αγγλικής της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας

Γκαντίδου Ευαγγελία, Σχολική Σύμβουλος Αγγλικής της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας

Περίληψη

Η εργασία αυτή περιγράφει ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης το οποίο σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από τη σχολική σύμβουλο Αγγλικής της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας για τους/τις εκπαιδευτικούς Αγγλικής Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της περιοχής ευθύνης της. Το πρόγραμμα με τίτλο *Classroom Discipline for English Teachers*, είχε σαν σκοπό την βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σε θέματα διαχείρισης σχολικής τάξης με έμφαση στην πειθαρχία. Υλοποιήθηκε με τη χρήση του μικτού μοντέλου μάθησης (*blended learning*) στην πλατφόρμα Moodle του σχολικού δικτύου και έδωσε βεβαίωση παρακολούθησης 45 ωρών. Στην παρούσα εργασία αρχικά σκιαγραφείται το προφίλ των εκπαιδευτικών Αγγλικής που εργάζονται στο ελληνικό σχολείο και γίνεται ιστορική αναδρομή στην ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα από την δεκαετία του '80 και μετά. Ακολουθεί η περιγραφή του προγράμματος (θεωρητικό πλαίσιο,

μοντέλο μάθησης, δομή και αξιολόγηση). Τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και γίνονται προτάσεις βελτίωσης.

Έφηβοι μαθητές με ΔΕΠΥ

Γουρδομιχάλη Δήμητρα, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ15 – Πειραιά

Περίληψη

Βασική προτεραιότητα του σύγχρονου αποτελεσματικού σχολείου αποτελεί η βελτίωση της κατάρτισης του εκπαιδευτικού μέσα από τυπικές και άτυπες μορφές επιμόρφωσης. Ένα από τα χαρακτηριστικά του σημερινού σχολείου είναι η ανομοιογένεια του μαθητικού πληθυσμού. Πολλοί μαθητές εμφανίζουν ιδιαιτερότητες πολιτισμικές, μαθησιακές και ψυχοκοινωνικού χαρακτήρα με άμεση συνέπεια, την παρουσία μαθητών που χρειάζονται ειδική αντιμετώπιση σε ότι αφορά τη συμπεριφορά τους. Χαρακτηριστική η περίπτωση των παιδιών με το λεγόμενο υπερκινητικό σύνδρομο ή αλλιώς όπως λέγεται σήμερα, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με υπερκινητικότητα. Οι μαθητές με ΔΕΠΥ ενώ στα πρώτα χρόνια της σχολικής τους ζωής εμφανίζουν έντονες μαθησιακές δυσκολίες, στην εφηβεία παρουσιάζουν προβλήματα στη συμπεριφορά όπως διαταραχή της διαγωγής, προκλητική εναντιωματική συμπεριφορά. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι εφοδιασμένοι με κατάλληλες δεξιότητες μέσα από επιμορφώσεις ώστε να εντοπίζουν και να χειρίζονται με κατάλληλο τρόπο μαθητές με ΔΕΠΥ.

Προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου, ενδοσχολική επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου

Γραϊκός Νικόλαος, Σχολικός Σύμβουλος 1^{ης} Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Π.Ε. Ν. Πιερίας

Περίληψη

Ο αναστοχαστικός και συμμετοχικός προσανατολισμός της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών μπορεί να αποτελέσει τη βάση για τις αλλαγές στο υπάρχον εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό παράδειγμα του ελληνικού σχολείου. Επεκτείνοντας παλαιότερες δημοσιευμένες μας αναφορές σχετικά με το ρόλο του Σχολικού Συμβούλου στην οργάνωση της ενδοσχολικής επιμόρφωσης και της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών στην παρούσα εισήγηση ασχολούμαστε ειδικότερα με τη συμβολή του προγραμματισμού του εκπαιδευτικού έργου σε αυτή στη διαδικασία. Αναφερόμαστε στο σχετικό διαχρονικό νομοθετικό πλαίσιο, στις θεωρητικές προϋποθέσεις μιας νέας πρότασης, στις εφαρμογές που έχουμε πραγματοποιήσει και στη συζήτηση για την αποτελεσματικότητά τους.

Η ανάπτυξη 'κουλτούρας καινοτομίας' στην εκπαιδευτική πολιτική για την καινοτομία. Ο ρόλος του σχολικού συμβούλου.

Ζαφειριάδου Νέλλη, Σχολική Σύμβουλος Αγγλικής Θράκης

Περίληψη

Με την παρούσα εισήγηση υποστηρίζεται η αναγκαιότητα της ανάπτυξης 'κουλτούρας καινοτομίας' ως αναπόσπαστο τμήμα εδραίωσης μιας εκπαιδευτικής πολιτικής για την καινοτομία στο σχολείο. Μέσα από μια επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας εξετάζεται η έννοια της καινοτομίας, το πώς αυτή μεταφέρεται στην εκπαίδευση από το χώρο του management και πώς συνδέεται με την έννοια της δημιουργικότητας στο εκπαιδευτικό περιβάλλον ως ένα πλέγμα δεξιοτήτων που μπορούν να καλλιεργηθούν μέσα από στοχευμένες στρατηγικές. Θεωρώντας την καινοτομία ως διαδικασία αλλαγής που εμπεριέχει την ανθρώπινη παρέμβαση εστιάζει στους εκπαιδευτικούς Αγγλικής στη Θράκη και επιχειρεί να διερευνήσει τις απόψεις τους μέσα από μια μικρής έκτασης ποιοτική έρευνα. Διερευνάται επίσης και αναπτύσσεται περαιτέρω η σημασία της ανάπτυξης κουλτούρας καινοτομίας στους εκπαιδευτικούς καθώς και παράγοντες όπως το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο και η κατανόηση της αλλαγής για την οικοδόμηση, η την εν τέλει αποδόμηση της όποιας εκπαιδευτικής πολιτικής για την καινοτομία και τη δημιουργικότητα. Στο παραπάνω πλαίσιο θεωρείται στρατηγικός ο ρόλος του σχολικού συμβούλου ως στέλεχος εκπαίδευσης και εκπαιδευτικού ηγέτη στην δημιουργία συνθηκών ανάπτυξης δημιουργικότητας-καινοτομίας ώστε να εδραιωθεί μια κουλτούρα αποδοχής του 'νέου' και της καινοτομίας τόσο στο γνωστικό όσο και στο συναισθηματικό επίπεδο με στόχο την ενδυνάμωση και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Σχεδιασμός προγράμματος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα ένταξης/ισότιμης συνεκπαίδευσης μαθητών με ήπιες δυσκολίες μάθησης στο γενικό σχολείο: Μια πρόταση

Ημέλλου Όλγα, Σχολική Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Ειδική παιδαγωγός – Εργοθεραπεύτρια

Περίληψη

Η παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης προς τους μαθητές με δυσκολίες μάθησης πραγματοποιείται, όλο και πιο συχνά, στις σχολικές τάξεις του γενικού σχολείου. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να υποστηρίζουν όλους τους μαθητές της τάξης τους με το λιγότερο δυνατό διαχωριστικό τρόπο, υλοποιώντας προγράμματα διαφοροποιημένης εκπαίδευσης, στα πλαίσια ενός μοντέλου ένταξης/ισότιμης συνεκπαίδευσης. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών έχει ως στόχο την εξάλειψη της αναντιστοιχίας των σπουδών τους με τις απαιτήσεις της σχολικής πραγματικότητας. Στην εργασία αυτή προτείνεται ο σχεδιασμός ενός επιμορφωτικού προγράμματος σε θέματα ένταξης/ισότιμης συνεκπαίδευσης, ο οποίος βασίζεται στα αποτελέσματα της ανίχνευσης επαγγελματικών & επιμορφωτικών αναγκών εκπαιδευτικών γενικής εκπαίδευσης, αναφορικά με σχετικά πρότυπα επαγγελματικής ανάπτυξης.

Διάχυση καλών παιδαγωγικών πρακτικών στη σχολική κοινότητα: μια εμπειρία από την αξιοποίηση του προγράμματος Pestalozzi για εκπαιδευτικούς

Καζιάνη Αμαλία, Υπεύθυνη Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων Μεσσηνίας, εκπαιδευτικός ΠΕ 06 (ΜΑ), ψυχολόγος(MSc)

Δρ Σακκά Βασιλική, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Μεσσηνίας, ιστορικός

Δρ Σταθοπούλου Δήμητρα, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Μεσσηνίας, φιλόλογος

Περίληψη

Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει μία εμπειρία διάχυσης καλών παιδαγωγικών πρακτικών στα μέλη της σχολικής κοινότητας. Οι πρακτικές παρουσιάστηκαν στο Πρόγραμμα Pestalozzi του Συμβουλίου της Ευρώπης και αφορούσαν διδακτικές / παιδαγωγικές παρεμβάσεις για την ευαισθητοποίηση των μαθητών για την πρόληψη και αντιμετώπιση μορφών βίας που οφείλονται σε διακρίσεις και προκαταλήψεις. Μέσα από τη συνεργασία των Σχολικών Συμβούλων Φιλολόγων και της Υπεύθυνης του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων Μεσσηνίας, η οποία παρακολούθησε το εν λόγω Πρόγραμμα, επιδιώχθηκε η διάδοση των παραπάνω προτάσεων στους εκπαιδευτικούς, μέσω της ενεργού συμμετοχής τους σε βιωματικά εργαστήρια. Στόχοι των εργαστηρίων ήταν: α) να εξοικειωθούν οι συμμετέχοντες με τη μεθοδολογία, το περιεχόμενο και τις απαραίτητες δεξιότητες για το συντονισμό των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης, ώστε να είναι σε θέση να τις εφαρμόσουν στην τάξη, β) να καταδειχθεί μία από τις δυνατότητες προσέγγισης του γνωστικού αντικείμενου – εν προκειμένω των φιλολογικών μαθημάτων – μέσα από βιωματικές δραστηριότητες και γ) να αρθούν τυχόν επιφυλάξεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τους περιορισμούς που θέτει το Αναλυτικό Πρόγραμμα στην υλοποίηση δράσεων που στοχεύουν στην κοινωνικοσυναισθηματική αγωγή των μαθητών.

Πολιτικές άσκησης εκπαιδευτικής διοίκησης. Η περίπτωση της διανεμημένης / διαμοιραζόμενης ηγεσίας (Shared/Distributed leadership). Ποιοτική έρευνα σε Διευθυντές Σχολικών Μονάδων της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Καλαμιδιώτου Βασιλεία, Δασκάλα, ΠΔΕ Βορείου Αιγαίου

Χριστόπουλος Χ. Νικόλαος, Σχολικός Σύμβουλος Θεολόγων Βορείου Αιγαίου

Περίληψη

Ένα από τα βασικά πεδία εφαρμογής της εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η διοίκηση. Αποτελεί βασικό πυλώνα των πολιτικών για την εκπαίδευση και ακολουθεί τις κατευθύνσεις τους. Συνακόλουθα η διοίκηση της σχολικής μονάδας συνιστά ουσιώδη άξονα της εκπαιδευτικής πολιτικής και επιδρά καταλυτικά σε όλο το φάσμα της. Η σχολική διοίκηση και ηγεσία ως πεδίο μελέτης και έρευνας αποτελεί χώρο εν πολλοίς κορεσμένο και ως εκ τούτου οποιαδήποτε απόπειρα επιστροφής στα τετριμμένα θα ήταν τουλάχιστον άστοχη. Αποφασίσαμε έτσι να ρίξουμε φως σε σημεία της εφαρμογής της και περιοχές της διοίκησης/ηγεσίας που δεν έχουν διερευνηθεί διεξοδικά στην Ελλάδα.

Αναμφισβήτητα η ηγεσία της σχολικής μονάδας αποτελεί έναν από τους παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματική και επιτυχημένη διδασκαλία (Harris & Lambert, 2003). Εξετάζοντας το μοντέλο της διανεμημένης ή διαμοιραζόμενης ηγεσίας ως παράγοντα που

μπορεί να συμβάλλει καταλυτικά, επιχειρείται στην εισήγηση μας η προσέγγιση των λειτουργιών και του πλαισίου που τη συνθέτουν. Στη διεθνή βιβλιογραφία η διανεμημένη ή διαμοιραζόμενη ηγεσία αναφέρεται με τους όρους *shared or distributed leadership* και αφορά στην κατανομή ηγετικών ρόλων σε περισσότερα του ενός άτομα στη σχολική μονάδα. Η παρούσα εισήγηση συνθέτει τα ευρήματα από έρευνες, ξένες ως επί το πλείστον, μελετώντας τις δυνατότητες εφαρμογής στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα και τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να υλοποιηθεί. Στην ουσία, εστιάζοντας στη συμμετοχική ηγεσία, τις κοινότητες μάθησης και τη διάδραση μεταξύ των εκπαιδευτικών, επιδιώκεται η ανάδειξη του τρόπου συνεισφοράς τους για την επίτευξη του «κοινού στόχου των σχολείων που είναι η ενίσχυση και η αποτελεσματικότητα της μάθησης» (MacBeath, 2005). Παράλληλα, εξετάζεται η δυνατότητα μετατόπισης από την ανελαστική/αυστηρή ιεραρχική δομή στην πολυεπίπεδη και ευέλικτη αλληλεπίδραση όλων των μελών που μπορούν να συνθέσουν την άσκηση ηγεσίας στη σχολική μονάδα. Στη βάση αυτής της προβληματικής, μελετάται εάν είναι εφικτό το πέρασμα από την ηρωική ηγεσία του ενός ατόμου στη διανεμημένη ηγεσία που αξιοποιεί όλους τους ανθρώπινους και μη πόρους. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση του τρόπου διοίκησης της σχολικής μονάδας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και η ανίχνευση των στοιχείων που εμπίπτουν στο μοντέλο της διανεμημένης ηγεσίας. Για τη διερεύνηση του παραπάνω σκοπού αξιοποιήθηκαν οι απόψεις Διευθυντών Σχολικών Μονάδων Π.Ε. και Δ.Ε. Βορείου Αιγαίου. Η συλλογή των στοιχείων έγινε με τη χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων. Συνακόλουθα δίνονται προτάσεις για περαιτέρω έρευνα και αξιοποίηση των ευρημάτων.

Οι επιμορφώσεις των καθηγητών. Το εφικτό το ανέφικτο και τα παράπλευρα οφέλη

Καραγκιοζίδης Πολυχρόνης, Χημικός, Σχολικός Σύμβουλος Χαλκιδικής

Περίληψη

Ο Σχολικός Σύμβουλος στα πλαίσια των επιμορφωτικών του καθηκόντων, οφείλει να υλοποιεί κάποιες επιμορφωτικές συναντήσεις. Όπως είναι αυτονόητο, στις συναντήσεις αυτές πρέπει να συνδυάζει τη διδακτική καινοτομία και την πρακτικότητα, μέρος της οποίας είναι η εφαρμοσιμότητα. Ως παράδειγμα θα αναφέρω την εφαρμογή της κοινωνιομετρίας στον τρόπο χωρισμού των μαθητών σε ομάδες στα πλαίσια της οποίας μορφής ομαδοκεντρικής τεχνικής. Αν ο στόχος είναι μόνον η κατανομή των μαθητών σε ομάδες, η κοινωνιομετρία είναι απορριπτέα, διότι ως χρονοβόρα, στερείται πρακτικότητας. Μια μικρή όμως τροποποίηση, η οποία αποσκοπεί στην προσαρμογή της στην ελληνική πραγματικότητα, καθιστά την τεχνική αυτή χρήσιμο εργαλείο.

Μια Πρόταση Επιμόρφωσης με το Μεικτό Μοντέλο Μάθησης

Κελεσίδης Ευάγγελος, Σχολικός Σύμβουλος 2ης Περιφέρειας Δημ. Εκπ/σης Χαλκιδικής

Μανάφη Ιωάννα, Σχολική Σύμβουλος 3ης Περιφέρειας Δημ. Εκπ/σης Έβρου

Μπότσας Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος 1ης Περιφέρειας Δημ. Εκπ/σης Χαλκιδικής

Περίληψη

Ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου ως επιμορφωτή των εκπαιδευτικών αναδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντικός στις απομακρυσμένες περιφέρειες που στερούνται επιμορφωτικών ευκαιριών, αλλά ταυτόχρονα επιβάλλει και την ανεύρεση νέων εναλλακτικών μορφών επιμόρφωσης για την υπέρβαση του εμποδίου των μεγάλων αποστάσεων. Η πλήρως εξ αποστάσεως επιμόρφωση ή το μεικτό μοντέλο επιμόρφωσης με συνδυασμό δια ζώσης και εξ αποστάσεως, σύγχρονη και ασύγχρονη, τηλεκπαίδευση κερδίζουν συνεχώς έδαφος στο χώρο της εκπαίδευσης λόγω των πλεονεκτημάτων που παρουσιάζουν. Στο άρθρο αυτό παρουσιάζεται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα μεικτής μάθησης, που υλοποιείται το τρέχον σχολικό έτος για εκπαιδευτικούς σχολείων ΕΑΕΠ σε θέματα αξιοποίησης των ΤΠΕ στη διδασκαλία συγκεκριμένων γνωστικών αντικειμένων, καθώς και τα πρώτα συμπεράσματα που προκύπτουν μετά την ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος.

Γλωσσική και συναισθηματική ανάπτυξη μέσα από τον κόσμο του Ντίκενς: ένα διδακτικό σενάριο διαφοροποιημένης διδασκαλίας στο μάθημα των Αγγλικών

Κοταδάκη Μαριάνθη, Σχολική Σύμβουλος Αγγλικής Γλώσσας

Περίληψη

Η διδασκαλία του μαθήματος της Αγγλικής γλώσσας στο Γυμνάσιο αποσκοπεί διττά στην ανάπτυξη γλωσσικής και διαπολιτισμικής επικοινωνίας και στην πνευματική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών μέσω του ξένου κώδικα. Σημαντικό κώλυμα στη ροή της γλωσσικής διδασκαλίας εγείρει η διαχρονική διαφοροποιημένη γλωσσική κατάρτιση των μαθητών στο περιβάλλον της σχολικής τάξης. Στην παρούσα εργασία, συζητείται ένα διδακτικό σενάριο που δομήθηκε στις αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και εφαρμόστηκε σε Γυμνάσιο του νομού Ηλείας, στο πλαίσιο της τακτικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών Αγγλικής. Το έργο του Ντίκενς «Όλιβερ Τουίστ» προσφέρει το θεματικό περιεχόμενο για τον παράλληλο γλωσσικό και συναισθηματικό εμπλουτισμό των μαθητών.

Προσδοκίες, Ανάγκες και Εμπόδια στην Επιμόρφωση και στην Επαγγελματική Ανάπτυξη των Εκπαιδευτικών ή το μετέωρο βήμα της επιμορφωτικής πολιτικής του «Νέου Σχολείου»

Κουμέντος Ν. Γιάννης, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε.70

Περίληψη

Στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης και των ανοιχτών αγορών ο συνεχώς αυξανόμενος ρόλος των νέων τεχνολογιών και των επικοινωνιών, προκαλεί αλλαγές στις κοινωνίες και στα εκπαιδευτικά συστήματα.

Όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα αναζητούν τρόπους προσαρμογής στις νέες κοινωνικές και οικονομικές απαιτήσεις για τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και παιδείας.

Τα εκπαιδευτικά συστήματα, το σχολείο μετασχηματίζεται για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής και στις νέες ανάγκες των μαθητών .

Ο νέος ρόλος και το έργο των εκπαιδευτικών διαμορφώνεται από τις σύγχρονες ανάγκες για την εκπαίδευση, που απαιτεί παράλληλα την μετεκπαίδευση και την επιμόρφωση τους. Για να ανταποκριθεί ο εκπαιδευτικός στα αυξημένα παιδαγωγικά και τεχνολογικά δεδομένα της σύγχρονης αγωγής και μάθησης, χρειάζεται σταθερά προσφερόμενες δομές και προγράμματα επιμόρφωσης, υποστήριξης και δια βίου εκπαίδευσης.

Η μέχρι τα σήμερα αποσπασματική εφαρμογή επιμορφωτικών δράσεων στη χώρα μας, δεν ικανοποιεί την πλειοψηφία των Ελλήνων εκπαιδευτικών και δεν καλύπτει τις προσδοκίες τους. Και ο πρόσφατος επιμορφωτικός σχεδιασμός για το «Νέο Σχολείο» έμεινε ανολοκλήρωτος, αφού διαφοροποιήθηκαν οι προτεραιότητες της πολιτικής ηγεσίας.

Αυτή η ασυνέχεια και η αποσπασματικότητα στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής, έχει ως αποτέλεσμα τις ανολοκλήρωτες ή συνεχώς μεταβαλλόμενες επιμορφωτικές πολιτικές.

Το επικοινωνιακό κλίμα και η βελτίωσή του στο σχολικό χώρο. Η συμβολή του σχολικού συμβούλου στη διαχείριση και την αντιμετώπιση συγκρουσιακών καταστάσεων ανάμεσα στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας

Κουτουζιάδου Αικατερίνη, Σχολική Σύμβουλος Β/βαθμιας ΠΕ2

Περίληψη

Θέμα της παρούσας εισήγησης είναι η παρουσίαση του επικοινωνιακού κλίματος που συναντάμε σε μια εκπαιδευτική κοινότητα, ο προσδιορισμός των μορφών και των κυριότερων συγκρουσιακών παραγόντων που εμφανίζονται σ' αυτήν, οι αρνητικές ή θετικές για τη σχολική μονάδα συνέπειες. Ιδιαίτερα η εργασία στρέφεται στα εργαλεία που πρέπει να διαθέτει ο Σχολικός Σύμβουλος, σε μεθόδους και τρόπους διαχείρισης και αντιμετώπισης του φαινομένου από τον ίδιο, καθώς και στρατηγικές που προτείνονται για την πρόληψη της σύγκρουσης.

Στόχος της εισήγησής μας είναι να καταδειχθούν οι παράγοντες που επιδρούν στην επικοινωνία, παράμετροι που επηρεάζουν τη διάθεση και στάση του συνομιλητή, αλλά και οι ικανότητες για μια αποτελεσματική επικοινωνία. Αναφέρονται τα αίτια και οι διαδικασίες πρόκλησης μιας σύγκρουσης, οι μορφές, οι τύποι, η πορεία και τα χαρακτηριστικά της. Αναδεικνύεται ο ουσιαστικός ρόλος του Σχολικού Συμβούλου στη διαχείριση συγκρουσιακών καταστάσεων στο σχολικό περιβάλλον, ό,τι πρέπει ο ίδιος να γνωρίζει για τους παράγοντες που τις προκαλούν, ποιες αρχές και εργαλεία πρέπει να διαθέτει, ποιες στρατηγικές θα ακολουθήσει για την άμβλυνση, όσο και την εξάλειψή τους. Καταγράφονται τεχνικές που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας ανάμεσα στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Ενδιαφέρον το ερώτημα που προκύπτει, αν είναι πάντα καταστροφική ή και εποικοδομητική μια σύγκρουση.

Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην αναγκαιότητα ύπαρξης υγιούς επικοινωνιακού κλίματος ως προϋπόθεσης της καλής λειτουργίας μιας σχολικής μονάδας.

Η Εκπαίδευση στην Παγκοσμιοποίηση και ο Επαγγελματισμός του Εκπαιδευτικού

Μαραγκού Γεωργία, Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Η εκπαιδευτική πολιτική δε μένει ανεπηρέαστη από τις ομόκεντρες και φυγόκεντρες δυνάμεις, οι οποίες άλλοτε συμβάλλουν στην ανάπτυξη δημοκρατικών δραστηριοτήτων ανάμεσα στα έθνη-κράτη, και άλλοτε κατακερματίζουν τις όποιες προσπάθειες δημοκρατικών δραστηριοτήτων σε υπερ-εθνικά πλαίσια. Στις σύγχρονες κοινωνίες της γνώσης, κάτω από τις επιταγές των υπερεθνικών οργανισμών αλλά και την κυριαρχία των λογικών της αγοράς, η εκπαίδευση αποκτά μια νέα ευρωπαϊκή διάσταση και η έννοια του επαγγελματισμού του εκπαιδευτικού αλλάζει, καθώς η θέσπιση κριτηρίων επαγγελματισμού για τους εκπαιδευτικούς κρίνεται αυτονόητη για την ανατροφοδότηση των εκπαιδευτικών και τη βελτίωση του καθημερινού τους έργου (Ζμας, 2009).

Εκπαιδευτικές πολιτικές και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών - Επιμόρφωση

Μισαηλίδης Γρηγόριος, Διευθυντής 2ου Γυμνασίου Θέρμης, Ν. Θεσσαλονίκης, Καθηγητής Ειδικότητας ΠΕ18.17 (Τεχνολόγος Γεωπονίας/ Διοίκησης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων)

Περίληψη

Στη σημερινή εποχή ο ρόλος του εκπαιδευτικού έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές λόγω των αλληπάλληλων τροποποιήσεων που έχουν συντελεστεί σε επίπεδο εκπαιδευτικής πολιτικής. Όλο και πιο έντονα τίθεται το ζήτημα της επάρκειας των εκπαιδευτικών και της κατοχής δεξιοτήτων με δεδομένο το γεγονός ότι στις σύγχρονες σχολικές μονάδες ο εκπαιδευτικός κατέχει πολλαπλούς ρόλους, στους οποίους οφείλει να ανταπεξέλθει με επάρκεια προκειμένου να συμβάλει στην αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Η παρούσα εισήγηση θα διαπραγματευτεί ζητήματα αναφορικά με την επαγγελματική ανάπτυξη και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μέσα από το μοντέλο της μικτής μάθησης (blended learning): το παράδειγμα των teachers4europa

Μπαρής Θεόδωρος, Αν. Περ. Δ/ντής Εκπαίδευσης Δυτ. Ελλάδας

Χουλιάρα Ξανθή, Δ/ντρια στο Δ. Σ Ορεινής Ζώνης - Υπ Δρ (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο)

Μαναριώτης Χρήστος, Σχολικός Σύμβουλος 4ης

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία γίνεται διεξοδική διαπραγμάτευση του θέματος της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών μέσα από το μοντέλο της μικτής μάθησης (blended learning). Επιχειρείται η μελέτη των χαρακτηριστικών του εν λόγω μοντέλου αλλά κυρίως η αποτελεσματικότητά του, όπως αυτή αποτυπώθηκε μέσα από την εφαρμογή του στο

πρόγραμμα *Teachers4europa*, της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα (2011-2014). Σκοπός της μελέτη αυτής είναι να διερευνήσει ποσοτικά το αποτέλεσμα της μέχρι τώρα δράσης, με τη χρήση ερωτηματολογίου που συμπληρώθηκε ηλεκτρονικά από τα εμπλεκόμενα μέλη της, και να εισηγηθεί ανάλογες προτάσεις.

Απόψεις Νηπιαγωγών για την επιμόρφωσή τους στον κριτικό γραμματισμό

Ντίνιας Κωνσταντίνος, Καθηγητής Πανεπιστημίου

Βαϊρινού Κωνσταντία, Σχολικός Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής

Περίληψη

Ο κριτικός γραμματισμός αποτελεί μια σύγχρονη γλωσσοεκπαιδευτική πρόταση στην εκπαίδευση. Τα δύο τελευταία χρόνια υλοποιήθηκε επιμορφωτικό πρόγραμμα εκπαιδευτικών για τον κριτικό γραμματισμό.

Στόχος του επιμορφωτικού προγράμματος ήταν η επαγγελματική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στις βασικές αρχές του κριτικού γραμματισμού και η εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών με βάση την παιδαγωγική του κριτικού γραμματισμού στις σχολικές τάξεις.

Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζονται οι απόψεις των Νηπιαγωγών για το επιμορφωτικό πρόγραμμα. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν με ερωτηματολόγια από τις συμμετέχουσες Νηπιαγωγούς και αναλύθηκαν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά με την μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου.

Η γενική αποτίμηση του επιμορφωτικού προγράμματος αναδεικνύει την ικανοποίηση των Νηπιαγωγών από το επιμορφωτικό πρόγραμμα και τις διδακτικές εφαρμογές στις τάξεις των Νηπιαγωγείων καθώς και την πεποίθησή τους, ότι έχουν εξοικειωθεί με την συγκεκριμένη μεθοδολογική προσέγγιση.

Κοινότητες μάθησης: εν δυνάμει μηχανισμοί για την ενθάρρυνση της συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών.

Δρ Ξάνθη Χαρίκλεια, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ09 (Περιοχή ευθύνης Α' Αθήνας, Γ' Αθήνας, Ευβοίας και Δωδεκανήσων)

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση έχει σαν στόχο να αναδείξει την δυναμική των κοινοτήτων μάθησης των εκπαιδευτικών στην συνεχιζόμενη επαγγελματική τους ανάπτυξη. Επίσης, διερευνά τις δυνατότητες χρήσης των νέων τεχνολογιών στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών με την δημιουργία ηλεκτρονικών (δικτυακών) κοινοτήτων μάθησης. Τέλος συσχετίζει και συγκρίνει τα θεωρητικά συμπεράσματα με τα αποτελέσματα πρόσφατης εμπειρικής έρευνας που έγινε σε ομάδα Ευρωπαϊκών Κρατών.

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών: η περίπτωση της μαθηματικής μοντελοποίησης

Πάλλα Μαρίνα, Σχολική Σύμβουλος Μαθηματικών Ν. Χαλκιδικής και Δ. Θέρμης Θεσ/κης

Περίληψη

Οι μαθητές, κατά τη διάρκεια φοίτησής τους στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, έρχονται ελάχιστες φορές σε επαφή με προβλήματα μαθηματικών, τα οποία είναι κυρίως τυποποιημένα και λύνονται με κάποια μεθοδολογία που οδηγεί συνήθως σε μοναδικό αποτέλεσμα. Αντίστοιχα οι εκπαιδευτικοί έχουν προσαρμόσει τη διδασκαλία τους στις απαιτήσεις των σχολικών βιβλίων και των εξετάσεων. Η παρούσα μελέτη έχει στόχο να διερευνήσει αν η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στη μαθηματική μοντελοποίηση τους παρακινήσει να την εντάξουν στο μάθημά τους, δίνοντας στους μαθητές ευκαιρίες και εφόδια για να αντιμετωπίσουν προβλήματα της καθημερινής και της μελλοντικής επαγγελματικής τους ζωής.

Προσαρμογή της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στο μεθοδολογικό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων

Παναγιωτίδου Αναστασία, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ 06, Ph.D, M.ed

Ζήση Αντιγόνη, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ 09, M.Sc

Κιουλάνης Σπύρος, Διευθυντής Β/θμιας Εκπαίδευσης Δράμας, Ph.D, M.ed, M.Sc

Περίληψη

Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι η ανάδειξη των βασικών αρχών της εκπαίδευσης ενηλίκων, οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να εφαρμόζονται κατά το σχεδιασμό και την ανάπτυξη ενός επιμορφωτικού προγράμματος εκπαιδευτικών. Αναδεικνύεται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ως ένας θεσμός στρατηγικής σημασίας για τη συνεχή επαγγελματική τους ανάπτυξη αλλά και για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών συστημάτων. Τονίζεται, ότι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρέπει να υλοποιείται σε ένα δημιουργικό και ανοιχτό εκπαιδευτικό περιβάλλον με στοιχεία αυτονομίας, αυτενέργειας, καινοτόμο διάθεση και δημιουργικότητα, στο πλαίσιο του οποίου το μεθοδολογικό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων αναδεικνύεται σε παράγοντα καθοριστικής σημασίας.

Ο σχεδιασμός επιμορφωτικών προγραμμάτων βραχείας διάρκειας για εκπαιδευτικούς: η περίπτωση τεσσάρων προγραμμάτων στον Ν. Πέλλας

Παπαδάκη Αντωνία, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ02, Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας

Περίληψη

Στην εισήγηση παρουσιάζεται ο σχεδιασμός τεσσάρων επιμορφωτικών προγραμμάτων βραχείας διάρκειας από τη σχολική σύμβουλο φιλολόγων στον Νομό Πέλλας, στο πλαίσιο

της προαιρετικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών ως μια προσπάθεια κάλυψης προσωπικών αναγκών των εκπαιδευτικών και επαγγελματικής ανάπτυξης σε ένα περιβάλλον που αλλάζει συνεχώς, αλλά και καλλιέργειας πνεύματος συλλογικής ευθύνης για τη λειτουργία του σχολείου. Ένα τέτοιο εγχείρημα προϋποθέτει συμμετοχή των εκπαιδευτικών στον σχεδιασμό των προγραμμάτων και μεθόδους επιμόρφωσης που ευνοούν τη δράση και τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων. Οι σχολικοί σύμβουλοι σύμφωνα με το καθηκοντολόγιό τους, όπως αυτό ορίζεται στο ΦΕΚ1340/2002, είναι επιμορφωτές των εκπαιδευτικών και μπορούν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την επιμόρφωσή τους. Λαμβάνοντας υπόψη τη θετική αξιολόγηση ενός προγράμματος βραχείας διάρκειας, την παρατήρηση και τις συζητήσεις με τους εκπαιδευτικούς στο πλαίσιο των επισκέψεων της σχολικής συμβούλου στα σχολεία ευθύνης της καθώς και τα αποτελέσματα μιας έρευνας ανίχνευσης επιμορφωτικών αναγκών σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν άλλα τρία επιμορφωτικά προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς, τα οποία αφορούσαν παιδαγωγικά ζητήματα και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων. Παρά τις δυσκολίες του εγχειρήματος λόγω ελλιπούς υποστήριξης, οικονομικής και γραμματειακής, τα προγράμματα υλοποιήθηκαν με επιτυχία, γιατί συμμετείχαν οι εκπαιδευτικοί στον σχεδιασμό τους και αξιοποιήθηκαν οι απόψεις τους.

Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών: Προγράμματα κατάρτισης και επιμόρφωσης – προοπτικές σε ακριτικές-νησιωτικές περιοχές: Το παράδειγμα του παραρτήματος ΑΣΠΑΙΤΕ Ρόδου

Παπαδόπουλος Σταύρος, Διευθυντής 1ου Δ.Σ. Ιαλυσού- Διδάκτωρ Ιστορίας Εκπαίδευσης

Παπαδομαρκάκης Ιωάννης, Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δωδεκανήσου- Διδάκτωρ Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Περίληψη

Στην παρούσα εισήγηση θα αναφερθούμε στα προγράμματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών και τις ευκαιρίες παιδαγωγικής κατάρτισης και εξέλιξης που αυτά παρέχουν. Θα αναφερθούμε και θα παρουσιάσουμε το παράρτημα της ΑΣΠΑΙΤΕ που λειτουργεί στη Ρόδο. Το εν λόγω παράρτημα λειτουργεί μόλις τρία χρόνια, από το 2012, και είναι το μοναδικό στον ακριτικό και νησιωτικό γεωγραφικό χώρο του Νοτίου Αιγαίου. Λειτουργεί αποκεντρωμένα εκτός πόλεως Ρόδου (σε περιοχή που απέχει 20 χλ) και εκατοντάδες εκπαιδευτικοί και πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν επιμορφωθεί και αποκτήσει ήδη την απαραίτητη για αυτούς παιδαγωγική κατάρτιση. Παράλληλα στο παράρτημα λειτουργεί και τμήμα συμβουλευτικής για μάχιμους εκπαιδευτικούς.

Στην εισήγηση μας θα παραθέσουμε στοιχεία αναφορικά με την έως τώρα λειτουργία του παραρτήματος, τον αριθμό των επιμορφωμένων, στοιχεία για τους διδάσκοντες στο παράρτημα, τις υποδομές και τα προγράμματα σπουδών του παραρτήματος καθώς και τα προβλήματα σε σχέση με τη λειτουργία και τους τρόπους επίλυσης των. Θα αναφερθούμε στη δυναμική του παραρτήματος η οποία προκύπτει από την συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για πλήρωση των θέσεων που προκηρύσσονται.

Επίσης θα καταθέσουμε προτάσεις που στόχο έχουν την ανάπτυξη του παραρτήματος και θα συμβάλουν στην αρτιότερη λειτουργία και προσφορά του τόσο στην εκπαιδευτική

κοινότητα όσο και στην ευρύτερη κοινωνία των νησιών. Προτάσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών, προτάσεις ευρύτερης συνεργασίας και σύνδεσης της ΑΣΠΑΙΤΕ με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου (του οποίου 3 τμήματα λειτουργούν στη Ρόδο), προτάσεις για διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων και συνεδρίων που σχετίζονται με την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (γενική και επαγγελματική) δίνοντας στο παράρτημα το ρόλο του Περιφερειακού Επιμορφωτικού Κέντρου Π.Ε.Κ. (σημειωτέον ότι περιφερειακό επιμορφωτικό κέντρο δεν υπάρχει στο νευραλγικό νησιωτικό χώρο του Νοτίου Αιγαίου). Τέλος θα αναφερθούμε στην εξακτίνωση του παραρτήματος και σε άλλα νησιά, τόσο της Δωδεκανήσου όσο και των Κυκλάδων. Εξακτίνωση που θα καλύψει τις ανάγκες και το ενδιαφέρον που ήδη έχουν εκδηλώσει για επιμόρφωση και κατάρτιση εκπαιδευτικοί που κατοικούν στα νησιά αυτά και λόγω της ιδιομορφίας της νησιωτικότητας και των προβλημάτων που σχετίζονται με αυτή (προβλήματα σύνδεσης των νησιών αυτών με τη Ρόδο, δυσμενείς καιρικές συνθήκες, ελάχιστα δρομολόγια, κόστος μετάβασης και διαμονής) αδυνατούν να τα παρακολουθήσουν.

Εκπαιδευτική πολιτική και διαπολιτισμική εκπαίδευση: ο ρόλος του σχολικού συμβούλου

Παπαχρήστος Κώστας, Σχ. Σύμβουλος Δημ. Εκπ/σης, Δ/ντής Σπουδών Α/θμιας Εκπ/σης του Υ.ΠΟ.ΠΑΙΘ.

Κεφαλίδου Άρτεμις, Εκπαιδευτικός του 6ου Διαπολιτισμικού Σχολείου Ελευθερίου Κορδελιού

Παγώνη Παρασκευή, Εκπαιδευτικός

Περίληψη

Με την εισήγηση αυτή αρχικά θέτουμε αφενός το πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο σύγχρονο σχολείο και αφετέρου αναφερόμαστε στο θεσμό του σχολικού συμβούλου, έτσι όπως αυτός διαμορφώνεται, με βάση την κείμενη νομοθεσία. Στόχος μας είναι αναδείξουμε στο επίπεδο της εκπαιδευτικής πολιτικής ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά του ρόλου του σχολικού συμβούλου, όπως ο προγραμματισμός και η υλοποίηση του εκπαιδευτικού έργου, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και η επιστημονική καθοδήγηση και εποπτεία. Θεωρούμε ότι αποτελούν τα κύρια σημεία στα οποία θα πρέπει να επικεντρωθούμε έτσι ώστε και ο θεσμός του σχολικού συμβούλου και η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στο ελληνικό σχολείο να βελτιωθεί.

Εκπαιδευτικές Πολιτικές για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: Διερεύνηση παραμέτρων – περιορισμών -αντιφάσεων και δυνατοτήτων

Πάσχου Αγγελική, Σχολική Σύμβουλος 9ης Περιφέρειας Π.Ε.Αιτ/νίας

Περίληψη

Σκοπός της εισήγησης είναι να επανεξεταστούν οι βασικές και κυρίαρχες παραδοχές για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ,σύμφωνα με τις οποίες προβάλλεται ως κατ' εξοχήν υπόθεση της βασικής κατάρτισης τους. Θα ανιχνεύσουμε τα όρια, τις αντιφάσεις και τις δυνατότητες των πολιτικών και των προγραμμάτων στο πλαίσιο μιας βιογραφικής - ιστορικής προσέγγισης αναλύοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, δεν αναφέρεται στην υπηρεσιακή εξέλιξη και στη σταδιοδρομία, αλλά εμπεριέχει μια διευρυμένη εκδοχή της επαγγελματικής μάθησης, με την έννοια του εύρους των πηγών μάθησης και της συνέχειάς της στο χρόνο. Πρόκειται για μια διαδικασία δια βίου η οποία περιλαμβάνει ένα μεγάλο φάσμα μαθησιακών-εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, από τη μη-κατευθυνόμενη μάθηση μέσω της εμπειρίας και τις άτυπες ευκαιρίες μάθησης στο χώρο εργασίας , μέχρι τις πιο τυπικές ευκαιρίες μάθησης που προσφέρονται μέσω συστηματικών δραστηριοτήτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης. Το ερώτημα μας είναι ποιες είναι οι πολιτικές που συνδέονται και προσδιορίζουν άμεσα ή έμμεσα την υπόθεση της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών.

Η βασική παραδοχή που υποβαστάζει την ανάλυση που επιχειρείται εδώ, είναι ότι η επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών και η εργασία τους στο σχολείο κατανοούνται πληρέστερα όταν συνεξετάζονται στο πλαίσιο των ευρύτερων δομικών και θεσμικών όρων της συνολικής κοινωνικής λειτουργίας του σχολείου. Αλλαγές που αναφέρονται στους εκπαιδευτικούς, δεν είναι δυνατόν παρά να συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το συνολικό κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης. Έχοντας κάνει αυτή την παραδοχή, σημαίνει ότι θεωρούμε πως η βασική εκπαίδευση, επιμόρφωση, και οι συνθήκες εργασίας των εκπαιδευτικών αναπαράγουν και νομιμοποιούν τις υφιστάμενες κοινωνικές σχέσεις στο χώρο της εκπαίδευσης και στην κοινωνία ευρύτερα. Ας σημειώσουμε εδώ μια διπλή και αντιφατική λειτουργία: από τη μια υποτίθεται πως επιδιώκεται η συστηματική υποστήριξη της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών που θα αναλάβουν τη μόρφωση των μαθητών/τριών για να μπορούν να ζουν σε μια πιο δίκαιη και πιο δημοκρατική κοινωνία.

Ο ρόλος του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο διαπολιτισμικό σχολικό περιβάλλον και η επαγγελματική του κατάρτιση: συγκριτική προσέγγιση

Παυλίδου Ιωάννα, Καθηγήτρια Αγγλικής Φιλολογίας στη Β/θμια Εκπαίδευση, Ειδικευση στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό

Γεωργιάδης Μιχάλης, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ02 Χαλκιδικής

Περίληψη

Στην εργασία επιχειρείται να διερευνηθεί το ζήτημα της εκπαίδευσης και κατάρτισης των Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΠ) στο πλαίσιο ενός διαπολιτισμικού σχολικού περιβάλλοντος. Μέσω της συγκριτικής αναφοράς στα συστήματα των ΗΠΑ, της Αγγλίας και της Γερμανίας, τα οποία αφορούν τη επαγγελματική προετοιμασία για την άσκηση του ως άνω ρόλου, επιχειρείται η εμβάθυνση και η κατανόηση του αντίστοιχου τομέα στην ελληνική πραγματικότητα. Για αυτό το σκοπό αναλύονται κριτικά τα σχετικά Προγράμματα Σπουδών και οι όροι προετοιμασίας των Συμβούλων ΕΠ, τόσο στις ξένες

χώρες και όσο και στην εγχώρια πραγματικότητα. Στην εργασία θεμελιώνεται ένα σώμα προτάσεων για την αναβάθμιση της εκπαίδευσης και κατ' επέκταση του ρόλου των Συμβούλων ΕΠ στη χώρα μας.

Η παρατήρηση ομοτέχνων ως στρατηγική επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο μιας Κοινότητας Μάθησης

Ριζάκη Αικατερίνη, Σχολική Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Διδάκτορας Διδακτικής Φυσικών Επιστημών

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια μελέτη της παρατήρησης της διδασκαλίας από ομότεχνους (*peer observation of teaching*), ως στρατηγικής η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Πρόκειται για την παρατήρηση της διδασκαλίας από ομότεχνους στο πλαίσιο της προετοιμασίας των ομοτέχνων (*peer coaching*) η οποία αποτελεί πρόταση για τη δημιουργία μιας επαγγελματικής κοινότητας μάθησης. Συζητούνται τα χαρακτηριστικά της παρατήρησης των ομοτέχνων στο εν λόγω πλαίσιο με ταυτόχρονη παρουσίαση της παρατήρησης των ομοτέχνων στο συνεργατικό μοντέλο του *Gosling*. Διατυπώνονται απόψεις για παραπέρα μελέτη και έρευνα.

Η θέση της γυναίκας στην εκπαιδευτική ηγεσία

Σαραφίδου Κατερίνα, Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής

Περίληψη

Παρά τα όσα νομοθετικά έχουν θεσπιστεί σχετικά με την ισότιμη μεταχείριση των δύο φύλων, την πρόοδο που έχει συντελεστεί σε θέματα ισότητας των φύλων και τη συγκρατημένη αισιοδοξία που υπάρχει σήμερα, καθώς αρκετές γυναίκες κατάφεραν να βρεθούν στην κορυφή, οι θέσεις ευθύνης, κύρους και εξουσίας δεν φαίνονται ούτε προσιτές ούτε ελκυστικές για ένα μεγάλο αριθμό γυναικών. Γι αυτό το λόγο, η μελέτη και ανίχνευση όλων των παραγόντων που συντηρούν ακόμη, την έμφυλη εκπαιδευτική διοίκηση θα μπορούσε να προσφέρει τη δυνατότητα μιας νέας εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα αποδομούσε την κυρίαρχη έμφυλη γνώση, στο πλαίσιο του εκδημοκρατισμού της εκπαίδευσης.

Σκοπός της εργασίας είναι η αποτύπωση της παρουσίας των γυναικών στην ηγεσία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, μέσα από έρευνες της τελευταίας δεκαετίας κι η ανίχνευση των εμποδίων ή διαφόρων παραμέτρων που οδηγούν τις γυναίκες να διεκδικήσουν ή όχι μία επιτελική θέση στην ηγεσία της εκπαίδευσης.

Με βάση αυτά τα ερευνητικά δεδομένα προσπαθούμε να προσδιορίσουμε:

1. Τους λόγους που οδηγούν τις γυναίκες εκπαιδευτικούς στην προώθηση της καριέρας τους στο χώρο της στελέχωσης της εκπαίδευσης.
2. Τη στάση του οικογενειακού περιβάλλοντος στην επιλογή αυτή.
3. Τη στάση του κοινωνικού περιβάλλοντος.

4. Τους παράγοντες γενικότερα, που αποτρέπουν την ανέλιξη των γυναικών (θεσμικά εμπόδια, κοινωνικοπολιτικά και πολιτισμικά προσωπικά, ψυχολογικά κ.ά)

5. Το είδος των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες – αν αντιμετωπίζουν- όταν τελικά επιλέγονται για τη στελέχωση των επιτελικών θέσεων.

Για το σκοπό της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα ερευνών που διερευνούσαν την παρουσία των γυναικών εκπαιδευτικών σε θέσεις στελεχών εκπαίδευσης στο χώρο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και διεξήχθησαν την περίοδο της τελευταίας δεκαετίας (2004-2014) και έγινε ανάλυση περιεχομένου.

Η έρευνα έδειξε, ότι ακόμη και σήμερα οι γυναίκες υποαντιπροσωπεύονται στη διοίκηση σχολικών μονάδων, και ανέδειξαν τα αίτια υποαντιπροσώπησης των γυναικών, τα οποία παραμένουν ίδια με αυτά των προηγούμενων δεκαετιών.

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών μέσα από την Έρευνα Δράσης – το παράδειγμα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας

Σπανάκη Εμμανουήλ Ειρήνη, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, M.Sc., 'Βιολογία της Άσκησης', ΤΕΦΑΑ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, PhD, 'Ειδικής Αγωγής', Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστημίου Πατρών, M.Sc. candidate, 'Θεωρία, Πρακτική και Αξιολόγηση της Διδασκαλίας', Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Ράπτης Βασιλείου Ιωάννης, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, M.Sc. candidate, 'Θεωρία, Πρακτική και Αξιολόγηση της Διδασκαλίας', Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Περίληψη

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αναπτυχθούν επαγγελματικά μέσα από την καλλιέργειά τους ως αυτόνομοι επαγγελματίες και μέσα από τη στοχαστική και αλληλεπιδραστική επικοινωνία μεταξύ τους. Η Έρευνα Δράσης (ΕΔ) αποτελεί μία μέθοδο που προσφέρει την ευκαιρία της κριτικής, της οργάνωσης, της κατανόησης, αλλά και της σταδιακής αναμόρφωσης της διδακτικής πρακτικής τους. Η ΕΔ εκθέτει τους συμμετέχοντες σε νέες θεωρίες και ιδέες, με στόχο την αλλαγή της σχολικής κουλτούρας. Η διαδικασία της έρευνας δράσης είναι αμφίδρομη και οδηγεί μέσα από τη δράση στον αναστοχασμό, προκειμένου να επέλθει η επανάδραση. Γενικά, οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι η ΕΔ «στη σχολική μονάδα είναι η καλύτερη λύση για την αντιμετώπιση των προβληματικών καταστάσεων, την εισαγωγή καινοτομιών και την ανταλλαγή ιδεών» (Karachtsi & Kakana, 2009). Σύγχρονο θέμα ενδιαφέροντος ενασχόλησης μέσα από την ΕΔ για τους εκπαιδευτικούς της Α/θμιας Εκπαίδευσης αποτελεί η διαφοροποιημένη διδασκαλία. Η αναγκαιότητα της ανάπτυξης της παρούσας ΕΔ έγκειται στη δημιουργία μιας επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, ώστε να είναι ικανοί να αντιμετωπίσουν με ψυχική ανθεκτικότητα, αλλά και επιστημονικό τρόπο τις ανάγκες της σχολικής ηλικίας, με απώτερο στόχο την πρόληψη των δυσκολιών ένταξης των παιδιών στη μαθητική κοινότητα και την αναγνώριση και τον σεβασμό των ξεχωριστών χαρακτηριστικών του κάθε μαθητή. Ειδικοί στόχοι της είναι η αναγνώριση και κατανόηση από τους εκπαιδευτικούς των βασικών αρχών και των στρατηγικών διδασκαλίας της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και παιδαγωγικής, για την υποστήριξη της ψυχικής ανθεκτικότητας των μαθητών/τριών τους ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους, ώστε να

ενταχθούν όλοι οι μαθητές στη μαθησιακή διαδικασία, καθώς και η βελτίωση της διδασκαλίας μέσα από τη συνεργασία και την ανταλλαγή τεχνικών. Μακροπρόθεσμοι στόχοι της ΕΔ αποτελούν η διαρκή ενημέρωση του εκπαιδευτικού σε θέματα διαχείρισης ενδοσχολικών προβληματισμών, αλλά και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των μαθητών, μέσα σε κλίμα αμοιβαίας αποδοχής και σεβασμού στο σχολικό περιβάλλον.

Συσχέτιση του Βαθμού Ικανοποίησης και των Προβλημάτων που αναδεικνύονται στην υλοποίηση των project από εκπαιδευτικούς διαφορετικών κλάδων της Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Τζωρτζάκης Α. Ιωάννης, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ12, ΠΔΕ Κρήτης

Παπαγιαννάκης Ι. Ευάγγελος, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ09, ΠΔΕ Πελοποννήσου

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της ύπαρξης συσχέτισης αφενός μεταξύ του Βαθμού Ικανοποίησης και των Προβλημάτων που αναδεικνύονται κατά την υλοποίηση των project και αφετέρου των κλάδων και του περιβάλλοντος εργασίας των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών, στα αντικείμενα των Βιωματικών Δράσεων στα Γυμνάσια, των Ερευνητικών Εργασιών στα Γενικά και Επαγγελματικά Λύκεια και των Ειδικών θεματικών Δραστηριοτήτων στα Επαγγελματικά Λύκεια.

Βασίζεται στις απαντήσεις 1000 περίπου εκπαιδευτικών που υλοποίησαν Ερευνητικές Εργασίες και σε αυτές 1200 περίπου Βιωματικών Δράσεων σε σχολεία της Ελλάδας κατά τη σχολική χρονιά 2013-2014

Ακολουθείται η περιγραφική μέθοδος και η έρευνα συσχέτισης παραγόντων (crosstabs). Για τη συλλογή των στοιχείων χρησιμοποιήθηκαν ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια που υλοποιήθηκαν με το εργαλείο Google Forms, και στάλθηκαν σε όλα τα Γυμνάσια, τα Γενικά και Επαγγελματικά Λύκεια της Ελλάδας. Στατιστική επεξεργασία και συσχέτιση των απαντήσεων έγινε με το λογισμικό SPSS.

Περιγράφονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τις απαντήσεις σε ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, που με τη σειρά τους διερευνούν μεταβλητές όπως το φύλο, ή ηλικία, ο κλάδος η εμπειρία, η επαγγελματική ανάπτυξη των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών και η ικανοποίησή τους από την πορεία της εργασίας τους, που συσχετίζονται με μεταβλητές όπως, το είδος και η σοβαρότητα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στην τάξη, ο χώρος στον οποίο εργάζονται και οι απόψεις των ερωτηθέντων για την εκπαίδευση μέσω project (PjBL).

Συμπεραίνεται ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ της βαρύτητας και του είδους των προβλημάτων που παρατηρούνται σε Γυμνάσια, Γενικά Λύκεια και ΕΠΑΛ, ότι η εμπειρία και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών παίζουν μικρό μόνο ρόλο στην επιτυχή αντιμετώπιση των καινοτόμων αυτών εκπαιδευτικών αντικειμένων και ότι αν και υπάρχουν διαφορές στο βαθμό ικανοποίησης μεταξύ των κλάδων των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών, η συνολική τους στάση είναι ενθαρρυντικά αισιόδοξη.

Το εκπαιδευτικό μάρκετινγκ ως εργαλείο βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου

Τρύφων Μαρία, Νηπιαγωγός, Med

Βαγή-Σπύρου Ευφροσύνη, Σχολική Σύμβουλος 24ης Περιφέρειας Προσχολικής Εκπαίδευσης Αττική, Med

Περίληψη

Η εκπαίδευση αποτελεί ένα πρόσφορο πεδίο συζητήσεων, αντιθέσεων, γόνιμων ή λιγότερο γόνιμων διαλόγων, εφαρμογών καινούργιων μεθόδων, προγραμμάτων και καινοτομιών. Το Δημόσιο σχολείο, σε όλες του τις βαθμίδες, ως ο κατεξοχήν χώρος και φορέας παροχής της εκπαίδευσης, επιχειρεί να ακολουθήσει τις παιδαγωγικές, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές αλλαγές, με την χρήση νέων μεθόδων και εργαλείων, μεταξύ των οποίων είναι το Μάρκετινγκ και το Εκπαιδευτικό Μάρκετινγκ. Είναι οι μέθοδοι και τα εργαλεία που, με την ορθή τους χρήση, βοηθούν τα εκπαιδευτικά Ιδρύματα και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, στο να σχεδιάσουν, να προγραμματίσουν και να υλοποιήσουν σωστά τις ενέργειες εκείνες, που θα κάνουν την εκπαιδευτική πραγματικότητα περισσότερο αποτελεσματική, ικανοποιώντας τις ανάγκες όλων των εμπλεκομένων. Η υιοθέτηση της φιλοσοφίας και η χρήση του Εκπαιδευτικού Μάρκετινγκ σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα, μπορεί να λειτουργήσει υποστηρικτικά, να βελτιωθεί η ποιότητα και να γίνει καλύτερη προβολή του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου.

Με άξονα το Εκπαιδευτικό Μάρκετινγκ και τον ρόλο του, στην βελτίωση της διοίκησης και την οικονομική ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού Ιδρύματος, στην παρούσα εργασία, το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται στο Δημόσιο Σχολείο. Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των παραγόντων εκείνων που σχετίζονται με την ενημέρωση που έχουν οι Νηπιαγωγοί και την ορθή εφαρμογή του Εκπαιδευτικού Μάρκετινγκ στο Δημόσιο Νηπιαγωγείο, ώστε να προβάλλουν και να προωθούν σωστά το εκπαιδευτικό τους έργο.

Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι, μεγάλο ποσοστό των Νηπιαγωγών θεωρούν ότι, το Εκπαιδευτικό Μάρκετινγκ θα έπρεπε να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της σύγχρονης κουλτούρας της εκπαίδευσης. Οι συνθήκες κρίνονται ώριμες και οι εκπαιδευτικοί δείχνουν, έστω και με αρκετές επιφυλάξεις, να κατανοούν την ανάγκη να εργάζονται με έναν σύγχρονο τρόπο, σε όλες τις διαστάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας, με νέες παιδαγωγικές μεθόδους και να χρησιμοποιούν καινούργια φιλοσοφία, προσέγγιση και εργαλεία, όπως αυτά του Εκπαιδευτικού Μάρκετινγκ.

Η σχέση των στρατηγικών διαχείρισης συγκρούσεων διευθυντών και εκπαιδευτικών με την εργασιακή τους εμπειρία.

Τσιόπα Κυρατσώ, MSc, Σχολική Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

Περίληψη

Η βιβλιογραφία και η έρευνα των συγκρούσεων, για δεκαετίες, αγνοούσε τις πιθανές σχέσεις των συγκρούσεων στην εργασία και των εργασιακών εμπειριών των εργαζομένων. Η παρούσα έρευνα, επεκτείνοντας προηγούμενες έρευνες που εστιάζουν στη σχέση ηγέτη-υφισταμένου, έχει διπλό σκοπό. Αρχικά, διερευνά τη σχέση των στρατηγικών (ενσωμάτωση, αποφυγή, επιβολή) τις οποίες υιοθετεί ο ηγέτης για να διαχειριστεί

συγκρούσεις, με τέσσερις δείκτες εργασιακών εμπειριών (επαγγελματική ικανοποίηση, συναίσθημα στην εργασία, συναισθηματική εξουθένωση, ποιότητα διαπροσωπικών σχέσεων) που οι υφιστάμενοι ενδεχομένως βιώνουν στο χώρο εργασίας. Επίσης, εξετάζει τη σχέση μεταξύ των στρατηγικών διαχείρισης των συγκρούσεων διευθυντών και υφισταμένων και των εργασιακών εμπειριών των ιδίων.

Το δείγμα βασίστηκε σε 51 διευθυντές/ριες σχολείων και 281 εκπαιδευτικούς, οι οποίοι συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς που αφορούσαν τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν για να διαχειριστούν συγκρούσεις, τη ΣΝ, το θετικό και αρνητικό συναίσθημα, τη συναισθηματική εξουθένωση, την επαγγελματική ικανοποίηση και την ικανοποίηση από τις διαπροσωπικές σχέσεις. Τα αποτελέσματα της πολυεπίπεδης ανάλυσης, όπως αναμενόταν, έδειξαν ότι όταν ο διευθυντής διαχειρίζεται τις συγκρούσεις συνεργατικά τότε οι εκπαιδευτικοί δήλωναν περισσότερο θετικό συναίσθημα αλλά και υψηλά επίπεδα συναισθηματικής εξουθένωσης. Αντίθετα με τις αρχικές υποθέσεις, η υιοθέτηση του στυλ αποφυγής από τους διευθυντές προέβλεψε τάση μείωσης των αρνητικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των συναδέλφων. Αυτά τα πορίσματα ερμηνεύονται μέσα από μία κοινωνικό-αλληλεπιδραστική προοπτική, η οποία τονίζει τη σχέση συναλλαγής που αναπτύσσεται μεταξύ ηγέτη και υφισταμένου και συνεισφέρει σε μία κατανόηση της επίδρασης των διαπροσωπικών συγκρούσεων στην ανατροφοδότηση των εργαζομένων.

Η παρούσα έρευνα είναι μια από τις πρώτες μελέτες διεθνώς που χρησιμοποιούν μοντέλα πολυεπίπεδης ανάλυσης και ειδικότερα στον επαγγελματικό κλάδο των εκπαιδευτικών και συμφωνούν με τις υποθέσεις και άλλων ερευνητών για τη σημασία των στρατηγικών διαχείρισης συγκρούσεων των διευθυντών (Steel, 2009· Hempel, Zhang & Tjosvold, 2009· Chan et al., 2007) στην επαγγελματική (DeDreu & Beersma, 2005) και προσωπική ανάπτυξη και ευημερία των εμπλεκόμενων (Rahim, 2001). Περαιτέρω εξέταση από μελλοντικές έρευνες θα ήταν πολύτιμη γιατί τα περισσότερα αποτελέσματα στη βιβλιογραφία είναι αντικρουόμενα.

Ενημέρωση, καθοδήγηση και επιμορφωτική στήριξη των εκπαιδευτικών μονάδων από το Συμβουλευτικό Σταθμό Νέων (Σ.Σ.Ν.) Πιερίας

Αθανάσιος Χαρίσης, Υπεύθυνος Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων Δ.Δ.Ε. Πιερίας, Δρ. Παιδαγωγικής

Περίληψη

Στο έργο των Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων περιλαμβάνεται η ενημέρωση, η επιστημονική και παιδαγωγική καθοδήγηση ή/και η επιμόρφωση των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας (μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων και της κοινής γνώμης) σε θέματα ψυχοκοινωνικά που απασχολούν τη σχολική κοινότητα. Στην εισήγηση παρουσιάζονται βασικά σημεία από το έργο του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων Πιερίας σ' αυτόν τον τομέα, έτσι όπως προβλεπόταν στην Υπουργική Απόφαση του 2012 που καθόριζε τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των Υπευθύνων των Σταθμών, τόσο στο επίπεδο της οργάνωσης και του προγραμματισμού όσο και στο επίπεδο της υλοποίησης και κατατίθενται συμπεράσματα και προτάσεις.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Από τις Συνθετικές-Δημιουργικές Εργασίες στην Τράπεζα Θεμάτων. Η Αξιολόγηση του Μαθητή στο Λύκειο (1997-2014).

Αγγελοπούλου Άννα, Φιλολόγος, MSc, PhD, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ.02 Ξάνθης

Τζάστας Γεώργιος, Φυσικός, MSc, Π. Ε. Π. Κα. Δ/θμιας Εκπ/σης Αν. Μακεδονίας – Θράκης.

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση, αφού πρώτα σκιαγραφήσει το πλαίσιο, που ισχύει για την αξιολόγηση των μαθητών του Λυκείου την τελευταία εικοσαετία με κύριες αναφορές στην «Μεταρρύθμιση Αρσένη» και στις τεχνικές αξιολόγησης των μαθητών του Λυκείου που εισήχθησαν, προσεγγίζει στη συνέχεια κριτικά το επίμαχο ζήτημα της «Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας», εξάγει συμπεράσματα και διατυπώνει προτάσεις σχετικά με τη μετεξέλιξη της σε μια «Νέα Τράπεζα Θεμάτων» με διαφορετικό σχεδιασμό, υλοποίηση και λειτουργικότητα.

Μοντέλα αξιολόγησης εκπαιδευτικών

Αναγνώστου Ζωή, Διευθύντρια Δημοτικού Σχολείου – Ψυχολόγος, Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του Τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής του ΑΠΘ

Ζιώγα Χρυσούλα, Νηπιαγωγός – Αρχαιολόγος, Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του Τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής του ΑΠΘ

Χριστοφορίδου Παρισσάτιδα, Νηπιαγωγός, Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του Τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής του ΑΠΘ

Περίληψη

Τα ζητήματα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, στο πλαίσιο των οποίων εντάσσεται και η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, έχουν απασχολήσει κατ' επανάληψη όχι μόνο την εκπαιδευτική κοινότητα, αλλά ευρύτερα την ελληνική κοινωνία, ιδίως κατά το τελευταίο διάστημα. Είναι ανάγκη το θέμα της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών να γίνει αντικείμενο συστηματικής μελέτης, ώστε η κοινωνική αυτή λειτουργία να βρει τη θέση που της αρμόζει μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Η παρουσίαση των μοντέλων αξιολόγησης και των θέσεων των δασκάλων απέναντι σε αυτή, είναι χρήσιμες, καθώς μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη ενός διεπιστημονικού προβληματισμού και ενός γόνιμου διαλόγου ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και την πολιτεία.

Περιγραφική αξιολόγηση: Δυνατότητες και προοπτικές

Βαγενάς Αναστάσιος, Σχολικός Σύμβουλος 18ης Περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης

Τσινούδη Ισιδώρα, Σχολική Σύμβουλος 21ης Περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Η Αξιολόγηση, γενικά, στηρίζεται σε ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που επηρεάζουν την προσωπικότητα του μαθητή και είναι πολυδιάστατη, αποτελώντας έτσι αντικείμενο διαρκών επιστημονικών ερευνών. Η πρόταση που ακολουθεί είναι ενδεικτική και ανοιχτή σε περαιτέρω διερεύνηση. Επιτρέπει στον εκπαιδευτικό της τάξης να συνδυάζει την καθημερινή διδακτική διαδικασία με τα αποτελέσματα των στόχων των εννοιών και περιοχών γνώσεων, καθώς και να συνδέει ποιοτικά στοιχεία της Περιγραφικής Αξιολόγησης με μία κλίμακα όχι τόσο ποσοτικών, όσο τροπικών και χρονικών επιρρηματικών προσδιορισμών, οι οποίοι είναι περισσότερο αποδεκτοί από τους μαθητές, καθώς ελαχιστοποιούν την κατηγοριοποίηση, την κατάταξη και τη διάκριση μεταξύ τους. Δεν χρησιμοποιούνται προσδιορισμοί που να εκφράζουν άρνηση ή ουδετερότητα, γιατί στόχος είναι η ενθάρρυνση του μαθητή, ο οποίος παρατηρεί την εξελικτική πορεία του προς την κατάκτηση της γνώσης, την καλλιέργεια των δεξιοτήτων και τη βελτίωση της συμπεριφοράς του. Οι «Δείκτες» ή αλλιώς τα «Στοιχεία» Ποιότητας αντιστοιχούν στις γνώσεις, στις στάσεις και στις δεξιότητες που επισημαίνονται στους σκοπούς των Α.Π.Σ. και ιδιαίτερα στους στόχους της κάθε ενότητας. Θεωρείται σημαντική η διατύπωση των δεικτών από τον εκπαιδευτικό, ώστε να οδηγείται σε προσδιορισμούς τροπικούς και χρονικούς μάλλον, παρά ποσοτικούς. Στους δείκτες ποιότητας χρησιμοποιείται το τρίτο ενικό πρόσωπο, γιατί αναφέρεται στο συγκεκριμένο και οικείο πρόσωπο του μαθητή. Με βάση τα ανωτέρω, προτείνεται σχετική αναμόρφωση και στα Δελτία Αξιολόγησης των μαθητών. Η εν λόγω πρόταση στηρίζεται στην αναθεωρημένη ταξινομία των διδακτικών στόχων του Bloom από τους Anderson και Krathwohl και προσθέτει αξιολογικά στοιχεία για τον συναισθηματικό και ψυχοκινητικό τομέα της προσωπικότητας των μαθητών, τα οποία θεωρούνται πολύ σημαντικά. Εμβαθύνει στην Περιγραφική Αξιολόγηση μέσα από την Ψυχοπαιδαγωγική και την Ειδική Διδακτική, ενισχύοντας τον προβληματισμό και προάγοντας την έρευνα.

Αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας: Κριτική προσέγγιση του θεσμικού πλαισίου και των διαδικασιών εφαρμογής της, από την σκοπιά της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας.

Βαλμάς Θεοφάνης, Σχολικός Σύμβουλος 9ης περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης Αχαΐας

Καζαντζής Χρήστος, Εκπαιδευτικός Πληροφορικής, Διευθυντής ΓΕΛ Ευηνοχωρίου & Αναπληρωτής Δ/ντής Δ/θμιας Εκπ/σης Νομού Αιτωλ/νίας

Περίληψη

Η εκπαίδευση αποτελεί βασικό μοχλό ανάπτυξης και προόδου μιας χώρας, μακροπρόθεσμη επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό και βασικό πυλώνα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η αναζήτηση της ποιότητας στην εκπαίδευση αποτελεί πρώτη προτεραιότητα και για τη χώρα μας. Από το 2002 και μετά η ελληνική πολιτεία έχει προσπαθήσει να εισάγει διαδικασίες αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου σε μια προσπάθεια βελτίωσης της ποιότητας των παρεχομένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Το σχολικό έτος 2013-2014 τέθηκε για πρώτη φορά σε πανελλαδική κλίμακα η εφαρμογή του προγράμματος της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το όλο θέμα βρίσκεται σε εξέλιξη και ακόμη δεν έχει δημοσιευθεί κάποια αποτίμηση των πρώτων αποτελεσμάτων από την πλευρά της πολιτείας και των αρμοδίων οργάνων της. Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση των διαδικασιών εφαρμογής της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας, από την σκοπιά της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας. Διερευνάται κατά πόσο το πρόγραμμα και οι διαδικασίες γενικευμένης εφαρμογής της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας στην χώρα μας: α) είναι συμβατό με τις αρχές της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας και β) ανταποκρίνεται στην μεθοδολογία της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας και στο τρόπο εισαγωγής της στην εκπαίδευση. Αρχικά γίνεται οριοθέτηση των εννοιών ποιότητα και Διοίκηση Ολικής Ποιότητας (ΔΟΠ). Στη συνέχεια αναπτύσσεται η θεωρία του Deming, η εφαρμογή της στην εκπαίδευση και γίνεται αναφορά στην αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας. Επίσης διερευνάται η έννοια της ποιότητας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και οι διαδικασίες εισαγωγής της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας. Τέλος εξάγονται συμπεράσματα για τη λειτουργικότητα και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος εισαγωγής της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας (ΑΕΕ) από τη σκοπιά της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας.

Η εκπαιδευτική αλλαγή στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής πολιτικής ως βασική παράμετρος της αξιολόγησης.

Βαρβιτσιώτη Αδριανή, Εκπαιδευτικός

Περίληψη

Σε ένα κόσμο που συνεχώς μεταβάλλεται με γρήγορους ρυθμούς, το σχολείο καλείται να γίνει πιο ευέλικτο και αποδοτικό σύμφωνα με τα προστάγματα της “νέας οικονομίας”. Η εκπαίδευση επιδιώκει την ποιότητα μέσω της οποίας αντανακλάται η έννοια της πολυεδρικότητας, πολεπιπεδότητας, πολυπαραγοντικής προοπτικής του ρόλου του εκπαιδευτικού ως προβολή και όραμα μιας καλύτερης κοινωνίας (Μπαλάσκας 1989). Μέσω της διαμορφωτικής αξιολόγησης ο εκπαιδευτικός εξελικτικά αναβαθμίζεται ποιοτικά – προλαμβάνονται τυχόν αποκλίσεις – εκτιμώνται οι τυχόν ανάγκες του και οδηγείται στην επαγγελματική ανέλιξη. Πρωτίστως πρέπει να κατανοηθεί ο ρόλος της αξιολόγησης μέσω σαφών και προκαθορισμένων κριτηρίων. Η αξιολογική διαδικασία αποτελεί την διαχείριση ποιότητας στην σχολική μονάδα και οικοδομεί στρατηγικά την προσωπικότητα του εκπαιδευτικού, ως βασικού πυρήνα της “επιχειρησιακής” λογικής της σχολικής μονάδας. Το προφίλ των χαρακτηριστικών που πρέπει να διαθέτει το αποτελεσματικό σχολείο (Ryans, 1960. Roselsiline και Furst 1973. Murrey 1983. Medley 1977) δεν υπόκειται σε συγκεκριμένο

μοντέλο, αλλά είναι συνδεδεμένο με την σύσταση ενός πλαισίου αποτελεσματικότητας που επιχειρείται μέσα από τις αξιολογικές πράξεις (Παμουκτσόγλου 2001).

Περιγραφική αξιολόγηση, μύθος ή πραγματικότητα: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών

Βελεγράκη Κ. Άννα, Δασκάλα, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Ηρακλείου

Πέτσιου Δ. Ελισάβετ, Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Λάρισας

Λαπούσης Ξ. Γιώργος, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής Λάρισας

Τσόγλης Β. Κωνσταντίνος, Αποσπασμένος Εκπαιδευτικός στα Α.Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας (Παρ. Πύργου)

Περίληψη

Η αξιολόγηση είναι μία πολυδιάστατη έννοια η οποία οδηγεί σε ανατροφοδότηση των μαθητών και δασκάλων με στόχο τη βελτίωση και ανάπτυξη των διδακτικών πρακτικών και του ευρύτερου παραγόμενου έργου τόσο στο επίπεδο της σχολικής μονάδας, όσο και του εκπαιδευτικού συστήματος.

Αρχικά, γίνονται εννοιολογικές αποσαφηνίσεις και παρουσιάζεται η τυπολογία της εκπαιδευτικής αξιολόγησης. Όπως θα διαπιστώσουμε, η έννοια της «αξιολόγησης» συχνά χρησιμοποιείται ως ταυτόσημη με τους όρους «εκτίμηση», «εξέταση», «βαθμολογία» και «μέτρηση» οι οποίοι αν και σχετίζονται μεταξύ τους, δεν είναι ταυτόσημοι. Διακρίνονται διάφορες μορφές της αξιολόγησης στην εκπαίδευση. Σε μερικές επιλέγεται ένα σταθμισμένο, σταθερό και αποδεκτό από τους αξιολογητές σημείο σύγκρισης, άλλες εστιάζουν στη σχέση μεταξύ αξιολογητή και αξιολογούμενου ενώ, άλλες εφαρμόζονται σε στάδια: στην αρχή της μαθησιακής διαδικασίας, για την διάγνωση του γνωστικού επιπέδου κατά τη διάρκεια αυτής με πληροφοριακό κυρίως χαρακτήρα και στο τέλος αυτής, προκειμένου να εκτιμηθεί ο βαθμός επίτευξης των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων. Το στοιχείο εκείνο που διαφοροποιεί την περιγραφική αξιολόγηση από τις λοιπές μεθόδους είναι ότι αφορά στην ποιοτική διάσταση της αξιολόγησης, περιγράφει την εργασιακή και κοινωνική συμπεριφορά κάθε μαθητή σε μία δεδομένη χρονική στιγμή με βάση τις δικές του μαθησιακές ικανότητες και τις δικές του μαθησιακές ευκαιρίες. Οδηγεί τους μαθητές στο να έχουν αυξημένη ευθύνη για τη μάθηση, ενισχύει την ικανότητά τους να αξιολογούν ρεαλιστικά τις δυνάμεις και τις αδυναμίες τους και καλλιεργεί την αυτογνωσία τους παρέχοντας ανατροφοδότηση. Στο παραπάνω πλαίσιο, κύριος σκοπός της έρευνας, η οποία είναι σε εξέλιξη, είναι η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών του νομού Ηρακλείου, σχετικά με την περιγραφική αξιολόγηση των μαθητών. Επιμέρους στόχοι αποτελούν η μέτρηση εάν η περιγραφική αξιολόγηση είναι αποτελεσματική σε συγκεκριμένες παραμέτρους όπως στη γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη μαθητών, στην αντιμετώπιση μαθησιακών αδυναμιών, κ.ά., εάν παρέχει επαρκή ανατροφοδότηση στους ίδιους και στους γονείς και ποια η επίδρασή της στο κλίμα της σχολικής τάξης.

Παρακολούθηση και αξιολόγηση διδασκαλίας με τη χρήση εντύπου παρακολούθησης: Κριτική τοποθέτηση σε σχέση με το περιεχόμενο μιας ολοκληρωμένης αξιολόγησης διδασκαλίας για διαμορφωτικούς σκοπούς

Γώτη Ευθυμία, Σχολική Σύμβουλος 36ης Περιφέρειας Π.Α

Περίληψη

Η παρατήρηση της διδασκαλίας, μια σύνθετη και δυναμική διαδικασία αξιολόγησης του εκπαιδευτικού, στοχεύει αφενός στην ανατροφοδότησή του, αφετέρου στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας. Στην παρούσα εργασία περιγράφεται και αναλύεται η διδασκαλία μιας γλωσσικής δραστηριότητας σε Νηπιαγωγείο της Βέροιας με εργαλείο συλλογής πληροφοριών το Διαμορφωτικό Σύστημα Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού (ΔιΣΑΕ). Σκοπός της εργασίας είναι η παροχή διαμορφωτικής αξιολόγησης για την υπό παρατήρηση νηπιαγωγό, η οποία αφενός βασίζεται στις σύγχρονες τάσεις και τα πορίσματα ερευνών για την αποτελεσματική διδασκαλία, αφετέρου στις ανάγκες της ίδιας της νηπιαγωγού. Τέλος, επισημαίνονται παράμετροι και πτυχές της διαδικασίας παρατήρησης της διδασκαλίας, οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

Απόψεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών για την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου Σχολικής Μονάδας και τη διαδικασία της Αυτοαξιολόγησης (ΑΕΕ)

Διαλεκτόπουλος Θανάσης, Σχολικός Σύμβουλος 1ης Εκπ. Περιφέρειας Καβάλας, Δρ. Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής, Msc, Δρ. Ιστορίας, Msc

Περίληψη

Το άρθρο αποτελεί συμβολή στη μελέτη της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου Σχολικής Μονάδας και τη διαδικασία της Αυτοαξιολόγησης. Σκοπός μας είναι να διερευνήσουμε τις διαμορφωμένες απόψεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ΑΕΕ σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν στην εφαρμογή της, τη συνεισφορά της στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου και την αποδοχή της ή μη από την εκπαιδευτική κοινότητα.

Από την έρευνα πεδίου προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί παίρνουν αρνητική θέση απέναντι στην ΑΕΕ, ενώ τα αποτελέσματα της έρευνας και η καταγραφή προτάσεων για την καλύτερη εφαρμογή της θα μπορούσαν να έχουν εποικοδομητική συμβολή στη χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής.

Συμβουλευτικός και αξιολογικός ρόλος στο ίδιο πρόσωπο; Απόψεις Σχολικών Συμβούλων για το ρόλο τους

Καραμητόπουλος Θεόδωρος, Εκπαιδευτικός Π70, μεταπτυχιακός φοιτητής Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Αυγητίδου Σοφία, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Περίληψη

Στην εισήγηση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μίας ποιοτικής έρευνας σε δείγμα 15 Σχολικών Συμβούλων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για το ρόλο και το έργο τους στο πλαίσιο του νέου Νόμου για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών (Προεδρικό Διάταγμα 152/2013). Συγκεκριμένα, οι Σύμβουλοι κλήθηκαν να νοηματοδοτήσουν την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και να εκτιμήσουν τον αντίκτυπο που θα έχει στο μέχρι σήμερα έργο τους η ενεργοποίηση του αξιολογικού τους ρόλου. Συνοπτικά, οι Σύμβουλοι νοηματοδότησαν την αξιολόγηση ως διαδικασία βελτίωσης και ανατροφοδότησης του εκπαιδευτικού, ενώ συμφώνησαν ότι η εφαρμογή της είναι αναγκαία για τη βελτίωση της ποιότητας του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου. Ωστόσο, διατύπωσαν μία σειρά σοβαρών επιφυλάξεων ως προς τη διαδικασία που προβλέπεται να εφαρμοστεί, η οποία εκτιμούν ότι θα επιφέρει την κυριαρχία του αξιολογικού τους ρόλου σε βάρος του μέχρι σήμερα έργου τους. Τέλος, οι Σχολικοί Σύμβουλοι εμφανίστηκαν διχασμένοι ως προς τη δυνατότητα συνδυασμού αξιολογικού και συμβουλευτικού ρόλου στο ίδιο πρόσωπο.

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου & των εκπαιδευτικών (ΑΕΕ & ΠΔ152): το ιστορικό μιας αποτυχίας & η ματιά της Παιδαγωγικής

Καρύδας Κ. Απόστολος, Σχολικός Σύμβουλος Α/θμιας εκπαίδευσης, MSc & PhD στις Επιστήμες της Αγωγής & τις ΝΤ στην Εκπαίδευση

Περίληψη

Στις 05 Νοεμβρίου του 2013 ψηφίζεται το Προεδρικό Διάταγμα 152 (ΦΕΚ Α 240/05-11-2013) με θέμα «Αξιολόγηση των Εκπαιδευτικών της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης». Με το ΠΔ152 δρομολογήθηκε (ουσιαστικά για πρώτη φορά στα μεταπολιτευτικά χρόνια) η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών σε όλα τα σχολεία της χώρας. Παράλληλα με το ΠΔ152 ξεκινά την ίδια σχολική χρονιά (2013-2014) η διαδικασία της Αυτοαξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου (ΑΕΕ) σε όλες τις σχολικές μονάδες της χώρας (Εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας, αρ. 1900089/10. 12. 2013/Γ1, ΥΠΑΙΘΠΑ, 2013). Η δρομολόγηση της διαδικασίας της Αυτοαξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου και της Αξιολόγησης των Εκπαιδευτικών (ΑΕΕ & ΠΔ152/2013) δημιούργησε όπως ήταν αναμενόμενο αναστάτωση στο χώρο της εκπαίδευσης. Η αναστάτωση αυτή οδήγησε με τη σειρά της σε μια ποικιλία από αντιδράσεις των εκπαιδευτικών (συλλαλητήρια, διαμαρτυρίες, απεργιακές κινητοποιήσεις, αρθρογραφία κ.ο.κ.). Η πρωτόγνωρη εμπειρία της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και της αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου σε συνδυασμό και με τις αντιδράσεις των εκπαιδευτικών που ακολούθησαν θεωρούμε ότι κάνει αναγκαίο έναν εμπειριστατώμενο αναστοχασμό πάνω στα γεγονότα. Στην εργασία μας αυτή επιχειρούμε ακριβώς έναν τέτοιο αναστοχασμό και ταυτόχρονα μία προσπάθεια δημιουργικής σύνθεσης των αντιτιθέμενων απόψεων. Συγκεκριμένα (και μολονότι θεωρούμε ότι κάποια μορφή αξιολόγησης είναι απαραίτητη στην εκπαίδευση), θα προσπαθήσουμε να δείξουμε ότι δεν μπορεί η Αξιολόγηση να αποτελεί τον ρυθμιστικό και κανονιστικό παράγοντα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αντίθετα, ο καθοδηγητικός παράγοντας της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ο παράγοντας που οφείλει και πρέπει να δίνει νόημα στην εκπαιδευτική πράξη, δεν μπορεί να είναι άλλος από τη Μεγάλη Παιδαγωγική. Και όταν λέμε Μεγάλη

Παιδαγωγική εννοούμε την Παιδαγωγική που έχει και προτείνει ένα θετικό όραμα για τον άνθρωπο, την ανθρώπινη κοινωνία και το περιβάλλον.

Ο Επιθεωρητής και ο Σχολικός Σύμβουλος ως αξιολογητές των εκπαιδευτικών: Νομοθετική περιοδολόγηση και κριτική θεώρηση του αξιολογικού συστήματος

Μανικάρου Μεταξούλα, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων

Περίληψη

Αντικείμενο της μελέτης αυτής είναι οι απόπειρες θεσμοθέτησης συστημάτων αξιολόγησης του εκπαιδευτικού κατά τη χρονική περίοδο του επιθεωρητή (1834-1981) και του σχολικού συμβούλου (1982-σήμερα/2015). Η επιλογή της αξιολόγησης ως ζητήματος και, σύμφωνα με τα ιστορικά δεδομένα, ως προβλήματος για διερεύνηση οφείλεται στο αυξανόμενο ενδιαφέρον και τις διαρκείς αντιπαραθέσεις τόσο από την πλευρά των εκπαιδευτικών και των συνδικαλιστικών τους φορέων όσο και από την πλευρά των κυβερνητικών παραγόντων, ιδιαίτερα μετά την ψήφιση του Π.Δ. 152/2013. Μετά από μια σύντομη αναφορά στην έννοια της αξιολόγησης, γίνεται μια συνοπτική νομοθετική περιοδολόγηση των αξιολογικών συστημάτων τα οποία καθιερώθηκαν από την πρώτη νομοθετική οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος (1834) μέχρι το τελευταίο προεδρικό διάταγμα (2013), ενώ παράλληλα καταγράφονται οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα, αναφορικά με την εποπτεία και την απόδοση λόγου στην εκπαίδευση μέσω του θεσμού του επιθεωρητή και του σχολικού συμβούλου.

Εκπαιδευτική αξιολόγηση: η αξιολόγηση των μαθητών

Μπαλίτα Θεοφανούλα, Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ΠΕ05 & ΠΕ06, ΜΑ στην εκπαίδευση (Α.Π.Θ.)

Ναστογιάννη Ζωή, Φιλολόγος, ΠΕ 02, ΜΑ στην εκπαίδευση (Α.Π.Θ.)

Περίληψη

Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πράξης, η αξιολόγηση καταλαμβάνει ένα σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι της, με την οποία εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς μπορούν να διερευνήσουν τις ικανότητες, δεξιότητες και γνώσεις που επιδιώκονται και αποκτώνται. Πρόκειται για μία απαραίτητη ανατροφοδοτική λειτουργία στη διαδικασία της μάθησης.

Η διαδικασία της αξιολόγησης μπορεί να πραγματοποιείται με τρόπο προκαθορισμένο από την Πολιτεία και να ισχύει για ένα μάθημα σε όλες τις σχολικές τάξεις της ίδιας βαθμίδας για το ίδιο χρονικό διάστημα με πανελλαδική εμβέλεια. Μπορεί, ωστόσο, να υλοποιηθεί και από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό, ο οποίος έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει την πραγματοποίηση μιας διαδικασίας αξιολόγησης σε χρόνο που δεν έχει προκαθοριστεί και δε θα γίνει πράξη σε όλες τις τάξεις της βαθμίδας την ίδια χρονική στιγμή.

Η παραδοσιακή αξιολόγηση ακολουθεί την εγγράμματη ή αριθμητική βαθμολογία. Δεν μπορεί, εντούτοις, να περιγράψει τις ανώτερες πνευματικές λειτουργίες, όπως ο

συλλογισμός, η λύση προβλήματος και η κριτική σκέψη, οι οποίες τονίζονται από τα σύγχρονα Αναλυτικά Προγράμματα.

Η εναλλακτική και η αυθεντική αξιολόγηση δίνουν στο μαθητή ενεργό ρόλο και στην ύπαρξη συνεργασίας επιτακτικό χαρακτήρα. Ακολουθώντας τις κατάλληλες τεχνικές και μεθόδους αξιολόγησης, ο εκπαιδευτικός θα είναι σε θέση να βελτιώσει το εκπαιδευτικό του έργο και να οδηγήσει το μαθητή σε αυτονομία και αυτενέργεια.

Η εργασία μας ασχολείται με την αξιολόγηση των μαθητών στο εκπαιδευτικό μας σύστημα διότι ο μαθητής (learner) αποτελεί το υποκείμενο της αξιολόγησης σε μία μαθησιακή διαδικασία. Αρχικά γίνεται αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο για την αξιολόγηση του μαθητή στην Ελλάδα και συζητείται η εκπαιδευτική αξιολόγηση και η αξιολόγηση της επίδοσης. Στη συνέχεια παρουσιάζονται η αναγκαιότητα και η καταλληλότητα της αξιολόγησης καθώς και οι κατηγορίες και οι μορφές της. Στο πρακτικό μέρος παρουσιάζονται ορισμένα παραδείγματα και εφαρμογές της αξιολόγησης και ακολουθεί η συζήτηση και τα συμπεράσματα.

Μια κριτική θεώρηση της ιστορικής εξέλιξης της αξιολόγησης στην εκπαίδευση

Μπαράλος Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ 03

Περίληψη

Το ζήτημα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 1834. Η αξιολόγηση λειτούργησε με διάφορες μορφές μέχρι το 1982 οπότε καταργήθηκε ο θεσμός του επιθεωρητή και δημιουργήθηκε ο θεσμός του Σχολικού Συμβούλου ο οποίος δεν είχε αξιολογικά καθήκοντα.

Από τότε μέχρι και το 2011 το ζήτημα δεν απασχόλησε ιδιαίτερα το ΥΠΕΠΘ ενώ από το 2011 και μετά, κάτω από την πίεση των μνημονίων ξεκίνησε μια παραγωγή νομικών κειμένων για την αξιολόγηση, με επιστέγασμα το ΠΔ 152/2013 και την έναρξη της αξιολόγησης το 2014.

Ούτε αυτή η προσπάθεια τελεσφόρησε αφού μετά τις εκλογές τον Ιανουάριο του 2015 η νέα πολιτική ηγεσία του Υ.ΠΟ.ΠΑΙ.Θ ανέστειλε όλες τις σχετικές διαδικασίες.

Στην εργασία αυτή σκιαγραφείται αυτή η διαδρομή και εξετάζεται κριτικά η αξιολόγηση, ο ρόλος των ομοσπονδιών ΟΛΜΕ, ΔΟΕ καθώς και ο ρόλος της Π.Ε.Σ.Σ.

Το παράδειγμα της πολιτικής της αξιολόγησης και η σύνδεση αυτής με την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και το ρόλο του Σχολικού Συμβούλου (1982-2013)

Νικολακοπούλου Αικατερίνη, Σχολική Σύμβουλος

Μπούργος Ιωάννης, Δάσκαλος

Χολέβας Νικόλαος, Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Στην εργασία αυτή θα αναλύσουμε κείμενα εκπαιδευτικής πολιτικής και μέσα από το παράδειγμα αξιολόγησης του εκπ/κού έργου και εκπ/κών θα αναδείξουμε τη δυσκολία

θεσμοθέτησης και προώθησης ενός συστήματος αξιολόγησης αλλά και την προοδευτική σύνδεση αυτής με την ποιότητα της εκπαίδευσης και το ρόλο του Σχολικού Συμβούλου. Επίσης θα διαπιστωθεί ο βαθμός στον οποίο το περιεχόμενο της ποιότητας που δίνεται στα νομοθετικά κείμενα αντιστοιχεί στο ευρύτερα προσδιορισμένο, από την Ευρωπαϊκή Ένωση, περιεχόμενο της ποιότητας στην εκπαίδευση και επομένως η επιχειρούμενη «μεταφορά» και «εισαγωγή» εκπαιδευτικής πολιτικής στη χώρα μας.

Ομογενοποίηση δεικτών και προσαρμογή κριτηρίων αξιολόγησης στη φυσική αγωγή

Οξύζογλου Νίκος, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής Θεσσαλονίκης

Μπουζιώτας Κωνσταντίνος, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής Ημαθίας

Πατμάνογλου Στυλιανός, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής Χαλκιδικής

Περίληψη

Η δημοσίευση του ΠΔ152 που προβλέπει την αξιολόγηση στηριζόμενη στις ρούμπρικες οι οποίες διαφέρουν κατά βαθμίδα, μαθήματα και προτείνεται να ισχύουν ανάλογα ισοδύναμα, αλλιώς θα στηρίζεται στη προσωπική απόφαση του κάθε Σ.Σ.. Οι ιδιαιτερότητες της Φ.Α., γιατί κάποιοι δείκτες δεν την αφορούν, κυρίως στη βαθμίδα εξαιρετικός, καθώς και η μη σύμπλευση όλων των Σ.Σ. μεταξύ τους οι οποίοι πιθανά να ευνοούσαν ή να αδικούσαν κάποιους Ε.Φ.Α, λόγω των μεταξύ τους βαθμολογικών αποκλίσεων. Η απουσία επίσης συγκεκριμένου εργαλείου, το οποίο καθορίζει επακριβώς τα σημεία που θα επικεντρώνεται ο Σ.Σ. στην προ-αξιολογική συνάντηση. Οι παραπάνω προβληματισμοί οδήγησαν σε πρωτοβουλία Σ.Σ.Φ.Α. για μια πειραματική εφαρμογή του ΠΔ152 στη Φ.Α., με σκοπό να αποσαφηνιστούν δείκτες, να εξειδικευτούν κριτήρια στη Φ.Α., να δημιουργηθεί κάρτα παρατήρησης στοχεύοντας στην ομογενοποίηση σύγκλισης βαθμολογίας των ΣΣΦΑ με οριοθέτηση του εκπ/κού προφίλ κατά κατηγορία και κριτήριο.

Αξιολόγηση Δειγματικής Διδασκαλίας και Αυτό-αξιολόγηση της Εκπαιδευτικής Διεργασίας

Παπαδάκης Σπυρίδων, Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Η πολιτική για την Εκπαίδευση αποτελείται από ένα σύνολο αρχών, στόχων, κατευθύνσεων και επιδιώξεων, καθώς και μια σειρά μέσων, μέτρων, ενεργειών και προγραμμάτων προς εφαρμογή. Η ύπαρξη του θεσμικού πλαισίου και η διακήρυξη αρχών είναι αναγκαία – αλλά όχι και ικανή συνθήκη– για την ικανοποιητική εφαρμογή της πολιτικής βούλησης. Η τύχη ενός νομοθετήματος εξαρτάται κυρίως από τη στάση εκείνων που καλούνται να το εφαρμόσουν (ατόμων και φορέων), από το βαθμό ανταπόκρισής του σε συγκεκριμένες κοινωνικές ανάγκες καθώς και από τη γενικότερη κοινωνική αποδοχή και συναίνεση. Η εμπύχωση και η παρακίνηση των εκπαιδευτικών αποτελεί συνεχή και δυναμική διαδικασία σε όλους τους τομείς, μεταξύ αυτών και στον τομέα της αξιολόγησης του

εκπαιδευτικού έργου και ιδιαίτερης της διδασκαλίας του εκπαιδευτικού. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται ένα πλαίσιο, μέθοδοι και εργαλεία επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην αυτο-αξιολόγηση διδασκαλίας τους μέσω αξιολόγησης δειγματικών διδασκαλιών.

Η πραγματοποίηση μικρο-διδασκαλιών, δειγματικών διδασκαλιών, και υποδειγματικών διδασκαλιών και είναι μία από τις ακολουθούμενες πρακτικές στον τομέα της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών για πάρα πολλά χρόνια. Στην παρούσα εργασία προτείνεται ένα δυναμικό, ευέλικτο Φύλλο Αναστοχασμού Δειγματικής Διδασκαλίας για την αξιολόγηση και ανατροφοδότηση δειγματικών διδασκαλιών. Το εργαλείο περιλαμβάνει άξονες και διαβαθμισμένα κριτήρια αξιολόγησης σε διπλή κλίμακα με στόχο την ακριβέστερη αποτίμηση του σχεδιασμού της εκτέλεσης και αξιολόγησης μια εκπαιδευτικής διεργασίας. Το εργαλείο αυτό αξιοποιείται το Σχολικό Σύμβουλο και τους παρατηρητές εκπαιδευτικούς και τον/την εκπαιδευτικό που κάνει τη δειγματική διδασκαλία και μπορεί να χρησιμοποιείται σε έντυπη είτε σε ψηφιακή μορφή (π.χ. για χρήση από «έξυπνη» κινητή συσκευή).

Η εργασία ολοκληρώνεται με τα πρώτα αποτελέσματα από την πιλοτική εφαρμογή του σε έξι (6) δειγματικές διδασκαλίες στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας και τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τη συμβολή του στην αυτό-αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διεργασίας για τη βελτίωση της ποιότητας του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου.

Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση: βιβλιογραφική ανασκόπηση θεωρητικής προσέγγισης.

Δρ. Παπαδέλης Ιωάννης, Σχολικός Σύμβουλος 5ης Εκπ/κής Περιφέρειας Α/θμιας Π.Ε. Κοζάνης

Περίληψη

Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση είναι αναμφίβολα ένα από τα εκπαιδευτικά ζητήματα πρώτης προτεραιότητας τόσο για την εκπαιδευτική κοινότητα όσο και για τους ιθύνοντες που χαράζουν την εκπαιδευτική πολιτική. Σκοπός της εργασίας ήταν να δοθεί μια συνοπτική εικόνα του θεωρητικού προβληματισμού αλλά και να λειτουργήσει ως έναυσμα για την έναρξη ενός ουσιαστικού διαλόγου ως προς την αποδοχή εκ μέρους των εκπαιδευτικών της χρησιμότητας ενός συστήματος αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου, των εκπαιδευτικών και των μαθητών.

Η εσωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως μέσο (εργαλείο/τρόπος) διεύρυνσης της αυτονομίας τους και βελτίωσης της ποιότητας του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου.

Παρασχόπουλος Α. Ιωάννης, Εκπαιδευτικός κλάδου ΠΕ11, Μεταπτυχιακός φοιτητής του Μ.Π.Σ. «Σπουδές στην Εκπαίδευση»

Παπαδανιήλ Χ. Μαρία, Εκπαιδευτικός κλάδου ΠΕ70, Med «Σπουδές στην Εκπαίδευση», Msc «Μοντέλα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών Μονάδων»

Περίληψη

Στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων που έλαβαν χώρα κυρίως στις αγγλοσαξονικές χώρες, δόθηκε η δυνατότητα στις εκπαιδευτικές μονάδες να εκπονήσουν στρατηγικό προγραμματισμό (Λαΐνας, 2000), δηλαδή καθορισμό αντικειμενικών στόχων καθώς και των μεθόδων – τρόπων προσέγγισής τους (Κουτούζης, 1999). Αυτό, ασφαλώς, προϋποθέτει υψηλό βαθμό αυτονομίας, κάτι που δε χαρακτηρίζει τις ελληνικές εκπαιδευτικές μονάδες. Όμως, ακόμα και σε ένα δύσκαμπτο εκπαιδευτικό σύστημα σαν το ελληνικό, υπάρχουν κάποια περιθώρια αυτονομίας και άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής.

Οι σχολικές μονάδες δεν περιορίζονται πλέον μόνο στην τυπική διεκπεραίωση του διδακτικού τους έργου, αλλά αναζητούν τρόπους βελτίωσης της ποιότητας, εμπλουτίζοντας συστηματικά το εκπαιδευτικό έργο τους. Ωστόσο, η αναζήτηση της ποιότητας δεν μπορεί να περιοριστεί σε αυστηρές διαδικασίες αξιολόγησης και εσωτερικής αξιολόγησης, δηλαδή απογραφής, καταγραφής, κωδικοποίησης και αποτύπωσης, ούτε είναι ζήτημα κεντρικής σύλληψης, σχεδιασμού και επιβολής με υπουργικές αποφάσεις και εγκυκλίου (Μαυρογιώργος, χ.χ.). Σκοπός, επομένως, της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε Δημοτικά σχολεία του Βορείου Αιγαίου σχετικά με τους τρόπους που μπορεί η εσωτερική αξιολόγηση να συμβάλει αφενός στη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και αφετέρου στη διεύρυνση των περιθωρίων της σχετικής αυτονομίας των σχολικών μονάδων.

Στη μελέτη συμμετείχαν εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε Δημοτικά σχολεία του Βορείου Αιγαίου, οι οποίοι επιλέχθηκαν με απλή τυχαία δειγματοληψία και εξετάστηκαν με ένα ερωτηματολόγιο που περιείχε καταφατικές δηλώσεις κατανεμημένες σε τρεις ξεχωριστές ενότητες. Η πρώτη ενότητα αφορά στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, ενώ οι άλλες δύο εξετάζουν τις απόψεις τους σχετικά με τη συμβολή της εσωτερικής αξιολόγησης τόσο στην ποιοτική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου, όσο και στην ενίσχυση της αυτονομίας των σχολικών μονάδων του Βορείου Αιγαίου. Τα δεδομένα θα επεξεργαστούν στατιστικά και τα αποτελέσματα θα παρουσιαστούν στο προσεχές συνέδριο.

Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου: Μελέτες περίπτωσης τριών νηπιαγωγείων στη Δυτική Αττική

Σταματοπούλου Μαρία, Νηπιαγωγός

Κουλούση Βασιλική Όλγα, Νηπιαγωγός

Κρεββατά Μαρία, Νηπιαγωγός

Περίληψη

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο την κατάθεση της εμπειρίας που αποκτήθηκε από τη συμμετοχή στο Πρόγραμμα αξιολόγησης εκπαιδευτικού έργου, με την αξιοποίηση τριών σχεδίων δράσης, από νηπιαγωγεία της Δυτικής Αττικής. Οι διαδικασίες υλοποίησης των συγκεκριμένων σχεδίων έρευνας-δράσης, προκάλεσαν το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων για τις υφιστάμενες πολιτικές στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο, με αποτέλεσμα τη διερεύνηση της σχετικής βιβλιογραφίας για την ανάδειξη των επικρατέστερων θετικών και

αρνητικών στοιχείων. Η εργασία καταλήγει στην υποβολή διαπιστώσεων και προτάσεων βασισμένων στην αποκτηθείσα εμπειρία.

Αξιολόγηση στην εκπαίδευση: Οι εμπειρίες του παρελθόντος και οι σύγχρονη νομοθεσία

Τζήκας Χρήστος, Αναπληρωτής Καθηγητής Α.Π.Θ.

Καραμανώλη Ελένη, Υποψήφια διδάκτωρ Α.Π.Θ.

Περίληψη

Κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα εμπερικλείει την αξιολόγηση με στόχο την αποτίμηση του αποτελέσματος της συγκεκριμένης προγραμματισμένης δραστηριότητας. Στην αξιολόγηση εμπλέκονται εκείνοι που σχεδιάζουν και εκτελούν την δραστηριότητα. Έτσι και η αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των αποτελεσμάτων της υπακούει στον ίδιο κανόνα. Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί μέσα από την κριτική βιβλιογραφική επισκόπηση να αναδείξει το ρόλο της αξιολόγησης στη βελτίωση ή όχι της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο παρελθόν, όπως και τα αποτελέσματά της στην ιδεολογική πειθάρχηση, την υπηρεσιακή εξέλιξη και τη ζωή του εκπαιδευτικού, ζητήματα που οδήγησαν τελικά στην κατάργησή της. Στη συνέχεια αναφέρεται στην περίοδο αναστολής της αξιολόγησης και σχολιάζει τις διαδικασίες και τους πραγματικούς σκοπούς της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτικού έργου με την τελευταία νομοθεσία που εκδόθηκε κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Πρότυπη Πρόταση Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Προγράμματος

Τσιραντωνάκη Σμαράγδη, Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Το άρθρο εστιάζει στις βασικές συνιστώσες της εφαρμογής του εκπαιδευτικού προγράμματος της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που προτάθηκε από το Υπουργείο Παιδείας, συμβαδίζοντας με την ευρωπαϊκή φιλοσοφία διάσωσης του περιβάλλοντος και της αποδόμησης των συστατικών μερών του. Η Π.Ε. οργανώθηκε αφουγκραζόμενη την ανάγκη για σωτηρία του περιβάλλοντος και της διαπαιδαγώγησης περιβαλλοντικά ενήμερων, μελλοντικών πολιτών. Έχει στόχο την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης των μαθητών/τριών μέσω της ανάπτυξης βασικών ικανοτήτων όπως γνώσεων, στάσεων και συμπεριφορών σχετικά με το περιβάλλον και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Οι βασικοί στόχοι είναι αξιακοί, γνωστικοί και διαδραστικοί. Η οργάνωσή της βασίζεται σε διεπιστημονική δόμηση του περιεχομένου με διαθεματικές βιωματικές προσεγγίσεις και άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία. Αναμένεται η απόκτηση βασικών γνώσεων σχετικά με το περιβάλλον, ανάπτυξη κριτικής ικανότητας, λήψης αποφάσεων, επίλυσης προβλημάτων και διαμόρφωσης περιβαλλοντικά εγγράμματων μαθητών/τριών. Προκύπτουν ερωτήματα που αφορούν την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού προγράμματος και το βαθμό επιτυχίας αναφορικά με τους στόχους και τα αποτελέσματα. Αυτό αφορμίζει νέα εργασία που θα σχετίζεται με τον τρόπο αξιολόγησης του εκπαιδευτικού προγράμματος της Π.Ε..

Η πρώτη εκπαιδευτική αξιολόγηση στο Νεοελληνικό κράτος την περίοδο του Καποδίστρια (1827-1832)

Φανιόπουλος Χριστόδουλος, Σχολικός Σύμβουλος 2ης Περιφέρειας Π.Ε. Πέλλας

Λιάνδη Πελαγία, Διευθύντρια του 3ου Γυμνασίου Έδεσσας

Περίληψη

Η εκπαίδευση την πρώτη περίοδο του Νεοελληνικού Κράτους δεν επιτελεί πια τον προεπαναστατικό στόχο της αναζωογόνησης του έθνους αλλά της συγκρότησης του νέου κράτους. Για το λόγο αυτό ο Καποδίστριας δημιούργησε ένα συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα καθιερώνοντας επάλληλους ελεγκτικούς μηχανισμούς με στόχο την εξυπηρέτηση των κρατικών αναγκών. Οι διαφωτιστικές εκπαιδευτικές επιταγές σταδιακά υποχωρούν μαζί με την ελευθερία του δασκάλου για το τι και το πώς θα διδάξει. Ο δάσκαλος γίνεται αντικείμενο ελέγχου αναφορικά με τις γνώσεις του και με τη σειρά του ελέγχει τους μαθητές του για αυτές αλλά ταυτόχρονα μέσω των μαθητών ελέγχεται δημοσίως ο ίδιος και ο έλεγχος αυτός καθορίζει την επαγγελματική του εξέλιξη.

Ο ρόλος των Εκπαιδευτικών στην εκπαιδευτική και κοινωνική ένταξη των αλλόγλωσσων μαθητών

Παγώνη Παρασκευή, Εκπαιδευτικός

Κεφαλίδου Άρτεμις, Εκπαιδευτικός του 6ου Διαπολιτισμικού Σχολείου Ελευθερίου Κορδελιού

Παπαχρήστος Κώστας, Σχ. Σύμβουλος Δημ. Εκπ/σης, Δ/ντής Σπουδών Α/θμιας Εκπ/σης του Υ.ΠΟ.ΠΑΙΘ.

Περίληψη

Η εισήγηση αυτή:

1. Επισημαίνει το σημαντικό ρόλο των εκπαιδευτικών στο σημερινό πολυπολιτισμικό σχολείο και καταγράφει τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών που δείχνουν τα προβλήματα και τις ελλείψεις των εκπαιδευτικών.
2. Παρουσιάζει στοιχεία της διαπολιτισμικής ικανότητας των εκπαιδευτικών.
3. Προτείνει ένα μοντέλο διδασκαλικής εκπαίδευσης
4. Καταγράφει τα προβλήματα που αφορούν τη διδασκαλία της ελληνικής ως μητρικής, ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας και τις προϋποθέσεις που επηρεάζουν τη γλωσσική διδασκαλία στο πλαίσιο μιας διαπολιτισμικής παιδαγωγικής.

Εκπαιδευτική πολιτική και ευρωπαϊκά προγράμματα: Στόχοι και κυριότερες δράσεις των καινοτόμων προγραμμάτων που επηρεάζουν το ελληνικό εκπαιδευτικό γίνεσθαι και συμβάλλουν στο να γίνει η Δια βίου μάθηση μια από της κεντρικές πολιτικές της Ένωσης

Δρ Τσίγκρη Χρυσούλα, Σχολική Συμβούλος ΠΕ05 Δ/νσης β/θμιας εκ/σης, Α' Αθήνας και Νήσων Χίου και Λέσβου

Περίληψη

Μετά από μια σύντομη ιστορική αναδρομή στις τέσσερις σημαντικές περιόδους Ευρωπαϊκής Εκπαιδευτικής πολιτικής, θα εστιάσουμε στους στόχους και στις πιο σημαντικές δράσεις που υλοποιήθηκαν μέσω των καινοτόμων προγραμμάτων της Ένωσης, συμβάλλοντας στην ποιότητα της εκπαίδευσης. Θα αναφερθούμε κυρίως στα προγράμματα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» και «Δια Βίου Μάθηση 2007-2013», καθώς και στη συμβολή των πράξεων «εφαρμογή ξενόγλωσσων προγραμμάτων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση», κάνοντας στο τέλος αναφορά, στην οριζόντια πράξη βάση της οποίας εισήχθη και καθιερώθηκε ο θεσμός της Αριστείας στην Εκπαίδευση, και στο Στρατηγικό Πλαίσιο Ευρωπαϊκής Συνεργασίας στον Τομέα της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης 2020.

ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ (ΠΟΣΤΕΡ)

Για την επαγγελματική κατεύθυνση της μουσικής... Διαβάζοντας ξανά τον ιδρυτικό νόμο των μουσικών σχολείων, σήμερα!

Δροσουλάκης Κωνσταντίνος, Σχολικός Σύμβουλος Μουσικών Π.Ε.16 Π. Δ. Ε. Κρήτης

Περίληψη

Από το 1988 και μέχρι σήμερα τα Μουσικά Σχολεία λειτουργούν μέσα από μια «αυτοματοποιημένη» ερμηνεία του ιδρυτικού νόμου η οποία ενδεχομένως δόθηκε ως αυτονόητη στο τέλος της δεκαετίας του '80, καθώς οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες σχεδόν την επέβαλαν! Ήταν η αρχή της οικονομικής ευμάρειας η οποία 25 χρόνια μετά αποδείχθηκε πλαστή!

Σήμερα, μεσούσης της κρίσης που απειλεί να τινάξει στον αέρα τις τελευταίες δομές υφιστάμενου κοινωνικού ιστού, με μια «εθνική παιδεία» να παρουσιάζει όμοια κατάσταση με αυτήν της εθνικής οικονομίας (ενδεχομένως αποτελούμενες και οι δύο από τα όμοια δομικά στοιχεία με κύρια χαρακτηριστικά τα «κενά» και τα ελλείμματα) τα περισσότερα μουσικά σχολεία της επικράτειας είναι πολύ λιγότερο «μουσικά» σε σχέση με την αρχική ερμηνεία.

Ποιά όμως είναι η ερμηνεία και καταρχάς τι λέει ο ιδρυτικός νόμος;

Ιδρυτικός νόμος των Μουσικών Σχολείων - ΥΠ.Ε.Π.Θ. 3345/88 (ΦΕΚ 649 Β').

Άρθρο 1.: Σκοπός των μουσικών σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνασίων και λυκείων) είναι η προετοιμασία και η κατάρτιση των νέων που επιθυμούν να ακολουθήσουν την επαγγελματική κατεύθυνση της μουσικής χωρίς να υστερούν σε γενική παιδεία, εάν τελικά επιλέξουν άλλο τομέα επιστημονικής ή επαγγελματικής έκφρασης.

Τι σημαίνει όμως, «επαγγελματική κατεύθυνση της Μουσικής»;

Σημαίνει άραγε την «τέχνη» της μουσικής; Μήπως την «επιστήμη» της μουσικής;

Σημαίνει αυτά τα δύο μόνο; ή μήπως τελικά σημαίνει αυτά τα δύο αλλά και άλλα πολλά ... ;

Η αυτοματοποιημένη ερμηνεία που προαναφέρθηκε περιστρέφεται γύρω από την Τέχνη (κυρίως) και την επιστήμη (λιγότερο) αλλά έως εκεί.

Γεννιέται λοιπόν το ερώτημα, γιατί το πρώτο άρθρο του ιδρυτικού νόμου δεν αναφέρεται στην «... προετοιμασία και την κατάρτιση των νέων που επιθυμούν να ακολουθήσουν την ΤΕΧΝΗ της μουσικής...», ή «την ΤΕΧΝΗ και ΕΠΙΣΤΗΜΗ της μουσικής...» αλλά αναφέρεται στην επαγγελματική κατεύθυνση της μουσικής;

Οφείλεται άραγε σε αμέλεια ή και άγνοια του νομοθέτη ή μήπως σε πολύ προσεκτική διατύπωση συμπεριλαμβάνοντας ακόμα εκείνα που δεν μπορούσαν να σκεφτούν και να εισηγηθούν οι «ειδικοί» τη δεδομένη στιγμή;

Με γνώμονα την επιβίωση, την ανάκαμψη και την οραματιζόμενη θέση «leader» που μπορούν να έχουν στη νέα εποχή τα μουσικά σχολεία, η παρούσα εισήγηση, προτείνει μια ερμηνευτική αναριοθρότητα του «άρθρου 1» και μαζί έναν επαναπροσδιορισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας, προσδίδοντας προστιθέμενη αξία στο επαγγελματικό άρα και

οικονομικοκοινωνικό μέλλον των μαθητών που φοιτούν ή που θα πεισθούν να φοιτήσουν στα σχολεία αυτά.

Διασχολική συνάντηση πάνω σε μια αφίσα: Σεισμοί και δεινόσαυροι στο νηπιαγωγείο

Κανέλλη Αικατερίνη, Νηπιαγωγός

Τσούση Ελένη-Ξένη, Νηπιαγωγός

Περίληψη

Κατά το σχολικό έτος 2013-14, σε δύο απομακρυσμένα νηπιαγωγεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά, επιχειρήθηκε μια «εναλλακτική» συνεργασία πάνω σε περιβαλλοντικά προγράμματα, η οποία έκλεισε με τη δημιουργία μιας αφίσας, που δημιουργήθηκε κατά το ήμισυ από κάθε τμήμα σε μορφή lap poster και στο τέλος ενώθηκε σαν πάζλ. Η διασχολική αυτή συνάντηση στηρίχθηκε στους κοινούς παιδαγωγικούς στόχους, που είχαν τεθεί στα περιβαλλοντικά προγράμματα μας, δηλαδή στη νοηματική σύνδεση των κυρίως ή επιμέρους στόχων και υποθεμάτων, με σκοπό την από κοινού σχεδίαση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και λήψη αποφάσεων για τις δράσεις των τμημάτων μας, την ανταλλαγή των εμπειριών και γνωστικών αποκτημάτων τους, την παραγωγή κοινού έργου και την πεποίθηση ότι κανένα εμπόδιο δε μπορεί να κάμψει την επιθυμία μας για συνεργασία όταν κάτι το θέλουμε πολύ και το οργανώνουμε στοχευμένα. Τα βασικά μας ερωτήματα ως προς τη συνεργασία ήταν το κατά πόσο μπορούν να συνεργαστούν δύο νηπιαγωγεία, χωρίς χρήση συμβατικών μεθόδων συνεργασίας και επικοινωνίας (συνδιδασκαλία, συνύπαρξη κ.α.) και χωρίς χρήση σύγχρονων ψηφιακών μέσων (χρήση Η/Υ, διαδίκτυο κ.α.) και να πραγματοποιηθεί αυτή η διασχολική συνάντηση, πως μπορεί να επιτευχθεί αυτή η συνεργασία που είχε μεν κοινούς παιδαγωγικούς στόχους αλλά διαφορετικό θέμα προγράμματος σε κάθε νηπιαγωγείο και πόσο εύκολο είναι να κατανοήσουν τα παιδιά την έννοια της συνεργασίας και να υπάρξει μια θετική αλληλεπίδραση. Ξεκίνησε η εφαρμογή των προγραμμάτων στα δύο νηπιαγωγεία παράλληλα, αλλά συγχρόνως γίνονταν δράσεις επικοινωνίας με τα υπάρχοντα μέσα(τηλεφωνικές επαφές, αλληλογραφία),ώστε να γνωριστούν τα παιδιά με ασύγχρονη επαφή και να ανταλλάσσουν εμπειρίες και γνώσεις για τα προγράμματα ο ένας του άλλου. Τέλος τα παιδιά του κάθε νηπιαγωγείου εργάστηκαν ομαδικά στην τάξη τους δημιουργώντας με κολάζ διαφόρων υλικών το κομμάτι τους, βάση του περιβαλλοντικού προγράμματος που εκπονούσαν και στη συνέχεια συμπληρώθηκε η κοινή αφίσα μας, σαν ένα συνεργατικό πάζλ, η οποία εκτέθηκε εναλλάξ και στα δύο νηπιαγωγεία. Η εναλλακτική αυτή συνεργασία ενθουσίασε τα παιδιά και κράτησε αμείωτο το ενδιαφέρον τους μέχρι και το τέλος του προγράμματος. Παρουσίασαν το κοινό έργο τους στους γονείς. Ως εκπαιδευτικοί μείναμε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα του εκπαιδευτικού μας σχεδιασμού και αναγνωρίσαμε τα αντικειμενικά οφέλη που αποκόμισαν τα παιδιά, οι γονείς και εμείς ως εκπαιδευτικοί από αυτή τη συνεργασία.

Προβλήματα και Προοπτικές της Συνδιδασκαλίας ως μεθόδου ανάπτυξης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης

Κατσαρού Β. Δήμητρα, Ερευνήτρια Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ζήση Βασιλική, Επίκουρη Καθηγήτρια ΤΕΦΑΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Περίληψη

Ως συμπεριληπτική εκπαίδευση ή συνεκπαίδευση (*Inclusive education*) ή ολική εκπαίδευση ορίζεται το σύνολο των διαπαιδαγωγικών και μορφωτικών θεωρήσεων και πρακτικών, οι οποίες αποσκοπούν στο σεβασμό και την αναγνώριση του δικαιώματος της ετερότητας, στην άρση προκαταλήψεων και στερεοτύπων απέναντι στο διαφορετικό και στην παροχή ευκαιριών και δυνατοτήτων σε όλους τους πολίτες για ισότιμη και ισάξια συμμετοχή τους στο πολιτικό, κοινωνικό και εκπαιδευτικό γίγνεσθαι (Σούλης, 2002). Μέσω αυτής επιδιώκεται η αναγνώριση της αξίας του κάθε ανθρώπου ανεξάρτητα της φυσικής, ψυχικής και διανοητικής του κατάστασης, η προώθηση της διαφορετικότητας, η ανάπτυξη κοινωνικής συνείδησης, η συνειδητοποίηση των ευθυνών κάθε ατόμου απέναντι στο εαυτό του αλλά και προς του άλλους. Καθίσταται έτσι επιτακτική η ανάγκη για την υιοθέτηση πρακτικών συμπερίληψης, εφόσον η εφαρμογή της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης προϋποθέτει μεθοδολογικές επιλογές που προωθούν την ευελιξία και την προσαρμογή της διδασκαλίας στην τάξη ώστε να συμπεριλαμβάνει όλους τους μαθητές που φοιτούν σε αυτή, θέτοντας τις βάσεις για την ανάπτυξη μιας πιο συμπεριληπτικής κοινωνίας (Αγγελίδης, 2011).

Μία από τις επιλογές που συνθέτουν τη διαδικασία δημιουργίας της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης είναι οι συνδιδασκαλίες των εκπαιδευτικών. Η συνδιδασκαλία ή συνεργατική διδασκαλία αποτελεί τη μέθοδο που προωθεί τη συνεργασία και την εμπλοκή στη μαθησιακή διδασκαλία δύο ή και περισσότερων εκπαιδευτικών με στόχο την υποστήριξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και την αποτελεσματική ακαδημαϊκή και κοινωνική μάθηση (Bowens & Hourcade, 1995).

Στην παρούσα εργασία, λοιπόν, θα αναπτυχθούν κριτικά όλες οι σύγχρονες οι εκπαιδευτικές προεκτάσεις, όπως προτείνονται από τη διεθνή βιβλιογραφία, οι οποίες σχετίζονται με την προώθηση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης μέσω της συνδιδασκαλίας και θα συνδεθούν με τα πορίσματα ερευνών σχετικής βιβλιογραφικής ανασκόπησης.

Αξιολόγηση των Μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και Ενταξιακή Εκπαίδευση

Κεφιλή Ελένη, Νηπιαγωγός

Μανώλη Βάια, Δασκάλα, Δ/ντρια Δ.Σ.Ισθμίας

Περίληψη

Η σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική βασικό στόχο έχει την ενταξιακή εκπαίδευση, δηλαδή το άνοιγμα του σχολείου της γενικής εκπαίδευσης με τέτοιο τρόπο ώστε να συμπεριλαμβάνονται όλοι οι μαθητές και ειδικότερα οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ). Η παροχή ίσων ευκαιριών υπερβαίνει την ισότητα στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, περιλαμβάνοντας και τη διαφοροποίηση-προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος γενικά (ΑΠΣ/ΔΕΠΠΣ Ειδικής Αγωγής, 2008). Η διαφοροποίηση των Αναλυτικών

Προγραμμάτων και η πολιτική της ένταξης άρχισε σταδιακά μετά τη διακήρυξη της *Salamanca* (1994). Οι αλλαγές στο Αναλυτικό Πρόγραμμα σε ότι αφορά μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά την Προσχολική και την Πρώτη Σχολική Ηλικία αφορούν σε προσαρμογές στο περιεχόμενο, τη διεργασία αλλά και τις παιδαγωγικές μεθόδους, με ιδιαίτερη έμφαση σε βιωματικές και συνεργατικές μεθόδους.

Η εργασία αφορά σε σχετική έρευνα (ΤΕΠΑΕ-ΑΠΘ, 2014) με σκοπό τη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών Γενικής και Ειδικής Αγωγής για την εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τον ιδιαίτερο ρόλο που έχει η αξιολόγησή τους στο πλαίσιο της ενταξιακής πολιτικής όπου το σχολείο είναι «σχολείο για όλους». Γίνεται αναφορά στη μεθοδολογία, το δείγμα και τα εργαλεία συλλογής δεδομένων. Η ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων αναδεικνύει το έλλειμμα στη χρήση εναλλακτικών μεθόδων αξιολόγησης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι εναλλακτικές μέθοδοι αξιολόγησης, για τις οποίες γίνεται λόγος, έχουν παιδοκεντρικό προσανατολισμό και μπορούν να οδηγήσουν στη διαφοροποίηση του Αναλυτικού Προγράμματος και την ουσιαστική βοήθεια προς τους μαθητές προσδίδοντας στην εκπαιδευτική διαδικασία τη σύγχρονη παιδαγωγική διάσταση.

Διαχείριση των συγκρούσεων στο σχολείο

Λατανιώτη Ελένη, Φιλολόγος- Ειδικός Παιδαγωγός

Περίληψη

Η σύγκρουση ανάμεσα στα άτομα είναι καθημερινή και σε πολλές περιπτώσεις αναπόφευκτη. Ως σύγκρουση ορίζεται η κατάσταση εκείνη κατά την οποία άνθρωποι, φορείς, ιδέες βρίσκονται σε αντίθεση και εργάζονται ο ένας εναντίον του άλλου. Η σύγκρουση είναι φυσιολογική, οργανικά ενταγμένη στην ανθρώπινη φύση. Ο καθένας μας μπορεί να επιλέξει τις εποικοδομητικές ή μη προσεγγίσεις απέναντι στις συγκρούσεις και τέλος Οι συγκρούσεις μπορεί να είναι παραγωγικές και ωφέλιμες για τις διαπροσωπικές σχέσεις (π.χ. βελτίωση επικοινωνίας, επίλυση προβλημάτων). Στη σχολική κοινότητα οι συγκρούσεις διαπλέκονται όλο και περισσότερο καθώς εμπλέκεται το κομμάτι των εκπαιδευτικών, των μαθητών και της οικογένειας. Οι σχέσεις που δημιουργούνται ανάμεσα σε αυτές τις συνιστώσες, αρκετές.

Γενικά ανάμεσα στις ανθρώπινες σχέσεις και κατ' επέκταση στις συγκρούσεις ανεξαρτήτως φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, καταγωγή ισχύουν τα ακόλουθα. Ο άνθρωπος αρχικά ανταγωνίζεται, διεκδικεί και δεν υποχωρεί μέχρι να στεφθεί νικητής. Επίσης ο άλλος τύπος αντιμετώπισης είναι αυτός που υποκύπτει και δεν διεκδικεί αλλά υποχωρεί, ώστε να χάσει και να δώσει την ευκαιρία στον «αντίπαλο» να κερδίσει. Ακόμη, κάποιοι αποφεύγουν να έρθουν σε ολοκληρωτική σύγκρουση, με αποτέλεσμα να αποφεύγουν να διεκδικούν και να υποχωρούν. Αρκούνται που είναι και οι δυο εξ ημισείας νικητές. Τέλος, ο δημοκρατικότερος θα λέγαμε τρόπος είναι αυτός της συνεργασίας, όπου και οι δυο είναι απόλυτα νικητές καθώς και διεκδικούν και υποχωρούν ισάξια.

Η εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Λυμπερης Ν. Λεωνιδας, Σχολικός Σύμβουλος 4ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Π.Ε. Αιτωλ/νίας

Περίληψη

Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών αποτελεί μία συνεχή διαδικασία που αρχίζει με τη βασική επαγγελματική κατάρτιση και συνεχίζεται ως επιμόρφωση σε όλη την επαγγελματική τους πορεία. Η επιμόρφωση διαφοροποιείται και ακολουθεί τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανάγκες που προκύπτουν από τις κοινωνικές, επιστημονικές, οικονομικές και πολιτιστικές μεταβολές. Το θέμα αυτό απασχολεί σήμερα όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με ζητούμενο τον προσδιορισμό των δεξιοτήτων που θα πρέπει να διαθέτουν οι εκπαιδευτικοί και την παροχή προϋποθέσεων για επαρκή υποστήριξή τους. Η πολιτική σχετικά με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Ε. Ε. είναι στενά συνδεδεμένη με άλλους βασικούς τομείς της ευρωπαϊκής πολιτικής. Θέτουν λοιπόν στρατηγικούς στόχους για τη βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εκπαιδευτικών.

Μια έρευνα στη χρήση των συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών για τη βελτίωση των μεθόδων διδασκαλίας της Ελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο

Μαλέτσκος Αθανάσιος, Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης 2ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Γρεβενών

Καμαρούδης Σταύρος, Αναπληρωτής Καθηγητής της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και της Διδακτικής της, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Φλώρινας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Περίληψη

Η εργασία παρουσιάζει μια έρευνα δράσης η οποία αφορά τη χρήση των συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών για τη βελτίωση των μεθόδων διδασκαλίας της Ελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο και είναι υπό διαμόρφωση. Περιέχει την κεντρική ιδέα και την προβληματική, τον σκοπό και τους επιμέρους στόχους της έρευνας, τη μεθοδολογία και τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα. Οι συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές έχουν ουσιαστικό και θετικό ρόλο στη βελτίωση της διδασκαλίας της Ελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο και αποτελούν προϋπόθεση για αποτελεσματική μάθηση. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να δίνει χώρο για ανάπτυξη πρωτοβουλιών από την πλευρά των μαθητών, ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Εκπαιδευτικά εργαλεία και τεχνικές εργαστηριακής όψης της Μουσικής Αγωγής με όχημα ένα καινοτόμο πρόγραμμα

Παπαδόπουλος Περικλής, Σχολικός Σύμβουλος Μουσικής Αγωγής ΠΕ 16 Α/θμιας & Δ/θμιας Εκπ/σης Ιονίων Νήσων

Περίληψη

Η πρωτότυπη εργασία αυτή ερευνά και παρουσιάζει το θεωρητικό, επιστημονικό και πρακτικό μέρος της δημιουργίας μόνιμων – σταθερών δομών μαθητικών μουσικών συνόλων στην Π/θμια και Δ/θμια εκπ/ση και την λειτουργία τους ως εκπ/κά εργαλεία ποικίλων επιστημονικών αντικειμένων και θεματικών πεδίων, στο ευρύτερο πλαίσιο ενός καινοτόμου εκπαιδευτικού προγράμματος Μουσικής Αγωγής που εφαρμόζεται ήδη, βρίσκεται σε εξέλιξη, υπό διαμόρφωση και περαιτέρω ανάπτυξη και τελεί φέτος στον τρίτο χρόνο της πιλοτικής λειτουργίας του.

Εκπαιδευτικοί στόχοι:

- η κινητικότητα της Δημόσιας Μουσικής εκπαίδευσης,
- η ουσιαστική συνοχή μεταξύ εκπ/κών δομών Μουσικής Αγωγής μιας περιφέρειας και
- η ενθάρρυνση νέας παραγωγής έργων, η προαγωγή μουσικών συνόλων (μαθητικών χορωδιών και ορχηστρών) και η λειτουργία τους ως διαθεματικά πολυεργαλεία εκπαιδευτικών – διδακτικών θεματικών παρουσιάσεων – συναυλιών.

Αντιλήψεις και προτάσεις των δασκάλων για την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση

Πλωμαρίτης Δημήτριος, Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης 4ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Κοζάνης

Μαλέτσκος Αθανάσιος, Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης 2ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Γρεβενών

Φουστέρης Νικόλαος, Καθηγητής Πληροφορικής, ΠΕ20, 5ο Γυμνάσιο Πτολεμαΐδας

Περίληψη

Η εργασία παρουσιάζει ένα μέρος από τα αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε δασκάλους/ες των περιοχών των Γρεβενών και της Κοζάνης, την περίοδο Μαΐου - Ιουνίου 2014, με θέμα τις αντιλήψεις και προτάσεις των δασκάλων για την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση. Παράλληλα διερευνώνται τα οφέλη από την εισαγωγή καινοτομιών στην εκπαίδευση, τα χαρακτηριστικά της καινοτόμου εκπαιδευτικής δραστηριότητας και παρουσιάζονται τα εμπόδια τα οποία οι δάσκαλοι θεωρούν πως αποτελούν τροχοπέδη για την εφαρμογή των καινοτομιών στο σχολείο. Τέλος καταγράφονται οι προτάσεις των δασκάλων για τα θέματα και το χαρακτήρα της αποτελεσματικής επιμόρφωσης, η οποία σχετίζεται με την εισαγωγή καινοτομιών στην εκπαίδευση.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Όνοματεπώνυμο	Αρ. Σελίδων
Αγγελακόπουλος Γιώργος	30, 119
Αγγέλη Ε. Βαΐα	16, 86
Αγγελίδης Ζήσης	20
Αγγελοπούλου Άννα	31, 171
Αθανασίου Χρυσούλα	20
Αθανασόπουλος Ανδρέας	11, 97
Ακριτίδης Νικόλαος	14, 33, 67, 137
Ακριώτου Δέσποινα	11, 97
Αλεξάνδρου Σμαρώ	17, 42
Αλεξόπουλος Χρήστος	16, 86
Αλεξοπούλου Άννα	33, 141
Αλέτρας Νικόλαος	23, 67
Αναγνώστου Ζωή	18, 171
Αναγνώστου Στρατής	13, 152
Αναστασιάδου Αλεξάνδρα	31, 150
Αναστασίου Αδάμος	28, 137
Αναστασοπούλου Ελένη	14, 30, 68
Ανδρεάδου Χαρά	12, 35, 53
Ανδριοπούλου Γεωργία	31, 113
Ανδρούτσου Δέσποινα	28, 137
Αραμπατζή Α. Χριστίνα	33, 138
Αυγητίδου Σοφία	13, 175
Βαγενάς Αναστάσιος	18, 172
Βαγή-Σπύρου Ευφροσύνη	17, 35, 36, 82, 90, 169
Βαϊρινού Κωνσταντία	22, 25, 98, 161
Βαλμάς Θεοφάνης	16, 23, 86, 172
Βαλσαμάκη Χριστίνα	13, 151
Βαρβιτσιώτη Αδριανή	13, 173
Βαρσάμης Παναγιώτης	36, 131
Βασιλείου Κώστας	37, 134
Βελεγράκη Κ. Άννα	13, 23, 47, 174
Βέλκου Κυριακή	21, 22, 41
Βεντούρης Αντώνης	34
Βερυκίου Ν. Άννα	13, 151
Βλάχος Δημήτριος	32, 68
Βλαχοστέργιου Κατερίνα	26, 102
Βογιατζή Νίκη	16, 132

Βοϊνέσκου Ζαχαρούλα	21, 37, 45, 143
Βορβή Ιωάννα	13, 152
Βουλγαρίδου Όλγα	14, 15, 146
Γαβριηλίδου Κωσταντίνα	32, 36, 131, 133
Γερακίνη Αλεξάνδρα	15, 147
Γερασάκη Σταυρούλα	23, 67
Γερούκη Μαργαρίτα	12, 19, 26, 53, 54, 87
Γεωργάκη Αλεξάνδρα	35, 46
Γεωργάλας Παναγιώτης	28, 137
Γεωργαλής Ε. Ευάγγελος	19, 62
Γεωργιάδης Μιχάλης	13, 31, 152, 165
Γεωργούλα Μαρία	25, 99
Γιατζίδου Τ. Φανή	12, 88
Γιαννακοπούλου Βασιλική	25, 117
Γκαντίδου Ευαγγελία	17, 153
Γκουτρουμανίδου Παγώνα	25, 36, 99, 111, 130
Γουρδομιχάλη Δήμητρα	32, 154
Γραίκος Νικόλαος	17, 154
Γρηγοριάδου Αναστασία	30, 99
Γρόσδος Σταύρος	14, 15, 147
Γώγουλος Γεώργιος	28, 138, 142
Γώτη Ευθυμία	23, 175
Δάβουλου Μαρία	31, 41
Δανηλίδου Νταίζη	19, 62
Δαρβούδης Αθανάσιος	37, 69
Δαρόπουλος Απόστολος	22, 42
Δασκαλάκη Στυλιανή	33, 139
Δελέγκος Νικόλαος	11, 13, 19, 69, 100, 151
Δημάση Μαρία	15, 146
Δημητρακάκης Κωνσταντίνος	35, 43
Διαλεκτόπουλος Θανάσης	18, 175
Διαμαντής Φώτιος	16, 87
Δορλή Παρασκευή	28, 139
Δροσουλάκης Κωνσταντίνος	10, 185
Εμμανουηλίδου Ευμορφία	20, 21, 100
Ευθυμιοπούλου Χρυσούλα	26, 124
Ευσταθίου Μηνάς	27, 126
Εφραϊμίδης Ι. Παύλος	26, 101
Ζάγκα Ελευθερία	26, 43
Ζαφειριάδου Νέλλη	14, 154
Ζήση Αντιγόνη	22, 162
Ζήση Βασιλική	10, 187

Ζιώγα Χρυσούλα	18, 171
Ζυγούρη Έλενα	12, 44
Ηλιάδου Μαρία	37, 134
Ηλιάδου Νικολέττα	31, 60
Ηλίας Ιωάννης	28, 70
Ηλιοπούλου Κωνσταντίνα	31, 150
Ημέλλου Όλγα	22, 155
Θανασούλιας Ανδρέας	35, 46
Θεοδωροπούλου Ιωάννα	19, 69
Θεοδώρου Αγγελική	18, 101
Θεοφανέλλης Τιμολέων	38, 144
Ίκκου Χρυσάνθη	24, 63
Ιωακειμίδου Βασιλική (Σύλβη)	26, 102
Καζαντζής Χρήστος	23, 172
Καζιάνη Αμαλία	22, 156
Καζταρίδου Αλίκη	12, 44
Κακαβάς Κωνσταντίνος	33, 139
Κακαβάς Παναγιώτης	33, 139
Καλαμιδιώτου Βασιλεία	22, 156
Καλογεράτος Ο. Γεράσιμος	13, 151
Καλούδης Θεοφάνης	27, 126
Καλπίδης Ιωάννης	28, 30, 71, 124
Καλυβιώτου Αγορίτσα	18, 101
Κάλφα Μαρία	19, 102
Καμαρούδης Σταύρος	10, 189
Καμπακάκη Ευαγγελία	32, 71
Κανέλλη Αικατερίνη	10, 186
Καραγκιοζίδης Πολυχρόνης	31, 157
Καραμανώλη Ελένη	18, 182
Καραμητόπουλος Θεόδωρος	13, 175
Καραμούζα Ευγενία	28, 140
Καραπά Βασιλική	33, 141
Καρεμφύλλης Ν. Κωνσταντίνος	12, 87
Καρπάτση Χρυσάνθη	21, 103
Καρρά Χρύσα	16, 132
Κάρτσακα Ελένη	16, 104
Καρύδας Απόστολος	13, 14, 176
Καρυοφύλλη Βασιλική	33, 141
Κασσωτάκη-Ψαρουδάκη Πόπη	28, 142
Κασσώτη Όλγα	37, 142
Κατερέλος Γιάννης	14, 72
Κατσαρού Β. Δήμητρα	10, 187

Κατσιβελου Βενετία	16, 86
Κατσιφή-Χαραλαμπίδη Σπυριδούλα	14, 72
Κατσούγκρη Αναστασία	11, 106
Καψοκαβάδης Κωνσταντίνος	14, 33, 67, 137
Κεκροπούλου Μαρία	12, 88
Κελεσίδης Ευάγγελος	13, 32, 128, 157
Κεραμίδα Αρετή	35, 105
Κεραμιδάς Γ. Κωνσταντίνος	21, 88
Κερκινοπούλου Γιαννούλα	16, 104
Κεφαλίδου Άρτεμις	17, 27, 127, 164, 183
Κεφιλή Ελένη	10, 187
Κιγιτσιόγλου-Βλάχου Ρινέττα	33
Κιουλάνης Σπύρος	22, 162
Κλειδαρά Μαρία	35, 44
Κλιάπης Πέρος	37, 142
Κοΐδου Ελευθερία	25, 98
Κοιλιάρη Αγγελική	33
Κόπτης Αλέξανδρος	28, 32, 73, 85
Κορέτση Ελένη	17, 63
Κοσμετάτου Ελένη	25, 89
Κόσσυβας Γιώργος	16, 105
Κοταδάκη Μαριάνθη	27, 158
Κοτίνη Ισαβέλλα	30, 106
Κοτρώτσιου Ευανθία	25, 89
Κουλούση Βασιλική Όλγα	14, 181
Κουμαράς Παναγιώτης	11, 118
Κουμέντος Ν. Γιάννης	22, 158
Κουμπάρου Χρυσάνθη	24, 73
Κουμπιάς Λ. Εμμανουήλ	11, 106
Κουντουρά Νικολίνα	22, 45
Κούρου Μένη	21, 34, 35, 37, 45, 46
Κούρτης Παρασκευάς	14, 33, 67, 137
Κουτή Μαρία	17, 26, 35, 51, 82, 90
Κουτουξιάδου Αικατερίνη	27, 159
Κουτρούκης Α. Θεόδωρος	22, 48
Κουτσιμπέλη Όλγα	30, 107
Κοφίδου Αγγελική	16, 89
Κοψιδά-Βρεττού Παρασκευή	32, 74
Κρεββατά Μαρία	14, 181
Κρουστάλλη Αγγελική	30, 108
Κυπριωτάκης Νικόλαος	37, 108
Κυριακάκη Γεωργία	30, 109

Κωνσταντινίδου Θεοδώρα	36, 46
Κωνσταντινίδου Ξανθή	21, 90
Κωτούλας Βασίλειος	27, 127
Λαζαρίδης Θ. Ιωάννης	20, 21, 110
Λαπούσης Γεώργιος	12, 13, 23, 47, 174
Λατανιώτη Ελένη	10, 188
Λαφάρα Αναστασία	37, 74
Λιάνδη Πελαγία	18, 183
Λουλακάκη Ειρήνη	17, 47
Λυμπέρης Λεωνίδα	10, 189
Μακρή Κ. Δήμητρα	14, 15, 148
Μακρής Στέλιος	26, 101
Μαλέτσκος Αθανάσιος	10, 189, 190
Μαλίτσα Δ. Μαρία	15, 148
Μαναριώτης Χρήστος	19, 27, 64, 160
Μανάφη Ιωάννα	13, 157
Μάνεσης Νικόλαος	33, 140
Μανιάκας Μ. Θοδωρής	31, 33, 48
Μανικάρου Μεταξούλα	18, 177
Μανουσαρίδης Ζαχαρίας	24, 64
Μανώλη Βάια	10, 187
Μαραγκού Γεωργία	35, 160
Μαρκογιαννάκη Γ. Χαρίκλεια	22, 48
Μαστρογιάννης Αλέξιος	37, 143
Μαυρίδης Μιχαήλ	30, 110
Μαυροκεφαλίδου Ειρήνη	27, 127
Μέλλιου Κυριακή	35, 90
Μητσόπουλος Μηνάς	21, 91
Μιμιλίδου Παρθένα	25, 92
Μισαηλίδης Γρηγόριος	13, 160
Μισσού Δήμητρα	20, 121
Μιχαηλίδης Γεώργιος	18, 74
Μιχελάκη Δέσποινα	20
Μόσχος Αλέξανδρος	30, 110
Μουντάκης Κωνσταντίνος	29
Μουταφίδου Άννα	35, 90
Μπαγιάτη Ειρήνη	24, 111
Μπαδιεριτάκη Μαρία	26, 49
Μπαλίτα Θεοφανούλα	19, 177
Μπαμπίλα Ελένη	13, 49
Μπαρालός Γεώργιος	18, 29, 178
Μπαρής Θεόδωρος	27, 160

Μπαρκούκης Βασίλης	24
Μπασδεκίδης Α. Χρήστος	24, 64
Μπεκατώρου Α. Δήμητρα	21, 110
Μπενέκου Πολυξένη	19, 62
Μπερεδήμας Παναγιώτης	17, 50
Μπέση Μαρίνα	32, 75
Μπία Δήμητρα	11, 97
Μπίλια Αγγελική	23, 78
Μπιλιούρη Αργυρή	15, 149
Μποζάνη Εαγγελία	11, 100
Μπόντη Ελένη	27, 128
Μπόρτα Βασιλική	25, 111
Μποταΐτη Αρετή	24, 65
Μπότσας Γεώργιος	13, 32, 128, 157
Μπουζιώτας Κωνσταντίνος	14, 179
Μπούργος Ιωάννης	12, 13, 92, 178
Μπούσιος Κωνσταντίνος	26, 51
Μπούτση Μαρία	26, 51
Μυλωνά Άννα	27, 129
Μυλωνά Ευθυμία	34, 115
Μυλωνάς Μ. Δημήτρης	26, 52
Νάκος Κωνσταντίνος	17, 53
Νάνου Ανδρομάχη	32, 36, 129, 131, 133
Ναούμ Έλλη	35, 112
Ναούμ Φωτεινή	21, 103
Ναστογιάννη Ζωή	19, 177
Νιζάμη Αικατερίνη	25, 112
Νικολακοπούλου Αικατερίνη	12, 13, 92, 178
Νίκου Α. Σταύρος	26, 53
Νταναβάρα Αθηνά	33, 141
Ντάνης Απόστολος	21, 29, 93
Ντίνας Κωνσταντίνος	23, 161
Ντινοπούλου Καλλιρρόη	31, 113
Ντούλια Αθηνά	12, 16, 36, 53, 113
Ξάνθη Χαρίκλεια	36, 161
Ξανθίδου Πηνελόπη	21, 94
Ξανθουδάκης Νεκτάριος	30, 109
Οικονομίδης Αγάπιος	31, 32, 35, 58, 114, 136
Οξύζογλου Νίκος	13, 14, 179
Ορφανός Στέλιος	36, 114
Ορφανός Χάρις	37, 76
Παγώνη Παρασκευή	17, 164, 183

Παλάζη Β. Χρυσάνθη	23, 76
Πάλλα Μαρίνα	27, 162
Παναγιωτίδου Αναστασία	22, 162
Παναγιώτου Κ. Άννα	35, 77
Παντέρα Μαρία	24, 65
Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος	19, 37, 64, 144
Παπαγιαννάκης Ι. Ευάγγελος	36, 168
Παπαγιαννόπουλος Διονύσης	34, 115
Παπαδάκη Αντωνία	27, 162
Παπαδάκης Σπυρίδων	23, 179
Παπαδανιήλ Χ. Μαρία	19, 180
Παπαδέλη Χρύσα	31, 60
Παπαδέλης Ιωάννης	23, 180
Παπαδημητρίου Ευθύμης	20
Παπαδημητρίου Σουλτάνα	38, 144
Παπαδομαρκάκης Ιωάννης	31, 163
Παπαδόπουλος Περικλής	10, 34, 115, 189
Παπαδόπουλος Σταύρος	31, 163
Παπαδόπουλος Χρήστος	16, 132
Παπαδοπούλου Ευθυμία	36, 130
Παπαδοπούλου Μαρία	32, 132
Παπάκης Φίλιππος	36, 131
Παπαματθαίου Νικόλαος	30, 108
Παπαμιχαήλ Μαρία	14, 77
Παπαμιχαήλ Παναγιούλα	35, 112
Παπαστόικου Μαρία	25, 26, 116
Παπαχρήστος Κώστας	17, 27, 127, 164, 183
Παπουτσάκη Καλλιόπη	18, 79
Παπουτσή Μελπομένη	26, 116
Παππά Ευαγγελία	37, 108
Παρασκευόπουλος Θεόδωρος	18, 19, 78
Παρασκευόπουλος Μαρίνος	23, 78
Παρασκευοπούλου Πηνελόπη	23, 79
Παρασχόπουλος Α. Ιωάννης	19, 180
Πάσχου Αγγελική	27, 164
Παταρίδου Ελένη	38, 145
Πατμάνογλου Στυλιανός	14, 179
Πατσάλης Χρήστος	18, 79
Πατσίδου-Ηλιάδου Μαρίνα	32, 129, 131, 132
Παυλίδου Ιωάννα	31, 165
Πάυλου Νικόλαος	16, 94
Πέτρου Μαρία	25, 117

Πέτσιου Δ. Ελισάβετ	13, 23, 47, 174
Πέτσκου Βασιλική	26, 54
Πήλιουρας Παναγιώτης	26, 102
Πήττας Σαράντης	32, 129
Πίλουρης Παναγιώτης	12, 54
Πλωμαρίτης Δημήτριος	10, 190
Ποζουκίδης Νικόλαος	25, 26, 104
Πολίτη Βικτώρια	32, 132
Πούλιος Ιωάννης	16, 117
Πράμας Χρήστος	11, 118
Ραμουτσάκη Ιωάννα	16, 17, 30, 55, 109, 113
Ράπτης Β. Ιωάννης	18, 167
Ράπτης Νικόλαος	35, 55
Ραπτοπούλου Αναστασία	32, 129, 131
Ρεντζεπέρη Άννα	30, 118
Ρήγας Κωνσταντίνος	26, 124
Ριζάκη Αικατερίνη	17, 166
Ριζοπούλου Σοφία	11, 97
Ρούμκου Ελένη	16, 119
Σαββίδου Ιωάννα	30, 119
Σαΐτη Σοφία	32, 75
Σακαλίδου Εριφύλη	36, 133
Σακελλαροπούλου Εύη	36
Σακελλαροπούλου Ευτυχία	34, 115
Σακκά Βασιλική	22, 156
Σαμαρά Βασιλική	32, 79
Σαμουηλίδου Ευδοκία	35, 59
Σαμσάρη Ελένη	19, 36, 56, 134
Σαμσάρης Πέτρος	19, 36, 56, 134
Σαραφίδου Κατερίνα	36, 166
Σάρρας Σπυρίδων	23, 80
Σεραφείμ Ευαγγελία	28, 80
Σιαβίκη Αθανασία	16, 120
Σιγανού Άννα	12, 56
Σιδηρόπουλος Δημήτριος	25, 26, 120
Σιμιτζή-Δέλλα Ελευθερία	19, 66
Σιομπότη Μαρία	19, 36, 56, 134
Σιούρλα Πολύμνια	33, 141
Σκούρα Ειρήνη	11, 97
Σουγάρη Αρετή-Μαρία	33
Σούλη Αλεξάνδρα	16, 120
Σουσαμίδου Αικατερίνη	11, 121

Σπανάκη Ε. Ειρήνη	18, 167
Σπανός Εμμ. Αντώνης	28, 81
Σπηλιωτοπούλου Κωνσταντίνα	31, 57
Σταθοπούλου Δήμητρα	22, 156
Σταθούλια Παναγιώτα	22, 45
Σταθοπούλου Ροζαλία	36, 133
Σταματοπούλου Μαρία	14, 181
Σταμπολίδης Νίκος	29
Σταμπουλή Μελπομένη	21, 94
Σταυράκη Ιωάννα	20, 121
Σταύρου Ιωάννα	20, 121
Στεφανίδης Βασίλειος	24, 64
Στεφανόπουλος Σωτήρης	19, 69
Συργιάννη Μαρία	16, 95
Σχοινά Δ. Κατερίνα	30, 122
Σωτηρακόπουλος Γεώργιος	28, 140
Τακαρίδης Στέλιος	28, 73
Τερζοπούλου Αγάπη	13, 49
Τζάστας Γεώργιος	31, 171
Τζαφέρη Παναγιώτα	37, 134
Τζελέπη Σοφία	30, 106
Τζήκας Χρήστος	18, 182
Τζουμάκα Αλεξάνδρα	28, 73
Τζωρτζάκης Α. Ιωάννης	36, 168
Τηγανούρια Παναγιώτα	21, 152
Τοζακίδης Ανανίας	36, 37, 135
Τοκμακίδου Ελπίδα	12, 95
Τονοζλή Πασχαλίνα	14, 85
Τοπολιάτη Μαρία	12, 95
Τρίγκα Ελένη	34, 122
Τριτολιτάκης Κωνσταντίνος	12, 96
Τρύφων Μαρία	36, 169
Τσαβαλά Ειρήνη	30, 123
Τσαμπάζη Παναγιώτα	21, 34, 37, 45, 115, 143
Τσέλιου Χριστίνα	14, 85
Τσερπέ Γεωργία-Μαρία	26, 57
Τσιάκαλος Γιώργος	29
Τσιαπλής Νικόλαος	37, 83
Τσίγκρη Χρυσούλα	21, 22, 184
Τσιμπλιαράκης Ευστάθιος	37, 81
Τσίνας Ευάγγελος	18, 19, 81
Τσινούδη Ισιδώρα	18, 172

Τσιόπα Κυρατσώ	36, 169
Τσιόπας Ιωάννης	31, 34, 58, 123
Τσιπούρας Στυλιανός	28, 30, 71, 124
Τσιραντωνάκη Σμαράγδα	23, 182
Τσιωμή Ευαγγελία	37, 134
Τσόγλης Β. Κωνσταντίνος	23, 174
Τσολάκη Χρυσάνθη	25, 99
Τσολακίδης Δημήτριος	18, 101
Τσορμπατζούδης Χαράλαμπος	24
Τσουρής Νίκος	24, 66
Τσούση Ελένη-Ξένη	10, 17, 82, 186
Τύμπα Ευαγγελία	21, 125
Τυριακίδου Πολυνίκη	37, 83
Υφαντή Μοσχάνθη	17, 82
Φανιόπουλος Χριστόδουλος	18, 183
Φιλίππου Φίλιππος	35, 46
Φιλίππουπολίτου Ειρήνη	17, 63
Φουστέρης Νικόλαος	10, 190
Φράγκου Ευφροσύνη	32, 136
Φώτη Παρασκευή	28, 34, 83, 122
Χαβιάρας Κ. Νίκος	35, 59
Χαϊδεμένου Ελένη	29, 84
Χαντζή Σταυρούλα	24, 84
Χαρίσης Αθανάσιος	31, 170
Χασεκίδου-Μάρκου Θεοδώρα	13, 152
Χατζηδημητρίου Ευαγγελία	38, 145
Χατζηλίας Χρήστος	14, 85
Χατζηνικολάου Σοφία	31, 60
Χατζησάββα Αικατερίνη	16, 120
Χατζόπουλος Δημήτρης	24
Χολέβας Νικόλαος	13, 178
Χουλιάρη Ξανθή	27, 160
Χουρίδου Πολυξένη	35, 60
Χριστόπουλος Χ. Νικόλαος	22, 156
Χριστοφορίδου Παρισσατίδα	18, 171
Χρυσάφη Βαρβάρα	32, 85
Ψαράς Χαράλαμπος	35, 55, 60

Χορηγοί Επικοινωνίας:

Χορηγοί:

Εκδόσεις Δαρδανός

Express Publishing

Εκδόσεις Διάδραση

Εκδόσεις Βάρφης

www.pess.gr